

ANIVERSĂRI CULTURALE

2023

A yellow laurel wreath graphic is overlaid on the number '2023'. The wreath consists of several leaves and small berries, curving around the middle of the numbers.

CARTIER

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

ANIVERSĂRI
CULTURALE
2023

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 24 05 87, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 021 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro

cartier.ro

cartier.md

Cărțile Cartier pot fi procurate online pe cartier.ro & cartier.md

și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe eBooks și pe cartier.ro & cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria online, cartier.ro, tel.: 0785 199 823

E-mail: codex@cartier.ro

Librăria online, cartier.md, tel.: 068 555 579.

E-mail: vanzari@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România.

Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro

Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Editor: Gheorghe Erizanu

Responsabil de ediție: Eugenia Bejan

Alcătuitor: Maria Harea, Tamara Pereteatcu (note biografice)

Sabina Dodul, Tamara Maleru (bibliografie)

Redactor: Marcel Gherman

Prepress: Editura Cartier

ANIVERSĂRI CULTURALE 2023

© Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Aniversări culturale / Ministerul Culturii al Republicii Moldova,

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”; alcătuitor: Maria Harea [et al.]; responsabil de ediție: Eugenia

Bejan. – [Chișinău] : Cartier, 2023 – . – ISBN 978-9975-4234-8-9.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

2023. – 2023. – 195, [1] p. – Bibliogr. la sfârșitul fișierelor biogr. – Index de nume: p. 193-195. –

ISBN 978-9975-86-661-3 (PDF).

008(058)

A 61

Lucrarea este pusă la dispoziție prin Licența Atribuire –

Necomercial – Distribuire în Condiții Identice 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)

<https://creativecommons.org/licences/by-nc-sa/4.0/deed.ro>

INTRODUCERE

Publicația Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” *Aniversări culturale*, devenită deja tradițională, prezintă datele remarcabile ale anului 2023.

O bună parte a datelor vizează scriitorii pentru copii, iar altele sunt în legătură cu personalități marcante ale literaturii, științei, artei naționale și universale, a căror activitate prezintă interes pentru copii și adolescenți. De asemenea, include informații referitoare la evenimente, zile naționale și internaționale importante, dar și sărbători mai neobișnuite care sunt celebrate în diferite țări.

Unele date nominalizate în *Enumerarea datelor remarcabile și memorabile 2023* sunt însemnate cu asterisc (*), ceea ce înseamnă că acestea pot fi găsite în continuarea lucrării, fiind urmate de scurte note biografice, referințe despre activitatea personalității respective, recomandări de titluri pentru expoziții și alte evenimente, precum și liste bibliografice selective.

Listele bibliografice sunt alcătuite în baza colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” și altor biblioteci. Conțin cărți, articole din cărți și publicații periodice, documente electronice și audiovizuale, precum și surse din Internet. Selectarea bibliografică a fost finalizată în luna august 2022.

Descrierile bibliografice sunt efectuate conform STAS-ului 7.1-2003 „Descrierea bibliografică. Cerințe și reguli generale de alcătuire”, iar abrevierile – conform SM STAS-ului 8256:2005 „Prescurtarea cuvintelor și a expresiilor tipice românești și străine din referințele bibliografice”. Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine alfabetică, fiind evidențiate separat descrierile în grafie latină și cele în grafie chirilică. *Indexul de nume* de la sfârșitul lucrării înlesnește utilizarea ei.

Anuarul *Aniversări culturale* este destinat specialiștilor din biblioteci, instituții de cultură și educaționale, îndrumătorilor de lectură, elevilor, altor categorii de cititori interesați de cunoașterea și valorificarea personalităților remarcabile și datelor memorabile ale anului.

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE ALE ANULUI 2023

ANI, DECENII PROCLAMATE DE ONU, INIȚIATIVE,
EVENIMENTE, ANIVERSĂRI, SĂRBĂTORI NAȚIONALE
ȘI INTERNAȚIONALE/MONDIALE:

- 2023 – *Anul Internațional al mediului*
- 2014-2024 – *Deceniul energiei durabile pentru toți*
- 2015-2024 – *Deceniul Internațional al persoanelor de origine africană*
- 2016-2025 – *Deceniul de acțiune al Națiunilor Unite pentru nutriție*
- 2016-2025 – *A treia decadă de dezvoltare industrială pentru Africa*
- 2018-2027 – *A treia decadă a Națiunilor Unite pentru eradicarea sărăciei*
- 2018-2028 – *Deceniul Internațional de acțiune „Apa pentru dezvoltare durabilă”*
- 2019-2028 – *Deceniul Păcii (în memoria lui Nelson Mandela)*
- 2019-2028 – *Deceniul Națiunilor Unite privind agricultura familială*
- 2021-2030 – *Deceniul Internațional al Științei Oceanului pentru Dezvoltare Durabilă*
- 2021-2030 – *Deceniul Națiunilor Unite privind restaurarea ecosistemelor*
- 2021-2030 – *Deceniul de acțiune pentru siguranța rutieră*
- 2022-2032 – *Deceniul Internațional al limbilor indigene*

AU FOST DESEMNAȚE PENTRU 2023:

Anul Culturii Ucrainene în Republica Moldova

Capitala Tineretului în Republica Moldova – municipiul Ungheni

Capitala Tineretului reprezintă o inițiativă inspirată din experiența Forumului European al Tineretului și presupune selectarea unei locali-

tăți din Republica Moldova, în cadrul căreia, pe parcursul unui an, sunt concentrate activitățile de tineret.

Orice localitate din Republica Moldova (cu excepția mun. Chișinău și localităților deținătoare ale titlului „Capitala Tineretului” în ultimii 3 ani) ce se distinge într-un mod pozitiv și prezintă un program ambițios pentru implicarea și dezvoltarea tinerilor, poate fi desemnată Capitala Tineretului, devenind ulterior un model de dezvoltare pentru alte localități din țară.

Capitala Mondială a Cărții (*World Book Capital*) – Accra (Ghana)

Titlul a fost instituit în 2001 pentru a ajuta la promovarea lecturii și a industriei editoriale. Este un titlu conferit de către Conferința Generală UNESCO unui oraș ca o recunoaștere a calității programelor de a promova cunoașterea și lectura.

UNESCO invită Asociația Internațională a Editorilor (*International Publishers Association*), Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci (*International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA*) și Federația Internațională a Librarilor (*International Booksellers Federation*) de a participa la procesul de asigurare a celor trei ramuri majore ale industriei de carte.

Capitale Europene ale Culturii (*European Capitals of Culture*) – Veszprém (Ungaria), Timișoara (România), Elefsina (Eleusis) (Grecia)

Este un titlu conferit de către Uniunea Europeană unui sau mai multor orașe pentru o perioadă de un an calendaristic, în care se organizează o serie de evenimente culturale cu o puternică rezonanță europeană.

Programul se derulează din 1985, când Melina Mercouri, ministrul culturii al Greciei, și omologul său francez Jack Lang au venit cu ideea de a desemna anual o Capitală a culturii pentru a apropia europenii prin evidențierea bogăției și diversității culturilor europene și sensibilizarea pentru cunoașterea valorilor și istoriei lor comune.

Capitala Europeană a Tineretului (*European Youth Capital*) – Lublin (Polonia)

Este titlul acordat unui oraș european pentru perioada de un an, în cursul căreia i se oferă posibilitatea de a prezenta, printr-un program cu mai multe fațete, activitățile pentru tineret în domeniul cultural, social, politic și economic.

Capitala Europeană a Tineretului este o inițiativă a *Forumului European al Tineretului*, iar prima capitală a fost aleasă în 2009. Din 2014, Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei este partener oficial de organizare.

Capitala Europeană a Sportului (European Capital of Sport) – Glasgow (Scoția)

Este o nouă distincție desemnată de Federația Europeană a Sportului (ACES Europa) pentru a promova sportul prin comunicarea globală în conformitate cu principiile de responsabilitate și etică, de conștientizare a faptului că sportul este un factor de o mai mare coeziune în societate, de îmbunătățire a calității vieții, bunăstării fizice și mintale, precum și de integrare deplină a claselor sociale cu situații dificile.

IANUARIE

Sandor Petöfi , poet liric maghiar (1823-1856?)	200 de ani de la naștere	1
Ziua literaturii science-fiction (<i>Science Fiction Day</i>) (A fost marcată prima dată în 2012, în SUA. Ulterior, pasionații de science-fiction din mai multe țări au susținut inițiativa și s-au alăturat sărbătoririi acestui gen literar în ziua de naștere a scriitorului Isaac Asimov (1920-1992), unul dintre cei mai mari autori de science-fiction ai secolului XX).		2
Tim Sobakin (Тим Собакин), poet rus pentru copii (1958)	65 de ani de la naștere	2
Igor Oleinikov (Игорь Олейников), ilustrator rus de carte pentru copii, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (2018) (1953)	70 de ani de la naștere	4
Emil Gârleanu , prozator (1878-1914)	145 de ani de la naștere	5
Ziua Internațională a Cuvântului „Mulțumesc” (<i>International Thank You Day</i>) (A fost instituită în anul 1994. Cuvintele de mulțumire par să posedă calități magice – cu ajutorul lor oamenii își exprimă atenția și transmit emoții pozitive, fără de care viața noastră ar fi fost mai tristă).		11

Victor Ciutac , actor și regizor (1938-2009)	85 de ani de la naștere	12
Elena Tamazlâcaru , poetă și publicistă (1953)	70 de ani de la naștere	13
Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Mihai Eminescu”		15
Ziua Națională a Culturii (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 74 din 12.04.2012).		15
Ziua Wikipedia (<i>Wikipedia Day</i>) (La această dată, în anul 2001, proiectul Wikipedia a devenit public la inițiativa fondatorilor – Jimmy Wales, informatician și om de afaceri american, specializat în domeniul companiilor Internet, și Larry Sanger, doctor în filozofie la Universitatea de Stat din Ohio. Wikipedia este o enciclopedie generală, disponibilă pe Internet în mai multe limbi, oferind conținut deschis tuturor atât pentru utilizare, cât și pentru dezvoltare).		15
Ziua Mondială a Zăpezii (<i>World Snow Day</i>) (Este marcată anual, în cea de-a treia duminică a lunii ianuarie. Evenimentul face parte din campania lansată în 2007 de Federația Internațională de Schi (FIS) „Bring Children to the Snow”, al cărui scop este promovarea practicării sporturilor de iarnă de către tineri).		15 (a treia duminică a lunii)
Ziua copiilor inventatori (<i>Kid Inventors’ Day</i>) (A fost instituită în cinstea lui Benjamin Franklin (politician, publicist, om de știință, inventator și coautor al Declarației de Independență a Statelor Unite ale Americii), care la vârsta de 12 ani a realizat prima sa invenție. Se celebrează pentru a recunoaște realizările din trecut și prezent ale inventatorilor-copii și pentru a încuraja creativitatea și inventivitatea copiilor).		17
Ala Korkina (Ала Коркина), poetă și traducătoare (1943)	80 de ani de la naștere	17
Ioan Slavici , scriitor (1848-1925)	175 de ani de la naștere	18

Aurelian Dănilă , critic de artă, scenarist, jurnalist (1948)	75 de ani de la naștere	19
Johannes Vilhelm Jensen , poet și eseist danez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1944) (1873-1950)	150 de ani de la naștere	20
Ziua Mondială a Îmbrățișărilor (<i>International Hug Day</i>) (A fost instituită în 1986 de către pastorul Kevin Zaborney din statul american Michigan. Este sărbătorită anual în mai multe țări pentru a accentua beneficiile acestui simplu gest care exprimă siguranță, afecțiune și confort sufletesc).		21
George Gordon Noel Byron , poet romantic englez (1788-1824)	235 de ani de la naștere	22
Ziua Mondială a Scrisului de Mână (<i>Handwriting Day</i>) (A fost instituită cu scopul de a ne aminti de frumusețea și unicitatea scrisului de mână și de necesitatea folosirii semnăturii de mână. Inițiatorul acestei sărbători este Asociația producătorilor de instrumente de scris (Writing Instrument Manufacturers Association, WIMA). Coincide cu ziua de naștere a lui John Hancock, unul dintre cei mai proeminenți oameni de stat americani, care primul și-a pus semnătura pe Declarația de Independență a SUA).		23
Ziua Internațională a Educației (<i>International Day of Education</i>) (Instituită de Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 73/25 din 03.12.2018, cu scopul de a remarca rolul educației pentru pace și dezvoltare).		24
Vasili Surikov (Василий Суриков), pictor rus (1848-1916)	175 de ani de la naștere	24
* Iulian Filip , poet, dramaturg și folclorist (1948)	75 de ani de la naștere	27

Ziua Internațională pentru Comemorarea Victimelor Holocaustului (*International Day of Commemoration in memory of the victims of the Holocaust*) 27

(Instituită de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 60/7 din 01.11.2005, care solicită statelor-membre să realizeze programe educaționale, prin care generația tânără să învețe lecțiile Holocaustului pentru a preveni orice acte viitoare de genocid).

Ziua Internațională a Puzzle-urilor (*International Puzzle Day*) 29

(A fost inițiată în 1995 de companiile de jocuri din SUA pentru a comemora crearea primului joc de puzzle de către cartograful John Spilsbury, care în 1766 a încercat să găsească un mod creativ și mai ușor de a-i învăța geografia pe copii. Încurajează rezolvarea puzzle-urilor nu doar ca o activitate recreativă, ci ca o importantă componentă în dezvoltarea cognitivă, motrică și emoțională a copiilor).

FEBRUARIE

Ziua Internațională a Cititului Împreună (*World Read Aloud Day*) 1

(Este o campanie de promovare a bucuriei, frumuseții și beneficiilor lecturii. A fost inițiată de LitWorld (litworld.org), o organizație nonprofit fondată în 2007. Programele oferite de LitWorld sunt adresate tuturor instituțiilor și persoanelor care au tangență cu promovarea lecturii: școli, instituții preșcolare, biblioteci, lucrători din sectorul social, părinți etc.) (prima zi de miercuri a lunii)

Vasile Gârneț, poet, prozator și eseist 65 de ani de la naștere 3

Victor Pânzaru, poet (1953) 70 de ani de la naștere 4

Mihail Prișvin (Михаил Пришвин), scriitor rus (1873-1954) 150 de ani de la naștere 4

Geo Bogza , scriitor, jurnalist, poet, teoretician al avangardei (1908-1993)	115 ani de la naștere	6
Mircea Chistruga , regizor de film (1948)	75 de ani de la naștere	6
Constantin Rusnac , compozitor, muzicolog (1948)	75 de ani de la naștere	6
Boris Bechet , actor și regizor (1953-2021)	70 de ani de la naștere	7
Ziua Siguranței pe Internet (<i>Safer Internet Day</i>) (Inițiată de Comisia Europeană în 2004 cu scopul de a promova utilizarea cu responsabilitate și în siguranță a Internetului, în special de către copii și tineri. Peste 170 de țări au adoptat această sărbătoare, a cărui organizator este INSAFE – European Safer Internet Network).		7 (a doua zi din a doua săptămână a lunii)
Iuri Koval (Юрий Коваль), scriitor rus pentru copii (1938-1995)	85 de ani de la naștere	9
Bertolt Brecht , poet, dramaturg, eseist german (1898-1956)	125 de ani de la naștere	10
* Jacqueline Woodson , scriitoare americană pentru copii și adolescenți, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (2020) și a Premiului Memorial Astrid Lindgren (2018) (1963)	60 de ani de la naștere	12
Vasile Zubcu-Codreanu , actor de teatru și film (1948)	75 de ani de la naștere	12
Ghenadie Nicu , scriitor și publicist (1963-2019)	60 de ani de la naștere	13
Ziua Mondială a Radioului (<i>World Radio Day</i>) (Proclamată în 2011 de statele-membre ale UNESCO și adoptată de Adunarea Generală a ONU în 2012, prin Rezoluția 67/124, în semn de apreciere pentru acest influent mijloc de informare și cultură. Ziua de 13 februarie a fost aleasă în amintirea primei emisiuni a Postului de Radio al Națiunilor Unite în 1946).		13

Ziua Internațională a Donației de Carte 14
(*International Book Giving Day*)

(Este evenimentul care îi unește pe toți cei care dăruiesc cărți copiilor și le insuflă dragostea pentru lectură. A fost inițiată în 2012 de Emmy Broadmoor, fondatoarea site-ului american despre cărți pentru copii Delightful Children's Books. Este o inițiativă de voluntariat, care vizează creșterea accesului copiilor la carte și entuziasmul pentru lectură).

Ziua Națională a Lecturii 14

(A fost instituită prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 83 din 31.03.2022. În această zi, sărbătorită anual pe 14 februarie, în ziua de naștere a poetului Grigore Vieru, se organizează activități culturale, sociale și educaționale pentru a evidenția importanța lecturii, în special în formarea copiilor și tinerilor).

Eno Raud, scriitor estonian pentru copii 95 de ani de 15
(1928-1996) la naștere

Nina Josu, poetă, publicistă (1953) 70 de ani de 17
la naștere

Ziua faptelor bune (*Good Deeds Day*) 17

(Sărbătoarea a fost lansată în 2007, în Noua Zeelandă, transformându-se ulterior într-o mișcare globală. Oameni și organizații din peste 100 de țări dedică această zi pentru a face fapte bune în mod spontan și dezinteresat, contribuind astfel la conștientizarea și popularizarea mentalității că fiecare persoană poate face ceva bun, nu doar pentru a îmbunătăți viața altora, ci și pentru a crea o schimbare pozitivă în lume).

Nicolaus Copernicus, astronom polonez 550 de ani de 19
(1473-1543) la naștere

Ziua Internațională a Limbii Materne 21
(*International Mother Language Day*)

(A fost proclamată de Conferința Generală a UNESCO în 1999. Se sărbătorește anual pentru a promova diversitatea lingvistică și culturală și multilingvismul).

Sonya Hartnett , scriitoare australiană, laureată a Premiului Memorial Astrid Lindgren (2008) (1968)	65 de ani de la naștere	23
Ziua Dragostei și a Bunăvoinței – Dragobete		24
Enrico Caruso , cântăreț (tenor) italian (1873-1921)	150 de ani de la naștere	25
Bogdan Petriceicu Hasdeu , poet, prozator, dramaturg, folclorist, filolog (1838-1907)	185 de ani de la naștere	26/28
* Nicolae Rusu , prozator (1948)	75 de ani de la naștere	26

MARTIE

Ziua Mărțișorului		1
* Gheorghe Asachi , scriitor, ctitor de cultură (1788-1869)	235 de ani de la naștere	1
Constantin Daicoviciu , arheolog, istoric al antichității (1898-1973)	125 de ani de la naștere	1
Arcadie Donos , poet și dramaturg (1923-2000)	100 de ani de la naștere	1
Eudochia Zavtur , pictoriță (1953)	70 de ani de la naștere	1
Zilele Creangă (Programul a fost inițiat de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” în martie 1992. În fiecare an, de obicei în prima săptămână a lunii martie, bibliotecile din țară organizează evenimente culturale și educaționale, care au ca scop promovarea și valorificarea moștenirii spirituale a clasicului literaturii române Ion Creangă printre copiii și tinerii. Din 2011, se organizează concomitent în Republica Moldova și România (Iași, Târgu-Neamț, Pîrpirig) Festivalul „Zilele Creangă”).		1-7
Gheorghe Maxian , poet, muzician (1948)	75 de ani de la naștere	2

- Ziua Memoriei** (Conform Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova din 26.02.2010, în fiecare an se marchează ziua de comemorare a celor căzuți în conflictul armat pentru apărarea integrității și independenței RM din 1991-1992 și a victimelor acestui conflict). 2
- Ziua Mondială a Scriitorului (*Writer's Day*)** 3
(Se sărbătorește anual, începând din 1986, la inițiativa Congresului Internațional al PEN Clubului. Fondat în 1921 la Londra, PEN Clubul Internațional reprezintă asociația scriitorilor de pretutindeni și are drept scop promovarea prieteniei și a sprijinului intelectual între scriitorii din toate țările lumii).
- Peggy Rathman** (Margaret Crosby Rathman), scriitoare și ilustratoare americană 70 de ani de la naștere 4
pentru copii (1953)
- Ziua Internațională a Copiilor în Teleradiodifuziune** 5
(*International Children's Day of Broadcasting*) (prima duminică a lunii)
(Instituită de ONU în 1994, la inițiativa UNICEF, pentru a marca importanța emisiunilor radio și televizate în educația, instruirea și promovarea drepturilor copiilor. Este o zi în care posturile TV și de radio din peste 100 de țări ale lumii oferă timp de emisie copiilor și emisiunilor pentru copii, le permit copiilor să se implice în procesul de programare, producție și prezentare, să vorbească despre speranțele și visele lor și să împărtășească informații cu colegii lor).
- Mihail Petric**, pictor (1923-2005) 100 de ani de la naștere 7
- Ziua Internațională a Femeii (*International Women's day*)** 8
(A fost sărbătorită pentru prima oară în 1911, la inițiativa Conferinței Internaționale a Femeilor Muncitoare. În 1977, ONU a propus celebrarea ei la nivel internațional pentru a susține lupta femeilor pentru drepturi și împotriva discriminării).
- Iurie Matei**, pictor (1968) 55 de ani de la naștere 11

Sveatoslav Saharnov (Святослав Сахарнов), scriitor rus pentru copii (1923-2010)	100 de ani de la naștere	12
Ziua Internațională a Planetariilor (<i>International Day of Planetaria</i>) (A fost sărbătorită pentru prima dată în 1990 la inițiativa Asociației Planetariilor Italiene (PLANit). Ulterior, inițiativa a fost preluată de alte țări, în 1994 obținând statut de zi internațională. Are ca scop promovarea activității planeta- riilor și propagarea cunoștințelor astronomice).		12 (a doua duminică a lunii)
* Alexei Mateevici , poet, traducător și ese- ist (1888-1917)	135 de ani de la naștere	16
Valeri Medvedev (Валерий Медведев), scriitor rus pentru copii (1923-1997)	100 de ani de la naștere	16
Ziua creioanelor colorate (<i>Colored Pencils Day</i>) (Este o sărbătoare mai puțin obișnuită, în care, de obicei, co- pii primesc în dar creioane colorate și sunt încurajați să de- seneze, pentru a promova și a conștientiza beneficiile acestui gen de activitate pentru dezvoltarea imaginației, memoriei, motricității fine și a creativității).		16
Ziua Internațională a Francofoniei (Instituită în 1988, marchează data fondării, în 1970, a Or- ganizației Internaționale a Francofoniei. Este dedicată limbii franceze, promovării solidarității și cooperării între țările francofone).		20
Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret (<i>World Day of Theater for Children and Young People</i>) (Se sărbătorește din anul 2001 la inițiativa Asociației Inter- naționale a Teatrelor pentru Copii și Tineret).		20
Ziua Internațională a Fericirii (<i>International Day of Happi- ness</i>) (Pe 28 iunie 2012, Adunarea Generală a ONU a stabi- lit sărbătorirea zilei dedicate fericirii mondiale (Rezoluția 66/281), recunoscând importanța fericirii și a bunăstării ca obiective și aspirații universale în viața ființelor umane din întreaga lume și importanța recunoașterii lor în obiectivele de politică publică).		20

- Ziua Mondială a Povestitului** 20
(World Storytelling Day)
 (Se celebrează în fiecare an, în preajma echinocțiului de primăvară (în emisfera nordică) și a echinocțiului de toamnă (în emisfera sudică). „Ziua tuturor povestitorilor” a fost sărbătorită pentru prima dată pe 20 martie 1991, în Suedia, pentru a atrage atenția publicului asupra povestitului ca formă de artă. S-a răspândit rapid în Europa, Africa, America de Nord, America de Sud și Australia, devenind ziua mondială dedicată povestitului. Conform site-ului <https://internationalstoryteller.com/>, evenimentul își propune să promoveze povestitul și ascultatul de povești în cât mai multe limbi și în cât mai multe locuri).
- Ziua Mondială a Vrabiei** 20
(World Sparrow Day)
 (A fost marcată pentru prima dată în 2010, în India, ca urmare a scăderii numărului de vrăbii în țară. Ulterior, Nature Forever Society din India și Eco-Sys Action Foundation din Franța au venit cu ideea de a sărbători Ziua Mondială a Vrabiei pentru conștientizarea de către publicul larg a diversității și importanței speciilor de păsări urbane și pentru atragerea atenției asupra factorilor care periclitează existența acestor specii).
- David Wisniewski**, scriitor american și 70 de ani de 21
 ilustrator de carte pentru copii (1953-2002) la naștere
- Ziua Mondială a Poeziei** 21
(World Poetry Day)
 (A fost declarată de UNESCO în 1999 pentru a susține creația poetică, stabilirea dialogului între poezie și alte genuri ale creației, editarea și promovarea poeziei ca artă modernă veritabilă, deschisă oamenilor).
- Ziua Mondială pentru Protecția Pădurilor** 21
(International Day of Forests)
 (Instituită de către Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 67/200 din decembrie 2012, pentru a reaminti oamenilor despre importanța și beneficiile aduse de pădure).

Ziua Internațională a Copiilor Străzii <i>(International Day for Street Children)</i>		21
<p>(A fost instituită în 1998 de către Federația Internațională a Comunităților Educative (FONPC) pe lângă UNESCO pentru a sensibiliza comunitatea internațională cu privire la situația copiilor străzii și a cere guvernelor să ia atitudine și să acționeze. Începând din 2011, această zi se celebrează și pe data de 12 aprilie la inițiativa Consorțiului pentru Copiii străzii (CSC), o rețea globală, ce include ONG-uri, cercetători și practicieni din 135 de țări, care lucrează cu și pentru copiii străzii. Ziua Internațională este o oportunitate pentru orice persoană sau organizație de a se implica și a-și arăta sprijinul în promovarea drepturilor copiilor străzii).</p>		
Ziua Internațională pentru Eliminarea Discriminării Rasiale <i>(International Day for the Elimination of Racial Discrimination)</i>		21
<p>(Proclamată de către Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 2142 din 1966, cu scopul de a intensifica eforturile comunității internaționale pentru a elimina toate formele de discriminare rasială).</p>		
Ziua Mondială a Marionetiștilor și Păpușarilor <i>(World Puppetry Day)</i>		21
<p>(Se sărbătorește din anul 2003 la inițiativa UNIMA – Uniunea Internațională a Marionetiștilor).</p>		
Ziua Mondială a Apei <i>(World Water Day)</i>		22
<p>(Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/193, pentru a conștientiza gradul în care resursele de apă contribuie la dezvoltarea economică și bunăstarea socială).</p>		
Leonid Popescu, artist plastic, prozator	70 de ani de	22
(1953)	la naștere	
Dumitru Fusu, actor (1938-2014)	85 de ani de	25
	la naștere	
Ziua citirii cărților lui Tolkien <i>(Tolkien Reading Day)</i>		25
<p>(A fost inițiată în 2003 de către Societatea Tolkien pentru a încuraja fanii să sărbătorească și să promoveze operele lui J.R.R. Tolkien, citind pasaje preferate din cărțile sale).</p>		

* Aurel Ciocanu, poet și prozator (1943-2014)	80 de ani de la naștere	27
Ziua Mondială a Teatrului (<i>World Theater Day</i>)		27
(Instituită în 1961 de către Institutul Internațional de Teatru. Se sărbătorește anual în semn de apreciere a uneia dintre cele mai vechi arte – arta scenică).		
* Elena Farago, poetă (1878-1954)	145 de ani de la naștere	29
Mihai Bacinschi, pictor-grafician (1948)	75 de ani de la naștere	30
Vincent Willem van Gogh, pictor olandez (1853-1890)	170 de ani de la naștere	30
* Nichita Stănescu, poet (1933-1983)	90 de ani de la naștere	31

APRILIE

Ziua Internațională a Păsărilor (<i>International Bird Day</i>)		1
(Instituită prin semnarea, în 1906, a Convenției pentru protecția păsărilor, care a pus începutul acțiunilor de protejare a faunei sălbatice).		
Ziua Umorului		1
Sergei Rahmaninov (Сергей Рахманинов), pianist, compozitor și dirijor rus (1873-1943)	150 de ani de la naștere	1
Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii		1-7
Ziua Internațională a Cărții pentru Copii (<i>International Children's Book Day</i>)		2
(Consiliul Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) a decis sărbătorirea acestei zile pe 2 aprilie, data nașterii lui Hans Christian Andersen, pentru a promova dragostea pentru lectură în rândul tinerilor și pentru a sublinia importanța cărților pentru copii. Se sărbătorește anual, începând din 1967).		

- Iulian Ciocan**, prozator, critic literar și traducător (1968) 55 de ani de la naștere 6
- Ziua Internațională a Sportului pentru Dezvoltare și Pace** (*International Day of Sport for Development and Peace*) 6
(A fost proclamată de Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 67/296 din 23.08.2013, pentru a recunoaște influența pozitivă pe care sportul o poate avea asupra progresului drepturilor omului și asupra dezvoltării sociale și economice, pentru a evidenția contribuția organizațiilor sportive în programele de schimbare socială și dezvoltare umană).
- Ziua Mondială a Sănătății** (*World Health Day*) 7
(Se sărbătorește din 1950, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), pentru promovarea cunoștințelor despre sănătate și atenționarea asupra unor probleme globale în domeniul sănătății. Data de 7 aprilie marchează aniversarea înființării OMS în 1948).
- Ziua Internațională a Rromilor** (*International Roma Day*) 8
(Congresul Internațional al Rromilor (Londra, 1971) a decis celebrarea acestei zile în memoria rromilor omorâți în timpul Războiului al Doilea Mondial și pentru a sensibiliza societatea asupra problemelor cu care se confruntă rromii în întreaga lume).
- Ziua fraților și a surorilor** (*Siblings Day*) 10
(A fost marcată pentru prima dată în 1998, în SUA, devenind populară mai apoi și în alte state ale lumii. Este menită să celebreze legăturile de familie și de rudenie și să consolideze relațiile dintre frați și surori. La inițiativa Confederației europene a familiilor cu mulți copii (ELFAC), din 2014 se sărbătorește și pe data de 31 mai).
- Ziua Mondială a Aviației și a Cosmonauticii** (*World Aviation and Cosmonautics Day*) 12
(Instituită în 1968 de către Federația Internațională a Aviației pentru a comemora primul zbor al unui om în spațiul cosmic, efectuat de Iuri Gagarin în 1961).
- * **Constantin (Costache) Negruzzi**, prozator, dramaturg și traducător (1808-1868) 215 ani de la naștere 12

Aleksandr N. Ostrovski (Александр Н. Островский), dramaturg rus (1823-1886)	200 de ani de la naștere	12
Eric Christian Haugaard , scriitor american de origine daneză (1923-2009)	100 de ani de la naștere	13
Eugeniu Coca , violonist, compozitor și dirijor (1893-1954)	130 de ani de la naștere	15
Ziua Internațională a Culturii (<i>International Day of Culture</i>) (Se sărbătorește din 1998 la propunerea Ligii Internaționale pentru Protecția Culturii. Marchează semnarea, pe 15 aprilie 1935, a Tratatului Internațional privind protejarea instituțiilor de cultură și știință și a monumentelor istorice, cunoscut ca Pactul Păcii sau Pactul Roerich).		15
Eleanora E(laine) Tate , scriitoare afro-americană pentru copii (1948)	75 de ani de la naștere	16
Iuri Grekov , scriitor și traducător (1938-2010)	85 de ani de la naștere	16
Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice (<i>International Day for Monuments and Sites</i>) (Instituită de UNESCO în 1983 pentru a promova diversitatea patrimoniului istoric mondial, a conștientiza vulnerabilitatea acestuia și necesitatea eforturilor pentru protejarea și conservarea lui).		18
* Ilie Bogdesco , pictor și grafician (1923-2010)	100 de ani de la naștere	20
* Paula Fox , scriitoare americană pentru copii, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (1978) (1923-2017)	100 de ani de la naștere	22
Louise Elisabeth Glück , poetă și eseistă americană, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (2020) (1943)	80 de ani de la naștere	22
Ziua Internațională a Planetei Pământ (<i>Earth Day</i>) (A fost marcată pentru prima oară în 1990. Are scopul de a uni toți oamenii în vederea protejării mediului înconjurător. Adunarea Generală a ONU din 22 aprilie 2009, prin Rezoluția 63/278, a desemnat această zi ca Zi Internațională a Mamei-Pământ (International Mother Earth Day).		22

Ziua Bibliotecarului (Instituită prin Decretul Președintelui RM nr. 1774-II din 21 noiembrie 2000. Inițial, se sărbătorea la 5 octombrie. Din 2010, conform Decretului Președintelui RM nr. 189-V din 8 februarie 2010, se marchează la 23 aprilie).	23	
Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor (<i>World Book and Copyright Day</i>) (Instituită de UNESCO în 1995 pentru a comemora moartea sau nașterea, în data de 23 aprilie, a unor mari scriitori ai lumii (W. Shakespeare, M. de Cervantes, M. Druon ș.a.) și, totodată, pentru a încuraja lectura și editarea cărților).	23	
Walter de la Mare , scriitor englez pentru copii (1873-1956)	150 de ani de la naștere	25
Eugène Delacroix , pictor, desenator, gravor și litograf francez (1798-1863)	225 de ani de la naștere	26
Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale (<i>World Intellectual Property Day</i>) (Instituită în anul 2000 de către Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMRI) pentru a sensibiliza publicul larg asupra rolului proprietății intelectuale în dezvoltarea economică, culturală și socială a țărilor lumii).	26	
Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova (Instituită prin Hotărârea Parlamentului RM din 23.04.2010 cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la adoptarea tricolorului ca Drapel de Stat al Republicii Moldova).	27	
* Ioan Mânăscuță , prozator, publicist, eseist și traducător (1953-2021)	70 de ani de la naștere	28
Ziua Internațională a Dansului (<i>International Dance Day</i>) (Se sărbătorește din 1982, la inițiativa Consiliului Internațional al Dansului pe lângă UNESCO, în ziua nașterii lui J.G. Noverre (1727-1810), balerin și coregraf francez, creator al baletului clasic).	29	
Călina Trifan , poetă, eseistă, cercetătoare literară (1953)	70 de ani de la naștere	30

MAI

Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii <i>(International Workers' Day)</i> (Primul Congres al Internaționalei a II-a de la Paris (1889) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria grevei muncitorilor din Chicago. Se celebrează în statele-membre ale Organizației Internaționale a Muncii și în alte țări).	1
* Ion Popescu-Gopo , regizor de film (1923-1989) 100 de ani de la naștere	1
Valeriu Gagi , regizor de film și scenarist (1938-2010) 85 de ani de la naștere	1
Ziua Mondială a Libertății Presei (<i>World Press Freedom Day</i>) (A fost proclamată de Adunarea Generală a ONU în decembrie 1993 (Rezoluția 48/432), pentru a promova ideea că o presă liberă, pluralistă și independentă este o componentă esențială a unei societăți democratice).	3
* Petre Popa , poet, prozator (1958) 65 de ani de la naștere	7
Petru Hadârcă , actor și regizor (1963) 60 de ani de la naștere	8
Ziua Europei (<i>Europe Day</i>) (A fost declarată în 1985, marcând, ca prim pas în construcția Europei unite, Declarația din 9 mai 1950, prin care Robert Schuman, ministrul de externe al Franței, a propus Germaniei și altor state europene să pună „bazele concrete ale unei federații europene indispensabile pentru menținerea păcii”).	9
Ziua Victoriei și a Comemorării Eroilor căzuți pentru Independența Patriei	9
Ziua Internațională a Familiei (<i>International Day of Families</i>) (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/237, pentru o mai bună înțelegere a problemelor familiei și îmbunătățirea capacității țărilor de a rezolva aceste probleme prin politici corespunzătoare).	15

- Ziua Latinității** (Instituită prin decizia Congresului XIX al Uniunii Latine (Paris, 2000). Marchează semnarea, la 15 mai 1954, a Convenției de constituire a Uniunii Latine, organizație care întrunește statele cu limba și cultura de origine latină). 15
- Viktor Vasnețov** (Виктор Васнецов), pictor rus (1848-1926) 175 de ani de la naștere 15
- Ziua Mondială a Telecomunicațiilor și a Societății Informaționale** (*World Telecommunication and Information Society Day*) (Ziua Mondială a Telecomunicațiilor a fost lansată în 1969, la inițiativa Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor (ITU), iar în 2006 ONU a declarat Ziua Mondială a Societății Informaționale (Rezoluția 60/252 din martie 2006). În noiembrie 2006, ITU a decis sărbătorirea ambelor evenimente pe 17 mai drept Ziua Mondială a Telecomunicațiilor și a Societății Informaționale. Are scopul de a crește gradul de conștientizare a oportunităților pe care Internetul și alte tehnologii informaționale și comunicaționale (TIC) le pot oferi societăților și economiilor, precum și a modalităților de reducere a decalajului digital). 17
- Ziua Internațională a Muzeelor** (*International Museum Day*) (Instituită în 1977 de către Consiliul Internațional al Muzeelor (ICOM) pentru a promova muzeele, a face cunoscută publicului larg activitatea și rolul lor în viața societății). 18
- Ziua Sportivului și a Mișcării Olimpice** (Se sărbătorește anual în Republica Moldova, în a treia sâmbătă a lunii mai, pentru a celebra nașterea mișcării olimpice moderne. Are scopul de a promova sportul și modul sănătos de viață, de a sublinia importanța sportului în viața socială și rolul său în educația tinerei generații în spiritul valorilor olimpice, precum respectul și prietenia). 20
(a treia sâmbătă a lunii)
- Ziua Internațională a Lumânărilor Aprinse** (*The International AIDS Candlelight Memorial*) (Se marchează din 1983, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății, pentru a comemora victimele SIDA și a încuraja întreaga societate să se implice în lupta împotriva SIDA). 21
(a treia duminică a lunii)

Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare (<i>World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development</i>) (Instituită de ONU în 2002, prin Rezoluția 57/249, pentru a întări potențialul cultural ca metodă de a atinge prosperitatea, dezvoltarea și pacea globală).		21
Scott O'Dell , scriitor american pentru copii, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (1972) (1898-1989)	125 de ani de la naștere	23
Ziua Sfinților Kiril și Metodie . Sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave.		24
Ziua jocului „Căutarea de comori” (<i>Scavenger Hunt Day</i>) (Sărbătoare neoficială, care încurajează oamenii să se întâlnească cu prietenii și familia și să participe la o vânătoare de comori – joc popular care dezvoltă abilitățile de rezolvare a problemelor, aduce oamenii împreună și îi învață importanța muncii în echipă).		24
Ziua Mondială fără Tutun (<i>World No Tobacco Day</i>) (Instituită în 1987 de Organizația Mondială a Sănătății pentru a conștientiza pericolul pe care îl prezintă consumul de tutun și expunerea la fumul de țigară și pentru a promova modul de viață fără fumat).		31
Svetlana Alexievici (Светлана Алексиевич), scriitoare belarusă, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (2015) (1948)	75 de ani de la naștere	31
Onisifor Ghibu , publicist, memorialist (1883-1972)	140 de ani de la naștere	31

IUNIE

Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor (<i>International Children's Day</i>) (Instituită în 1949 de către Federația Democratică Internațională a Femeilor pentru a accentua necesitatea apărării drepturilor și intereselor celor mai tineri locuitori ai planetei).		1
---	--	---

Elena Alistar , pedagog, eminentă personalitate a culturii naționale, membru în Sfatul Țării din Basarabia (1873-1955)	150 de ani de la naștere	1
Marcela Benea , poetă (1948)	75 de ani de la naștere	4
Ziua Internațională a Copiilor Nevinovați – victime ale agresiunii (<i>International Day of Innocent Children – Victims of Agression</i>) (Instituită de ONU în 1982, în cadrul unei sesiuni speciale a Adunării Generale (A/RES/ES/-7/8). Scopul zilei este de a recunoaște durerea suferită de copiii afectați de consecințele războiului, victime ale abuzului fizic, mental și emoțional).		4
Ziua Mondială a Mediului (<i>World Environment Day</i>) (Instituită de ONU în 1972, prin Rezoluția 2994 (XXVII), pentru a spori gradul de conștientizare a necesității de păstrare și ameliorare a mediului).		5
Federico Garcia Lorca , poet, prozator, dramaturg spaniol (1898-1936)	125 de ani de la naștere	5
Ziua Mondială a Oceanelor (<i>World Oceans Day</i>) (A fost propusă în 1992, la Summitul Națiunilor Unite de la Rio de Janeiro. În 2008 a fost declarată oficial de ONU, prin Rezoluția 63/111, urmând a fi sărbătorită în fiecare an pentru a conștientiza importanța oceanului planetar și modul în care îl putem proteja).		8
James Oliver Curwood , scriitor american (1878-1927)	145 de ani de la naștere	12
Ziua Internațională împotriva Muncii Copiilor (<i>World Day against Child Labour</i>) (Se sărbătorește din 2002, la inițiativa Organizației Internaționale a Muncii, pentru a atrage atenția asupra necesității de eradicare a exploatarei prin muncă a copiilor sub toate formele ei).		12
Blaise Pascal , matematician, fizician și filosof francez (1623-1662)	400 de ani de la naștere	19

Ziua Mondială a Refugiaților (<i>World Refugee Day</i>)		20
(Declarată de ONU în 2000 prin Rezoluția 55/76. Prima dată s-a sărbătorit în 2001, când s-au împlinit 50 de ani de la adoptarea, în 1951, a Convenției despre statutul refugiaților. Este o ocazie de a dezvolta empatie și înțelegere pentru situația dificilă a refugiaților și de a le recunoaște curajul și rezistența în reconstruirea vieții lor).		
Ziua Suveranității Republicii Moldova		23
(Declarația de Suveranitate nr. 148-XII a fost adoptată de către deputații Sovietului Suprem al RSSM pe 23 iunie 1990).		
Ziua Internațională Olimpică (<i>Olympic Day</i>)		23
(A fost lansată în 1948 pentru a celebra crearea, pe 23 iunie 1894, a Comitetului Olimpic Internațional).		
Simion Zamșa, pictor, grafician (1958)	65 de ani de la naștere	23
Ana Evtușenco, graficiană, pictor-scenograf (1948)	75 de ani de la naștere	24
Ziua Universală a Iei (A fost marcată pentru prima dată în 2013, la inițiativa comunității „La Blouse Roumaine”. Se sărbătorește anual, în țară și în toate comunitățile românești din lume, pentru a promova frumusețea autentică a cămășii tradiționale românești).		24
Ziua Națională a Portului Popular (A fost instituită prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 194 din 19.11.2015, la inițiativa Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, având drept scop promovarea costumului tradițional autentic și asigurarea continuității acestuia, ca simbol identitar).		25 (a patra zi de duminică a lunii)
Ziua Internațională împotriva Consumului și a Traficului Ilicit de Droguri (<i>International Day against Drug Abuse and Illicit Trafficking</i>) (Instituită de ONU în 1987, prin Rezoluția 42/112, pentru a spori eforturile și cooperarea în vederea creării unei societăți în care să nu existe consum de droguri).		26

Demostene Botez , poet, prozator, publicist și traducător (1893-1973)	130 de ani de la naștere	29
Victor Ciudin , poet și traducător (1948)	75 de ani de la naștere	30

IULIE

Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt” (A fost instituită prin Hotărârea Sovietului Suprem al RSSM nr. 433 din 26.12.1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și zilele de odihnă în Republica Moldova).		2
Wisława Szymborska , poetă poloneză, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (1996) (1923-2012)	100 de ani de la naștere	2
Ziua Comemorării Victimelor Deportărilor Staliniste (A fost instituită prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 116-XVI din 22.05.2008, în scopul educării tinerei generații în spiritul libertății, democrației și al respectului pentru personalitatea umană).		6
Lora Rucan , poetă și publicistă (1953)	70 de ani de la naștere	8
Anton Crihan , avocat, economist, om politic, deputat în Sfatul Țării (1893-1993)	130 de ani de la naștere	10
Ziua Mondială a Ciocolatei (<i>World Chocolate Day</i>) (Se sărbătorește anual, începând din 1995, pentru a marca aniversarea zilei în care se presupune că acest desert a fost consumat prima dată în Europa, în 1550, sub formă de băutură de cacao și pentru a evidenția beneficiile consumului de ciocolată).		7
R.J. (Raquel Jaramillo) Palacio , graficiană și scriitoare americană pentru copii (1963)	60 de ani de la naștere	13
Pavel Boțu , poet, prozator și publicist (1933-1987)	90 de ani de la naștere	14

Iurie Platon , artist plastic (1973)	50 de ani de la naștere	14
* Nicolae Dabija , poet, prozator, eseist (1948-2021)	75 de ani de la naștere	15
Ziua Mondială a Competențelor Tinerilor (<i>World Youth Skills Day</i>)		15
(A fost instituită de către Adunarea generală a ONU, prin Rezoluția 69/145 din 2014, pentru a spori gradul de conștientizare cu privire la importanța strategică a investiției în dotarea tinerilor cu competențe necesare pentru angajare, muncă decentă și antreprenoriat).		
Andrei Eșanu , istoric (1948)	75 de ani de la naștere	16
Ziua Mondială a Șahului (<i>World Chess Day</i>)		20
(La inițiativa Federației Internaționale a Jocului de Șah (FIDE), a fost sărbătorită ca zi internațională încă din 1966. La 12 decembrie 2019, Adunarea Generală a ONU a declarat Ziua Mondială a Șahului (Rezoluția 74/22) pentru a marca data înființării FIDE la Paris, în 1924).		
Nicolae Leahu , scriitor, critic literar, publicist (1963)	60 de ani de la naștere	20
Adrian Păunescu , poet, prozator, eseist (1943-2010)	80 de ani de la naștere	20
Janusz Korczak (Henryk Goldszmit), scriitor și pedagog polonez (1878-1942)	145 de ani de la naștere	22
Ziua Mondială a Balenelor și Delfinilor (<i>World Whale and Dolphin Day</i>)		23
(Inițiată în 1986, când Comisia Internațională de vânatoare a balenelor (IWC), după 200 de ani de exterminare a acestora, a decis interzicerea vânătorii balenelor la nivel mondial).		
* Maria Gripe , scriitoare suedeză pentru copii, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (1974) (1923-2007)	100 de ani de la naștere	25

Vladimir Korolenko (Владимир Короленко), prozator și publicist rus (1853-1921)	170 de ani de la naștere	27
Ziua Constituției Republicii Moldova (Aprobată de Parlamentul RM la 29 iulie 1994)		29
Ziua Scrisului și a Culturii Găgăuze		30
Ziua Internațională a Prieteniei (<i>International Friendship Day</i>) (A fost marcată prima oară în 1958 la inițiativa World Friendship Crusade, organizație civilă internațională care militează în favoarea prieteniei ca modalitate de promovare a culturii păcii. Instituită oficial în 2011, prin Rezoluția 65/275 a Adunării Generale a ONU, în ideea de a transmite mesajul că prietenia între popoare, țări, culturi și indivizi poate inspira eforturile de pace și poate construi punți de legătură între comunități).		30

AUGUST

Pan(telimon) Halippa , poet, publicist, memorialist, traducător, om politic (1883-1979)	140 de ani de la naștere	1
Eugen Cioclea , poet (1948-2013)	75 de ani de la naștere	4
Ziua Internațională a Semaforului (<i>International Day of the Traffic Light</i>) (Celebrează apariția primului semafor în 1914, în orașul american Cleveland. Are ca obiectiv conștientizarea de către membrii comunității, în special de către copii, a necesității de a respecta regulile de circulație rutieră).		5
Ziua Mondială a Pisicilor (<i>International Cat Day</i>) (În 2002, Fondul Internațional pentru Bunăstarea Animalelor (International Fund for Animal Welfare – IFAW) și alte grupuri pentru drepturile animalelor au propus marcarea acestei zile. Din 2020 sărbătoarea este monitorizată de International Cat Cone, o organizație non-profit care protejează pisicile domestice din întreaga lume încă din 1958).		8

Ziua Internațională a Tineretului <i>(International Youth Day)</i>		12
<p>(Instituită de ONU în 1999, prin Rezoluția 54/120, pentru a recunoaște eforturile tinerilor în îmbunătățirea societății și a activa implicarea lor în rezolvarea problemelor globale ale umanității).</p>		
Ziua Internațională a Stângacilor <i>(International Left Handers Day)</i>		13
<p>(A fost marcată pentru prima dată în 1992, în Marea Britanie, la inițiativa Clubului Stângacilor (Left Handers Club) constituit în 1990 cu scopul de a menține legătura între stângacii din întreaga lume și de a face cunoscute nevoile și cerințele acestora. În această zi se organizează competiții sportive între dreptaci și stângaci, precum și evenimente la care dreptacii sunt invitați să încerce să folosească unelte și echipamente proiectate pentru mâna stângă, pentru a înțelege, în acest fel, cât de greu este să trăiești într-o lume proiectată pentru cealaltă mână).</p>		
* Raisa Lungu-Ploaie , scriitoare (1928-2017)	95 de ani de la naștere	15
Gheorghe C. Madan , prozator (1938-2018)	85 de ani de la naștere	16
Herta Müller , scriitoare română de etnie germană, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (2009) (1953)	70 de ani de la naștere	17
Ruxandra Cesereanu , poetă, prozatoare și eseistă (1963)	60 de ani de la naștere	17
Ziua Internațională a Câinilor / Ziua Aprecierii Câinilor <i>(International Dog Day / Dog Appreciation Day)</i>		26
<p>(Inițiată în 2004 de Colleen Paige, expert, apărător al drepturilor animalelor de companie, sărbătoarea își propune să onoreze câinii pentru tot ce fac pentru a-i ajuta pe oameni și, de asemenea, să crească gradul de conștientizare cu privire la adopția câinilor și importanța de a le oferi un mediu sigur și iubitor).</p>		

Sărbătoarea Națională „Ziua Independenței”		27
(Ziua Independenței este sărbătoarea națională a Republicii Moldova, prin care se marchează adoptarea Declarației de Independență la 27 august 1991).		
William Saroyan, prozator și dramaturg american (1908-1981)	115 ani de la naștere	31
Sărbătoarea Națională „Limba Noastră”		31
(Se sărbătorește anual, începând din 1990, pentru a celebra adoptarea, pe 31 august 1989, a legislației privind limba de stat și trecerea la grafia latină).		

SEPTEMBRIE

Ziua Cunoștințelor		1
Andrei Țurcanu, poet și critic literar (1948)	75 de ani de la naștere	1
Ion Druță, prozator, dramaturg, eseist (1928)	95 de ani de la naștere	3
Ziua Armatei Naționale		3
Valeria Dascăl, prozatoare și jurnalistă (1953)	70 de ani de la naștere	5
* Alexandru Vlahuță, poet și prozator (1858-1919)	165 de ani de la naștere	5
Ziua Internațională a Alfabetizării <i>(International Literacy Day)</i>		8
(Instituită de UNESCO în 1966 pentru activizarea eforturilor societății pentru lichidarea analfabetismului).		
Ziua ursulețului de pluș Teddy <i>(Teddy Bear Day)</i>		9
(În această zi sărbătorim rolul important pe care jucăriile de pluș l-au avut și îl au în continuare în viața copiilor, încă de la apariția lor. De asemenea, în multe țări, pe 27 octombrie se sărbătorește ziua de naștere a ursulețului Teddy).		

Rasul Gamzatov , poet și prozator avar (1923-2003)	100 de ani de la naștere	8
Ziua Mondială de Prevenire a Suicidului (<i>World Suicide Prevention Day</i>) (Se marchează anual din 2002, la inițiativa Asociației Internaționale de Prevenire a Suicidului și a Organizației Mondiale a Sănătății, sub egida ONU).		10
Edgar Papu , eseist, estetician, traducător (1908-1993)	115 ani de la naștere	13
Ziua Internațională a Democrației (<i>International Day of Democracy</i>) (Instituită de ONU în 2007, prin Rezoluția 62/7, pentru a atrage atenția asupra stării democrației în lume).		15
Franz Eemil Sillanpää , scriitor finlandez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1939) (1888-1964)	135 de ani de la naștere	16
Ziua de naștere a Julietei (<i>Juliet's birthday</i>) (Se sărbătorește în orașul italian Verona în cinstea eroinei din celebra piesă „Romeo și Julieta” de William Shakespeare, considerată cea mai tristă poveste de dragoste din lume).		16
Ziua Internațională a Păcii (<i>International Day of Peace</i>) (Instituită de ONU în 2001, prin Rezoluția 55/282, ca zi a non-violenței, fără focuri de armă, toate națiunile și popoarele fiind chemate să înceteze orice ostilități pe parcursul acestei zile).		21
Ziua Mondială a Curățeniei (<i>World Clean Up Day</i>) (A fost inițiată în 1993 de către ONU în parteneriat cu Clean Up the World. Sărbătoarea are scopul de a inspira și de a îndemna populația să curețe, să îmbunătățească și să protejeze mediul, prin realizarea de acțiuni care pot varia de la igienizarea unor zone, plantarea de arbori și arbuști la proiecte care contribuie la conservarea resurselor naturale).		23
Ziua benzilor desenate (<i>Comic Book Day</i>) (Se sărbătorește anual în SUA și în alte țări pentru a promova interesul pentru cartea cu benzi desenate ca formă de artă).		25

Petru Balan , pictor-scenograf (1948)	75 de ani de la naștere	25
Thomas Stearns Eliot , poet, dramaturg și teoretician britanic de origine americană, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1948) (1888-1965)	135 de ani de la naștere	26
Ziua Limbilor Europene (<i>European Day of Languages</i>) (Se marchează din 2001, la decizia Consiliului Europei, pentru a celebra diversitatea lingvistică în Europa și a încuraja populația să cunoască un număr mai mare de limbi străine).		26
Ziua Mondială a Turismului (<i>World Tourism Day</i>) (Se sărbătorește din 1980, la decizia Organizației Mondiale a Turismului, pentru a determina comunitatea internațională să conștientizeze importanța turismului și valorile sale culturale, sociale, politice și economice).		27
* Ariadna Șalari , prozatoare (1923-2016)	100 de ani de la naștere	27
Ziua Internațională a Dreptului de a Ști (<i>International Right to Know Day</i>) (Instituită în 2002, la inițiativa rețelei internaționale a activiștilor în domeniul accesului la informațiile politice, pentru a atrage atenția asupra importanței pe care dreptul la informare o are în orice sistem democratic).		28
Ziua Mondială a Inimii (<i>World Heart Day</i>) (Se marchează din 2000, la inițiativa Federației Mondiale a Inimii (World Heart Federation), cu susținerea ONU și OMS. Scopul este de a îmbunătăți starea de sănătate la nivel mondial prin încurajarea oamenilor să facă schimbări în stilul de viață și prin promovarea educației cu privire la modalitățile de a fi bun cu inima ta).		29

Ziua Internațională a Traducerilor

30

(International Translation Day)

(A fost lansată în 1953, la inițiativa Federației Internaționale a Traducătorilor, pentru a sublinia importanța profesiei de traducător și a multilingvismului. La 24 mai 2017, Adunarea Generală a ONU a adoptat Rezoluția 71/288 privind rolul traducătorilor profesioniști în conectarea națiunilor și promovarea păcii, înțelegerii și dezvoltării. Data de 30 septembrie a fost aleasă pentru a fi sărbătorită odată cu ziua Sfântului Ieronim, care a tradus Biblia în limba latină și este considerat patronul traducătorilor).

OCTOMBRIE

Lunarul Bibliotecilor Școlare

1-31

(Se organizează la inițiativa Asociației Internaționale a Bibliotecilor Școlare (IASL). Include activități desfășurate pe parcursul unei zile, săptămâni sau întregii luni, dedicate bibliotecilor școlare și rolului lor în instruirea și educația copiilor).

Ziua Internațională a Muzicii

1

(International Music Day)

(Instituită de UNESCO în 1973 pentru a încuraja promovarea artei muzicale, schimburile culturale, întărirea păcii și înțelegerii între popoare prin intermediul muzicii).

Ziua Internațională a Oamenilor în Etate

1

(International Day of Older Persons)

(Instituită de ONU în 1990, prin Rezoluția 45/106, ca dovadă a prețurii și respectului pentru persoanele de vârsta a treia).

Ziua Internațională a Non-Violenței

2

(International Day of Non-Violence)

(Instituită de ONU, prin Rezoluția 61/271 din 15.06.2007, pentru a reafirma „relevanța universală a principiului non-violenței”, precum și dorința de a asigura o cultură a păcii, toleranței și înțelegerii. Celebrează data nașterii lui Mahatma Gandhi (1869-1948), unul dintre cei mai mari militanți pentru pace, pionier al filosofiei și al strategiei non-violenței).

Ivan Șmeliiov (Иван Шмелёв), scriitor rus (1873-1950)	150 de ani de la naștere	3
Pavel Pelin , prozator, eseist, publicist (1948-2021)	75 de ani de la naștere	4
Ziua Mondială a Animalelor (<i>World Animal Day</i>) (Instituită în 1931 la inițiativa Organizației Internaționale pentru Protecția Animalelor. Se marchează în ziua Sf. Francisc de Assisi, protectorul animalelor, pentru a atrage atenția asupra speciilor pe cale de dispariție și a necesității protecției regnului animal).		4
Ziua Mondială a Pedagogului (<i>World Teacher's Day</i>) (Declarată de UNESCO în 1994 pentru a marca semnarea, în 1966, a Recomandărilor UNESCO privind statutul pedagogului și pentru a conștientiza importanța educației și condițiile în care își desfășoară activitatea cadrele didactice).		5
Ziua Mondială a Zâmbetului (<i>World Smile Day</i>) (A fost marcată pentru prima dată în 1999 în Worcester, orașul natal al lui Harvey Ball, artistul american care în 1963 a creat imaginea „față zâmbitoare” (smiley face), pe care în prezent oamenii de peste tot din lume o folosesc cu scopul de a-și exterioriza emoțiile pozitive).		6 (prima zi de vineri a lunii)
Aleksei Șciusev (Алексей Щусев), arhitect, istoric și teoretician al artei (1873-1949)	150 de ani de la naștere	8
Alexandru Plămădeală , sculptor, pictor, grafician (1888-1940)	135 de ani de la naștere	9
Valeriu Volontir , jurnalist, editor (1953)	70 de ani de la naștere	9
Anatol Chiriac , compozitor (1953)	70 de ani de la naștere	9
Claude Simon , scriitor francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1985) (1913-2005)	110 de ani de la naștere	10

Ziua Mondială a Vederii <i>(World Sight Day)</i>		12
(Această zi este inclusă în calendarul oficial al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) din 1999, fiind coordonată de Agenția Internațională de Prevenire a Orbirii, și vizează importanța îngrijirii vederii drept un obiectiv primordial).		(a doua zi de joi a lunii)
Gellu Dorian , poet, prozator, dramaturg (1953)	70 de ani de la naștere	13
Vladislav Krapivin (Владислав Крапивин), scriitor rus pentru copii (1938-2020)	85 de ani de la naștere	14
Ciprian Porumbescu , compozitor (1853-1883)	170 de ani de la naștere	14
Italo Calvino , scriitor italian (1923-1985)	100 de ani de la naștere	15
Ziua Mondială a Mersului pe Jos <i>(World Walking Day)</i>		7-8
(Sărbătoarea a fost lansată după Summit-ul de la Rio de Janeiro al organizațiilor membre al TAFISA – Asociația Internațională a Sportului pentru Toți (1992) cu scopul de a promova sănătatea prin mișcare și a sublinia beneficiile mersului pe jos asupra organismului uman).		(primul weekend al lunii)
Ziua Globală a Spălatului pe Mâini <i>(Global Handwashing Day)</i>		15
(A fost declarată oficial de către Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), fiind marcată pentru prima dată în 2008. Scopul evenimentelor organizate în această zi în întreaga lume este să atragă atenția publicului, în special copiilor, asupra necesității acestei simple, dar foarte importante proceduri de igienă ca o abordare cheie pentru prevenirea multor boli).		

Ziua Mondială a Alimentației (<i>World Food Day</i>)		16
(A fost propusă în 1979 de către Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO). În 1980, a fost declarată oficial de către Adunarea Generală a ONU cu scopul creșterii gradului de conștientizare publică asupra problemelor privind alimentația la nivel mondial și consolidarea solidarității în lupta împotriva foametei, a malnutriției și a sărăciei. Data de 16 octombrie reprezintă ziua înființării FAO, în 1945).		
Eugene Gladstone O'Neill , dramaturg american, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1936) (1888-1953)	135 de ani de la naștere	16
Gheorghe Zlobin , artist plastic, grafician (1948)	75 de ani de la naștere	16
Vlad Druc , regizor de film (1948)	75 de ani de la naștere	17
Valeriu Jereghi , regizor de film și scenarist (1948)	75 de ani de la naștere	19
Dumitru Almaș , prozator, istoric, publicist (1908-1995)	115 ani de la naștere	19
* Otfried Preussler , scriitor german pentru copii (1923-2013)	100 de ani de la naștere	20
Andrei Vartic , publicist, editor, actor, regizor (1948-2009)	75 de ani de la naștere	21
Ion Mija , regizor de film (1938-2001)	85 de ani de la naștere	21
Silvia Celac , prozatoare, traducătoare (1948)	75 de ani de la naștere	22
Ziua Organizației Națiunilor Unite (<i>United Nations Day</i>)		24
(Instituită de ONU în 1947, prin Rezoluția 168. Marchează data intrării în vigoare a Cartei Națiunilor Unite (1945) și urmărește promovarea în întreaga lume a scopurilor și realizărilor ONU).		

* Dimitrie Cantemir , cărturar și filosof (1673-1723)	350 de ani de la naștere	26
Aureliu Busuioc , poet, prozator, drama- turg, eseist (1928-2012)	95 de ani de la naștere	26
Ziua Națională „Un Arbore pentru Dănuirea Noastră” (Instituită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 27 din 13.02.1995. Începând din 2011, conform Decretu- lui Președintelui Republicii Moldova nr. 644 din 24.11.2010, se marchează în ultima sâmbătă a lunii octombrie).		28 (ultima sâmbătă a lunii)
Ziua Internațională a Animației (<i>International Animation Day</i>) (A fost lansată în 2002 de Asociația Internațională de Film Animat (ASIFA) pentru a marca 110 ani de la prima demonstrație publică a invenției artistului și inventatorului francez Emile Reynaud – imagini în mișcare reproduse pe ecran, cu alte cuvinte – desene animate).		28

NOIEMBRIE

Albert Camus , romancier, dramaturg și filozof francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1957) (1913-1960)	110 ani de la naștere	7
Eliza Botezatu , critic și istoric literar (1938-2022)	85 de ani de la naștere	7
Ziua Mondială a Științei pentru Pace și Dezvoltare (<i>World Science Day for Peace and Development</i>) (A fost proclamată de către UNESCO în 2001, prin Rezoluția 31C/Rez.20, pentru a evidenția rolul științei și al oamenilor de știință pentru societățile durabile, precum și necesitatea de a informa și a implica publicul larg în dezbateri privind problemele științifice emergente).		10
Ziua Mondială Origami (<i>World Origami Day</i>) (Se sărbătorește pe 11 noiembrie – ziua de naștere a lui Lilli- an Oppenheimer, fondatoarea primului grup origami din America, cea care a contribuit la fondarea Societății Britani- ce de Origami și a Asociației Origami din SUA).		11

- Ziua Internațională a Nevăzătorilor/Ziua bastonului alb** 13
(International White Cane Day)
 (Se marchează din 1946, în ziua de naștere a savantului, pedagogului francez Valentin Hauy, întemeietorul primei școli pentru nevăzători din lume, în 1784).
- Ziua Mondială a Bunătății/Bunăvoinței** 13
(World Kindness Day)
 (A fost sărbătorită pentru prima dată în 1998, la inițiativa Mișcării Mondiale a Bunătății (World Kindness Movement), pentru a evidenția bunătatea ca o parte fundamentală a condiției umane, pentru a inspira și a încuraja oamenii să dea dovadă de mai multă bunătate în viața de zi cu zi).
- Zamfir Rally-Arbore, publicist, prozator** 175 de ani de 14
 și memorialist (1848-1933) la naștere
- Doina Aldea-Teodorovici, interpretă de** 65 de ani de 15
 muzică ușoară (1958-1992) la naștere
- Ziua Internațională a Toleranței** 16
(International Day for Tolerance)
 (Instituită de ONU în 1996 prin Rezoluția 51/95. Marchează data adoptării de către statele-membre UNESCO a Declarației Principiilor Toleranței, la 16 noiembrie 1995).
- Ziua Patrimoniului Mondial** *(World Heritage Day)* 16
 (Este celebrată în fiecare an, în data la care, în 1972, la Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), a fost adoptată Convenția privind Protecția Patrimoniului Mondial Cultural și Natural).
- Ziua Internațională a Studenților** 17
(International Day of Students)
 (Declarată în 1941 de către Consiliul Internațional al Studenților ca urmare a evenimentelor din 1939 de la Praga, când nouă studenți și-au pierdut viața și alți peste 1200 au fost trimiși în lagăre de concentrare).
- Vadim Circov, scriitor pentru copii** (1933) 90 de ani de 18
 la naștere

Ziua Mondială de Comemorare a Victimelor Traficului Rutier (<i>World Day of Remembrance for Road Traffic Victims</i>) (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/5, pentru a conștientiza impactul accidentelor rutiere și necesitatea unor măsuri de prevenire a lor).	19 (a treia duminică a lunii)
* Selma (Selma Ottilia Lovisa) Lagerlöf , scriitoare suedeză, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (1909) (1858-1940)	165 de ani de la naștere 20
Nadine Gordimer , scriitoare sud-africană, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (1991) (1923-2014)	100 de ani de la naștere 20
* Constantin Dragomir (Ciobanu) , scriitor pentru copii (1948)	75 de ani de la naștere 20
Ziua Mondială a Copilului (<i>World Children's Day</i>) (Prin Rezoluția 836(IX) din 14 decembrie 1954, Adunarea Generală a ONU a recomandat ca toate țările să instituie o Zi Universală a Copilului, în care să fie celebrată fraternitatea și înțelegerea între copii la nivel mondial. Din 1990, Ziua Mondială a Copilului marchează și data la care ONU a adoptat Declarația Drepturilor Copiilor, în 1959 și Convenția cu privire la Drepturile Copiilor, în 1989).	20
Ziua Mondială a Salutului (<i>World Hello Day</i>) (Este o inițiativă lansată în 1973 de frații Brian și Michael McCormack din Omaha, statul Nebraska, SUA, din considerentul că salutul este o formă elementară de acțiune interumană și un pas important spre realizarea păcii și înțelegerii între oamenii de rase, naționalități, religii diferite).	21
Ziua Mondială a Televiziunii (<i>World Television Day</i>) (A fost proclamată de Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 51/205 din 1997, cu prilejul primului Forum Mondial al Televiziunii, care a avut loc la sediul ONU din New York în 1996. Statele au fost invitate să sărbătorească această zi prin încurajarea, la nivel mondial, a schimburilor de programe de televiziune axate pe subiecte precum pacea, securitatea, dezvoltarea economică, socială și diversitatea culturală).	21

* Nikolai Nosov (Николай Носов), scriitor rus pentru copii (1908-1976)	115 ani de la naștere	23
Ștefan Ciobanu , istoric literar, publicist (1883-1950)	140 de ani de la naștere	24
Ziua Internațională pentru Eliminarea Violenței asupra Femeilor (<i>International Day for the Elimination of Violence against Women</i>) (A fost declarată de Adunarea Generală ONU prin Rezoluția 54/134. Este marcată în toată lumea prin manifestații și acte de condamnare a diverselor forme de violență asupra femeilor).		25
* Clive Staples Lewis , scriitor englez (1898-1963)	125 de ani de la naștere	29

DECEMBRIE

Ziua Mondială de Combateră și Profilaxie a Maladiei HIV/SIDA (<i>World AIDS Day</i>) (Instituită de ONU în 1988, prin Rezoluția 43/15, pentru a sensibiliza opinia publică și a exprima solidaritatea cu persoanele afectate de această maladie).		1
* Marcela Mardare , scriitoare, editoare (1948)	75 de ani de la naștere	1
Natalia Koreakin , graficiană (1948)	75 de ani de la naștere	1
Maria Callas , soprană americană de etnie greacă (1923-1977)	100 de ani de la naștere	2
Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități (<i>International Day of Persons with Disabilities</i>) (Instituită de ONU în 1992, prin Rezoluția 47/3, pentru conștientizarea și îmbunătățirea situației persoanelor cu dizabilități, pentru a le oferi șanse egale și posibilități de integrare în societate).		3

Ziua Internațională a Voluntarilor în Slujba Dezvoltării Economice și Sociale (<i>International Volunteer Day for Economic and Social Development</i>)		5
(Instituită de ONU în 1985, prin Rezoluția 40/212, pentru a mediatiza contribuția muncii voluntare și a stimula tot mai multe persoane să muncească ca voluntari atât în propria țară, cât și în străinătate).		
Ziua Mondială a Solului (<i>World Soil Day</i>)		5
(În decembrie 2013, cea de-a 68-a Adunare Generală a ONU a decis, prin Rezoluția 68/232, sărbătorirea acestei zile pentru a conștientiza importanța menținerii unui sol sănătos și susținerea unei gestionări durabile a resurselor solului).		
Joel Chandler Harris, scriitor american	175 de ani de	9
pentru copii (1848-1908)	la naștere	
Ziua Drepturilor Omului (<i>Human Rights Day</i>)		10
(Instituită de ONU în 1950, prin Rezoluția 423(V). Marchează aniversarea adoptării, în 1948, a Declarației Universale a Drepturilor Omului).		
Mihai Țăruș, artist plastic (1948)	75 de ani de	10
	la naștere	
Ziua Internațională a Munților (<i>International Mountain Day</i>)		11
(Proclamată în 2003 de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 57/245. Are scopul de a pune în valoare regiunile montane. Conservarea lor reprezintă un factor cheie pentru dezvoltarea durabilă, arealul montan fiind amenințat de schimbările climatice și de supraexploatare).		
Iakov Akim (Яков Аким), poet rus pentru copii, traducător (1923-2013)	100 de ani de	15
	la naștere	
Abdulrazak Gurnah, scriitor britanic și tanzanian, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (2021) (1948)	75 de ani de	20
	la naștere	
Gheorghe Cutasevici, poet, publicist, traducător și editor (1938-2022)	85 de ani de	21
	la naștere	

Jean-Henri Fabre , scriitor și naturalist francez (1823-1915)	200 de ani de la naștere	21
Vlad Zbârciog , prozator, poet, eseist (1943)	80 de ani de la naștere	22
* Igor Vieru , pictor (1923-1988)	100 de ani de la naștere	23
Alexe Rău , poet, bibliolog, publicist și filosof al culturii (1953-2015)	70 de ani de la naștere	23
Adam (Bernard) Mickiewicz , poet polonez (1798-1855)	225 de ani de la naștere	24
Alexei Colâbneac , pictor și grafician, ilustrator de carte (1943)	80 de ani de la naștere	25
Anatol Lazarev , pictor (1953-2021)	70 de ani de la naștere	25
Victor Bucătaru , regizor de film (1948-2013)	75 de ani de la naștere	25
Ghenadi Spirin (Геннадий Спирин), pictor rus, ilustrator de carte pentru copii (1948)	75 de ani de la naștere	25
Ziua Actorului		27
Ovid Densusianu , filolog, lingvist, poet, folclorist, istoric literar (1873-1938)	150 de ani de la naștere	29

ALTE DATE

IBBY (International Board on Books for Young People), organizație internațională non-profit de promovare a cărții pentru copii și tineret, cu sediul la Zürich, Elveția (1953)	70 de ani de la fondare
Ministerul Culturii al Republicii Moldova (27 mai 1953)	70 de ani de la înființare

OPERE JUBILIARE

„Adela” de Garabet Ibrăileanu (1933)	90 de ani de la publicare
„Anne. Casa cu frontoane verzi” (Anne of Green Gables) de Lucy Moud Montgomery (1908)	115 ani de la publicare
„Aventurile lui Pinocchio” (Le avventure di Pinocchio) de Carlo Collodi (1883)	140 de ani de la publicare
„Bambi: povestea pădurii” (Bambi: Eine Lebens geschichte aus dem walde) de Felix Salten (1923)	100 de ani de la publicare
„Basmul cu domnița adormită și cei șapte voinici” (Сказка о мёртвой царевне и семи богатырях) de Aleksandr Pușkin (Александр Пушкин) (1833)	190 de ani de la publicare
„Basmul cu pescarul și peștișorul de aur” (Сказка о рыбаке и рыбке) de Aleksandr Pușkin (Александр Пушкин) (1833)	190 de ani de la publicare
„Casa rece” (Bleak House) de Charles Dickens (1853)	170 de ani de la publicare
„Călărețul de aramă” (Медный всадник) de Aleksandr Pușkin (Александр Пушкин) (1833)	190 de ani de la publicare
„Chemarea străbunilor” (The Call of the Wild) de Jack London (1903)	120 de ani de la publicare
„Cinci pâini” de Ion Creangă (1883)	140 de ani de la publicare
„Clasa zburătoare” (Das fliegende Klassenzimmer) de Erich Kästner (1933)	90 de ani de la publicare
„Comoara din insulă” (Treasure Island) de Robert Louis Stevenson (1883)	140 de ani de la publicare
„Copiii apelor” (The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby) de Charles Kingsley (1863)	160 de ani de la publicare

„Copiii căpitanului Grant” (Les enfants du capitaine Grant) de Jules Verne (1868)	155 de ani de la publicare
„Corigent la limba română” de Ion Minulescu (1928)	95 de ani de la publicare
„Deșteaptă-te, române” (Un răsunset) de Andrei Mureșanu (1848)	175 de ani de la publicare
„Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea” de Dimitrie Cantemir (1698)	325 de ani de la publicare
„Doina” de Mihai Eminescu (1883)	140 de ani de la publicare
„Douăsprezece luni” (Двенадцать месяцев) de Samuil Marșak (Самуил Маршак) (1943)	80 de ani de la publicare
„Emil din Lönneberga” (Emil i Lönneberga) de Astrid Lindgren (1963)	60 de ani de la publicare
„Emil și cei trei gemeni” (Emil und di drei zwillinge) de Erich Kästner (1933)	90 de ani de la publicare
„Evgheeni Oneghin” (Евгений Онегин) de Aleksandr Pușkin (Александр Пушкин) (1833)	190 de ani de la publicare
„Expediția Kon-Tiki” (Kon-Tiki ekspedisjonen) de Thor Heyerdahl (1948)	75 de ani de la publicare
„Fahrenheit 451” de Ray Bradbury (1953)	70 de ani de la publicare
„Făt-Frumos, fiul iepei” de Ion Creangă (1898)	125 de ani de la publicare
„Floare albastră” de Mihai Eminescu (1873)	150 de ani de la publicare
„Frații-Inimă-de-Leu” (Bröderna Lejonhjäarta) de Astrid Lindgren (1973)	50 de ani de la publicare
„Gramatica fanteziei. Introducere în arta născocirii istoriilor” (Grammatica della fantasia. Introduzione all’arte di inventare storie) de Gianni Rodari (1973)	50 de ani de la publicare

„ Habarnam în Orașul Soarelui ” (Не- знайка в Солнечном Городе) de Nikolai Nosov (Николай Носов) (1958)	65 de ani de la publicare
„ Istoria ieroglifică ” de Dimitrie Cantemir (1883)	140 de ani de la publicare
„ Ivan Turbincă ” de Ion Creangă (1878)	145 de ani de la publicare
„ În familie ” (En famille) de Hector Mallo (1893)	130 de ani de la publicare
„ Înger și demon ” de Mihai Eminescu (1873)	150 de ani de la publicare
„ Karlsson care trăiește pe acoperiș iarăși face șotii ” (Karlsson på taket smyger igen) de Astrid Lindgren (1968)	55 de ani de la publicare
„ Luceafărul ” de Mihai Eminescu (1883)	140 de ani de la publicare
„ Maitreyi ” de Mircea Eliade (1933)	90 de ani de la publicare
„ Micul prinț ” (Le petit Prince) de Antoine de Saint-Exupéry (1943)	80 de ani de la publicare
„ Micuțele doamne ” (Little Women) de Louisa May Alcott (1868)	155 de ani de la publicare
„ Moș Ion Roată și Vodă Cuza ” de Ion Creangă (1883)	140 de ani de la publicare
„ Moș Spăluș ” (Мойдодыр) de Kornei Ciukovski (Корней Чуковский) (1923)	100 de ani de la publicare
„ Ocolul pământului în optzeci de zile ” (Le Tour du monde en quatre-vingt jours) de Jules Verne (1873)	150 de ani de la publicare
„ Oliver Twist ” de Charles Dickens (1838)	185 de ani de la publicare
„ Pasărea albastră ” (L'Oiseau bleu) de Ma- urice Maeterlinck (1908)	115 ani de la publicare
„ Pământ al Stâncilor Sărate ” (Zemia slonych skal) de Sat-Okh (Stanislaw Supla- towicz) (1958)	65 de ani de la publicare

„Pânze purpurii” (Алые паруса) de Aleksandr Grin (Александр Грин) (1923)	100 de ani de la publicare
„Pelerinul vrăjit” (Очарованный странник) de Nikolai Leskov (Николай Лесков) (1873)	150 de ani de la publicare
„Pionier” (The Pioneers) de James Fenimore Cooper (1823)	200 de ani de la publicare
„Pollyanna” de Eleanor H. Porter (1913)	110 ani de la publicare
„Poveste/Colindă de Crăciun” (A Christmas Carol) de Charles Dickens (1843)	180 de ani de la publicare
„Povestea codrului” de Mihai Eminescu (1878)	145 de ani de la publicare
„Povestea unui om leneș” de Ion Creangă (1878)	145 de ani de la publicare
„Povestea unui șoricuț prostuț” (Сказка о глупом мышонке) de Samuil Mașak (Самуил Маршак) (1923)	100 de ani de la publicare
„Privighetoarea” (Nattergal) de Hans Christian Andersen (1843)	180 de ani de la publicare
„Psaltirea în versuri” de Dosoftei (1673)	350 de ani de la publicare
„Quentin Durward” de Walter Scott (1823)	200 de ani de la publicare
„Rățușca cea urâtă” (Den grimme ælling) de Hans Christian Andersen (1843)	180 de ani de la publicare
„Războiul lumilor” (The War of the Worlds) de Herbert Wells (1898)	125 de ani de la publicare
„Regele Matiuș Întâi” (Król Maciuś Pierwszy) de Janusz Korczak (1923)	100 de ani de la publicare
„Singur pe lume” (Sans famille) de Hector Malot (1878)	145 de ani de la publicare
„Un vrăjitor din Terramare” (A Wizard of Earthsea) de Ursula K. Le Guin (1968)	55 de ani de la publicare

NOTE BIOGRAFICE ȘI LISTE BIBLIOGRAFICE DE RECOMANDARE

27 IANUARIE – 75 DE ANI
DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI IULIAN FILIP
(1948)

Iulian Filip, poet, prozator, publicist, folclorist, dramaturg, grafician, animator al culturii, unul dintre cei mai prolifici autori ai generației '70, s-a născut la 27 ianuarie 1948, în familia Anei și a lui Ion Filip, în „cel mai frumos sat din lume”, vorba domniei sale, la Sofia, Drochia.

După absolvirea școlii de cultură generală din satul natal, se înscrie la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității Pedagogice „Alec Russo” din Bălți. Abandonează studiile la această facultate peste un an și susține din nou examenele de admitere la Facultatea de Litere a aceleiași instituții. După absolvirea facultății (1970), face doctoratul la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, având ca temă de cercetare teatrul folcloric. După prezentarea tezei, este angajat în calitate de colaborator științific la Academia de Științe, unde activează până în 1985. În perioada 1990-2006, este șef al Departamentului Cultură al Primăriei municipiului Chișinău. Din 2006 exercită funcția de director al departamentului „Căile cărții” în cadrul Uniunii Scriitorilor din Moldova. Revine la Academia de Științe în anul 2010. A desfășurat o amplă activitate de cercetare manifestată în expediții folclorice, participări la conferințe științifice, articole și studii consacrate creației populare, culegeri de texte folclorice (*Teatru popular*, 1981; *Primiți căluțul?*, 1983; *Cât e Maramureșul*, 1993). Participă activ în viața culturală și literară, fiind autor și prezentator al revistei lunare televizate „Almanah literar” (1981-1985), prezentator și coautor al emisiunii-concurs pentru copii „Cinel-cinel” (1992-1996), autor și coordonator al proiectului cultural „2 ore+3 iezi” (1999-2006) ș.a.

Se afirmă în literatură ca reprezentant al „generației ochiului al treilea” alături de Nicolae Dabija, Vasile Romanciuc, Leonida Lari, Arcadie

Suceveanu, Leo Butnaru, Efim Tarlapan, Serafim Belicov ș.a. Scrie poezii încă de pe băncile școlii. Fiind student, publică versuri în diferite ediții periodice, este membru al cenaclului literar al universității, ulterior participă la ședințele Cenaclului „Luceafărul” de pe lângă ziarul „Tinerimea Moldovei”. Debutează editorial cu placheta de versuri *Neîmpăcatul meșter* (1974), deschizătoare a colecției „Debut” (Editura „Cartea Moldovenească”). Urmează *Cerul fântânilor* (1977), *Dialoguri primordiale* (1978), *Hulub de poștă*, (1983), *Unde ești?* (1987), *Dansul timizilor* (1994), *Mergătorul* (1996), *Cobaiul nu triumfă* (1996, roman-divertisment), *Semințele mărului oprit* (1998), *Amărătele hărți* (2000), *Căutarea păstorului* (2001), *Foarfecă lui Urecheanu* (2003, publicistică), *Cules-ales* (2004, hayku-uri), *Puținul meu* (2010), *Pentru întâlnirea cu tine* (2013), *Vorbitul de bine la basarabeni: Îngânduări iulienne* (2013), *Amestec de timpuri* (2014), *Pescuitul în apele mele* (2014), *Strungă: catrene și desene* (2014), *Veac* (2015), *Portul din poartă* (2015), *Nuca lui Newton* (2016), *Aripi și rădăcini* (2016), *Nici o șansă cu extraterestrii* (2018), *Somnul plin de pasageri* (2019) ș.a. O parte din cărțile sale sunt ilustrate cu desenele autorului.

Iulian Filip contribuie substanțial și la dezvoltarea poeziei și dramaturgiei pentru copii. Valorifică folclorul, specificul copilăriei basarabene, micul cititor fiind purtat în lumea copilăriei, acolo unde va putea recita, cânta și juca mici scene de teatru. *Casa fiecăruia*, prima sa carte de versuri pentru copii, apare în 1980. Urmează alte cărți, geneza fiind cunoașterea profundă a logicii și psihologiei copilului: *Copăcel, copăcel* (1990), *Au vrut melcii să se bată* (1995), *Din neamul lui Păcală* (1997), *Vrei să crești mare?* (1997), *Ruga iezilor cei trei* (1999), *Plăcințele cu mărar/Nucul cu o singură nucă* (1999, carte-surpriză la ediția a III-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii, Chișinău), *Cartea cea mai a mea* (2008), *Noroc Polyglot* (2008), *Rochița leneșă* (2009), *Urmele mele frumoase* (2013), *Comoara tâlharului* (2014), *Cartea-n miez și-n rădăcină* (2015), *Îmi place să fiu! Îți place să fii?* (2015), *Acasă* (2015), *Pălăriuța Oranj îl lecuieste pe Dumnezeu de răceală* (2016), *Școala de întrebări* (2017), *Adrese deștepte* (2018), *La ce bun pe lume floarea* (2020), *Pâine de la iepure* (2021, promovată în cadrul ediției a XI-a a Campaniei Naționale de promovare a lecturii „Să citim împreună!”), *Unde v-ați pierdut, ștregari?* (2021) ș.a.

S-a afirmat ca dramaturg prin piesele sale de teatru adunate în volumele: *Cenușar-voinicul și Cenușăreasa-mireasa* (1981), *Facă-se voia ta, Sfârlează* (1985), *Colacul marele, frate bun cu soarele* (1988), *Casa greierului* (2002), *Moara cu plăcinte* (2006), *Împărțirea frățească a muntelui și a*

plăcințelelor cu mărar (2022). Piesele autorului au fost montate la Teatrul Etnofolcloric „Ion Creangă” (*Ne prăpădim de răs, Pace în jurul războiului*), Teatrul Municipal „Satiricus” (*Care-s sălbaticii?, Hai să ne jucăm!*), Teatrul Republican de Păpuși „Licurici” (*Cenușar-voinicul și Cenușăreasa-mireasa*), Teatrul de Păpuși „Guguță” (*Moara cu plăcinte, La izvor, Albina salvează lumina, Comoara tâlharului, Pâinică de la iepure, Cobora un cățeluș din cer* și alte piese montate în regia lui Victor Ștefaniuc, Victoria Ștefaniuc, Gabriela Lungu). În baza scenariilor sale au fost realizate filmul muzical *Știubeiul de aur* (1985), filmele în desen animat *Făt Frumos și soarele* (1986) și *Deșteptătoarele* (1988), lungmetrajul *Moara* (1991).

Exersările grafice ale lui Iulian Filip și-au găsit locul în peste 30 de cărți ale sale și ale colegilor de breaslă. A organizat expoziții personale la Chișinău, Bălți, Drochia, Târgoviște, Iași. În 2012, la Complexul Expozițional „Brâncuși”, a avut loc lansarea vernisajului de pictură „Cumpenele, crucile, merele și Acasele iuliene”.

Este autor de texte pentru cântece populare, corale și librete. Este autorul versurilor imnului satului Mândrești, raionul Telenești, pe muzica compozitorului Gheorghe Mustea (2019).

A fost tradus în limbile rusă, italiană, maghiară, franceză, a fost publicat în antologii și culegeri editate în engleză, spaniolă, niponă, sârbă, georgiană, armeană, ucraineană. La rândul său, a tradus din creația poezilor italieni Giuseppe Ungaretti și Dante Cerilli.

Scriitorul promovează și valorifică autorii autohtoni dincolo de hotarele republicii. A participat la întâlniri cu diaspora din Atena (Grecia), Padova, Bologna (Italia). A contribuit la editarea antologiei *Ecouri poetice din Basarabia* (1999, ediție bilingvă română-franceză) la Universitatea Provence din Franța. În baza rubricii lunare „Poezia acasă”, susținută din 2001 în revista românească „Litere”, alcătuiește antologia *Poezia acasă. Poeți contemporani basarabeni*, editată în 2003 la Târgoviște. În 2001 inițiază colecția de cărți miniaturale *Cartea de vizită* (Editura „Pruț Internațional”), în care sunt editați mai mulți poeți din Republica Moldova și România.

Personalitate polivalentă și implicată activ în realizarea diverselor proiecte, este apreciat pentru activitatea sa prodigioasă cu numeroase premii: Premiul Ministerului Culturii și Ministerului Învățământului pentru piesa *Cenușar-voinicul și Cenușăreasa-mireasa*, declarată cea mai bună lucrare dedicată copiilor (1994), Premiul „Ilie Gravorul” în cadrul Salonului Național de Carte (1996, pentru prezentarea grafică a volu-

mului *Dansul timizilor*), Premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române (1996, pentru culegerea folclorică *Cât e Maramureșul*), premiile săptămânalului „Literatura și Arta” în perioada 1998-2004, Premiul Societății Scriitorilor Târgovișteni (2006, pentru traducere; 2007, pentru publicistică; 2008 și 2009, pentru poezie), Marele Premiu al Uniunii Teatrale din Moldova pentru piesa *Pălărioara Oranj și Lupul din râpă* (2012), Premiul pentru întreaga operă din partea Muzeului de Literatură din Iași (2012), Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret / IBBY (2012, pentru cartea *Rochița leneșă*), Premiul Ministerului Culturii „Constantin Stere” în domeniul literaturii, pentru volumul de proză *Nuca lui Newton* (2016), Premiul Uniunii Scriitorilor pentru *Pălărioara Oranj îl lecuiește pe Dumnezeu* (2017) ș.a.

În cadrul diverselor ediții ale Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret i-au fost acordate: Premiul „Cartea Anului” (1998, pentru *Ruga iezilor cei trei*), Premiul Secției Naționale IBBY (2008, pentru *Linii și cuvinte comunicante*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (2009, pentru *Noroc Polyglot*; 2016, pentru *Aripi și rădăcini*), Premiul „Carte pentru promovarea spiritului de toleranță” acordat de Comisia Națională a RM pentru UNESCO (2009, pentru *Rochița leneșă*; 2018, pentru volumul *Iulian Filip în scene interferente*), Premiul „Ion Creangă” pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii (2012), Premiul Primăriei Chișinău (2012, pentru coordonarea colecției *Mărgăritare folclorice*), Premiul Ministerului Culturii (2013, pentru volumele *Amestec de timpuri*, *Vorbitul de bine la românii basarabeni: Îngândurări iuliene*, *Pentru întâlnirea cu tine*; 2014, pentru *Urmele mele frumoase*; 2015, pentru *Comoara tâlharului și Pălăriuța Oranj*), Premiul „Simpatia Copiilor” (2017, pentru *Școala de întrebări*; 2022, pentru *Pâine de la iepure*), Premiul pentru poezie „Grigore Vieru” pentru întreaga creație poetică dedicată copiilor, acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău (2019).

În anul 1993 i s-a conferit titlul „Maestru în Arte”, în 1998 i s-a decernat Medalia „Mihai Eminescu”, iar în 2014 a fost decorat cu Ordinul Național al României „Serviciul Credincios” în grad de Ofițer.

Este Cetățean de Onoare al raionului Drochia și Cetățean de Onoare al satului de baștină Sofia. Consiliul raional Drochia a declarat anul 2013 Anul Iulian Filip, cu această ocazie fiind organizate activități în diverse instituții de cultură și de educație din raion cu scopul promovării creației iuliene. În 2020 Biblioteca Raională „M. Sadoveanu” din Strășeni a lansat Festivalul „Pâine de la iepure și o carte de la Iulian Filip”. În 2021 Consi-

liul raional Drochia a lansat Festivalul „Filipiada-21” în cadrul căruia are loc deschiderea Atelierului de Creație și Parteneriate „Casa Greierului”, iar Bibliotecii Publice Raionale Drochia i se conferă numele „Iulian Filip”.

Referințe

*M-am născut din părinți temerari,
Dintr-o secetă, eu,
Sortitul pururi să fiu însetat.*

Am visat întotdeauna la o carte, pe care să o citească umăr la umăr cei în vârstă (părinții, buneii, frații și surorile mai mari), iar copiii să tragă, intrigați și nerăbdători, cu ochiul: oare ce găsesc cei mari în carte?..

Mă consider fericit – toată viața mi s-a întâmplat între cărți. Nu chiar de la început am găsit cărările, drumurile, căile spre cărțile cele mai bune. Când am înțeles că busola cea mai simplă e să bagi de seamă spre ce cărți se deapănă drumul oamenilor deștepți, am ajuns la alte biblioteci, esențiale. Apoi mi s-au întâmplat și cărțile mele, despre care îmi place să vorbesc, dar, mai ales, să ascult lucrarea lor în teatre, în școli, la grădinițe, la radio, la televiziune. Am norocul, cât încă-s foarte viu, să aud ce zic despre cărțile mele cititorii mei (și-i am!), colegii mei scriitori și cercetători literari și să constat că unele cărți au ajuns la lume auzitoare și văzătoare – de mine. Și prin această filieră, a experienței proprii, trec la masa rotundă a dialogurilor mele cu lumea aleasă, cărturară, ca să ne bucurăm în jurul unor cărți din categoria imensă a cărților bune.

Sunt fericit pentru că toată viața mea am petrecut-o între cărți. Am ajuns și la această supremă plăcere de a gusta, de a alege, de a drămlui cuvintele pline, de a le face vehicule pentru mesajele mele și mai ales de a face cărți.

Iulian Filip

Poet care se cufundă în tezaurul nostru folcloric ca într-o nouă Fântână a Blanduziei, ca într-un rezervor nesecat de surse de inspirație, care se

bizuie și pe o legătură organică, simpatetică cu ceea ce a realizat în voie... El trece totul printr-un filtru sufletesc și ne dă formule noi, originale.

În calitate de folclorist Iulian Filip a studiat reprezentațiile de teatru pe teren, din interiorul lor sau cel puțin prin prisma cetelor de interpreți. Concepe, în consecință, teatrul popular și teatrul în genere (căci este și autor de piese jucate pe scena teatrelor profesioniste), ca pe un act de comunicare omenească, de cunoaștere de sine și de alții.

Iulian Filip dă dovadă de o imaginație frumoasă, jucându-se serios cu vorbele, inventând noțiuni și categorii, înflorindu-și fraza, făcând-o să „spumege”, să fie cu efect retoric, operând cu majuscule, cu rarefierii, sublinieri cu bolduri și aldine, metaforizând și graficizând, ornamentând cu desene, sigle, semnături.

Mihai Cimpoi

Iulian Filip vine cu o bogăție a lui, pe care foarte generos știe să o împărtășească lumii. Pornind de la miniatural, poate ajunge la universal în versurile sale, oricând ne transferă într-o lume poetică feerică, el lasă urme bune în tot ce face.

Ion Hadârcă

Iulian Filip iubește copiii și copiii îl iubesc. El știe să vorbească cu ei. Știe să joace copilăria. Să pară „de-o minte” cu cei mici. Aș îndrăzni să cred că, după Grigore Vieru, el a luat cel mai în serios poezia pentru copii... El posedă secretul cum să fii tânăr și inspirat la toate vârstele.

Nicolae Dabija

Iulian Filip are astăzi în spate o operă literară și culturală pe cât de bogată și de variată, pe atât de interesantă și demnă de înalta prețuire. Nu sunt foarte mulți cei pentru care diversele preocupări și pasiuni merg, cum se spune, mână în mână... L-am cunoscut în urmă cu mai multe decenii și o pot spune fără teamă de a greși ori exagera, că a fost și a rămas unul dintre cei mai minunați oameni pe care i-am întâlnit vreodată, unul dintre cei care întotdeauna iradiază bunătate, lumină, sinceritate,

este cel care știe a transforma fiecare întâlnire cu prietenii într-o mică și admirabilă sărbătoare.

Ianoș Țurcanu

Desenul a influențat sensibil scrisul lui Iulian Filip, mai ales în *Dansul timizilor* și în *Mergătorul*, cărți de catrene, în care poetul este un cultivator de esențe, rostirea lor fiind concentrată, eliptică, scuturată de podoa-be, versurile semănând cu niște tremurătoare linii care rimează.

Vasile Romanciuc

Tendința de a așeza discursul liric sub semnul jocului de cuvinte nu exclude jocul de semnificații, uneori dominat de realitatea în care trăiește scriitorul, cu aparențe și consecințe grave. În evoluția lui literară a asimilat de la înaintași, pe care îi admiră și îi prețuiește necondiționat, profunzimea scrisului, transformându-l în unul cu viziune particulară, binevenit într-un amalgam al deșertăciunii timpului nostru.

Nicolae Busuioc

Titluri pentru expoziții

Se cere ploaie, soare, cumpătare ca cele semănate să se umple...

Urmele frumoase ale lui Iulian Filip

Cuvinte și curbe iuliene

Iulian Filip, cel care a știut „să crească mic”

Iulian Filip – jocul în linii și cuvinte

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ACASĂ: poezii pentru copii și desene / Iulian Filip. – Chișinău: Print-Caro, 2015. – 16 p.

ADRESE deșepte / Iulian Filip; il.: Cristian Stanciu [et al.]. – Chișinău: Prut, 2018. – 32 p.:il.

AMESTEC de timpuri / Iulian Filip. – Chișinău: Prut Internațional, 2014. – 184 p. – (Laurii poeziei).

- ARIPI și rădăcini / Iulian Filip; pref.: acad. Mihai Cimpoi; postf.: Vitalie Răileanu; itinerar biogr.: Vera Osoianu. – Iași: Princeps Multimedia, 2016. – 873 p.: fot. – (Ediții critice).
- AU VRUT melcii să se bată / Iulian Filip; il.: Elena Garștea. – Chișinău: Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).
- CARE-S sălbaticii?: teatrul iulian / Iulian Filip; cop.: Ioan Mărculescu. – Chișinău: Cartdidact; Târgoviște: Bibliotheca, 2010. – 232 p.
- CARTEA cea mai a mea: Păjuriță Pajură; Fii! / Iulian Filip. – Târgoviște: Bibliotheca, 2008. – 96 p.
- CASA Greierului / Iulian Filip; il.: Victoria Rață. – Chișinău: Prut Internațional, 2022. – 24 p.: il.
- COMOARA tâlharului și Pălăriuță Oranj / Iulian Filip; il.: Lilia Popa. – Chișinău: Prut, 2014. – 140 p.: il. – (Teatru pentru copii).
- CORESPONDENȚA incredibilă: proze scurte și bagatele grafice iuliene / Iulian Filip. – Chișinău: Cartdidact, 2021. – 232 p.
- CUCUL la cumpănă: Catrene. Bagatele grafice. Hayku-uri iuliene / Iulian Filip. – Chișinău: Cartdidact, 2020. – 70 p.: il.
- DE CE mă doare inima / Iulian Filip. – Iași: Tipo Moldova, 2012. – 438 p. – (OPERA OMNIA: Poezie contemporană).
- FORME fixe și libertăți / Iulian Filip; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut, 2020. – 484 p.
- IUBIREA dată-n căutare / Iulian Filip; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut Internațional, 2019. – 84 p.
- LA CE bun pe lume floarea? / Iulian Filip. – Chișinău: Cartdidact, 2020. – 16 p.
- MOARA cu plăcinte: dialoguri, scenete, piese / Iulian Filip; il.: Lilia Popa. – Chișinău: Prut Internațional, 2007. – 192 p.: il. – (Teatru pentru copii).
- MOTIVUL vechi de primăvară nouă / Iulian Filip; pref.: Mihai Cimpoi. – Chișinău: Cartdidact; Târgoviște: Bibliotheca, 2016. – 154 p.
- NICI o șansă cu extraterestrii / Iulian Filip; graf. de aut. – Chișinău: S.n., 2018. – 159 p.
- NUCA lui Newton / Iulian Filip; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut, 2016. – 264 p. – (Scriitori contemporani).
- PĂLĂRIUȚĂ Oranj îl lecuiește pe Dumnezeu de răceală / Iulian Filip; pref.: Aurelian Silvestru. – Iași: Junimea, 2016. – 82 p.
- PĂLĂRIUȚĂ Oranj și lupul din răpă / Iulian Filip; pref.: Pavel Proca. – Chișinău: Bons Offices, 2012. – 36 p.
- PĂINE de la iepure / Iulian Filip; il.: Cristian, Felicia, Camelia Stanciu și Iulian Filip; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut, 2021. – 24 p.: il.

- PLĂCINȚELE cu mărar / Iulian Filip; il.: Nadia Olaru. – Chișinău: Prut, 2013. – 15 p.: il.
- ROCHIȚA Ieneșă / Iulian Filip; il.: Lilia Popa. – Chișinău: Prut Internațional, 2009. – 32 p.: il.
- SOMNUL plin de pasageri / Iulian Filip; des. de aut.; cop.: Romeo Șveț. – Chișinău: Știința, 2019. – 144 p.: il.
- ȘCOALA de întrebări / Iulian Filip; prez. graf.: Sergiu Stanciu; il.: Iulian Filip. – Chișinău: Prut Internațional, 2017. – 24 p.: il.
- UNDE v-ați pierdut, ștregari? / Iulian Filip; il.: Victoria Rață. – Chișinău: Prut Internațional, 2021. – 28 p.: il.

Referințe critice

- IULIAN Filip: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”; CID „Chișinău”; alcăt.: O. Detișin, T. Foiu, C. Tricolici [et al.]. – Chișinău: Princeps, 2008. – 176 p.: il.
- DĂNILĂ, Aurelian. Răscrucea întâmplărilor predestinate: dialoguri benevole, neobligatorii / Aurelian Dănilă, Iulian Filip; pref.: Mihai Cimpoi. – Chișinău: Prut Internațional, 2008. – 184 p.
- HARJEVSCHI, Mariana. Iulian Filip: Balanța vărsătorului, vederea mergătorului / Mariana Harjevschi. – Chișinău: Prut Internațional, 2017. – 340 p. – (Dialoguri la focul din vatră).

- AGACHE, Catinca. Basarabia. Schițe de portret: [Iulian Filip] // Agache, Catinca. Literatura română în țările vecine. 1945-2000 / Catinca Agache. – Iași: Princeps Edit, 2005. – P. 284-285.
- BUSUIOC, Nicolae. Sufletul poetului deschis ca o bibliotecă // Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / Nicolae Busuioc. – Chișinău: Știința, 2010. – P. 32-34.
- CIMPOI, Mihai. Democratizarea sonetului / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2022. – 27 ian. – P. 4.
- CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (Reabilitarea esteticului): [Iulian Filip] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Chișinău: Litera Internațional, 2004. – P. 345-346.
- CIMPOI, Mihai. Rostul „cărților în așteptare” / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2021. – 25 mar. – P. 7.
- DABIJA, Nicolae. Iulian Filip din Partidul Culturii / Nicolae Dabija // Literatura și arta. – 2022. – 27 ian. – P. 4.

- FILIP Iulian // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 3 / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2005. – P. 145-146.
- IULIAN Filip // Aniversări culturale. 2018 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Chișinău: Baștina Radog, 2017. – P. 48-57.
- IULIAN Filip // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia. – Chișinău: Cartdidact; Târgoviște: Bibliotheca, 2010. – P. 138-151.
- IULIAN Filip // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / sel.: Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârțciog. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2005. – P. 323-346. – (Biblioteca școlară).
- IULIAN Filip // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 170-175.
- IULIAN Filip. Drumul poeziei din Sofia prin Târgoviște, în lume // Poezia acasă: poeți contemporani din Basarabia / antologie de Iulian Filip, Mihai Stan. – Târgoviște: Bibliotheca, 2019. – P. 241-242.
- MÂNĂSCURTĂ, Ioan. Ideea în cuvinte și curbe // Mânăscurtă, Ioan. Deslușirea semnelor / Ioan Mânăscurtă. – Chișinău: Princeps, 2016. – P. 181-185.
- OPREA, Nicolae. Un poet român din Basarabia / Nicolae Oprea // Literatura și arta. – 2021. – 28 ian. – P. 5.
- PAȘII mergătorului: (tabel cronologic) // Filip, Iulian. Forme fixe și libertăți / Iulian Filip. – Chișinău: Prut, 2020. – P. 5-18.
- PILCHIN, Maria. Poetul și basmele / Maria Pilchin // Moldova. – 2018. – Nr. 9-10. – P. 76-78.
- SASU, Aurel. Filip Iulian // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. 1 / Aurel Sasu. – Pitești: Paralela 45, 2006. – P. 584-585.
- SILVESTRU, Aurelian. Poet maturizat în proză / Aurelian Silvestru // Revista literară. – 2018. – Nr. 1. – P. 20.
- ȚURCANU, Ianoș. Acest sentiment de mândrie / Ianoș Țurcanu // Literatura și arta. – 2022. – 27 ian. – P. 4.
- ZBÂRȚCIOG, Vlad. Filip Iulian / Vlad Zbârțciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 242-244.

Dedicații lirice

- LUPULEAC, Anatol. Ce de-a stele: lui Iulian Filip // Lupuleac, Anatol. Razele inimii / Anatol Lupuleac. – Chișinău: Notograf Prim, 2011. – P. 35.

- ROMANCIUC, Vasile. Lacăt: lui Iulian Filip // Romanciuc, Vasile. Recitirea proverbelor / Vasile Romanciuc. – Chișinău: Știința, 2007. – P. 67; Romanciuc, Vasile. Lumina glasului lăuntric / Vasile Romanciuc. – Chișinău: Prut Internațional, 2016. – P. 53.
- RUSNAC, Constantin. Iulian Filip // Rusnac, Constantin. Portrete în timp: acrostihuri / Constantin Rusnac. – Chișinău: Magna-Princeps, 2013. – P. 132.
- ȚURCANU, Ianoș. Cred că-i destul: lui Iulian Filip // Țurcanu, Ianoș. Omul mării revine / Ianoș Țurcanu. – Chișinău: Grafema Libris, 2015. – P. 97.
- ȚURCANU, Ianoș. Deprindere inutilă: lui Iulian Filip // Țurcanu, Ianoș. Cea mai frumoasă vară a iubirii / Ianoș Țurcanu. – Chișinău: Cartdidact; Târgoviște: Bibliotheca, 2010. – P. 160-161.

**12 FEBRUARIE – 60 DE ANI
DE LA NAȘTEREA SCRIITOAREI JACQUELINE WOODSON
(1963)**

Scriitoare americană cunoscută în mai multe țări ale lumii prin scrierile sale pentru adulți, tineri și copii, în care abordează subiecte universale. S-a născut pe 12 februarie 1963 în Columbus, Ohio, într-o familie săracă. Copilăria și-a petrecut-o în Greenville, Carolina de Sud și Nelsonville, Ohio. O perioadă a locuit în New York, după care s-a mutat cu traiul în Park Slope, Brooklyn, unde locuiește până în prezent.

Disciplinele sale preferate în școală erau limba engleză, limba spaniolă și educația fizică. Întotdeauna i-a plăcut să citească, iar în clasa a cincea, așa cum menționează autoarea într-un interviu, și-a dat seama că îi place și să scrie. De atunci și-a dorit să devină scriitoare, neștiind că aceasta îi este vocația.

După absolvirea Universității Adelphi, a lucrat un timp cu copiii defavorizați. Ulterior și-a continuat activitatea la compania Kirckhoff/Wohlberg Children's Literary Agency.

Prima sa carte, *Last Summer with Maizon* (Ultima vară cu Maizon), a fost publicată în anul 1990. De atunci autoarea a scris peste treizeci de cărți. Cele mai multe sunt adresate copiilor și adolescenților: *We had a picnic last Sunday* (Am avut un picnic duminica trecută, 1997), *Sweet, sweet memory* (Dulce, dulce amintire, 2000), *The other side* (Cealaltă parte, 2001), *The day of the visit* (Ziua vizitei, 2002), *Our Gracie Aunt* (Mătușa noastră Gracie, 2002), *Home soon* (În curând acasă, 2003), *Every goodness*

(Fiecare bunătate, 2012), *This is the rope* (Aceasta este funia, 2013), *The Day You Begin* (Ziua în care începi, 2018), *The year we learned to fly* (Anul în care am învățat să zburăm, 2022), *The world belonged to us* (Lumea ne aparținea, 2022) ș.a.

Pentru tineri și adulți a scris: *The dear one* (Cel drag, 1990), *I didn't mean to tell you that* (Nu intenționam să-ți spun asta, 1994), *From the notebooks of Melanin Sun* (Din caietele lui Melanin Sun, 1995), *The miracle boys* (Băieții miracolului, 2000), *Behind you* (În spatele tău, 2004), *Brown Girl Dreaming* (Fata maro visând, 2014), *Red at the Bone* (Roșu la os, 2019), *Before forever* (Înainte pentru totdeauna, 2020) ș.a.

Cărțile sale au un pronunțat mesaj social. Autoarea abordează teme importante, precum diversitatea culturală și etnică, egalitatea de gen, rase, clase sociale, descoperirea propriei identități, dificultățile cu care se confruntă tinerii, tema familiei, prieteniei etc.

Potrivit spuselor sale, în copilărie și adolescență, fiind de culoare, ea se simțea diferită de toți ceilalți, dar când a crescut și-a dat seama că a fi diferit este ceva normal. Anume această idee încearcă să o transmită cititorilor săi.

Veridicitatea și naturalețea descrierilor, optimismul și speranța în mai bine sunt trăsăturile de bază ale creației sale.

Pe lângă cărți, Jacqueline Woodson scrie și articole pentru reviste, scenarii pentru filme.

Cărțile sale se bucură de mare popularitate în SUA. Câteva dintre ele au fost ecranizate.

De-a lungul carierei sale, Jacqueline Woodson s-a bucurat de mai multe premii și distincții, printre care: Premiul Coretta Scott King (1995, 1996, 2001, 2013, 2015, 2021), Premiul Margaret A. Edwards acordat de Asociația Bibliotecilor Americane (2006), Medalia Newbery (2006, 2008, 2009, 2015), Premiul Național pentru Literatură (2014) ș.a. În 2018 a devenit laureată a Premiului Memorial Astrid Lindgren, iar în 2020 i s-a acordat un alt premiu prestigios în domeniul literaturii pentru copii – Premiul Hans Christian Andersen.

Jacqueline Woodson a fost National Ambassador for Young People's Literature în perioada 2018-2019, iar în 2020 a fost numită MacArthur Fellow.

Referințe

În copilărie, obișnuiam să spun că voi fi profesor, avocat sau frizer când voi fi mare, dar chiar dacă spuneam aceste lucruri, știam că ceea ce mă face cu adevărat fericită este scrisul.

[Am vrut] să scriu despre comunitățile care îmi erau familiare și despre oameni care îmi erau familiari. Am vrut să scriu despre comunitățile de culoare. Am vrut să scriu despre fete. Am vrut să scriu despre prietenie și despre toate aceste lucruri care simțeam că lipsesc în multe dintre cărțile pe care le-am citit în copilărie.

Mi-a plăcut și încă îmi place să văd cuvintele înflorind în propoziții și propozițiile înflorind în povești.

Jacqueline Woodson

Am admirat întotdeauna munca lui Jacqueline Woodson, în special dedicarea ei pentru literatura pentru copii și tineri, [...] dorința de a încuraja tinerii cititori să accepte lectura ca mijloc de a îmbunătăți lumea.

Carla Hayden

Cărțile autoarei Jacqueline Woodson sunt explorări puternice, inovatoare și extrem de personale ale numeroaselor moduri în care personalitatea și prietenia transcend stereotipul.

Alexandra Edwards

Titluri pentru expoziții

O înflăcărată luptătoare pentru drepturile omului – Jacqueline Woodson

Jacqueline Woodson, scriitoare a timpurilor noastre

Cunoașterea de sine – imperativ al operei lui Jacqueline Woodson

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- AFTER Tupac and D Foster / Jacqueline Woodson. – New York: Puffin Books, 2010. – 192 p. – Lb. engl.
- ANOTHER Brooklyn: a novel / Jacqueline Woodson. – New York: Amistad, 2017. – 192 p. – Lb. engl.
- BEFORE the Ever After / Jacqueline Woodson. – New York: Nancy Paulsen Books, 2020. – 176 p. – Lb. engl.
- BEHIND you / Jacqueline Woodson. – New York: Penguin Books, 2019. – 176 p. – Lb. engl.
- BROWN Girl Dreaming / Jacqueline Woodson. – New York: Nancy Paulsen Books, 2016. – 368 p. – Lb. engl.
- COMING on Home Soon / Jacqueline Woodson; il.: E.B. Lewis. – New York: Nancy Paulsen Books, 2004. – 32 p.: il. – Lb. engl.
- THE DAY You Begin / Jacqueline Woodson; il.: Rafael Lopez. – New York: Nancy Paulsen Books, 2018. – 32 p.: il. – Lb. engl.
- EACH Kindness / Jacqueline Woodson; il.: E.B. Lewis. – New York: Nancy Paulsen Books, 2015. – 32 p.: il. – Lb. engl.
- FEATHERS / Jacqueline Woodson. – New York: Puffin Books, 2010. – 160 p. – Lb. engl.
- FROM the Notebooks of Melanin Sun / Jacqueline Woodson. – New York: Nancy Paulsen Books, 2010. – 176 p. – Lb. engl.
- THE HOUSE You Pass on the Way / Jacqueline Woodson. – New York: Nancy Paulsen Books, 2010. – 160 p. – Lb. engl.
- MIRACLE'S Boys / Jacqueline Woodson. – New York: Nancy Paulsen Books, 2010. – 176 p. – Lb. engl.
- THE OTHER Side / Jacqueline Woodson; il.: E.B. Lewis. – New York: Nancy Paulsen Books, 2001. – 32 p.: il. – Lb. engl.
- PEACE, Locomotion / Jacqueline Woodson. – New York: Puffin Books, 2010. – 176 p. – Lb. engl.
- PECAN Pie Baby / Jacqueline Woodson; il.: Sophie Blackall. – New York: Nancy Paulsen Books, 2013. – 32 p.: il. – Lb. engl.
- SHOW Way / Jacqueline Woodson; il.: Hudson Talbott. – New York: Nancy Paulsen Books, 2005. – 48 p.: il. – Lb. engl.
- SWEET, Sweet Memory / Jacqueline Woodson; il.: Floyd Cooper. – New York: [S.n.], 2007. – 29 p.: il. – Lb. engl.

- THIS is the Rope: A Story from the Great Migration / Jacqueline Woodson; il.: James Ransome. – New York: Nancy Paulsen Books, 2013. – 32 p.: il. – Lb. engl.
- VISITING Day / Jacqueline Woodson; il.: James E. Ransome. – New York: Nancy Paulsen Books, 2015. – 32 p.: il. – Lb. engl.
- THE WORLD Belonged to Us / Jacqueline Woodson; il.: Leo Espinosa. – New York: Nancy Paulsen Books, 2022. – 32 p.: il. – Lb. engl.
- THE YEAR We Learned to Fly / Jacqueline Woodson; il.: Rafael López. – New York: Nancy Paulsen Books, 2022. – 32 p.: il. – Lb. engl.

Referințe critice

- HOWARD, Krystal. An Interview with Jacqueline Woodson: Black Childhood, Telling the Truth, and Writing as Activism / Krystal Howard // Bookbird. – 2020. – Vol. 58, Nr. 3. – P. 11-17.
- HOWARD, Krystal. Black Girlhood, Representation, Place, and Relationships in Jacqueline Woodson's Work / Krystal Howard // Bookbird. – 2020. – Vol. 58, Nr. 3. – P. 3-10.
- МЕЖДУНАРОДНАЯ премия в области детской литературы [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <https://kstnews.kz/blogs/item-70264>. – Lb. rusă. – Accesat: 23.04.2022.
- ПРУДОВСКАЯ, Елизавета. Литературные портреты: Жаклин Вудсон (Jacqueline Woodson) [resursă electronică] / Елизавета Прудовская. – Disponibil pe Internet: https://deti.libfl.ru/ru/ccentr-detskoy-knigi-i-detskih-programm/childrens-literature/authors/_/zhaklin-vudson-1. – Lb. rusă. – Accesat: 23.04.2022.
- РГДБ представляет писательницу Жаклин Вудсон – лауреата Премии Андерсена 2020 [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <https://rgdb.ru/home/news/5693>. – Lb. rusă. – Accesat: 23.04.2022.
- ТАНАКОВА, Елена. Вглядеться пристальней в самих себя, мечтать и не сдаваться [resursă electronică] / Елена Танакова. – Disponibil pe Internet: <https://gallerix.ru/news/lit/201803/vglyadetsya-pristalnee-v-samix-sebya/>. – Lb. rusă. – Accesat: 23.04.2022.

26 FEBRUARIE – 75 DE ANI
DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI NICOLAE RUSU
(1948)

Prozatorul și eseistul Nicolae Rusu s-a născut la 26 februarie 1948, în satul Risipeni, raionul Fălești, în familia Emiliei și a lui Petru Rusu. Studiile medii le face la școala din satul natal, cele superioare – la Facultatea de Economie a Institutului Politehnic din Chișinău (1966-1970). Îndată după absolvirea facultății este angajat în contabilitatea Institutului Politehnic. După doi ani de serviciu militar se reîntoarce la Chișinău, angajându-se în funcția de economist la o direcție de construcții. În perioada 1983-1985 urmează cursurile Școlii Superioare de Literatură din cadrul Institutului de Literatură „M. Gorki” din Moscova. Un timp activează în cadrul Biroului de propagare a literaturii pe lângă Uniunea Scriitorilor din Moldova. Din 1987 este director al Fondului Literar al Uniunii Scriitorilor.

Începe să scrie în anii de studenție, participă la ședințele Cenaclului „Ritmuri” de pe lângă ziarul studentesc „Inginerul”, publicând aici câteva miniaturi în proză (1969). Debutează în presa republicană în 1971 cu povestirea *Năluca*, publicată în „Femeia Moldovei”. Ulterior publică proză în revistele „Nistru” și „Moldova”.

În anul 1978, în colecția „Debut”, îi apare prima carte de nuvele *Pânzele babei*. În anii care urmează, editează pentru publicul adult, în special pentru tineri, culegerile de povestiri *Havuzul* (1982), *Pălărie pentru bunel* (1986), *Avem de trăit și mâine* (1992), *Trecă alții puntea* (2000), *Marginea lumii* (2001), *Orație de ursitoare* (2004), *Hai la mere!* (2007, proză umoristică), *Geniosfera* (2013) ș.a., romanele *Lia* (1983), *Totul se repetă* (1988), *Șobolaniada* (1998), *Naufraziul* (2005), *Al șaptelea simț* (2013), *Pușlamielul* (2017), *Cu ochii celuilalt* (2018).

Scrie și proză pentru copii și adolescenți adunată în volumele *Alunel* (1980), *Meri sălbatici* (1987), *Unde crește ploaia?* (1990), *Fără antract* (1996), *Ploaia de aur* (1997), *Să fim privighetori* (2000), *Facă-se voia noastră* (2009), *Coada iepurașului* (2010), *Frați de stele* (carte-surpriză la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, 2011), *Șezătoarea* (2019, promovată în cadrul ediției a X-a, 2021, a Campaniei Naționale de promovare a lecturii „Să citim împreună!”) ș.a.

A mai semnat câteva volume de publicistică: *Tărâmul ambiguităților* (2014), *Ieșirea din clișeu* (2012, eseuri, cronici, impresii de lectură), *Exerciții ale reîntregirii* (2018, schițe, cronici, eseuri), precum și cartea *Ra-*

muri și rădăcini (2021) – o investigație genealogică a autorului despre neamul său (Rusu), alături de alte „ramuri” (Mosorete, Tudorache, Coliban, Harțanu, Țițu, Brașoveanu, Sandu) ale acestei imense arborescențe, la care autorul a muncit mai bine de opt ani.

Se impune și în dramaturgie cu piesele *Și ne izbăvește de cel viclean*, *Ștefan al treilea Voievod*, melodrama radiofonică *Așa sunt eu*, piesele pentru copii *Facă-se voia noastră*, *Țurțurică*, montate la Teatrul de Păpuși „Guguță”. În 2018 vede lumina tiparului volumul cu piese de teatru și scenete pentru copii *Acasă*.

Unele din povestirile sale sunt traduse în rusă, ucraineană, georgiană, mongolă, letonă, cazahă, engleză și alte limbi.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1980) și membru al Uniunii Scriitorilor din România (1996).

În anul 1986 i se acordă Premiul pentru tineret „N. Ostrovski” al Uniunii Scriitorilor din fosta URSS pentru cartea *Pălărie pentru bunel*, iar în 1993 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru *Avem de trăit și mâine* și locul I în Topul cărților organizat în cadrul Salonului Național de Carte. În 1994 obține Premiul special al Fundației Soros-Moldova, în 2000 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru culegerea de povestiri *Treacă alții puntea*. Laureat al săptămânalului „Literatura și arta”, anul 2004, „pentru proza văzută ca un dialog cu sine însuși”. I s-au acordat mai multe premii și mențiuni în cadrul a diverse ediții ale Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret: Premiul „Simpatia copiilor” (2009, pentru cartea *Alunel*), Premiul „Cartea anului” (2010, pentru cartea *Coada iepurașului*), Premiul Secției Naționale IBBY (2016, pentru cartea *Meri sălbatici*). În 2018 i s-a decernat Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) pentru traducerea în limba română a cărții *Când părinții nu-s acasă* de Miroslava Metleeva și Premiul de Excelență al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Referințe

Programul și menirea unui scriitor e de a săpa neconținut în adâncurile ființei umane întru descoperirea frumosului din el. Fiecare sapă în singurătate și fiecare sapă în propria ființă.

Nicolae Rusu

Nicolae Rusu este scriitorul care nu are ambiția extravaganței, el scrie cât se poate de neafectat, narând ca și cum amintind, ca și cum adiind. El nu propune un stil, el gândește o lume în ființa căreia se vor presădite calitățile umane verificate. Fraza scurtă și clară, caldă și exactă, e raportată punctului său de vedere asupra rostului de a trăi, încărcătura imagistică înlătură discursul reportericesc, narațiunea capătă vioiciune și, lipsită de artificii, inspiră încredere. El e nou fără a truca, fără a inventa o nouă scriitură, e nou prin mulțimea de viață vie pe care o cunoaște pentru cartea sa.

Mihail Ion Ciubotaru

Nicolae Rusu este un prozator extrem de viu, cu un stil alert și captivant tocmai fiindcă nu e prizonierul unui sentimentalism al locurilor, nici al unor artificii tehnice care se substituie vechii calofilii sub masca procedeelelor postmoderniste... Personajele se mișcă natural, fiind opera propriilor slăbiciuni omenești, dar și a unui fundal istoric de o viclenie îndelung exersată. De la această limită ne putem îngădui să surprindem „scoaterea din ascundere” a adevărului mutilator de adevăr, adevărul unui popor care reușește să-și regăsească propria ființă rămasă la discreția fostului centru imperial. Este drama centrală nu numai a breslei scriitoricești, dar și a Basarabiei însăși.

[...] Nicolae Rusu nu este doar Povestitorul, ci și un istoric discret, martor credibil al destinului basarabean.

Theodor Codreanu

Mi se pare un autor cu o voce distinctă în contextul prozei românești. Dincolo de buna stăpânire a unor procedee și tehnici narative, dar câștigat de acum de noile generații de prozatori, el aduce dinspre proza tradițională o scriere de senin și o privire înțelegătoare, caldă asupra omului de rând, prins în mreje felurite...

Ioan Lăcustă

Formula persuasivă, se pare, aleasă de către prozator, constă în a se angrena în aventura de a scrie, de a aborda epicul pur chiar pe marginea realității, unde „lucruri” neverosimile, situate dincolo de bine și rău, devin prin atrocitatea lor perversă, inumană, mai mult decât poate părea că

sunt: o lecție, o școală, unde se învață, adeseori în lipsa modelelor, în lipsa profesorilor, cum să rămâi ceea ce ești, cum să rezști în dificila aventură de a fi om.

Aura Christii

Limbajul artistic, încărcătura emotivă, tensiunea etico-morală, umorul fin, precum și alte calități ale povestirilor lui Nicolae Rusu, aduc contribuția la modelarea sufletelor celor mici, la plâsmuirea în inimile lor a bunătații, omeniei, dragostei de neam și față de toți frații de Soare, de Apă și de Pământ.

Angela Vizitiu

Titluri pentru expoziții

Nicolae Rusu, voce distinctă în proza din Republica Moldova
Nicolae Rusu, un redutabil povestitor
Lumea cărților lui Nicolae Rusu
Nicolae Rusu: săpând necontenit în adâncul ființei umane
Scriitorul care știe unde crește ploaia

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- ACASĂ: piesă istorică în două acte / Nicolae Rusu; cop.: Simion Zamșa. – Chișinău: Serebia, 2018. – 120 p.
- AL ȘAPTELEA simț: roman / Nicolae Rusu; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut Internațional, 2013. – 220 p.
- ALUNEL: basm modern / Nicolae Rusu; pict.: Elena Șigapova. – Chișinău: Silvius Libris, 2009. – 56 p.
- COADA iepurașului / Nicolae Rusu; il.: Olga Cazacu. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – 32 p.: il.
- CU OCHII celuilalt: roman / Nicolae Rusu; design: Alexandru Roșca-Ceban. – Chișinău: Serebia, 2019. – 128 p.
- EXERCITII ale reîntregirii: schițe, cronici, eseuri / Nicolae Rusu. – Chișinău: Pontos, 2018. – 172 p.

- FACĂ-SE voia noastră!: piese, scenete, dialoguri / Nicolae Rusu; il.: Lilia Popa. – Chișinău: Prut Internațional, 2008. – 108 p.: il.
- FRAȚI de stele / Nicolae Rusu; il.: Olga Cazacu. – Chișinău: Prut Internațional, 2011. – 24 p.: il.
- HAI la mere: povestiri, schițe, miniaturi / Nicolae Rusu; cop.: Vladimir Sinițki. – Chișinău: Prometeu, 2005. – 156 p.
- LIA: roman / Nicolae Rusu. – Bacău: Vicovia, 2020. – 234 p.
- MARGINEA lumii / Nicolae Rusu; cop.: Suzana Fântânariu. – Timișoara: Augusta, 2001. – 167 p.
- MERI sălbatici / Nicolae Rusu; il.: Violeta Diordiev. – Chișinău: Prut Internațional, 2015. – 120 p. – (Cartea adolescentului).
- ORAȚIE de ursitoare / Nicolae Rusu; cop.: Marcel Șendrea. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – 103 p.
- PUȘLAMIELUL: roman / Nicolae Rusu. – Iași: Junimea, 2017. – 300 p. – (Epica).
- RAMURI și rădăcini / Nicolae Rusu. – Chișinău: Pontos, 2021. – 187 p.
- SĂ FIM privighetori / Nicolae Rusu; prez. graf.: Iulia Școbari. – Chișinău: Prut Internațional, 2000. – 64 p.
- ȘEZĂTOAREA: proză scurtă pentru copii / Nicolae Rusu; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Univers Educațional, 2019. – 32 p.: il.
- TREACĂ alții puntea: povestiri / Nicolae Rusu; fot.: Nicolae Răileanu; cop.: Ștefan Eșanu. – Chișinău: Civitas, 2001. – 224 p.

Referințe critice

- BILEȚCHI, Nicolae. Rusu Nicolae / Nicolae Bilețchi // Dicționarul general al literaturii române. Vol. P-R / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2006. – P. 722.
- CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (Reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu) / Mihai Cimpoi. – Chișinău: Litera Internațional, 2003. – P. 347.
- CIOCANU, Anatol. Rusu Nicolae / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 466-467.
- CODREANU, Lina. Romanul lui Nicolae Rusu văzut cu „ochii celuilalt” / Lina Codreanu // Literatura și arta. – 2022. – 3 mar. – P. 4.
- CODREANU, Theodor. Despre destinul cultural: Nicolae Rusu – un prozator al tranziției // Codreanu, Theodor. Basarabia sau drama sfâșierii / Theodor Codreanu. – Chișinău, 2003. – P. 250-256.

- GRATI, Aliona. Despre efectele „șobolanizării” sau „pușlamielismul” timpurilor noi: (Nicolae Rusu, romanul „Pușlamielul”) / Aliona Grati // Contrafort. – 2018. – Nr. 1-2.
- MORARU, Anatol. Pluta cu moldoveni // Moraru, Anatol. Scurt metraj fără final / Anatol Moraru. – Chișinău: Univers Educațional, 2020. – P. 202-206.
- NICOLAE Rusu: „Accept orice combinație de genuri literare cu o singură condiție: să fie interesant!” / Nicolae Rusu; consemn.: Ion Pârâu // Literatura și arta. – 2018. – 4 ian. – P. 7.
- PALLADI, Tudor. Metamorfozele prozei scurte pentru copii: (*Șezătoarea* de Nicolae Rusu) / Tudor Palladi // Florile dalbe. – 2021. – 9 apr. – P. 2-3.
- NICOLAE Rusu // Aniversări culturale. 2018 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Chișinău: Baștina-Radog, 2017. – P. 61-65.
- [NICOLAE Rusu: n. biogr.] // Rusu, Nicolae. Marginea lumii / Nicolae Rusu. – Timișoara: Augusta, 2001. – P. 159-160.
- [NICOLAE Rusu: referințe critice] / Ioan Lăcustă, Gheorghe Mazilu, Ion C. Ciobanu [et al.] // Rusu, Nicolae. Marginea lumii / Nicolae Rusu. – Timișoara: Augusta, 2001. – P. 161-167.
- NICOLAE Rusu // Rusu, Nicolae. Cu ochii celuilalt: roman / Nicolae Rusu. – Chișinău: Serebia, 2019. – P. 128.
- NICOLAE Rusu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 328-331.
- SASU, Aurel. Rusu Nicolae // Sasu, Aurel. Dicționar biografic al literaturii române. Vol. 2 / Aurel Sasu. – Pitești: Paralela 45, 2006. – P. 508.
- ȘVEȚ, Natalia-Maria. Nicolae Rusu / Natalia-Maria Șveț // Calendar Național – 2013 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Chișinău: [S. n.], 2013. – P. 82-83.
- ZBÂRCIOG, Vlad. Proză care revigorează sufletul, conștiința / Vlad Zbârciog // Revista literară. – 2018. – Nr. 2. – P. 11.

Dedicații lirice

- GORGOS, Tudor. Destin: scriitorului Nicolae Rusu // Gorgos, Tudor. La pragul destinului / Tudor Gorgos. – Chișinău: Pontos, 2010. – P. 78.

**1 MARTIE – 235 DE ANI
DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI,
CTITORULUI DE CULTURĂ GHEORGHE ASACHI
(1788-1869)**

Gheorghe Asachi, figură centrală în viața culturală și literară a Moldovei de la începutul secolului al XIX-lea, a văzut lumina zilei la 1 martie 1788 în târgul Herței, nordul Moldovei (azi regiunea Cernăuți, Ucraina), în familia preotului Lazăr Asachievici și a Elenei. A primit primele noțiuni de învățatură de la tatăl său. La vârsta de 9 ani, și-a continuat studiile în limba polonă, latină, germană la Lvov, unde se mutase familia. A studiat apoi la Universitatea Leopopolitană din același oraș, Facultatea de Filosofie.

La Lvov, au fost puse bazele culturii sale enciclopedice și ale concepțiilor sale iluministe, aici a cunoscut literatura poloneză și literatura clasică română, care vor influența ulterior creațiile sale literare. După obținerea doctoratului în filosofie și a diplomei de inginer și arhitect, Gheorghe Asachi se întoarce în anul 1805 în țară, la Iași, unde pune în practică cunoștințele sale de arhitectură la construirea unor case particulare. În același an pleacă la Viena unde studiază, timp de trei ani, astronomia, matematica superioară și pictura. În august 1808, pleacă să-și completeze studiile la Roma. Aici a scris primele creații poetice și a fost ales membru extraordinar al Societății literare din Roma.

În 1812, revine la Iași și se consacră unei activități culturale intense, ajungând în timp una dintre personalitățile proeminente ale Moldovei. Opera de culturalizare înfăptuită de Gheorghe Asachi e de importanță covârșitoare și acoperă domeniile cele mai variate – școală, teatru, presă și activitate tipografică, arhivistică, diplomație.

Rodnica sa activitate în domeniul învățământului a început cu înființarea, în cadrul Școlii Domnești din Iași, a unui curs de inginerie în limba română, unde a predat, în anii 1813-1818, matematica și arhitectura. A continuat prin reorganizarea Seminarului Teologic de la Socola (1820), înființarea școlii elementare și gimnaziale de la Trei Ierarhi (1828) și a primei școli de fete din Moldova (1833), crearea Academiei Mihăilene, prima instituție de învățământ superior după model european (1835), deschiderea școlii de arte și meșteșuguri din Iași (1841). În calitate de referendar al Epitropiei Învățăturilor Publice (1820-1849) a fost, de fapt, conducătorul învățământului din Moldova. Sub conducerea sa au fost deschise școli ținutale, sătești, școli pentru minoritățile naționale. De asemenea, a

elaborat și editat mai multe manuale de matematică, algebră, geometrie elementară, a întocmit memoriul *Expoziția stării învățăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, până la anul 1843* (1845).

Este considerabilă contribuția lui Gheorghe Asachi la organizarea teatrului românesc în Moldova. În 1836, împreună cu alți militanți pe tărâmul cultural, a înființat Conservatorul filarmonic-dramatic din Iași, care pune începuturile învățământului artistic în Moldova. A organizat prima reprezentație de teatru în limba română cu pastorală *Mirtil și Hloe*, prelucrare de Florian după S. Gessner (1816), primul spectacol de operă în limba română cu *Norma* de V. Bellini, prezentat de elevii Conservatorului din Iași (1838), a susținut dezvoltarea repertoriului pentru teatrul național.

Gheorghe Asachi este un deschizător de drumuri și în domeniul presei naționale: în 1829 a fondat „Albina românească”, primul ziar politic și literar în limba română din Moldova, pe care l-a editat timp de două decenii. A mai editat suplimentul literar „Alăuta românească” (1837-1838), „Foaia sătească” (1839-1840, 1846-1851), gazeta de popularizare a științei „Icoana lumii” (1840-1841, 1845-1846), „Almanah de învățătură și petrecere” (1847-1869) ș.a. În 1832 a înființat tipo-litografia „Institutul Albinei”, iar în 1841 a deschis la Cetățuia, lângă Piatra Neamț, prima fabrică modernă de hârtie din România.

În domeniul diplomației s-a lansat în 1813, când a fost numit referendar la Departamentul Treburilor din Afară. În perioada 1822-1827 a deținut funcția de agent diplomatic al Moldovei la Viena, iar între 1829 și 1831 – pe cea de secretar al Comitetului ad-hoc pentru redactarea constituției politice a Moldovei, cunoscute sub numele de *Regulamentul organic*, prin care a fost reintrodusă în țară guvernarea reprezentativă.

Din 1831 până în 1849 a îndeplinit funcția de director al Arhivelor Statului din Iași, unde s-a ocupat „de culegerea documentelor vechi private la drepturile țării”.

La fel de multilaterală este și activitatea literară a lui Gheorghe Asachi, care ni-l prezintă ca poet, prozator și dramaturg, operele sale căpătând statutul de puncte de referință în evoluția speciilor pe care le abordează. A fost unul dintre întemeietorii nuvelei istorice la noi. A susținut dramaturgia națională, îmbogățind repertoriul teatrelor cu piese proprii, traduceri și adaptări din dramaturgia universală. Sub influența lui Petrarca, a scris primele sonete românești. De altfel, în poezie a abordat toate speciile, scriind ode, elegii, imnuri, fabule, balade influențate de clasicism și preromantism.

A debutat literar în perioada șederii sale la Roma prin publicarea unor poezii de dragoste și sonete în limba italiană în „Giornale del Campidoglio” (1811), prilej cu care Societatea literară din Roma l-a primit ca „membru extraordinar”. Prima poezie în limba română, *Cătră Italia*, a fost scrisă în aceeași perioadă (1809 sau 1812). A debutat editorial cu volumul *Versuri* (1836), urmat în același an de culegerea *Fabule alese* și apoi de volumele *Fabule versuite* (1844) și *Culegere de poezii* (1854, reeditat în 1863).

A intrat în dramaturgie cu traduceri și prelucrări din Voltaire (*Alzira*), Goldoni (*Camarietul de doi stăpâni*), Kotzebue (dramele *Lapeirus*, *Fiul pierdut*, comediiile *Văduva vicleană*, *Pedagogul*) ș.a. Prima scriere originală, sceneta *Serbarea păstorilor moldoveni*, montată în 1834, a fost urmată de dramele istorice *Petru Rareș* (partea I în 1853, partea II în 1863), *Elena Dragoș de Moldavia*, *Turnul Butului*, *Voichița de Romanie* (toate în 1863).

Prima sa nuvelă istorică, *Ruxanda Doamna*, a văzut lumina tiparului în revista „Spicuitorul moldo-român” (1841). Creația sa la acest compartiment mai include scrierile *Petru Rareș*, *Dragoș*, *Alexandru cel Bun*, *Valea Albă* și alte nuvele în care evocă evenimente și personalități importante ale istoriei naționale. Culegerea *Nouvelles historiques* (1859) conține versiunea franceză a nuvelor tipărite până la acea dată în „Almanahul de învățătură și petrecere”, volumul în original, *Nuvele istorice*, fiind editat în 1867.

După evenimentele Revoluției de la 1848, al cărui adversar declarat a fost, Gheorghe Asachi se va retrage din viața publică, onorând de aici încolo funcții de o importanță inferioară celor de altădată: membru în comisia de pregătire a expozițiilor de la Londra (1851) și Paris (1855), cenzor (1851-1856) și director (1856-1857) la Departamentul Culturii și Învățăturilor Publice. De asemenea, s-a preocupat de editarea scrierilor și biografiei sale (*Notiție biografică*, 1863). Ultimul an al vieții a fost marcat de un gest simbolic: la optzeci și unu de ani bătrânul cărturar ia drumul Galiției și achiziționează manuscrisele lui Ion Budai-Deleanu, inclusiv *Țiganiada*, aflate la Lemberg.

Se stinge din viață pe data de 12 noiembrie 1869, la Iași.

Gheorghe Asachi rămâne în cultura românească o personalitate complexă, îndrumător și animator al vieții artistice și culturale, organizator al școlilor naționale din Moldova, unul din pionierii picturii românești, întemeietorul nuvelei istorice românești și inițiatorul învățământului artistic în școlile moldovenești.

Referințe

Gheorghe Asachi este bărbatul care în vremi grele s-au străduit pentru luminarea neamului său. D-lui este acele carele pentru literatura Moldovei au făcut singur mai mult decât toți moldovenii împreună.

Mihail Kogălniceanu

Când s-a întors de acolo (din Italia), pentru a începe opera sa foarte importantă în domeniul școlii, iar, într-o măsură, mult mai mică, și în domeniul politicii, el aducea cunoștințe cu totul noi. Deosebirea dintre Budai-Deleanu și Asachi este tocmai aceasta: Budai-Deleanu ia Italia prin Viena. Asachi ia Italia de acasă, din Italia însăși. [...] Și oricât s-ar scrie împotriva lui Asachi, ca poet, oricât ar fi unii de incapabili să-l înțeleagă, nu vor muri niciodată versurile prin care el afirmă legăturile noastre indestructibile cu Roma strămoșească.

Nicolae Iorga

Asachi a fost omul epocii lui, adică omul ieșit din mijlocul necesităților timpului. N-a comandat timpului, s-a pus însă în serviciul lui cu o bogăție remarcabilă de aptitudini.

Eugen Lovinescu

În calitatea sa de multilateral om de cultură și de litere, Gheorghe Asachi a făcut o operă de pionierat. Neobositul cărturar a defrișat terenuri părăginite, a pus numeroase temelii și, dacă n-a reușit întotdeauna să înalțe de asupra lor și ziduri trainice, cauza n-a constatat în incapacitatea sa, ci în puținătatea mijloacelor de care a dispus în raport cu diversitatea acțiunilor inițiate de dânsul.

Efim Levit

În poezie, Asachi este deopotrivă clasic și preromantic, nota predominantă rămânând însă cea clasică. Orice operă de artă, crede Asachi, trebuie să contribuie la progresul pașnic al societății, să stimuleze în om virtuțile morale. Pe acest crez iluminist el grefa permanent valorile clasice. Horațian prin concepție, Asachi cultiva cu predilecție oda.

Algeria Simota

Cultura pe care și-o însușise și energia cu care era înzestrat i-au dat posibilitatea să joace un rol însemnat în epoca reprezentării noastre și această cultură a lui se înfățișează sub aspecte foarte variate, trecând de la literatură la știință și artă.

Ovid Densusianu

Titluri pentru expoziții

Marele cărturar Gheorghe Asachi
Gheorghe Asachi, deschizător de drumuri în cultura națională
Reprezentant destoinic al „secolului luminilor”
Gheorghe Asachi, ctitor de cultură

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- CÂNTUL cignului: versuri, teatru, nuvele istorice / Gheorghe Asachi; cop.: Isai Cârmu. – Chișinău: Litera, 1997. – 344 p. – (Biblioteca școlarăului).
- FABULE / Gheorghe Asachi, Anton Pann, Alecu Donici [et al.]; il.: Livia Coloji. – București: Cartea copiilor, 2014. – 48 p.: il.
- LEUCAIDA lui Alviro Corintio-Dacico / Gheorghe Asachi; pref.: G. Sorescu; cop.: A. Slavnicu. – București: Minerva, 1991. – 206 p.
- OPERE: [în 2 vol.] / Gheorghe Asachi; pref.: Efim Levit; prez. graf.: Isai Cârmu. – Chișinău: Hyperion, 1991. –
Vol. 1: Scrieri în versuri. – 550 p.
Vol. 2: Scrieri în proză și dramatice. – 567 p.
- RUXANDA doamna: nuvele istorice / Gheorghe Asachi. – București: Minerva, 1992. – 288 p. – (Arcade).
- VALEA Albă / Gheorghe Asachi; cop.: Vladimir Zmeev. – Ed. a 2-a. – Chișinău; București: Litera Internațional, 2003. – 360 p. – (Biblioteca școlarăului; nr. 419).

Referințe critice

- GHEORGHE Asachi: (1788-1869): biobibliogr. / Bibl. Jud. „Gheorghe Asachi” Iași. – Iași: S. n., 1993. – 80 p.

LEVIT, Efim. Gheorghe Asachi: romanul vieții sale / Efim Levit; cuv. înainte: Nicolae Busuioc. – Vaslui: Cutia Pandorei, 1999. – 192 p. – (Oameni de seamă în cultura română).

CĂLINESCU, George. Asachi Gheorghe / George Călinescu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1: A-B / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2004. – P. 252-257.

CIMPOI, Mihai. Gheorghe Asachi // Cimpoi, Mihai. Mari scriitori români: medalioane literare / Mihai Cimpoi. – Ed. a 3-a, reactualiz. – Chișinău: Silvius Libris, 2011. – P. 21-24.

LUNGU, Eugen. Pictorul Gheorghe Asachi // Lungu, Eugen. Spații și oglinzi / Eugen Lungu. – Chișinău: Prut Internațional, 2009. – P. 66-72. – (Scriitori contemporani: eseuri, critică literară).

SIMIONESCU, Ioan. Gheorghe Asachi // Simionescu, Ioan. Oameni aleși. Vol. 2: Români / Ioan Simionescu. – Chișinău: Bons Offices, 2004. – P. 73-78.

SIMOTA, Algeria. Asachi Gheorghe / Algeria Simota // Dicționarul literaturii române. În 2 vol. Vol. 1 / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2012. – P. 79-84.

16 MARTIE – 135 DE ANI DE LA NAȘTEREA POETULUI ALEXEI MATEEVICI (1888-1917)

Cel mai de văză reprezentant al culturii spirituale din Basarabia de la începutul secolului al XX-lea, exponentul de frunte al conștiinței naționale, preotul, literatul, folcloristul, publicistul Alexei Mateevici s-a născut la 16/29 martie 1888, în satul Căinari, fostul județ al Benderului, azi raionul Căușeni. A fost primul copil al preotului Mihail Mateevici și al Nadejdei, fiica protopopului Ioan Neaga din Căușeni. În 1893 părinții se stabilesc cu traiul în satul Zaim, unde viitorul poet cunoaște tradițiile și poveștile de prin partea locului. Învață la școala primară din localitate, după care își continuă studiile la Școala Duhovnicească din Chișinău (1897-1902) și la Seminarul Teologic din Chișinău (1902-1910), unde îl are coleg pe viitorul sculptor Alexandru Plămădeală cu care va lega o strânsă prietenie. După mărturiile contemporanilor, era un elev silitor, cu predilecție deosebită pentru disciplinele cu profil umanist și limbile clasice. Se clasează întâiul la examenele de absolvire a seminarului, obținând o bursă de studii la Academia Teologică din Kiev (1910-1914). Este perioada

când, după spusele unui coleg, „trăia ca într-o beție a cititului”. Citește multă literatură română și rusă, ține și publică predici religioase, scrie poezii, articole, face traduceri și prelucrări, participă la viața culturală a țării. La absolvirea academiei susține teza de licență în teologie cu tema „Concepția religioasă-filosofică a lui Fechner”.

În același an se preotește, se căsătorește cu profesoara Teodosia Novîțkaia de origine ucraineană, care i-a dăruit o fiică, Nina. Revenit în Basarabia, este numit profesor de limba greacă și teologie la Seminarul Teologic din Chișinău. Între 1915 și 1917 este preot militar pe Frontul galițian, apoi pe Frontul român în Primul Război Mondial. A fost membru al Societății Bisericești de istorie și arheologie din Basarabia.

A desfășurat o amplă activitate literară și științifică. A debutat în 1906, în ziarul „Basarabia”, cu partea întâi a corespondenței din satul Zaim, intitulată *Chestia preotească* și semnată cu pseudonimul A. Mihailescu (pentru prima dată va semna cu numele adevărat abia în 1913, când publică în revista „Cuvânt moldovenesc” o traducere din Tolstoi). Ulterior colaborează la ziarele „Basarabia” și „Viața Basarabiei”, la revistele „Luminătorul”, „Cuvânt moldovenesc” și revista Eparhiei din Chișinău „Kișinevskie eparhialinâe vedomosti”. Publică articole cu caracter social (*Lupta moldovenilor pentru drepturi*, 1906; *Datoria noastră*, 1906; *Trecutul și viitorul*, 1907; *Alegerile*, 1907 ș.a.), studii despre cultura, istoria și evoluția creștinismului în Basarabia (*Obiceiurile și rânduielile nunții la moldovenii basarabeni*, 1906; *Din cântecele poporane ale Basarabiei*, 1907; *Când și cum s-au creștinat moldovenii*, 1912; *Schiță a tradițiilor moldovenesti religioase și de trai*, 1912; *Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni*, 1913; *Tipăriturile noastre bisericești*, 1915 ș.a.).

Deși debutează literar cu traduceri (a tălmăcit din A. Cehov, A. Pușkin, M. Lermontov, N. Kolițov, Al. Fet, F. Tiutcev și alți autori ruși), apoi cu o proză (schița *Toamna* publicată în 1906 în ziarul „Basarabia”), se va afirma în literatură prin creația sa poetică. În 1907 semnează în ziarul „Basarabia”, cu pseudonimul Fl. Măgureanu, primele sale poezii care se impun prin caracterul lor social, de revoltă, determinat în mare parte de condițiile istorice în care au fost scrise (*Cântecul zorilor*, *Țăranii*, *Țara*, *Eu cânt*). După o pauză de doi ani, revine în presă, publicând până în 1913 circa 25 de poezii de factură religioasă. În perioada aflării pe front scrie un nou ciclu de poezii: *Văd prăbușirea*, *Deasupra târgului Bârlad*, *Cântec de leagăn*, *Basarabenilor*, *Frunza nucului*, *Pietre vechi*, *Atâtea chipuri*, *Unora* ș.a.

În vara anului 1917, la deschiderea cursurilor pentru învățătorii moldoveni, Alexei Mateevici citește poezia *Limba noastră*, publicată mai apoi în numărul din 21 iunie al revistei „Cuvânt moldovenesc”. Este considerată a fi capodopera creației poetului, cu referire la care G. Călinescu afirma că, după George Sion, Mateevici a dat „o nouă serie de definiții ale limbii române, cu imagini superioare de mare poezie”. Pusă pe muzică de Al. Cristea, *Limba noastră* devine un fel de „manifest”, cântecul de izbândă închinat limbii și țării. Din anul 1995 această odă dedicată limbii române devine Imnul Republicii Moldova.

Peste o lună poetul se îmbolnăvește de tifos. Este adus la Chișinău pentru a fi supus tratamentului, dar nu supraviețuiește. Se stinge din viață la 13/26 august și este înmormântat la Cimitirul Ortodox Central din strada Armenească. În 1931 sculptorul Alexandru Plămădeală a realizat bustul în bronz al poetului, care a fost instalat la mormântul acestuia.

La 16 martie 1968, cu prilejul celor 80 de ani de la nașterea preotului-poet, Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu” a inaugurat la Căinari Casa-muzeu „Alexei Mateevici”. În 1990-1991 casa a fost reconstruită din temelie și în cinci camere ale ei a fost deschisă o nouă expoziție. La 20 iunie 1992, în fața Casei-muzeu a fost instalat monumentul lui Alexei Mateevici, realizat de sculptorul bucureștean Alexandru Diacu-Ialomîța.

Din inițiativa poetului și profesorului Ion Găină, în martie 1988, la 100 de ani de la nașterea lui Mateevici, la Zaim a fost deschisă o altă Casă-muzeu „Alexei Mateevici”, în care se păstrează documente, poze, obiecte personale, precum și biblioteca ce a aparținut familiei. În fiecare primăvară la baștina poetului se desfășoară Zilele Mateevici, se organizează concursul tinerelor talente „Comoara”.

În anul 2017, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la trecerea în eternitate a lui Alexei Mateevici, Banca Națională a Moldovei a emis o monedă comemorativă din seria „Aleea Clasicilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din mun. Chișinău”, pusă în circulație din 27 martie 2018.

Astăzi, mai multe instituții de învățământ din țară îi poartă numele.

Referințe

Cântă și astăzi Poetul
și cântecul lui înfioară;
și frunza, în codru, doinește,
și murmură glas de cișmea;

ca și cum o pasăre
bolnavă de primăvară
viața cea fără de moarte
ar cânta.

Dumitru Matcovschi

Mateevici a crescut ca un înger, a trăit ca un erou și a murit ca un sfânt al națiunii.

[...] Capodopera pe care Mateevici a dăruit-o literaturii noastre este nemuritoarea „Limba noastră”. Este cea mai frumoasă poezie despre limbă, din câte s-au scris în literatura română.

Vasile Țepordei

Războiul mondial ne-a răpit pe unul din cei mai de valoare poeți basarabeni, pe Alexei Mateevici, al cărui talent abia trezit la viață era menit să treacă peste cadrele regionalismului îngust și să devină un factor puternic al culturii românești în genere... Numele lui va fi rămas în literatura română, chiar dacă ar fi scris numai poezia „Limba noastră”. Această admirabilă poezie, plină de avânt patriotic, de iubire față de neam, a fost scrisă [...] când se rupseseră lanțurile robiei noastre, când se întrezărea o eră nouă în viața românilor basarabeni...

Ștefan Ciobanu

Talentat traducător, autor a zeci de articole și studii (de folclorică, în primul rând), Alexei Mateevici s-a impus în literatura română prin poeziile sale originale, mai ales prin acelea în care dragostea față de țară și de cei umiliți e preponderentă.

Ion Nuță

Alexei Mateevici este autorul unei opere destul de vaste ca volum, chiar impresionantă, dacă ne gândim că activitatea sa a durat doar ani numărați, extrem de variată prin domeniile pe care le-a explorat și tematica pe care a abordat-o, deși nu în toate cazurile egală ca valoare. Mai presus de toate el a fost un poet foarte înzestrat și un traducător iscusit, care ne-a transmis prin filiera cugetului curat și prin pioșenia sufletului său vederile, trăirile, visurile ce l-au animat, păsurile, doleanțele,

năzuințele țărănimii basarabene pe care a iubit-o așa de mult, sfintele aspirații naționale ale întregului său popor, înfeudat de un aspru regim autocratic străin.

Efim Levit

Și totuși, Alexei Mateevici s-a plasat într-un timp definit, în Europa, deci în modernitate, căci, se știe, atunci când a fost scrisă *Limba noastră*, în cultura occidentală aveau loc spectaculoase mutații ale formulelor artistice. Astfel, chiar dacă poetul nostru se afla într-un anumit context sociocultural, marcat de legătura strânsă cu valorile autohtone, tradiționale, era totuși părtaș și al atmosferei care domina în Europa la vremea respectivă. Acest lucru se remarcă chiar în analizele sale făcute concepțiilor religioase ale lui Tolstoi, precum și în lucrarea sa de licență consacrată filosofului german Fechner. Cu atât mai interesantă ni se pare atenția sa concentrată asupra stării de fapte în problema limbii și asupra valorilor folclorice, asupra tradițiilor.

Ana Bantoș

Titluri pentru expoziții

Alexei Mateevici, poetul Renașterii basarabene
Părintele limbii noastre
Rapsodul de la Zaim
Apostol al neamului
Alexei Mateevici, slujitor al limbii române

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- ÎN ZAREA anilor: poezii, proză, publicistică / Alexei Mateevici; cop.: Isai Cârmu. – Chișinău: Litera, 1998. – 344 p. – (Biblioteca școlarului).
- LIMBA noastră / Alexei Mateevici; prez. graf.: Ion Găină, Rodica Borzin. – Chișinău: Luminătorul, 1997. – 30 p.: il. – (Comoara).
- LIMBA noastră / Alexei Mateevici; muz.: Alexandru Cristea; il.: Igor Vieru; postf: Nicolae Dabija. – Chișinău: Litera, 2014. – 16 p.: il.

- OPERE: [în 2 vol.] / Alexei Mateevici; ed. crit.: Ion Nuță, E. Levit, Sava Pânzaru; prez. graf.: V. Șișko. – Chișinău: Știința, 1993. – (Moștenire). –
 Vol. 1: Scrieri în limba română. – 624 p.
 Vol. 2: Scrieri în limba rusă. – 728 p.
- POEZII / Alexei Mateevici; coord.: Lucia Țurcanu. – Chișinău: Arc, 2010. – 44 p. – (Biblioteca elevului).
- POEZII=Carmina / Alexei Mateevici; trad.: V. Harega; pref.: H. Corbu; prez. graf.: M. Bacinschi. – Chișinău: Știința, 1996. – 80 p. – Lb. rom., lat.
- UN VIS dorit: (poezia originală) / Alexie Mateevici; coord., îngr. al ed.: Ion Găină. – Buzău: Editgraph, 2013. – 84 p.: fot. – (Comoara).
- VERSURI / Alexei Mateevici; design: Svetlana Munteanu; ed. și coord.: Vasile Șoimaru. – Chișinău: Serebia, 2017. – 256 p.
- VERSURI: (originale și folclor) / Alexei Mateevici / stud. introd., note, coment.: Ion Nuță; pref.: Nicolae Dabija. – Bacău: Vicovia, 2013. – 240 p.: fot.

Referințe critice

- ALEXE Mateevici: Genealogii, iconografie, evocări / ed. întocm. și îngr., st. introd., bibliogr.: V. Chiriac. – Chișinău: Știința, 2003. – 198 p.
- ALEXEI Mateevici – un poet al renașterii basarabene / Academia de Științe a Moldovei; sel. și îngr. text.: Vasile Malanețchi [et al.]. – Chișinău: Știința, 2018. – 324 p. – (Personalități notorii).
- COLESNIC, Iurie. Doina dorurilor noastre / Iurie Colesnic. – [Ed. a 2-a]. – Chișinău: Museum, 2007. – 336 p. – (Testament).
- ROTARU, Noie. Pe urmele preotului-poet Alexei Mateevici: victorină literară-itinerar / Noie Rotaru. – Chișinău: S.n., 2009. – 62 p.

- ALEXEI Mateevici // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 269-276.
- BANTOȘ, Ana. Alexei Mateevici, prevestitorul Unirii / Ana Bantș // Limba română. – 2018. – Nr. 3-4. – P. 24-30.
- BOJOGA, Eugenia. Testamentul lui Alexei Mateevici / Eugenia Bojoga // Confort. – 2018. – Nr. 11-12. – P. 3-4.
- BOȚU, Pavel. Cântăreț al graiului și al gliei // Boțu, Pavel. Corăbier în furtună / Pavel Boțu. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2006. – P. 163-164.

- BUTNARU, Tatiana. În zodia Stelei lui Alexei Mateevici / Tatiana Butnaru // Realități culturale. – 2020. – Nr. 9. – P. 15-17.
- CHIPER, Grigore. Alexei Mateevici – un poet sacerdot în conștiința posterității / Grigore Chiper // Revista literară. – 2018. – Nr. 3. – P. 19.
- CIMPOI, Mihai. Alexie Mateevici // Cimpoi, Mihai. Mari scriitori români: Medalioane literare / Mihai Cimpoi. – Ed. a 3-a, reactualiz. – Chișinău: Silvius Libris, 2011. – P. 112-118.
- CIMPOI, Mihai. Alexie Mateevici, homo christianus // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ed. a 3-a rev. și ad. – București: Ed. Fundației Culturale Române, 2002. – P. 81-85.
- CIMPOI, Mihai. Mateevici Alexie / Mihai Cimpoi // Dicționarul literaturii române. În 2 vol. Vol. 2 / Academia Română. – București: Univers enciclopedic, 2012. – P. 42-43.
- COLESNIC, Iurie. Lumina strămoșilor / Iurie Colesnic // Florile dalbe. – 2020. – 30 apr. – P. 15.
- CRĂCIUN, Boris. Alexie Mateevici. Memorialul „Alexie Mateevici” din Căinari (Basarabia) // Crăciun, Boris. Pe urmele scriitorilor din vatra limbii române / Boris Crăciun, Dumitru Vacariu. – Iași: Porțile Orientului; Casa școlilor, 2003. – P. 129-134. – (Carte școlară ilustrată).
- GĂINĂ, Ioan. „Basarabia s-a trezit și a renăscut spiritual cu numele preotului-poet Alexei Mateevici / Ioan Găină; consemn.: Gheorghe Budeanu // Natura. – 2022. – Nr. 3. – P. 8.
- HALIPPA, Pan. Alexie Mateevici // Halippa, Pan. Scrieri / Pan Halippa. – Chișinău: Știința, 2021. – P. 439-450. – (Moștenire).
- LUNGU, Eugen. Alexei Mateevici. Monolog epistolar // Lungu, Eugen. Complexul Orfeu / Eugen Lungu. – Chișinău: Arc, 2019. – P. 7-17; Revista literară. – 2018. – Nr. 2. – P. 6.
- MARIN, Gheorghe. Autorul imnului // Marin, Gheorghe. Misiuni și destine: proză documentară cu fotografii / Gheorghe Marin. – Chișinău: Pontos, 2008. – P. 75-83.
- MATEEVICI Alexie // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 4 / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2005. – P. 269-271.
- MOROȘANU, Andrei. Destin scris pe cruce cu litere mari / Andrei Moroșanu // Literatura și arta. – 2018. – 29 mar. – P. 5.
- NAZAR, Valeriu. Mateevici Alexie / Valeriu Nazar // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 352-355.

- NUȚĂ, Ion. Al. Mateevici, poetul și profetul Basarabiei / Ion Nuță // Mateevici, Alexei. Versuri / Alexei Mateevici. – Chișinău: Serebia, 2017. – P. 7-20.
- PALLADI, Tudor. Testimoniul secular-milenar și testamentar al poetului-proc: „Limba noastră” // Palladi, Tudor. Metafora între cuvânt și dramă. Condiția poeziei: eseuri: Vol. 1 / Tudor Palladi. – Chișinău: Lumina, 2012. – P. 14-24.
- PÂNZARU, Sava. Totul despre Mateevici // Pânzaru, Sava. Itinerar arhivistic: Interpretări istorico-literare, schițe și portrete scriitoricești / Sava Pânzaru; AȘM, Inst. de Filologie. – Chișinău: S.n., 2008. – P. 14-84.
- SCHIȚĂ biobibliografică // Mateevici, Alexei. Versuri / Alexei Mateevici. – Chișinău: Serebia, 2017. – P. 29-62.
- VRABIE, Diana. Oda (Alexei Mateevici, „Limba noastră”) // Vrabie, Diana. Literatură pentru copii: (analize literare) / Diana Vrabie. – Chișinău: Integritas, 2009. – P. 61-64.

Dedicații lirice

- CĂRARE, Petru. Eu nu mă las de limba noastră: poetului Alexei Mateevici // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia: Un veac de poezie românească / Adrian Dinu Rachieru. – Chișinău: Știința; București: Ed. Academiei Române, 2010. – P. 230.
- CIOCANU, Anatol. Ostatec florii graiului // Ciocanu, Anatol. Pasărea speranței / Anatol Ciocanu. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2007. – P. 40-41.
- GĂINĂ, Ion. Cel înfiat: lui Alexei Mateevici / Ion Găină // Literatură și arta. – 2017. – 13 iul. – P. 8.
- GHILAȘ, Victor. Pe limba preotului Alexei Mateevici // Ghilaș, Victor. Povara de a rămâne om / Victor Ghilaș. – Chișinău: Tipocart Print, 2013. – P. 15.
- MATEI, Valeriu. Jertfă: lui Alexei Mateevici // Matei, Valeriu. Somn de lup și alte poeme / Valeriu Matei. – Iași: Feed Back, 2010. – P. 51-52.
- MĂTCAȘ, Nicolae. Spovedanie părintelui Alexei Mateevici / Nicolae Mățaș // Limba română. – 2020. – Nr. 4-5. – P. 173.
- NEGRIȘ, Alexandru. Mateevici // Negriș, Alexandru. Amurguri cu privighetori: poeme / Alexandru Negriș. – Chișinău: Lumina, 2011. – P. 41.
- ROȘCA, Agnesa. Imnul nemuritor: lui Alexei Mateevici // Roșca, Agnesa. Corabia de dor: poezii / Agnesa Roșca. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2008. – P. 9.
- VATAMANU, Ion. Alexe Mateevici pe vechi și pe nou / Ion Vatamanu // Literatură și arta. – 2010. – 16 dec. – P. 1.
- VĂRARU, Eugenia. Alexei Mateevici // Văraru, Eugenia. Valsul lacrimilor: poeme / Eugenia Văraru. – Chișinău: OMCT, 2011. – P. 14.

27 MARTIE – 80 DE ANI
DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI AUREL CIOCANU
(1943-2014)

Poetul, prozatorul și traducătorul Aurel Ciocanu s-a născut la 27 martie 1943 în satul Mălăiești, raionul Râșcani. După absolvirea școlii medii din satul Șaptebani, își continuă studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere, pe care o absolvă în anul 1965. Activează la revista pentru copii „Scânteia leninistă” (1965-1986), în Colegiul pentru traduceri de pe lângă Uniunea Scriitorilor din Moldova, la Centrul de presă al Ministerului Transporturilor, revista de satiră și umor „Chipârș”, ziarul „Moldova suverană”, revista „a”MIC. În 1972 devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

La vârsta de 15 ani publică prima poezie în „Scânteia leninistă” (azi revista „Noi”). Debutază editorial în 1970 cu cartea pentru copii *Băiețelul din geamul albastru*. De-a lungul anilor editează, rând pe rând, atât culegeri de versuri pentru maturi (*Glob matern* (1973), *Arme în iarbă* (1976), *Iarna dragostei* (1984), *Iubind* (1991) ș.a), cât și basme și versuri pentru copii, inspirate din folclor și din actualitatea imediată, inserate în cărțile *Corăbioare* (1972), *De vorbă c-un ghiduș* (1974), *Trenul 61-B* (1975), *Sus la codru* (1978, 2016), *Umbrela cosmonautului* (1979), *Luni, marți, miercuri...* (1981), *Pălăria lui Cipolino* (1981), *Unchiul meu Păcală* (1982), *Vânt cu ochelari* (1983), *La târgul din Prostănaci* (1987), *Înflorite ramuri* (1988), *Ploaie desculță* (1990) ș.a., în care autorul îmbină realul cu fantasticul, creând chipuri și imagini sugestive. Numeroase versuri semnate de poet au devenit texte de cântece.

Unele cărți i-au fost traduse în mai multe limbi. La rândul său, traduce din creația scriitorilor din alte țări (N. Nosov, V. Astafiev, R. Farhadi, E. Miezelaitis, A. Gaidar), precum și din folclorul copiilor lumii. Împreună cu Mihai Papuc alcătuiește *Închinare la Luceafăr*, antologie de texte despre și pentru Eminescu (1975). Este coautor al monografiei satului natal *Acasă, la Mălăiești* (2006).

În 1998 i s-a acordat titlul onorific „Maestru al Literaturii”.

Din 2000 s-a stabilit cu traiul în SUA, unde a decedat pe 28 august 2014.

Referințe

*Am scris cu ocazia că e pace,
Că pomul din grai a-nflorit...
Am scris, recunosc, n-am ce face,
Cu ocazia că am trăit.*

*Sunt rege și sunt rob concomitent,
Prin asta fericit sunt fără margini,
Din niște slove semănite-n pagini
Ierburi de rod cresc verde-abundent.*

Dacă îi oferi copilului câte trei-cinci-șapte metafore zilnic, în decursul copilăriei lui MICI (cea de până la școală), îl asiguri cu o judecată normală din chiar dimineața vieții.

Aurel Ciocanu

Versurile lui Aurel Ciocanu, modeste și simple din punct de vedere al meșteșugului artistic, ascund o puternică lumină interioară – sursă a unor sugestii și tonalități lirice învăluitoare.

Mihai Cimpoi

Poezia lui nu e un râu de șes, care își duce apele print-o albie plină de iarbă ori de nisip, ci e un fluviu de munte ce înaintează încotro îl cheamă glasul oceanului, înfruntând materia colțuroasă a pietrelor.

Victor Prohin

Aurel Ciocanu este un poet al baștinii, al primenirilor. El își trăiește timpul și baștina, vorbindu-ne de prezent cu bărbăție și demnitate.

Ion Vieru

În culegerea „Iubind” poetul își extinde câmpul de inspirație și aria tematică. Versurile antirăzboinice sună de pe poziții de limită în fața unei catastrofe neutrone, problemele omului de creație sunt indivizibile de

cele general-umane, iar tema dragostei se îmbină armonios cu starea de alarmă pentru firul otrăvit al ierbii și pentru poluarea atmosferei.

Vasile Gârneț

Titluri pentru expoziții

Aurel Ciocanu, poetul din „geamul albastru” al copilăriei

Un îndrăgostit de copii și copilărie

Aurel Ciocanu, ziditor la casa din cuvinte

Poet al băștinei și al primenirilor

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- CARTE pentru bunici și nepoți: proverbe, ghicitori, numărători, frământări de limbă / Aurel Ciocanu. – Chișinău: Baștina-Radog, 2000. – 128 p.
- IUBIND: versuri / Aurel Ciocanu; prez. graf.: Simion Zamșa. – Chișinău: Hyperion, 1991. – 154 p.
- ÎNFLORITE ramuri: versuri / Aurel Ciocanu; prez. graf.: Aurel Ololenco. – Chișinău: Literatura artistică, 1988. – 124 p.
- LA TÂRGUL din Prostănaci: basme / Aurel Ciocanu; il.: Dumitru Iazan. – Chișinău: Literatura artistică, 1987. – 126 p.: il.
- LUNI, marți, miercuri: povestiri și povești / Aurel Ciocanu; il.: Simion Gamurari. – Chișinău: Literatura artistică, 1981. – 64 p.: il.
- PĂLĂRIA lui Cipolino / Aurel Ciocanu; il.: Emil Camin. – Chișinău: Literatura artistică, 1980. – 80 p.: il.
- PLOAIE desculță: versuri / Aurel Ciocanu; il.: Vasile Movileanu. – Chișinău: Literatura artistică, 1990. – 98 p.: il.
- SUS la codru / Aurel Ciocanu; des.: Lică Sainciuc. – Chișinău: Cartier, 2016. – 32 p.: il. – (Cartier codobelc).
- UNCHIUL meu Păcală / Aurel Ciocanu; il.: Serghei Samsonov. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).
- VÂNT cu ochelari: basme / Aurel Ciocanu; pict.: S. Bucur. – Chișinău: Literatura artistică, 1984. – 47 p.: il.

Referințe critice

- AUREL Ciocanu: Cine a ieșit din dulapul cu cărți // Scobioală, Aurel. Scriitorii când erau copii / Aurel Scobioală. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Prut Internațional, 2015. – P. 115-116.
- AUREL Ciocanu. Lumea văzută prin geamul albastru // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia / sel.: Vasile Romanciuc. – Chișinău: Cartdidact; Târgoviște: Bibliotheca, 2010. – P. 110.
- AUREL Ciocanu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 89-91.
- CIOCANU, Ion. Aurel Ciocanu / Ion Ciocanu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 2 / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2004. – P. 235.
- DOLGAN, Mihail. Aurel Ciocanu: „Mugurașii” // Dolgan, Mihail. Fețele nevăzute ale manuscriselor de poezie / Mihail Dolgan. – Chișinău: S. n., 2008. – P. 501-504.
- UNGUREANU, Lidia. Aurel Ciocanu – 75 / Lidia Ungureanu // Florile dalbe. – 2018. – 5 apr. – P. 8.
- ZBÂRCIOG, Vlad. Aurel Ciocanu / Vlad Zbârciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 142-143.

Dedicații lirice

- CIOCOI, Gheorghe. Un dans rămas fără pas: lui Aurel Ciocanu // Ciocoi, Gheorghe. Scrieri alese / Gheorghe Ciocoi. – Chișinău: Lumina, 2003. – P. 33-34.

29 MARTIE – 145 DE ANI DE LA NAȘTEREA POETEI ELENA FARAGO (1878-1954)

Poetă a dragostei pudice, discrete și unul dintre numele semnificative ale literaturii române pentru copii, Elena Farago s-a născut la 29 martie 1878, la Bârlad. Descendentă dintr-o veche familie de origine greacă (Tomaide după mamă, Paximade după tată), este cel de-al doilea copil din cei șapte ai soților Anastasia și Francisc Paximade.

Clasele primare și două clase gimnaziale le-a urmat la Bârlad, la pensionarele „Varlaam” și „Drouhet”. Între anii 1884 și 1890 asupra familiei Paximade se abat multe necazuri. Mor trei dintre cei șapte copii, iar în 1890, când Elena împlinește 12 ani, rămâne orfană de mamă. Alături de tată și de cei trei frați, Elena încearcă să înfrunte greutățile vieții. Dar soarta avea s-o lovească pentru a doua oară. În ianuarie 1895, tatăl se îmbolnăvește și, după două săptămâni de agonie, moare în brațele ei.

În 1896, orfană de ambii părinți și grav bolnavă, a fost internată la spitalul „Colțea” din București. În timpul convalescenței, locuiește la fratele mai mare, Ernest, stabilit în București. Refăcută după boală, s-a angajat în casa lui Gh. Panu, ziarist și om politic. Aici o întâlnește marele dramaturg I.L. Caragiale, care, aflând povestea vieții sale, a exclamat „o viață de român, subiect de dramă”.

Timp de doi ani, Elena a fost guvernanta copiilor lui I.L. Caragiale. Într-un interviu acordat revistei „Rampa” în 1927, poeta mărturisea: „au fost cei mai frumoși ani din tinerețea mea”. În casa scriitorului, viitoarea poetă îi cunoaște pe Al. Vlahuță și G. Ranetti. Tot aici l-a cunoscut pe Francisc Farago, cel care avea să-i devină soț.

Elena Farago a început să scrie de tânără. A debutat în 1898 cu un reportaj despre Slănic-Prahova, pe care îl semnează cu pseudonimul Fatma, apoi cu poezie în revista „România muncitoare”. În 1906, la îndemnul marelui istoric Nicolae Iorga, a publicat volumul *Versuri*, care a fost primit foarte bine de cititori și critica literară. Eugen Lovinescu aprecia că „prin profunzimea sentimentului din care pornește și a emoțiunii ce răsare..., prin reducerea poeziei la principiile ei fundamentale, cât și prin originalitatea formei, Elena Farago este cea mai patetică și mai personală poetă a generației noastre literare”. La rândul său, Liviu Rebreanu aprecia că Elena Farago este „un suflet rar, care vibrează atât de complex”.

Au urmat apoi volumele *Șoapte din umbră* (1908), *Traduceri libere* (1908), *Din taina vechilor răspântii* (1913), *Șoaptele amurgului* (1920), *Poezii alese* (1924), *Nu mi-am plecat genunchii* (1926), *Poezii* (1937).

În 1907 s-a stabilit la Craiova, unde o vor găsi evenimentele sângeroase ale acestui an, iar din cauza afilierei la mișcarea țărănească a fost arestată și eliberată numai la intervențiile lui N. Iorga. În această perioadă l-a adoptat pe fiul său, Mihnea. În 1913 se va naște fiica Elenei, Cocuța.

În anul 1921 a fost numită director al Fundației „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova, pe care o va conduce timp de 30 de ani. Elena Farago

a avut contribuții deosebite în ceea ce privește regulamentul de organizare și de funcționare a bibliotecii, fișarea cărților și ținerea unei evidențe corecte de aranjare a publicațiilor în rafturile bibliotecii, de completare a colecțiilor prin achiziții și donații.

Tot aici a înființat o Universitate liberă, unde organiza conferințe susținute de mari personalități ale artei, precum și o revistă literară remarcabilă intitulată „Năzuința” (1922-1925), la care au colaborat Simion Mehedinți, Ion Barbu, Perpessicius, Victor Eftimiu, Camil Petrescu, Mihail Dragomirescu. De asemenea, a patronat și revista educativă pentru copii și tineret „Prietenul Copiilor” (1943-1946).

Elena Farago a fost o personalitate reprezentativă pentru imaginea capitalei oltene, după cum spunea poetul Geo Bogza: „A fost o vreme când, pentru orice intelectual român, Craiova însemna Elena Farago. Acolo, în capitala Olteniei, continua o bănie, datorită unei femei a cărei casă cu ușa mereu deschisă devenise o instituție: oricine îi trecea pragul pleca mai bogat sufletește, mai hotărât să respingă urâtul și nedreptatea”.

O atenție deosebită le-a acordat celor mici, cărora le-a dedicat mai multe volume, majoritatea fiind în versuri: *Pentru copii* (Vol. I, 1913; Vol II, 1920), *Copiilor* (1913), *Din traista lui Moș Crăciun* (1920), *Bobocica* (1921), *Să nu plângem* (1921), *A ciocnit un ou de lemn* (1943), *Într-o noapte de Crăciun* (1944), *4 găze năzdrăvane* (1944), *Plugușorul jucăriilor* (1944) ș.a. A devenit îndrăgită de către copii mai ales pentru poeziile: *Cățelușul șchiop*, *Gândăcelul*, *Cloșca*, *Sfatul degetelor*, *Motanul pedepsit* ș.a. Printre cărțile în proză pentru copii se regăsesc: *Să fim buni* (1922), *Ziarul unui motan* (1924), *Într-un cuib de rândunică* (1925), *Să nu minți, să nu furi* (1944).

Numele Elenei Farago este prezent în publicațiile prestigioase ale vremii: „Convorbiri literare”, „Semănătorul”, „Ramuri”, „Revista noastră”, „Neamul românesc literar”, „Viața românească”, „Arhivele Olteniei”, „Cosânzeana” ș.a.

A tradus din H. Ibsen, Fr. Nietzsche, C. Mendes, din poezia franceză clasică și simbolistă a lui E. Verhaeren, P. Verlaine, S. Prudhomme, Ed. Haracourt, M. Maeterlinck ș.a.

De-a lungul carierei sale, Elena Farago va primi nenumărate premii și distincții, printre care: Premiul „Adamachi” din partea Academiei Române (1908, 1920), Premiul Internațional „Femina – Vie Heureuse” (1925), Premiul „Neuschotz” (1927), Premiul Național pentru Literatură (1937), Medalia „Bene Merenti”, Clasa I și Ordinul „Meritul Cultural” în

grad de Cavaler, Clasa a II-a, acordate de Regele Carol al II-lea. În anul 1947 i s-a conferit titlul de Cetățean de Onoare al Craiovei, pentru activitatea sa literară și culturală desfășurată aici.

S-a stins din viață pe 4 ianuarie 1954, la Craiova, după o lungă suferință, fiind înmormântată în Cimitirul Ungureni din Craiova.

În 1978, la propunerea UNESCO, Elena Farago a fost omagiată la împlinirea a 100 de ani de la naștere. Pentru a-i cinsti memoria, la Craiova se organizează în fiecare an, în luna martie, un program de activități culturale sub genericul „Zilele Elena Farago”. Numele ei, asociat cu literatura pentru copii, a fost atribuit mai multor școli și grădinițe.

Referințe

N-am cultură oficială decât două clase secundare. Am învățat și citit singură tot ce am vrut să știu.

Elena Farago

Poeziile doamnei Farago n-au contururi lămurite, simțirea e învăluită și discretă, cuvintele, deși sunt simple, au înțelesuri îndepărtate... E un farmec.

Eugen Lovinescu

Probabil că Elena Farago nu se numără printre cei mai de seamă reprezentanți ai literaturii române, însă este, cu siguranță, unul dintre autorii preferați ai tuturor generațiilor de copii și părinți. Cred că este imposibil să existe vreun român (mic sau mare) care să nu fi citit sensibilele sale creații.

Lăsând la o parte jocurile și jucăriile costisitoare, cred că poezia este jocul cel mai frumos și mai la îndemâna oricărui părinte, iar Elena Farago este prima poartă care li se deschide copiilor către literatură, este primul puzzle (de cuvinte!) prin care se construiește sensibilitatea și afecțiunea copilului.

Teodora Spânu

Timbrul ei intimist este transferat în poeziile pentru copii, unde duioșia, delicatetea și simplitatea exprimării devin mărcile unui stil propriu. În poemele pentru copii ale Elenei Farago, lecția de viață este însoțită de sentimente de tandrețe și dragoste pentru cele mai delicate și fragile viețuitoare, într-o incantație muzicală suavă, obținută cu ajutorul procedurilor simboliste: sinestezie, paralelism, repetiție, enumerație, câmp lexical și context gramatical inedit, termeni cu valoare regională ori neologisme ș.a.

Diana Vrabie

Titluri pentru expoziții

Elena Farago, o viață dedicată copiilor
Luceafărul poeziei pentru copii
Elena Farago – mesager al iubirii
Elena Farago, poeta neuitată a vârstei de aur

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- A CIOCNIT cu un ou de lemn: versuri / Elena Farago; il.: T. Bratu. – Craiova: Arcada, 1991. – 18 p.: il.
- CĂȚELUȘUL șchiop / Elena Farago; il.: Carolina Rabei. – București; Chișinău: Litera mică, 2014. – 32 p.: il. – (Scriitori români ilustrați) (Lecturi școlare).
- CĂȚELUȘUL șchiop și multe altele: poezii / Elena Farago; il.: Cătălin Nedelcu. – Chișinău: Trei pitici, 2008. – 16 p.: il.
- DIN TRAIȘTA lui Moș Crăciun / Elena Farago; pref.: Ion Ciocanu; il.: Aliona Timuța. – Chișinău: Prut Internațional, 2021. – 152 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).
- ÎNTR-O noapte de Crăciun / Elena Farago; il.: S. Ionescu. – București: Grai și Suflet, 1991. – 20 p.: il.
- LICURICIUL / Elena Farago; cop.: Marina Andruhina. – Chișinău: Arc, 2017. – 28 p.: il. – (Biblioteca elevului).
- PAGINI alese / Elena Farago. – București: Regis, 2014. – 126 p. – (Biblioteca școlarului).

- PATRU găze năzdrăvane / Elena Farago; il.: V. Moldovan. – București: Garmond-Junior, 1995. – 47 p.: il.
- POEZII alese / Elena Farago. – București: Aquila, 2019. – 48 p. – (Poetri mari pentru cei mici).
- SFATUL degetelor / Elena Farago; il.: Sergiu Puică. – Chișinău: Museum, 1996. – 12 p.: il. – (Micile Americi).

Referințe critice

- ELENA Farago și copiii / ed. îngr. de Boris Crăciun. – Iași: Porțile Orientului, 1996. – 128 p. – (Carte școlară ilustrată).

- BĂRBOI, Constanța. Elena Farago / Constanța Bărboi // Dicționar antologic de poeți și dramaturgi. – București: Niculescu, 2003. – P. 259-260.
- CĂLINESCU, George. Simboliștii: Elena Farago // Călinescu, George. Istoria literaturii române: compendiu / George Călinescu. – Chișinău; București: Litera Internațional, 2003. – P. 271-272. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 203).
- CIOCANU, Ion. Pe aripile fanteziei/poeziei / Ion Ciocanu // Farago, Elena. Din traista lui Moș Crăciun / Elena Farago. – Chișinău: Prut Internațional, 2021. – P. 5-8. – (Biblioteca pentru toți copiii).
- CRĂCIUN, Boris. Elena Farago. Casa „Elena Farago” din Craiova // Crăciun, Boris. Pe urmele scriitorilor din vatra limbii române / Boris Crăciun, Dumitru Vacariu. – Iași: Porțile Orientului, Casa Școlilor, 2003. – P. 141-144. – (Carte școlară ilustrată).
- CURTICĂPEANU, Doina. Elena Farago / Doina Curticăpeanu // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. 1 / Aurel Sasu. – Pitești: Paralela 45, 2006. – P. 575-576.
- MICU, Dumitru. Farago Elena / Dumitru Micu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 3 / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2005. – P. 117-118.
- VRABIE, Diana. Elena Farago, „Din traista lui Moș Crăciun” // Vrabie, Diana. Literatura pentru copii: (analize literare) / Diana Vrabie. – Chișinău: Integritas, 2009. – P. 146-148.

31 MARTIE – 90 DE ANI
DE LA NAȘTEREA POETULUI NICHITA STĂNESCU
(1933-1983)

Nichita Stănescu, considerat atât de critica literară, cât și de publicul larg drept unul dintre cei mai de seamă scriitori pe care i-a avut limba română, pe care el însuși o denumea „Dumnezeiesc de frumoasă”, s-a născut la Ploiești, în familia comerciantului Nicolae Stănescu și a Tatianeii Cereaciukin, fiica unui nobil rus emigrat în România după revoluția din 1917.

A simțit din fragedă copilărie magia cuvântului și vocația pentru poezie: „Nu-mi aduc foarte bine aminte când am început să trăiesc poezia, dar mi-aduc foarte bine aminte când am început să scriu: aproape de îndată ce am învățat să scriu și să citesc”.

Face studii primare la Ploiești și la Vălenii de Munte, unde au fost evacuați în timpul războiului (1940-1944). Între 1944 și 1952 urmează clasele gimnaziale și liceale la Liceul „Sf. Petru și Pavel” din Ploiești. În anii de liceu compune versuri pentru cercul său de prieteni (le va continua și le va numi mai apoi *Argotice*). Ulterior se înscrie la Facultatea de Filologie a Universității din București, pe care o absolvă în 1957. În anii de facultate îl cunoaște pe N. Labiș, care electriza sălile în fața cărora apărea. Stănescu îl venera pe tânărul poet din Mălini, mărturisind: „Aș fi dat orice pe lume să fiu eu autorul acelei poezii (*Moartea căprioarei*)”. În acești ani și în anii care urmează face lecturi intense, leagă prietenii cu tineri scriitori din generația sa (Mircea Ivănescu, Nicolae Breban, Cezar Baltag, Fănuș Neagu ș.a.).

Activitatea de muncă și-o începe în calitate de corector, apoi redactor la secția poezie a „Gazetei literare” (1957-1968). Ulterior va fi redactor-șef adjunct la revista „Luceafărul” (1969-1970) și „România literară” (1970-1973), publicist comentator la „România literară” (1975-1977).

În 1957 debutează cu versuri simultan în revistele „Tribuna” din Cluj și „Gazeta literară” din București.

Debutul editorial se produce în 1960 cu volumul de versuri *Sensul iubirii*, receptat de critici ca expresie a unei voci surprinzător de noi în contextul literar al timpului. Cărțile se succed apoi într-un ritm impresionant, autorul lor devenind în scurtă vreme lider al generației '60, unul dintre numele de referință ale liricii moderne. Volumele *O viziune a sentimentelor* (1961) și *Dreptul la timp* (1965) introduc o temă care „va fi dominantă în volumele următoare și va da caracterul inconfundabil al liricii lui Stănescu – deschiderea către cosmic” (M. Papahagi). Culegerea *11 Elegii*

(1966) reprezintă un moment de referință al poeziei românești în ansamblu și inaugurează o nouă etapă a creației sale, în care publică *Oul și sfera* (1967), *Alfa*, volum antologic (1967), *Laus Ptolemaei* (1968) ș.a. *Necuvintele* (1969) reprezintă un alt vârf al creației poetului și dezvoltă problematica expresiei poetice ispitite de „cuvântul care nu există”. Volumele următoare (*În dulcele stil clasic*, 1970; *Măreția frigului*, 1971; *Clar de inimă*, 1973; *Ion Neculce: O samă de cuvinte așezate în chip de vers*, 1973 ș.a.) vădesc „împăcarea autorului cu cuvintele”, reluarea unor motive anterioare. O cotitură în opera poetului o constituie ultimele sale volume, *Epica Magna* (1978), *Opere imperfecte* (1979), *Noduri și semne* (1982), în care tensiunea existențială a poeziei se agravează, căpătând accente dramatice și tragice. În 1980 îi apare volumul de versuri pentru copii *Carte de citire, carte de iubire*.

Încă din tinerețe, activitatea publicistică devine pentru Nichita Stănescu o preocupare constantă. Publică în „Gazeta literară”, „Luceafărul”, „Munca”, „România literară”, „Tribuna” recenzii, opinii despre poezie, reportaje, eseuri despre limbajul artistic, despre motivațiile profunde ale actului poetic, despre literatura înaintașilor, care vor fi tipărite ulterior în volumele de proză în stil liric *Cartea de citire* (1972) și *Respirări* (1982).

Proza eseist-poematică a lui Nichita Stănescu are o mare însemnătate, cele mai bune lucrări fiind reunite în volumul *Filologia poeziei* (1990, postum).

Opera lui Nichita Stănescu a fost tradusă în germană, franceză, engleză, maghiară, cehă, sârbo-croată, suedeză, rusă, polonă, macedoneană, bulgară, letonă, ebraică și alte limbi.

Recunoașterea valorii creației sale artistice este vădită de numeroasele premii ce i-au fost decernate în țară și peste hotare: Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1964, pentru volumul *O viziune a sentimentelor*; 1969, pentru *Necuvintele*; 1972, pentru *Cartea de citire*; 1975, pentru *Starea poeziei*), Premiul Internațional „Gottfried von Herder” al Universității din Viena (1975, pentru *Starea poeziei*), Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1978, pentru *Epica Magna*), Meritul Cultural clasa a II-a (1981), Marele Premiu „Cununa de aur” al Festivalului Internațional de Poezie de la Struga, Iugoslavia (1982) ș.a. În 1980 a candidat la Premiul Nobel pentru literatură, alături de O. Elytis, M. Frisch, L.S. Senghor și J.L. Borges. În 1990 i s-a conferit titlul „membru post-mortem” al Academiei Române.

Nichita Stănescu s-a stins din viață la 13 decembrie 1983, la București, fiind înhumat la cimitirul Bellu, în fața mormântului lui Mihai Eminescu, sub ocrotitoarea troiță adusă din spațiul maramureșean.

Cu un an înainte de ruperea firului vieții, Stănescu a prevăzut viitorul creației sale: „M-or plânge limba românească/ În totul de cuvânt al ei;/ Nu voi muri de niciodată;/ Un Făt-Frumos fără de tei...”.

Din 1988, la Ploiești se organizează anual, în perioada 29-31 martie, Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”. În cadrul fiecărei ediții a acestui festival este acordat Premiul „Nichita Stănescu” unor personalități care au dovedit rezultate remarcabile în poezie sau critică literară. Printre laureații acestui prestigios premiu se numără poeți și critici literari importanți din România (Gheorghe Tomozei, Horia Zilieru, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Mircea Dinescu, Nichita Danilov, Eugen Simion, Alex. Ștefănescu, Ion Pop, Daniel Cristea-Enache), din Republica Moldova (Mihai Cimpoi, Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Dumitru Matcovschi, Anatol Codru, Valeriu Matei, Ion Hadârcă, Arcadie Suceveanu, Aliona Grati), din diasporă (Vasile Tărățeanu) și din alte țări (Radomir Andrić și Adam Puslojić din Serbia ș.a.).

Referințe

Eu nu sunt altceva decât o pată de sânge care vorbește.

Prima barieră pe care am rupt-o a fost aceea a cuvintelor (înțelegând că ele sunt materialul poeziei), făcându-mă să mă întorc de la poezia personală, strict legată de cuvinte, la o poezie din ce în ce mai impersonală, deci cu o adresă mai largă.

Poezia nu este o concurență și nici un clasament, ci o revelație și un univers. Universul poate fi descoperit în propria inimă sau în inima altora.

Poetul nu are biografie. Biografia lui este, de fapt, propria lui operă, mai bună sau mai rea, mai măreață sau mai puțin măreață.

Nichita Stănescu

Ceea ce putem spune, până toate acestea se vor lămuri, este că poetul Nichita Stănescu continuă o serie mare de poeți din secolul al XX-lea (Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu) și că el însuși este un mare poet care cu închipuirile, jocurile, teoriile, stările și abilitățile lui a schimbat fața

poeziei românești. Un mare poet român într-o istorie imposibilă (epoca totalitarismului), un mare liric european aproape necunoscut.

Există un amestec ciudat de forțe în ființa lui Nichita Stănescu: un respect aproape religios pentru poezie și o supunere aproape cinică față de real. [...] Nichita Stănescu reprezintă un mod specific de a fi poet în lumea noastră. E greu să-i afli un model în literatura anterioară.

Eugen Simion

Că ne place sau nu, pe drept sau pe nedrept, Nichita Stănescu și-a umbrat toți contemporanii, prin opera ca și prin personalitatea sa, prin viață și prin moarte. De la Eminescu încoace, n-a mai existat o asemenea unică preponderență. Între cele două războaie mondiale l-am avut pe Arghezi, dar și pe Bлага, Barbu, Bacovia. În momentul de față nimeni nu-i poate sta alături, ca poet, lui Nichita Stănescu.

Valeriu Cristea

Poezia stănesciană reia tradiția liricii interbelice, făcând totodată, printr-o sinteză unică neomodernă, trecerea în literatura autohtonă de la modernismul începutului de secol spre postmodernismul sfârșitului de mileniu. Prin ea s-a petrecut în poezia românească, după întemeierea ei de către Eminescu, a doua mare mutație a structurilor limbajului și viziunii poetice, prima fiind cea modernistă a interbelicilor.

Alexandru Condeescu

Dacă Eminescu este voievodul limbii române, Nichita este frumusețea concretă a necuvintelor noastre: florile, iarba, pământul și piatra au căpătat vorbire.

Ștefan Radu Mușat

Nichita Stănescu este cel mai important poet român de după cel deal doilea război mondial. Odată cu el, prin el, logosul limbii române ia revanșa asupra poezilor ei. [...] Creatorul acesta devine un soi de fereastră spre ceva mult mai cuprinzător decât experiența comună a celorlalți creatori din câmpul său de activitate. El vede mai bine, mai profund, mai

radical: el răstoarnă, cu noul său instrument de cunoaștere, granițele stabilite. Mai mult, creația lui Nichita Stănescu capătă toate aparențele unei chei universale a lumii. Este simplă, privește orice, poate da seama de orice. Devine tot mai ultimativă, mai febrilă, mai stranie. În ordinea cunoașterii, seamănă cu strigătul terebrant al unui poem genial.

Ștefan Augustin Doinaș

Titluri pentru expoziții

Îmi culc inima peste cuvinte

Cuvântul e tot ce rămâne din mine

Un mare liric european – Nichita Stănescu

Îngerul blond al literaturii române

Nichita Stănescu, spiritul poeziei secolului XX

Inventator lingvistic și poetic – Nichita Stănescu

Nichita Stănescu, poetul necuvintelor

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AM VISAT numai minuni / Nichita Stănescu; il.: Olga Gorceag. – Chișinău: Prut Internațional, 2003. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).

CUVINTELOR, necuvintelor: poeme / Nichita Stănescu; poeme alese de Matei Vișniec. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Cartier, 2019. – 254 p. – (Cartier de colecție).

DULCE lemn de tei... / Nichita Stănescu; sel.: Claudia Chelutitoru. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Labirint, 2016. – 80 p.

11 ELEGII / Nichita Stănescu; il. și cop.: Mircea Dumitrescu. – București: Tracus Arte, 2013. – 70 p. – (Antologia Tracus Arte).

INTEGRALA poeziei / Nichita Stănescu; pref.: Bogdan Crețu. – Iași: Vasiliana'98, 2013. – 792 p. – (Colecția Integrale).

NECUVINTELE / Nichita Stănescu; pref.: Daniel Cristea-Enache. – București: Curtea Veche, 2009. – 432 p. – (Biblioteca pentru toți).

NODURI și semne / Nichita Stănescu; tab. cron. și ref. crit.: Răzvan Năstase. – București: Curtea Veche, 2010. – 429 p. – (Biblioteca pentru toți).

- OASE plângând / Nichita Stănescu; pref.: Ion Pop. – București: Curtea Veche, 2011. – 363 p. – (Biblioteca pentru toți).
- OPERA poetică: în 2 vol. / Nichita Stănescu; cop.: Vitalie Coroban. – Ed. a 3-a. – Chișinău: Cartier, 2012. – (Poesis).
Vol. 1. – 252 p.
Vol. 2. – 252 p.
- TU ai un fel de Paradis al tău / Nichita Stănescu; sel. și pref.: Constantin Romulus Preda; design cop.: Georgeta Vrabie. – Chișinău; București: Bestseller, 2020. – 324 p.

Referințe critice

- MINCU, Ștefania. Nichita Stănescu: între poesis și poiein / Ștefania Mincu. – București: Editura Eminescu, 1991. – 331 p.
- NICHITA Stănescu în amintirile contemporanilor / antologie și pref.: Daniel Corbu. – Iași: Princeps Multimedia, 2013. – 337 p.
- NICHITA Stănescu: Îngerul blond: [album] / alcăt.: Ioan Predescu; cop.: Vasile Blendea. – București: Rum-Irina; Pro-Galex-Roger, 1993. – 56 p.: fot.
- RACHIERU, Adrian Dinu. Nichita Stănescu – un idol fals? / Adrian Dinu Rachieru. – Iași: Princeps Edit, 2006. – 128 p.

- BUTNARU, Leo. Nichita Stănescu la Chișinău // Butnaru, Leo. Vederea dinspre alții, vedere spre alții / Leo Butnaru. – Chișinău: Epigraf, 2020. – P. 240-246.
- CIMPOI, Mihai. Nichita Stănescu // Cimpoi, Mihai. Mari scriitori români: medalioane literare / Mihai Cimpoi. – Ed. a 3-a, reactualizată. – Chișinău: Silvius Libris, 2011. – P. 154-156.
- CODRU, Anatol. Nemarginile lui Nichita Stănescu // Codru, Anatol. Piatra de citire / Anatol Codru. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2003. – P. 460-461. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă; nr. 452).
- CORBU, Daniel. Nichita Stănescu – între insurgența limbajului poetic și temeritatea viziunii // Corbu, Daniel. Escale în Panteon de la Dosoftei la Vișniec: eseuri și portrete literare / Daniel Corbu. – Iași: Princeps Multimedia, 2018. – P. 90-94.
- CORBU, Daniel. Un mit insurgent / Daniel Corbu // Literatura și arta. – 2022. – 14 apr. – P. 6.
- CRĂCIUN, Boris. Nichita Stănescu. Muzeul „Nichita Stănescu” din Ploiești // Crăciun, Boris. Pe urmele scriitorilor din vatra limbii române / Boris Cră-

- ciun, Dumitru Vacariu. – Iași: Porțile Orientului, Casa școlilor, 2003. – P. 196-198. – (Carte școlară ilustrată).
- CRETU, Bogdan. Nichita Stănescu. Lupta poetului cu realul / Bogdan Crețu // Stănescu, Nichita. Integrala poeziei / Nichita Stănescu. – Iași, 2013. – P. 5-25.
- CRÎȘAN, Constantin. Sentențe, jocuri și pre-vestiri metafizice: cărțile stănesciene (o poveste adevărată) / Constantin Crișan // Stănescu, Nichita. Cărțile sibiline: poezii inedite / Nichita Stănescu. – București: Grai și Suflet, 1995. – P. 5-14.
- IGNAT, Mihai. Nichita Stănescu. Universul poeziei și limbajul poetic / Mihai Ignat // Crăciun Gheorghe. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori / Gheorghe Crăciun. – Chișinău: Cartier, 2004. – P. 756-759.
- IVĂNESCU, Ruxandra. „Evocare” / Ruxandra Ivănescu // Crăciun, Gheorghe. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori / Gheorghe Crăciun. – Chișinău: Cartier, 2004. – P. 764-766.
- MÂNĂSCURTĂ, Ioan. Nichita Stănescu, zeul ștregar și plin de înțeles // Mânăscurtă, Ioan. Deslușirea semnelor / Ioan Mânăscurtă. – Chișinău: Priniceps, 2016. – P. 272-285.
- [NICHITA Stănescu: cronologie] // Stănescu, Nichita. Integrala poeziei / Nichita Stănescu. – Iași: Vasiliana'98, 2013. – P. 27-37.
- [NICHITA Stănescu: referințe critice] / Aurel Martin [et al.] // Stănescu, Nichita. Necuvintele: poezii / Nichita Stănescu. – Chișinău: Litera, 1997. – P. 372-391.
- PALER, Ioan. „Leoaică tânără, iubirea” / Ioan Paler // Crăciun, Gheorghe. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori / Gheorghe Crăciun. – Chișinău: Cartier, 2004. – P. 759-762.
- PETRAȘ, Irina. Stănescu Nichita / Irina Petraș // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. 2 / Aurel Sasu. – Pitești: Paralela 45, 2006. – P. 613-615.
- PREDA, Constantin Romulus. Îndrăgostirea, crez al ființei / Constantin Romulus Preda // Stănescu, Nichita. Tu ai un fel de Paradis al tău / Nichita Stănescu. – Chișinău; București: Bestseller, 2020. – P. 4-6.
- SIMION, Eugen. Stănescu Nichita / Eugen Simion // Dicționarul literaturii române. În 2 vol. Vol. 2 / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2012. – P. 545-555.
- STROE, Cornelia. „În dulcele stil clasic” / Cornelia Stroe // Crăciun, Gheorghe. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori / Gheorghe Crăciun. – Chișinău: Cartier, 2004. – P. 762-764.
- VONCU, Răzvan. Bătrânul Nichita: Nichita Stănescu – 85 / Răzvan Voncu // România literară. – 2018. – 30 mar. – P. 6.

Dedicații lirice

- BELICOV, Serafim. Basarabia: pentru Nichita Stănescu // Belicov, Serafim. Sufluet minat / Serafim Belicov. – Chișinău: Lumina, 2011. – P. 7.
- BELICOV, Serafim. Portret: lui Nichita Stănescu // Belicov, Serafim. Sufluet minat / Serafim Belicov. – Chișinău: Lumina, 2011. – P. 6.
- CALAMANCIUC, Gheorghe. A înflorit lumina cireșelor: lui Nichita Stănescu // Calamanciuc, Gheorghe. Alunecarea din vis / Gheorghe Calamanciuc. – Chișinău: Lumina, 2012. – P. 4-5.
- CIOCANU, Anatol. Iarnă cu Nichita // Ciocanu, Anatol. Pasărea speranței: versuri / Anatol Ciocanu. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2007. – P. 32-34.
- CORBU, Daniel. Căderea mâinilor: lui Nichita Stănescu // Corbu, Daniel. Scriori către cei singuri / Daniel Corbu. – Iași: Princeps Multimedia, 2013. – P. 31.
- DAMIAN, Liviu. Elegie pentru soțul necuvintelor: lui Nichita Stănescu / Liviu Damian // Literatura și arta. – 2010. – 11 mar. – P. 5.
- LADANIUC, Victor. Să ne iubim ca stelele: lui Nichita Stănescu // Ladaniuc, Victor. Crucificat pentru dragoste / Victor Ladaniuc. – Chișinău: Draghiștea, 2010. – P. 28.
- MATEI, Valeriu. Sfera: lui Nichita Stănescu // Matei, Valeriu. Elegiile fiului risipitor: opera poetică / Valeriu Matei. – Iași: Princeps Edit, 2010. – P. 262-263.
- RUSNAC, Anatol. Ca la Nichita... // Rusnac, Anatol. Ecouri albastre: (versuri) / Anatol Rusnac. – Chișinău: Pontos, 2012. – P. 123.
- RUSNAC, Constantin. Nichita Stănescu // Rusnac, Constantin. Portrete în timp: Acrostihuri / Constantin Rusnac. – Chișinău: Magna-Princeps, 2013. – P. 62.
- STEGĂRESCU, Lucia. Versul lui Stănescu: omagiu lui Nichita Stănescu // Stegărescu, Lucia. Lacrimă de Soare: poezii / Lucia Stegărescu. – Chișinău: Pontos, 2012. – P. 44.
- VIERU, Grigore. Această ramură: lui Nichita Stănescu // Vieru, Grigore. Cântec de iubire / Grigore Vieru; sel.: Vasile Romanciuc; pref.: Arcadie Suceveanu; il.: Olga Cazacu; cop.: Vladimir Kravcenko. – Chișinău: Prut Internațional, 2015. – P. 69. – (Biblioteca pentru toți copiii); Vieru, Grigore. Aproape: antologie de versuri / Grigore Vieru; ed. îng. de Em. Galaicu-Păun și Dorin Onofrei; cop.: Vitalie Coroban. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Cartier, 2017. – P. 108. – (Cartier popular).
- VIERU, Grigore. Questo ramo: a Nichita Stănescu // Vieru, Grigore. Il Nimbo di Rugiada [Nimbul de Rouă] / Grigore Vieru; trad. dal romeno Varvara-Valentina Corcodel, Tatiana Ciobanu, Claudia Lupașcu; il.: Ana Manole; re-

ferenze: acad. Mihai Cimpoi. – Chișinău; Roma: SA Tip. „Reclama”, 2009. – P. 46. – (Biblioteca „Meșterul Manole”). – Lb. ital.

VIERU, Grigore. Tu știi: lui Nichita Stănescu // Vieru, Grigore. Cele mai frumoase poezii / Grigore Vieru; pref.: Adrian Păunescu; fot. cop. : Mihai Po-târniche. – București: Jurnalul, 2009. – P. 253.

12 APRILIE – 215 ANI DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI COSTACHE NEGRUZZI (1808-1868)

Scriitor cu extinse preocupări, dintre care în prim-plan se află proza, dar cu merite și calități de dramaturg, poet și traducător, Constantin (Costache) Negruzzi s-a născut în anul 1808, în localitatea Trifeștii Vechi, județul Iași, fiind unicul fiu al paharnicului Dinu Negruț și al Sofiei Hermzeu, care făceau parte din boierimea mică. Primele studii le face în casa părintească, având ca dascăl pe Brancovitz, care-l învață limbile greacă și franceză. Să citească și să scrie românește va învăța singur, după *Istoria pentru începutul românilor în Dacia* a lui Maior, după cum va mărturisi mai târziu în proza memorialistică *Cum am învățat românește*.

Mișcarea eteristă determină familia sa să plece, în 1821, la moșia Sărăuți, în ținutul Hotinului din Basarabia. Cu un an mai târziu, fiind la Chișinău, Negruzzi îl întâlnește pe poetul rus Pușkin, care-l încurajează să scrie și din care traduce mai târziu nuvela *Cârjaliul* și poezia *Șalul negru*, care constituie primele sale încercări literare.

În 1823 revine la Iași unde desfășoară o vastă activitate social-politică și literară, deținând mai multe funcții: deputat al județului Iași, secretar al Obștii Adunări, primar al Iașului (1840-1843), director al visteriei, ministru de finanțe, codirector, împreună cu V. Alecsandri și M. Kogălniceanu, al Teatrului Național din Iași. Colaborează la publicațiile „Curierul de ambe sexe”, „Alăuta românească”, „Albina românească”.

Spre deosebire de prietenii săi V. Alecsandri, M. Kogălniceanu și A. Russo aflați printre revoluționarii pașoptiști, Negruzzi nu se implică activ în mișcarea social-politică, retrăgându-se cu prudență la moșie unde se consacră activității literare, atitudine atacată mai târziu de ziarul „Bucovina”. Cu toate acestea, prozatorul nu este ostil mișcării și își va manifesta admirația pentru revoluționari în mai multe scrieri, fiind partizanul Unirii de la 1859. Negruzzi adoptă, spre sfârșitul vieții, un conservatorism moderat.

A luptat, de asemenea, pentru unificarea și modernizarea limbii române, pronunțându-se pentru utilizarea moderată a regionalismelor și neologismelor, pentru înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin și scrierea după principiul fonetic.

Costache Negruzzi este cel mai însemnat prozator al perioadei pașoptiste. Își începe activitatea literară prin traduceri din franceză, fiind printre primii traducători ai pieselor lui V. Hugo (*Maria Tudor; Angelo, tiranul Padovei; Baladele*). Pe lângă Pușkin, mai traduce din rusă *Satirele* lui Antioh Cantemir, în colaborare cu Donici.

Prima operă originală este poemul *Aprodul Purice* (1837), urmat de nuvela melodramatică *Zoe*.

Opera lui Negruzzi respectă principiile literaturii pașoptiste, având ca sursă de inspirație folclorul și istoria națională. Folclorul reprezintă pentru Negruzzi un important izvor de cunoaștere a tradițiilor, credințelor poporului român, având o însemnătate atât istorico-documentară, cât și artistică. În studiul *Cântece populare a Moldovei*, publicat în 1840 în „Dacia literară”, clasifică pentru prima dată cântecele populare românești, admirându-le muzicalitatea și simplitatea, subliniind importanța specificului creației populare ca punct de plecare în crearea unei literaturi naționale de valoare.

Nuvela romantică *Alexandru Lăpușeanul* este cea mai importantă operă a lui Negruzzi. Această capodoperă, numită modest de către autor „scene istorice din cronicile Moldovei”, este publicată în 1840 în „Dacia literară”. Nuvela se bazează pe cronică lui Grigore Ureche, referindu-se la cea de-a doua domnie a lui Lăpușeanu (1564-1568), care apare în operă ca un tiran ce comite acte sângeroase și produce suferință, fiind dominat de dorința de răzbunare.

Povestirea *Sobieski și românii* continuă tradiția de a se documenta din istoria Moldovei, ca și alte două fragmente istorice semnate de Negruzzi: *Regele Poloniei și Domnul Moldovei, Cântec Vechi*.

Cele 32 de „scrisori” grupate în ciclul *Negru pe alb* (1857) sunt considerate printre primele pagini de factură eseistică din literatura română, reprezentând, de fapt, texte publicistice cu virtuți artistice și inaugurând genul epistolar.

A mai scris: *O alergare de cai* (1840), *Despre limba românească* (1844), *Doi țărani și cinci cârlani* (1849), *Muza de la Burdujeni* (1851), *Ochire retrospectivă* (1855) ș.a.

În 1967 este ales membru al Societății literare române, viitoarea Academie Română.

În ultimul deceniu al vieții Negruzzi nu scrie aproape nimic. Se stinge din viață, după o îndelungă suferință, pe 24 august 1868, la Iași. Este înmormântat, conform dorinței sale, în cimitirul bisericii din Trifeștii Vechi, alături de părinții săi. Pe piatra funerară e scris următorul epitaf: „Eu nu am fost ca alții, de aceea-n suferință,/ Am petrecut și-n lipsa plăcerilor lumești./ Dar cugetul îmi spune că n-oi avea căință/ C-am fost și eu unealta relelor lumești.”

Urmașii familiei au donat conacul unde s-a născut și a trăit Constantin Negruzzi Muzeului Literaturii Române din Iași. În 1995 conacul a fost transformat în casă-muzeu, fiind nominalizat de către fundația EMYA din Bristol pentru premiul Muzeul European al anului 1997.

Constantin Negruzzi ocupă un loc de frunte în galeria strălucită a celor care au cititorit literatura română modernă. Numele lui de mare cărturar este immortalizat și prin versul eminescian „Iar Negruzzi șterge colbul de pe cronică bătrâne...”

Referințe

Negruzzi este întâi de toate un mare prozator, fără invenție, mărginit la anecdotă și memorii, creator de valori pure, inefabile.

Alexandru Lăpușneanul ar fi devenit o scriere celebră ca și *Hamlet* dacă literatura română ar fi avut în ajutor privilegiul unei limbi universale. [...] Negruzzi a înțeles spiritul croniceii române și a pus bazele unui romantism pozitiv.

George Călinescu

Însemnătatea lui Negruzzi e covârșitoare ca prozator. Pentru noi, ca și pentru viitorime, el va rămâne creatorul nuvelei românești. [...] Negruzzi nu e numai autorul celor dintâi nuvele romantice, el nu e numai autorul povestirilor istorice, dintre care *Alexandru Lăpușneanul* poate fi privit ca punct de plecare al întregii proze literare românești, el mai e autorul scrisorilor, sprintenelor lui scrisori turnate într-o limbă ușoară, fină ca o horbotă, spirituală.

Eugen Lovinescu

Alexandru Lăpușneanul este o desăvârșită creație de valoare universală. Nu se poate închipui un portret mai viu într-un număr mai mic de gesturi și cuvinte memorabile, într-o compoziție mai simplă și în decoruri mai puține. Figura eroului e romantică. Eliminând fatalitatea cronicarului, Negruzzi l-a făcut credibil, fără a-l deposea de aerul demoniac, fantastic, torționar, dimpotrivă conferindu-i acel hieratism, acea proporție a liniilor care e semnul creațiilor permanente clasice.

Alexandru Piru

Jurnalistul grăbit, memorialistul discret, povestitorul cu tâlc de călătorii, întâmplări și anecdote, analistul subtil al oamenilor și al moravurilor, se ridică până la studii istorice pătrunzătoare ca acel din *Ochire retrospectivă*, unde dezvoltă și generalizează drama social-politică și psihologică din *Alexandru Lăpușneanul*. În lipsa unei poziții ideologice clare, tipică pentru o perioadă de tranziție, se contrazic și se confruntă pretutindeni, adesea în același text, omul vechi și cel nou, romanticul și realistul, umanistul cărturar și spiritul popular. Acolo unde cele două aspecte antagoniste ajung să colaboreze și să stabilească un echilibru relativ, Negruzzi realizează un clasicism al lui, ca acel ilustrat prin *Alexandru Lăpușneanul*.

N.I. Popa

Prozele lui Negruzzi sunt inteligente, pline de haz, scrise cu finețe artistică. Dincolo de marea lor valoare literară, ele constituie și un document pentru lumea românească din prima parte a secolului XIX.

Nicolae Manolescu

Dacă din toată opera lui Negruzzi n-ar fi rămas decât nuvela *Alexandru Lăpușneanul*, nimeni n-ar fi putut aduce vreo precizare asupra particularităților morale ale omului care a scris-o.

Tudor Vianu

Titluri pentru expoziții

Iar Negruzzi șterge colbul de pe cronică bătrâne...
Creatorul nuvelei istorice românești

Costache Negruzzi, deschizător de drumuri în literatura română modernă

Un clasic al romantismului

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- ALEXANDRU Lăpușneanul / Costache Negruzzi; il.: Simion Zamșa. – București; Chișinău: Litera mică, 2014. – 32 p.: il. – (Scriitori români ilustrați) (Lecturi școlare).
- ALEXANDRU Lăpușneanul / Constantin Negruzzi; cop.: Andreea Apostol. – București: Litera, 2018. – 192 p. – (Lecturi școlare) (Bibliografia elevului de nota 10).
- NEGRU pe alb / Constantin Negruzzi; cop.: Isai Cârmu. – Chișinău: Litera, 1996. – 320 p. – (Biblioteca școlară).
- NUVELE istorice / Constantin Negruzzi; ed. îngr., cuv. înainte: E. Blajan. – București: RAI, 1996. – 174 p. – (Scriitori clasici).
- OPERE: [în 2 vol.] / Constantin Negruzzi; st. introd., note, coment.: Liviu Leonte. – Chișinău: Știința, 2017. – (Moștenire). –
Vol. 1: Păcatele tinerețelor. – 144 p.
Vol. 2: Proză. Poezie. Traduceri. – 492 p.
- PĂCATELE tinerețelor / Constantin Negruzzi; prez. graf.: Ion Severin. – Chișinău: Hyperion, 1991. – 208 p. – (Aleea clasicilor).
- PROZĂ / Constantin Negruzzi; pref.: Eliza Botezatu; prez. graf.: Iaroslav Oliinik. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2002. – 140 p.: il.
- SOBIESKI și românii / Constantin Negruzzi; antol.: G. Zarafu; cop.: V. Tănase. – București: Ion Creangă, 2001. – 126 p. – (Cărțile copilăriei).

Referințe critice

- ABRAMCIUC, Maria. Ciclul epistolar *Negru pe alb* de Constantin Negruzzi: epicitate și discurs fervent / Maria Abramciuc // *Limba Română*. – 2020. – Nr. 2-3. – P. 158-173.
- ABRAMCIUC, Maria. Proză lui Constantin Negruzzi: relația cu modelele / Maria Abramciuc // *Tradiție și inovație în cercetarea filologică*. Vol. 1. – Bălți, 2015. – P. 147-151.

- CIMPOI, Mihai. Costache Negruzzi // Cimpoi, Mihai. Mari scriitori români: medaliaoane literare / Mihai Cimpoi. – Ed. a 3-a, actualizată. – Chișinău: Silvius Libris, 2011. – P. 119-122.
- CRĂCIUN, Boris. Costache Negruzzi. Casa „Costache Negruzzi” din Trifești // Crăciun, Boris. Pe urmele scriitorilor din vatra limbii române / Boris Crăciun, Dumitru Vacariu. – Iași: Porțile Orientului; Casa școlilor, 2003. – P. 23-30. – (Carte școlară ilustrată).
- CRĂCIUN, Gheorghe. Proza pașoptistă și postpașoptistă: Costache Negruzzi // Crăciun, Gheorghe. Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori / Gheorghe Crăciun. – Chișinău: Cartier, 2004. – P. 151-155.
- FAIFER, Florin. Negruzzi Constantin / Florin Faifer // Dicționarul literaturii române. În 2 vol. Vol. 2 / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic, 2012. – P. 144-148.
- LEONTE, Liviu. Studiu introductiv: [Constantin Negruzzi] / Liviu Leonte // Negruzzi, Constantin. Opere: [în 2 vol.]. Vol. 1: Păcatele tinerețelor / Constantin Negruzzi. – Chișinău: Știința, 2017. – P. 5-29.

20 APRILIE – 100 DE ANI DE LA NAȘTEREA ARTISTULUI PLASTIC ILIE BOGDESCO (1923-2010)

Ilie Bogdesco, mare maestru al gravurii, caligrafiei, picturii murale și al graficii de carte, s-a născut la 20 aprilie 1923, în satul Butuceni, raionul Râbnîța, Transnistria. În anul 1933, familia sa a fost deportată de către autoritățile sovietice în regiunea Viatka (Kirov) din nordul Rusiei. După absolvirea, în 1941, a Școlii medii din Nikolaevo, raionul Nagorsk, regiunea Kirov, a fost înrolat în Armata Sovietică, satisfăcându-și stagiul militar în unitățile armate auxiliare din apropierea liniei frontului (1942-1945). În perioada 1946-1951, și-a continuat studiile la Facultatea de Grafică a Institutului de Pictură, Sculptură și Arhitectură „Ilia Repin” din Sankt Petersburg (Leningrad). După absolvire a devenit membru titular al Uniunii Artiștilor Plastici. În anul 1952 a predat disciplinele de specialitate la Școala de arte plastice din orașul Saratov.

În anul 1953, s-a stabilit cu traiul la Chișinău, desfășurând o activitate creatoare intensă, manifestându-se activ în diferite genuri de artă plastică (grafică de carte și de șevalet, compoziție de gen, portret, peisaj, desen de reportaj, grafică umoristică și satirică (șarjă și caricatură), afiș, pictură de șevalet, artă monumentală) și deținând concomitent importante func-

ții administrative. A fost redactor artistic principal la Editura „Cartea Moldovenească” (1961-1963). În anul 1972 a fost ales în funcția de președinte al Comitetului de conducere al UAP din Republica Moldova, iar în 1976 și 1979 a fost reales în această funcție încă pentru două mandate, devenind automat și membru al Secretariatului UAP din fosta URSS. A fost ales deputat în Sovietul Suprem al RSS Moldovenești de legislaturile 9-11. În Republica Moldova a activat timp de 47 de ani, după care, în anul 1990, se stabilește cu traiul la Sankt Petersburg.

Pe parcursul îndelungatei activități creatoare a practicat diferite tehnici de lucru și a folosit diverse materiale: desenul în creion, cărbune, sanguină, cu penița și penelul în tuș, laviul, acuarela, guașa, monotipul, tempera, pictura în ulei, linogravura monocromă și policromă, gravura în metal, acvaforte hașurat, acvatinta, gravura cu acul, tehnica mixtă. Cele mai impresionante rezultate le-a obținut în ciclul de gravuri în metal, în tehnica taidus, tăiate cu dălțița pe plăci de cupru. În această tehnică grafică, rar folosită în prezent, care necesită eforturi și abilități profesionale deosebite din partea artistului plastic, au fost realizate ilustrațiile la cartea *Călătoriile lui Gulliver* de Jonathan Swift, apărută la Editura „Lumina” (1970, prima ediție) și la Editura „Literatura artistică” (1980, ediția a doua, revăzută), care a fost înalt apreciată.

Grafica sa de carte este de o mare varietate plastică și tematică, cuprinzând în cea mai mare parte cicluri de ilustrații la operele scriitorilor literaturii clasice universale și naționale, la creații literare de origine folclorică, la lucrările unor scriitori contemporani, dar a realizat și prezentarea grafică la scrieri de natură social-politică, de reportaj, la unele manuale.

Ilie Bogdesco a lucrat intens și cu succes și în domeniul artei caracterelor scrise. În 2001 a elaborat o garnitură de caractere scrise după alfabetul rusesc, care îi poartă numele, și o garnitură de litere după alfabetul latin. Unele cărți pentru care a elaborat prezentarea grafică au literele manuscrise integrale, începând cu titlurile și încheind cu datele din căsuța tehnică.

Despre interesele sale creatoare multilaterale vorbește și activitatea în domeniile picturii de șevalet și artei monumentale. La începutul activității sale la Chișinău au fost realizate două tablouri în ulei, în colaborare cu pictorul Oscar Kaciarov, *Pe drumurile vechii Basarabii* și *Salut, stepă!*, tablou inspirat de evenimentele legate de valorificarea pământurilor de țelină din Kazahstan.

În anul 1968, ajutat de pictorul Leonid Beleaev, a realizat pictura murală cu tempera, amplasată în holul clubului „Livădarul roșu” din satul

Chițcani, raionul Slobozia, lucrare distinsă cu Marea medalie de aur, conferită de Academia de Arte Plastice din fosta URSS (1969). În anii '70, Ilie Bogdesco a realizat patru panouri pentru monumentul din satul Ordășei, raionul Telenești, dedicat sătenilor căzuți în Al Doilea Război Mondial.

În albumul *Ilia Bogdesco*, apărut la Editura „Sovetskii hudojnik” din Moscova în anul 1987, Bogdesco s-a manifestat și în calitate de teoretician, scriind câte o prefață pentru fiecare dintre cele cinci compartimente ale lucrării (*Ilustrație, Caligrafie, Grafică de șevalet, Desen, Artă monumentală*), în care se referă la experiența profesională personală, la concepțiile sale despre artă.

Creația lui Ilie Bogdesco a fost reflectată în zeci de monografii și cataloage, în numeroase publicații apărute la Chișinău, Sankt Petersburg și Moscova. În anul 1970, la Editura „Sovetskii hudojnik” din Moscova a apărut monografia *Ilia Bogdesco*, elaborată de criticul de artă moscovit Stanislav Grigoriev. Volumul, bogat ilustrat cu imagini monocrome și policrome, a fost tipărit într-un tiraj de 5000 exemplare, în condiții poligrafice deosebite.

Prodigioasa activitate creatoare a lui Ilie Bogdesco a fost apreciată cu cele mai importante premii și distincții: Maestru în Arte (1960), Artist Plastic al Poporului din URSS (1963), Premiul de Stat al RSSM (1966), Medalia de Aur la Expoziția internațională de carte de la Leipzig (1971), pentru ilustrațiile la romanul *Crimă și pedeapsă* de F. Dostoievski) ș.a. În anul 1998 i s-a conferit Ordinul Republicii.

S-a stins din viață pe 30 martie 2010, la Sankt Petersburg.

Referințe

Ilustrarea clasicilor este o direcție aparte, complicată și responsabilă a graficii de carte. Prezentând cititorilor operele care au trecut testul timpului, intrând în fondul de aur al literaturii universale, pictorul trebuie el însuși să fie la nivelul marilor autori, să fie vrednic de a le ilustra opera. O asemenea lucrare necesită nu doar un înalt profesionalism și o imaginație deosebită (încercați pentru a suta oară să reprezentați personajele astfel încât să fie ușor de recunoscut și, în același timp, să nu repeți predecesorii), dar și o forță spirituală care să te ridice de-asupra obișnuitului și să te facă să simți „freamătul veșniciei” pe vârful pensulei.

Ilie Bogdesco

În Moldova s-a afirmat talentul lui Ilie Bogdesco, care și-a început activitatea creatoare ca ilustrator „pur”, dar într-un răstimp scurt și-a valorificat capacitățile latente și s-a dezvoltat într-un maestru universal al graficii de carte, în egală măsură stăpânind toate modalitățile ei de expresie (în parte, lui revenindu-i meritul renașterii tradiției caracterelor scrise, caligrafiei), supunându-le cu ușurință scopurilor sale referitoare la problemele expresivității.

A. Kuznețov

Ilie Boldesco a cunoscut în profunzime istoria și cultura epocilor precedente, fapt ce i-a permis să aplice în creație o manieră stilistică proprie, ignorând moda operelor afiliate post- sau neoavangardismului [...] A fost un adept al desenului clasic, fapt care i-a permis să-și perfecționeze măiestria în gravura pe cupru, domeniu uitat și preferat de puțini graficieni din cauza dexterităților tehnologice. Anume acest lucru l-a diferențiat de alți ilustratori de texte, fiind în permanență un pictor original și distinctiv, cu un stil și o viziune artistică proprie.

Tudor Stavilă

Prin activitatea sa caligrafică, plasticianul a contribuit la formarea unei noi filiere stilistice în grafica de carte. În arta caligrafică a acestuia, caracterele au fost subordonate unor principii și legități compoziționale eminente, luându-se în considerare particularitățile stilistice și estetice specifice alfabetelor tradiționale. Având în vedere transformările ce au avut loc în procesul evoluției istorice a caracterelor, artistul a reușit să atingă expresii metaforice originale, oferindu-i prin aceasta spectatorului noi posibilități de contemplare artistică a demersului caligrafic în contextul unei lumi moderne pline de semnificații.

Viorica Cazac-Scobioală

Toate cuvintele de laudă, care vorbesc despre creația lui Ilie Bogdesco, sunt mai mici decât valoarea sa în lumea artei.

Valerii Traugot

Его книжная графика обычно тесно связана с литературной первоосновой, но при этом иллюстрации всегда выявляют своеобразие и оригинальность мастера в трактовке образов литературных героев, благодаря чему его лучшие иллюстрации могут жить независимо от текста. И это правомерно, потому что, как и всякое подлинное произведение искусства, их отличают ёмкость содержания и высокий художественный уровень исполнения.

Дмитрий Гольцов

Titluri pentru expoziții

Ilie Bogdesco – maestru al graficii de carte
Arta graficii de carte și de șevalet în creația lui Ilie Bogdesco
Vrăjitor de linii și culori
Un artist original și complex
Slujitor sârguincios al lui Apollo

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

- ILIE Bogdesco: biobibliogr. / Bibl. Naț. a Republicii Moldova; alcăt.: Victoria Stanchevici. – Chișinău: BNRM, 2013. – 176 p. – (Plasticienii Moldovei).
- БОГДЕСКО, Илья. Каллиграфия / Илья Богдеско. – Санкт-Петербург: AGAT, 2005. – 56 p. – Lb. rusă.
- ГОЛЬЦОВ, Д. Илья Богдеско: иллюстрация, каллиграфия, станковая графика, рисунок, монументальное искусство: альбом / Д. Гольцов. – Москва: Советский художник, 1987. – 148 p. – Lb. rusă.
- ГРИГОРЬЕВ, Станислав. Илья Богдеско / Станислав Григорьев. – Москва: Советский художник, 1970. – 154 p. – Lb. rusă.

- BOGDESCO Ilie // Localitățile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 2. – Chișinău: Fundația Draghiștea, 2002. – P. 545.
- CIOBANU, Maria. Ilie Bogdesco / Maria Ciobanu // Calendar Național. 2013 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Chișinău: S. n., 2013. – P. 125-126.
- STĂVILĂ, Tudor. Ilie Bogdesco, un geniu al graficii de carte / Tudor Stăvilă // Akademos. – 2015. – Nr. 4. – P. 150-154.

STEPANOV, Gheorghe. Talente din Moldova. Maestru al gravurii de talie mondială – Ilie Bogdesco [resursă electronică] / Gheorghe Stepanov. – Disponibil pe Internet: <https://noi.md/societate/talente-din-moldova>. – Accesat: 06.04.2022.

VRABIE, Gheorghe. Arta graficii de carte și de șevalet în creația lui Ilie Bogdesco / Gheorghe Vrabie // Ilie Bogdesco: biobibliogr. / Bibl. Naț. a Republicii Moldova; alcăt.: Victoria Stanchevici. – Chișinău: BNRM, 2013. – P. 5-9.

22 APRILIE – 100 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRIITOAREI PAULA FOX (1923-2017)

Paula Fox, reprezentantă de seamă a literaturii americane pentru copii și tineret, s-a născut pe 22 aprilie 1923 la New York, SUA, în familia scenaristului Paul Hervey Fox și a Elsiei, născută de Sola. Face școala primară în orașul natal, apoi în Cuba. Își continuă studiile gimnaziale la New Hampshire și la Montreal. În perioada 1955-1958 studiază la Universitatea din Columbia. La 17 ani se angajează dactilografă, apoi profesoară la o școală pentru copii cu deficiențe și mai târziu profesoară de literatură la Universitatea din Pennsylvania.

Și-a dorit să devină scriitoare încă din copilărie, dar începe să scrie abia la vârsta de 40 de ani. A debutat editorial în anul 1966 cu cartea *Maurice's Room (Camera lui Maurice)*, urmată de alte douăzeci și una de cărți pentru copii, printre care: *How Many Miles to Babylon* (Câte mile sunt până la Babylon, 1969), *The Slave Dancer* (Dansatorul sclav, 1973), *One-Eyed Cat* (Pisica cu un singur ochi, 1984), *The Village by the Sea* (Să-tucul de pe malul mării, 1988), *Western Wind* (Vântul de la apus, 1993), *The Eagle Kite* (Vulturul, 1995), *Amzat and His Brothers: Three Italian Tales* (Amzat și frații săi: trei povești italiene, 1999) ș.a., precum și de șapte cărți pentru tineri și adulți: *Poor George* (Bietul George, 1967), *Desperate Characters* (Personaje disperate, 1970), *The Western Coast* (Coasta de Vest, 1972), *The Widow's Children* (Copiii văduvei, 1976), *A Servant's Tale* (Povestea unui servitor, 1984), *The God of Nightmares* (Zeul coșmarurilor, 1990), *News from the World: Stories and Essays* (Știri din lume: povești și eseuri, 2011).

A semnat și două cărți de memorialistică: *Borrowed Finery* (Podoabe împrumutate, 2001, nominalizată la premiul National Book Critics Circle) și *The Coldest Winter: A Stringer in Liberated Europe* (Cea mai rece iarnă: un reporter în Europa eliberată, 2005).

Cărțile Paulei Fox sunt extrem de complexe prin structura lor și psihologia interioară a personajelor. În același timp, ele se fac remarcate prin abordarea celor mai stringente probleme ale vieții sociale, precum SIDA, alcoolismul, vagabondajul.

În baza cărții *Personaje disperate* a fost realizat un film artistic, având-o în rolul principal pe cunoscuta actriță americană Shirley MacLaine.

Pentru contribuțiile deosebite la dezvoltarea literaturii pentru copii, autoarea s-a învrednicit de mai multe premii și distincții: Medalia Newbery (1974, pentru cartea *Dansatorul sclav*, declarată cea mai bună carte pentru copii a anului), Premiul Hans Christian Andersen (1978) – cea mai înaltă recunoaștere internațională a autorilor de cărți pentru copii, National Book Award la categoria Literatură pentru copii (SUA, 1983), Premiul revistei „Boston Globe/Horn Book” (1989, pentru povestirea *Sătucul de pe malul mării*), Premiul German pentru Literatură pentru Tineret (2008, pentru cartea *O imagine cu Ivan*). În 2011 a fost inclusă în Galeria de onoare a scriitorilor statului New York.

S-a stins din viață pe 1 martie 2017 la New York, la vârsta de 93 de ani, lăsând în urma sa o valoroasă operă literară.

Referințe

Literatura este provincia imaginației, iar poveștile sunt meditații despre viață.

Cred că cel mai important lucru în arta povestirii este capacitatea de a fi autentic. Nu contează dacă cititorii tăi sunt copii sau adulți. [...] Copiii știu despre durere și frică, nefericire și trădare. Și le facem un deserviciu încercând să acoperim adevărurile întunecate.

Paula Fox

Fiind o scriitoare empirică, Paula Fox își vede personajele fără iluzii și le ține în umbră pe toată durata povestirii.

[...] Uneori ea apare nebunatică, la fel ca și puterea sau cusurul omenesc în matricea complexă a personalității...

Randall Curb

Personaje disperate este unul dintre cele mai semnificative 25 de romane din ultimii 100 de ani... E un reper al realismului postbelic...

David Foster Wallace

Paula Fox nu numai că poate *vedea*, ea poate *auzi* și poate *simți*.

Zadie Smith

Personajele Paulei Fox sunt complexe, autonome și adesea retrase, dar stările lor interioare meditative conferă narațiunilor o luminozitate liniștită.

Daniel E. Slotnik

Titluri pentru expoziții

Scriu pentru a mă cunoaște pe mine însămi

Paula Fox, reprezentantă de seamă a literaturii americane

Paula Fox, adeptă a realității autentice

Paula Fox în galeria scriitorilor americani

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

THE COLDEST Winter: A Stringer in Liberated Europe / Paula Fox. – New York: Henry Holt & Company, 2005. – 133 p. – Lb. engl.

DESPERATE Characters: a novel / Paula Fox. – New York: W.W. Norton Company, 2015. – 192 p. – Lb. engl.

MAURICE'S Room / Paula Fox. – New York: Aladdin Paperbacks, 2010. – 64 p. – Lb. engl.

NEWS from the World: Stories and Essays / Paula Fox. – New York: W.W. Norton Company, 2011. – 224 p. – Lb. engl.

ONE-EYED Cat / Paula Fox. – New York: Aladdin Paperbacks, 2000. – 224 p. – Lb. engl.

POOR George / Paula Fox. – New York: W.W. Norton Company, 2011. – 220 p. – Lb. engl.

- THE SLAVE Dancer / Paula Fox. – New York: Aladdin Paperbacks, 2008. – 177 p. – Lb. engl.
- THE VILLAGE by the Sea / Paula Fox. – New York: Yearling, 1990. – 243 p. – Lb. engl.
- THE WESTERN Coast / Paula Fox. – New York: W.W. Norton Company, 2001. – 352 p. – Lb. engl.
- THE WINDOW'S Children / Paula Fox. – New York: W.W. Norton Company, 1999. – 224 p. – Lb. engl.

Referințe critice

- JOHN Newbery Medal: 1974 – The Slave Dancer by Paula Fox // Rudman Kabakow, M. Children's Literature. An Issues Approach / M. Rudman Kabakow. – New York, 1984. – P. 434. – Lb. engl.
- PAULA Fox // Aniversări culturale. 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Chișinău, 2012. – P. 97-99.
- PAULA Fox // The Hans Christian Andersen Awards 1956-2002. – Copenhagen, 2002. – P. 58-59. – Lb. engl.
- PAULA Fox // The Oxford Companion to Children's Literature. – Oxford; New York, 1991. – P. 189-190. – Lb. engl.
- PAULA Fox // Scriitori - laureați ai Premiului Hans Christian Andersen / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Lilia Tcaci, Tamara Maleru. – Chișinău, 2004. – P. 52-53.

28 APRILIE – 70 DE ANI DE LA NAȘTEREA SRIITORULUI IOAN MÂNĂSCURTĂ (1953-2021)

Prozatorul, publicistul, traducătorul, editorul Ioan Mânăscurtă s-a născut la 28 aprilie 1953 în satul Popeștii de Sus, raionul Drochia. Face studiile medii la școala din satul natal, cele superioare la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, Secția Ziaristică (1970-1975).

Își începe activitatea profesională în calitate de redactor la ziarul „Tinerimea Moldovei”, apoi la revista „Femeia Moldovei”, unde publică o serie de interviuri cu personalități ale culturii din Moldova, eseuri despre clasicii literaturii române. Ulterior, este redactor-șef la Colegiul de traduceri al Uniunii Scriitorilor, director al Editurii Uniunii Scriitorilor din Moldova, președinte al Asociației Culturale Editoriale „Princeps”. Susține rubrici la revistele „Moldova”, „Chipăruș”, „Patria tânără”.

Începe să scrie în anii de studenție. Este observat și apreciat de M.I. Ciubotaru și Al. Gromov care îl invită să scrie pentru revista „Moldova”. Debutează literar în presa periodică a timpului și în almanahul *Dintre sute de catarge* (1977). Debutul editorial are loc în anul 1979 cu volumul *Noi și gândurile noastre* – culegere de tablete și interviuri-portrete ale unor personalități ale culturii și literaturii (Maria Cebotari, Alexandru Robot, Vasile Coroban ș.a.). Peste doi ani, în 1981, devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

A tins să-și formeze și să-și afirme propriul său stil în contextul literaturii de la noi. A scris în special literatură de anticipație adresată tinerilor și adolescenților, care vădește o fantezie subtilă, înrudită sau chiar contopită cu însuși visul. Publică volumele: *Bărbații Universului* (1980), *Lección de suflet* (1985), *Artefact* (1988, roman pentru adolescenți), *Măine când ne vom întâlni pe pământ* (1989), *Tăierea capului* (1996), *Marea vânătoare* (2005), *Înnodarea lui ceva cu altceva* (2006), *Ieșirea din timp* (2014), *Deslușirea semnelor* (2016), *Citirea a doua, nu ultima* (2017), *Despre fiare și oameni* (2019) ș.a. În 2003 publică, în colaborare cu Sergiu Puică, dicționarele ilustrate bilingve *Primul meu dicționar* (român-francez, român-rus, român-ucrainean, român-englez, român-găgăuz, român-bulgar).

Unele dintre prozele sale științifico-fantastice au fost traduse și publicate în alte limbi.

În anul 2021, volumul său de eseuri *Citirea a doua, nu ultima* a fost inclus în Programul de lectură „Chișinăul citește”, categoria adulți, organizat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Împreună cu maestrul fotograf Mihai Potârniche, a realizat albumul *Republica Moldova. Patrimonial*. Lucrarea are mai multe capitole care aduc spre delectarea cititorului poze ale rezervațiilor naturale și ale monumentelor istorice, dar și icoane, opere de artă plastică și heraldică.

I-au fost acordate mai multe premii, printre care: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1997, pentru volumul *Tăierea capului*; 2019, pentru volumul *Despre fiare și oameni*), Premiul Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău (2004, pentru *Primul meu dicționar*; 2019, pentru volumul *Citirea a doua, nu ultima*), Premiul Secției Naționale IBBY în cadrul aceleiași salon (2010, pentru cartea *Artefact*). I s-a conferit titlul onorific „Maestru al Literaturii”, a fost decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România. Membru al PEN Club European.

Din 2015, biblioteca din satul natal îi poartă numele.

S-a stins din viață pe 27 martie 2021, la vârsta de 67 de ani, fiind înmormântat la Cimitirul Central din Chișinău.

Referințe

Fiind al timpului, sunt al vostru [...] Eu nu sunt cel care scrie. Eu sunt cel care se lasă citit, ca să înțelegeți cât de al vostru sunt.

Scrisul, după mine, este cea mai grea meserie, dacă este meserie, și nu o secretă necesitate de autoflagelare sau un blestem pe care oricum trebuie să-l ispășești. Scrisul înseamnă singurătate și eu am fost prea mult singur, mi-e frică de singurătate și-mi doresc mereu singurătatea. O fi și asta o nebulie a celor care scriu.

Cuvântul este însăși veșnicia și, când uităm un Cuvânt, știrbim din veșnicie și, când ne dezicem de Cuvânt, ne dezicem de propria veșnicie. Pentru păcătoșii care-și uită Cuvântul veșnicia încetează să existe. În Cuvânt se conține sufletul și cei ce-și uită Cuvântul nu mai au suflet.

Ar fi frumos, mi-am zis, călătorindu-mi gândul printre cuvinte, splendid ar fi să avem un monument al Cuvântului.

Ioan Mânăscurtă

Ioan Mânăscurtă are, indiscutabil, un dar de a povesti reactualizat, făcut să răspundă gustului cititorului de azi pentru story, aventură și surpriză, îmbinând lesne frazarea baladescă, crengian-sadoveniană să-i zicem, cu discursul livresc, radical neologicistic, înțesat cu termeni științifici, inserții intertextuale și calambururi, demonstrând că povestitorul trebuie să fie un *homo ludens*. Discursul intradiegetic, pe care-l practică, le angajează și pe personajele sale ce au adesea funcția de conaratori și – sub aspect epic propriu-zis – de companioni ai celor mărturisite.

Este, bineînțeles, unul dintre prozatorii eminenți, „cu talentul lui”, în contextul literaturii de azi.

Mihai Cimpoi

Aspectul senzorial al imaginilor scrise, conservând filonul românesc de cultură și istorie, ne prezintă un scriitor boem, plin de frământări interioare, observate în conexiunile eferente retinale. Calea sa individuală este într-o ușoară opoziție cu norma colectivă, și asta îl face deosebit. De ce? Pentru că de cele mai multe ori reușește să-și activeze eul fundamental așa cum l-ar percepe orice conștiință inalterată. Eul acesta (greu observat de cei mai mulți) atinge lumea exterioară, asociind prin contiguitate destinul său cu trecutul și prezentul lumii respective.

Cristian Neagu

Stilul său original, grațios, armonioasa stăpânire a limbii române, dublate de o viziune aparte asupra oamenilor, fenomenelor și lucrurilor, conferă cărților sale valoare artistică și estetică incontestabilă, Ioan Mânăscurtă fiind un scriitor reprezentativ pentru literatura română din a doua jumătate a secolului XX și de la începutul acestui mileniu.

[...] Frumusețea *Citirii a doua* a lui Ioan Mânăscurtă rezidă în faptul că ea e și adevărată prin tainul de înțelepciune ce îl conține și prin modalitățile inedite de interpretare artistică a noțiunilor și definițiilor. Or, aceste înțelesuri vin odată cu trecerea timpului, anilor, vieții. Cartea e o replică dată uitării de sine, de noi, de existență și eternitate, chiar dacă, aidoma viorii argheziene, „cântă iubirea toată pe un fir de păr” și nu răspunde „la nicio întrebare”.

Valeriu Matei

Un căutător de propriul Eu, [Ioan Mânăscurtă] a rătăcit prin publicistică, încercând, printre eroii cotidieni, să-și găsească un rost. După care s-a aventurat în spații nevăzute, în lumi imaginare și acolo, în povestirea de ficțiune cu germen de fantastic, iar s-a căutat pe sine. Dar s-a regăsit în paginile obișnuite, ale unor cugetări care de fapt erau o plămadă a imaginației, a aspirațiilor ascunse și a eului încă nedescoperit.

Iurie Colesnic

Despre fiare și oameni învederează măiestria lui Ioan Mânăscurtă de a-și crea sieși și altora sărbători ale ideii, metaforei, inteligenței spiritului în suprema lui destinație: cea a creației. Apoi, ne reîntâlnim cu unul dintre nu prea mulții autori (din păcate) de pe la noi, care caută în caracterul exemplar al frazei norma stilistică ce i-ar asigura literaturii o justificare

etică superioară. [...] Prozele sunt de un suflu dezinvolt de idei și revelații, expuse într-o manieră colocvială, manevrând, uneori, paralelele între prezent și ceea ce ține de memorie, cunoscând arta mozaicului literar. În unele pagini, apar scânteietoare chinezării de limbaj rafinat, testat la ludic temperat, uneori alunecător în sofisme delicate, în baza raționamentului că literatura poate fi și alogică, tocmai (și) prin asta incitând.

Leo Butnaru

Titluri pentru expoziții

Fiind al timpului, sunt al vostru

Ioan Mânăscurtă, un nostalgic al cerului și al pământului

Universul creației lui Ioan Mânăscurtă

Ioan Mânăscurtă, un gânditor și un ludic în egală măsură

Plăsmuirile fantastice ale lui Ioan Mânăscurtă

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- ARTEFACT: roman fantastic pentru copii / Ioan Mânăscurtă; prez. graf.: Petru Ghețoi. – Chișinău: Magna-Princeps, 2009. – 212 p.: il.
- CITIREA a doua (nu ultima) / Ioan Mânăscurtă; pref.: Valeriu Matei; cop.: Iurie Babii. – Chișinău: Princeps, 2017. – 168 p.
- DESLUȘIREA semnelor / Ioan Mânăscurtă; cop.: Iurie Babii. – Chișinău: Princeps, 2016. – 288 p.
- DESPRE fiare și oameni / Ioan Mânăscurtă; pref.: Mihai Cimpoi; cop.: Iurie Babii. – Chișinău: Princeps, 2019. – 312 p.
- IEȘIREA din timp: [povestiri, eseuri, publicistică] / Ioan Mânăscurtă; design: Ion Dogaru. – Chișinău: Princeps, 2014. – 580 p. – (Antologia unui autor).
- ÎNNODAREA lui ceva cu altceva / Ioan Mânăscurtă. – Chișinău: Princeps, 2006. – 184 p.
- MAREA Vânătoare / Ioan Mânăscurtă; cop. și design: D. Conea. – Ch.: Princeps, 2005. – 592 p.
- PRIMUL meu dicționar: român-bulgar = Моят първи речник: румънско-български / Ioan Mânăscurtă, Sergiu Puică; trad.: N. Dermenji. – Chișinău: Princeps, 2003. – 80 p.: il.

- PRIMUL meu dicționar: român-englez=My first dictionary: romanian-english / Ioan Mănescu, Sergiu Puică; vers. engl.: E. Trohin, V. Ochișanu. – Ed. rev. și ad. – Chișinău: Magna-Princeps, 2010. – 100 p.: il.
- PRIMUL meu dicționar: român-francez=Mon premier dictionnaire: roumain-français / Ioan Mănescu, Sergiu Puică; vers. fr.: Călin Sobietzky-Mănescu. – Chișinău: Princeps, 2003. – 80 p.: il.
- PRIMUL meu dicționar: român-găgăuz = Benim iek sözlüüm: rominca-gaga-uzça / Ioan Mănescu, Sergiu Puică; versiune găgăuză: P. Cebotari, A. Stoletneaya. – Ed. rev. și ad. – Chișinău: Magna-Princeps, 2010. – 100 p.: il.
- PRIMUL meu dicționar: român-rus = Мой первый словарь: румынско-русский / Ioan Mănescu, Sergiu Puică; versiune rus.: I. Grekov, T. Zaikovskaia. – Ed. rev. și ad. – Chișinău: Magna-Princeps, 2010. – 100 p.: il.
- PRIMUL meu dicționar: român-ucrainean = Мий перший словник: румунсько-український / Ioan Mănescu, Sergiu Puică; versiune ucr.: A. Nikitcenko. – Chișinău: Princeps, 2003. – 80 p.: il.

Referințe critice

- BUSUIOC, Nicolae. Cuvinte cu vioiciunea sevelor // Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / Nicolae Busuioc. – Chișinău: Știința, 2010. – P. 54-56.
- BUTNARU, Leo. Cuvânt ales în clipa cea de har // Butnaru, Leo. Umbra ca maritor / Leo Butnaru. – Chișinău: Hyperion, 1991. – P. 186-193.
- CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (Reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2003. – P. 351. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 450).
- CIMPOI, Mihai. Magia (i)realului / Mihai Cimpoi // Mănescu, Ioan. Despre fiare și oameni / Ioan Mănescu. – Chișinău: Princeps, 2019. – P. 5-10.
- CIOCANU, Anatol. Mănescu Ioan / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 360.
- CRONOGRAFIE selectivă // Mănescu, Ioan. Ieșirea din timp: [povestiri, eseuri, publicistică] / Ioan Mănescu. – Chișinău: Princeps, 2014. – P. 6-13.
- MATEI, Valeriu. Citirea a doua sau o nouă intrare în psalmi / Valeriu Matei // Mănescu, Ioan. Citirea a doua (nu ultima) / Ioan Mănescu. – Chișinău: Princeps, 2017. – P. 5-7.

- MATEI, Valeriu. Un scriitor reprezentativ pentru literatura română contemporană – Ioan Mânăscuță / Valeriu Matei // Moldova. – 2021. – Nr. 3-4. – P. 36-39.
- IOAN MÂNĂSCUȚĂ // Aniversări culturale. 2013 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Chișinău: Baștina Radog, 2012. – P. 104-107.
- IOAN MÂNĂSCUȚĂ // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 276-278.
- IOAN MÂNĂSCUȚĂ: Cum am învățat de două ori să citesc și să scriu // Scobioală, Aurel. Scriitorii când erau copii / Aurel Scobioală. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Prut Internațional, 2015. – P. 243-245.
- IOAN MÂNĂSCUȚĂ: Scriitor la frontieră // Poezia acasă: poeți contemporani din Basarabia / antologie de Iulian Filip, Mihai Stan. – Târgoviște: Bibliotheca, 2019. – P. 338.
- ULICI, Laurențiu. Ioan Mânăscuță // Ulici, Laurențiu. Scriitorii români din afara granițelor țării / Laurențiu Ulici. – București, 1996. – P. 227.

Dedicații lirice

- CODRU, Anatol. Pe-acest pământ care-a fugit de-acasă: pentru Ioan Mânăscuță // Codru, Anatol. Față către față / Anatol Codru. – Chișinău: Lumina, 2011. – P. 21.
- RUSNAC, Constantin. Ioan Mânăscuță // Rusnac, Constantin. Portrete în timp: acrostihuri / Constantin Rusnac. – Chișinău: Magna-Princeps, 2013. – P. 156.

1 MAI – 100 DE ANI DE LA NAȘTEREA CINEASTULUI ROMÂN ION POPESCU-GOPO (1923-1989)

Ion Popescu-Gopo este unul dintre cei mai mari cineaști români și singurul creator de desen animat din România, care a reușit să dobândească o faimă mondială, operele sale fiind premiate la cele mai prestigioase festivaluri de film ale lumii.

S-a născut la București, pe 1 mai 1923. A fost atât regizor, cât și scenarist, actor, artist plastic. Pseudonimul Gopo provine din primele două litere ale numelui celor doi părinți: mama – Gorenko, tatăl – Popescu.

A studiat la Academia de Arte din București, pe care nu a absolvit-o, urmând în schimb un curs intensiv la Studioul „Soiuzmultfilm” din Moscova.

A fost președinte al Asociației Cineaștilor din România (1968-1989), iar în perioada 1969-1972 vicepreședinte al Asociației Internaționale a Filmului de Animație și director al secției de film și televiziune din cadrul Organizației Mondiale a Sănătății.

Moștenind talentul de la tatăl său, plastician, sculptor, caricaturist, Ion Popescu-Gopo își manifestă de foarte tânăr înclinația și opțiunea către artele plastice. La nici 20 de ani, colabora cu desene, caricaturi, benzi desenate la publicații umoristice, la fel ca și pionierii animației românești Aurel Petrescu și Marin Iorda. Tot pe atunci a militat pentru crearea unui sector de animație în cadrul Oficiului Național al Cinematografiei. La mijlocul anilor '40 s-a impus ca desenator angajat la cotidianul „România liberă”.

A debutat în animație în 1949 cu scurt-metrajul *Punguța cu doi bani*, realizat împreună cu tatăl său și cu regizorul și caricaturistul Matty Aslan. Primele sale desene animate erau zoomorfe, constituind fabule educative în spiritul epocii. În 1951 a produs un alt desen animat, *Rățoiul neascultător*, urmat de *Doi iepurași* (1952), *Marinică* (1953), *O muscă cu bani* (1954), *Șurubul lui Marinică* (1955), *Ariciul răutăcios* (1955), *Fetița mincinoasă* (1956), *Galateea* (1957).

În 1956, a realizat filmul *Scurtă istorie*, avându-l ca personaj pe omulețul nud, schițat simplu, care îi va purta numele și care îi va aduce în 1957 Premiul Palme d'Or pentru cel mai bun film de scurt metraj la Festivalul Internațional de Film de la Cannes, Franța. Celebrul omuleț a mai apărut în următoarele filme: *7 arte* (1958, premiul Cel mai bun film de animație la Festivalul de Film de la Tours), *Homo sapiens* (1960), *Alo!* (1962), *Ecce homo!* (1977), *Trei mere* (1979), *Quo vadis homo sapiens?* (1982), *Homo faber* (1986).

În paralel cu filmele de animație, a abordat și filmul cu actori: *Fetița mincinoasă* (1956), *S-a furat o bombă* (1962, nominalizat la Festivalul Internațional de Film și Televiziune Cinéma tout Écran, Elveția), *Pași spre Lună* (1963), *De-aș fi Harap-Alb* (1965), *Faust XX* (1966), *De trei ori București* (1967), *Comedie fantastică* (1975), *Poveste de dragoste* (1976), *Rămășagul* (1985), *Galax – omul păpușă* (1986). În 1981 a regizat și a scris scenariul filmului *Maria Mirabela*, produs la Chișinău, la Studioul „Moldova-Film”, avându-le în rolurile principale pe micuțele, pe atunci, Gilda Manolescu și Medeea Marinescu. A făcut și o continuare, în 1989, intitulată *Maria și Mirabella în Tranzistoria*. Pelicula avea să fie, din păcate, și ultima.

Ca actor, Ion Popescu-Gopo a interpretat câteva roluri în filmele proprii *Rămășagul*, *Faust XX*, *O zi la București*, dar și în filme ale altor regizori, precum *O noapte de pomină* (1939, regia Ion Șahighian) sau *Dimitrie Cantemir* (1973, regia Gheorghe Vitanidis).

A avut o colaborare frumoasă cu fratele său, operatorul Alexandru Popescu (Alec), care a semnat imaginea mai multor lungmetraje de ficțiune ale sale.

Pe lângă premiile deja menționate, Ion Popescu-Gopo a primit pentru animațiile sale peste 50 de premii la diferite festivaluri și manifestări din întreaga lume: Oberhausen, Germania și Moscova, Rusia (1958, pentru *Scurtă istorie*), San Francisco, SUA și Karlovy Vary, Cehia (1960, pentru *Homo Sapiens*), „Premiul de onoare”, Mamaia, România (1966) și Leipzig, Germania (1969) – pentru *Sărutări*, nenumărate premii ale Asociației Cineaștilor din România (1978, pentru *Ecce Homo*; 1979, 1981, 1982, pentru *Quo vadis*; 1983, 1986, pentru *Homo Faber*; 1987, pentru *Amprenta*). A fost distins cu titlul de Artist Emerit al României (1957).

A decedat la 29 noiembrie 1989, la vârsta de 66 de ani, în urma unui atac de cord, fiind înmormântat la Cimitirul Bellu din București.

În onoarea cineastului Ion Popescu-Gopo, în 2007, la împlinirea a 50 de ani de când acesta a obținut Premiul Palme d'Or la Festivalul de Film de la Cannes, au fost înființate Premiile Gopo, prin care se recompensează cele mai importante realizări cinematografice românești. Trofeul are forma omulețului lui Gopo, sculptura fiind realizată de Adrian Ilfoveanu. Premiile sunt acordate anual pentru aproximativ 20 de categorii, printre care: Cel mai bun film de lungmetraj, Cel mai bun regizor (film de lungmetraj), Cel mai bun scenariu (film de lungmetraj ficțiune), Cel mai bun actor și Cea mai bună actriță, Cea mai bună imagine, Cel mai bun montaj, Cel bun film de debut, Premiul „Tânără speranță”, Cel mai bun film european (dintre cele distribuite în România în anul precedent).

Referințe

În primele mele desene animate am încercat să-l imit pe Disney. Când am văzut că nu pot să egalez perfecțiunea lui tehnică, am început să fac filme anti-Disney. Deci, frumusețe – nu, culoare – nu, gingășie – nu.

Singurul domeniu în care puteam să-l atac era subiectul.

[...] Am făcut un omuleț cu mare economie de linii. Ochii lui sunt două puncte, nu și-i poate da peste cap și nici nu se uită galeș. Mi-am redus de

bunăvoie posibilitățile. Gura lui este aproape imobilă. Nu am folosit nici expresia feței. Subiectul însă a căpătat forță. A crescut atenția pentru fond.

Marea preocupare a desenului animat este personajul om, chiar atunci când este caricaturizat, când are nasul cât un galoș, când se izbește de un nor și își turtește capul, omul cu sentimentele lui, omul cu problemele lui. Am înțeles acest lucru încă de pe vremea când făceam iepurași cu calități umane, de pe vremea când în „Scurtă istorie” am dăruit omulețului un simbol, o florică, pe care el a dus-o drept mesaj al sentimentelor frumoase, pe toate planetele cosmosului.

Ion Popescu-Gopo

Diavolul binefăcător al acestui nobil univers delicat și tonic, intercalat în forfota timpului și a existenței agitate, se cheamă cu numele pământesc de GOPO, celebru și căutat împrejurul planetei. Filmele acestui român, cu nume derivat din Popescu, a ridicat Popeștii noștri, luați până mai deunăzi în răspăr, până la prestigiul mondial.

Tudor Arghezi

Filmul său acumulează în zece minute idei poetice, într-o povestire umoristică plină de ritm și imaginație. Este foarte important că filmul său nu datorează cu rigurozitate nimic nici lui Disney, nici lui Grimault, nici școlii cehoslovace, nici celei sovietice. Acest filmuleț a fost la Cannes o descoperire care trebuia semnalată prin strălucirea unui Mare Premiu.

Georges Sadoul

În felul său, hazliu și serios în același timp, omulețul lui Gopo s-a dovedit a fi un „profet” și un vizionar. Aceste cuvinte îl descriu, de fapt, pe creatorul personajului, pe talentatul Gopo. Cu ani de zile înainte ca Iuri Gagarin să ajungă în spațiu sau ca primul astronaut american să calce pe Lună, „omulețul lui Gopo” părăsea Planeta Albastră la bordul unei rachete. Ba chiar, prin intermediul acestor animații minimaliste, dar pline de tâlc, a fost susținută și teoria existenței unor forme de viață în afara Terrei, pe alte corpuri cerești.

Tomi Tohăneanu

Gopo continuă să fie același lup singuratic, în căutarea unor mari adevăruri. Lucrând aproape singur, el dă posibilitatea puternicei sale personalități artistice să se afirme deplin. Ultimele sale filme sunt toate retrospective și anticipații ale progresului civilizației umane, privite cu un serios gust de filosofie și poezie. *Scurtă istorie*, *Șapte arte*, *Homo sapiens* și *Alo, Halo!* – distinse la vremea lor cu mari premii internaționale, reflectă înclinația sa spre mari sinteze istorice și cosmice. Deosebita putere de sinteză, ingeniozitatea în selectarea celor mai semnificative momente și situații, umorul sunt arme pe care le stăpânește de mult timp...

Horia Ștefănescu

Un artist cerebral, rafinat animator și scenograf, obsedat de semnificația mișcării, căutând neobosit alternanțe de ritmuri pentru a mări expresivitatea scenelor.

Călin Căliman

Îmi plac desenele animate ale lui Gopo, în care umorul liric și grotescul se supun ideii diriguitoare, în care simbolurile sunt bonome și familiare.

Nina Cassian

Titluri pentru expoziții

Părintele filmelor de animație românești
Ion Popescu-Gopo și nemuritorul său Omuleț
Ion Popescu-Gopo, maestru al animației mondiale
Un geniu al cinematografului românesc – Ion Popescu-Gopo

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe

BICA-BĂLĂLĂU, Anca. In memoriam, Ion Popescu-Gopo – creatorul „omulețului” copilăriei noastre [resursă electronică] / Anca Bica-Bălălău. – Disponibil pe Internet: <https://www.radioesita.ro/actualitate/foto-236>. – Accesat: 14.04.2022.

- CĂLIMAN, Călin. Gopo, o scurtă istorie cu „Palme d’Or” [resursă electronică] / Călin Căliman. – Disponibil pe Internet: <https://www.istoriafilmuluiromnesc.ro/ifr-gopo-o-scurta-istorie>. – Accesat: 14.04.2022.
- CĂLIMAN, Călin. Ion Popescu-Gopo, un as al animației mondiale [resursă electronică] / Călin Căliman. – Disponibil pe Internet: <https://www.independentaromana.ro/ion-popescu-gopo-un-as-al-animatiei-mondiale/>. – Accesat: 17.06.2022.
- CINE a fost Ion Popescu-Gopo, regizorul care a dat numele premiilor cinematografiei românești [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <https://www.wowbiz.ro/cine-a-fost-ion-popescu-gopo-regizorul-care-a-dat-numele-premiilor-cinematografiei-romanesti-20210383>. – Accesat: 14.04.2022.
- EPURE, Adrian. „Din culisele cinematografiei”. Cum a cucerit „Omulețul lui Gopo” Cannes-ul [resursă electronică] / Adrian Epure. – Disponibil pe Internet: <https://adevarul.ro/showbiz/film/din-culisele-cinematografiei-cum-a-cucerit-1913730.html>. – Accesat: 14.04.2022.
- FILMUL „Maria Mirabela” de Ion Popescu-Gopo... [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <http://flacaratv.md/filmul-maria-mirabela-de-ion-popescu-gopo-care-l-a-luminat-pe-eugen-doga-ca-moldovenii-romanii-sint-un-neam.html>. – Accesat: 17.06.2022.
- GOPO – Portretul artistului în posteritate [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <https://www.filmsinframe.com/ro/features/portret-gopo/>. – Accesat: 14.04.2022.
- ION Popescu-Gopo – Părintele desenelor animate românești [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <http://www.anuntulvideo.ro/filme/93550-ion-popescu-gopo>. – Accesat: 14.04.2022.
- ION Popescu-Gopo – realizator de filme de animație și filme cu actori, caricaturist [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <http://despredesene.blogspot.com/2013/01/gopo.html>. – Accesat: 14.04.2022.
- ION Popescu-Gopo, unul dintre cei mai valoroși cineaști români [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <https://www.rador.ro/2020/04/30/portret-ion-popescu-gopo-unul-dintre-cei-mai-valorosi-cineasti-romani/>. – Accesat: 14.04.2022.
- MATVEI, Valeria. Ion Popescu-Gopo / Valeria Matvei // Calendar Național 2013 / Bibl. Naț. a Rep. Moldova. – Chișinău: S. n., 2003. – P. 103-104.
- PĂDUREAN, Bianca. Pagina de istorie: Filmulețul anti-Disney al lui Gopo premiat cu Palme d’Or la Cannes [resursă electronică] / Bianca Pădureanu. – Disponibil pe Internet: <https://www.rfi.ro/cultura-103369-pagina-de-istorie>. – Accesat: 14.04.2022.

Dedicații lirice

Vieru, Grigore. Copiii și artistul: lui Ion Popescu-Gopo // Vieru, Grigore. Lumina de taină: pagini alese cu CD / Grigore Vieru. – Chișinău: Cadran, 2010. – P. 198.

7 MAI – 65 DE ANI DE LA NAȘTEREA POETULUI PETRE POPA (1958)

Poetul, actorul și animatorul cultural Petre Popa s-a născut în satul Tătărauca Veche, raionul Soroca. A absolvit Școala de vinificație și viticultură din Stăuceni (1978) și Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău (1991).

A fost director al Casei de Cultură din Stoicani (1986-1988), regizor la Direcția raională cultură Soroca (1991-1996), director adjunct la Colegiul agricol din Soroca (1996-1999), șeful Direcției raionale cultură (1999-2007). Din anul 2009 este director al Teatrului „Veniamin Apostol” din Soroca.

Colaborează la publicațiile „Literatura și arta”, „Democrația”, „Florile dalbe”, „Alunelul”, „Observatorul de Nord” și „Realitatea” (Soroca), „Opinia” (Buzău), „Graiul Maramureșului” (Baia Mare), „Flacăra” (București).

Debutează editorial în 1993 cu placheta de versuri *Rădăcina aripiilor*, reușind de-a lungul timpului să construiască un univers poetic cu o viziune nouă asupra literaturii. Publică numeroase volume de poezie și publicistică, printre care: *Prințul moștenitor* (1998), *Intuiție* (2000), *Aici Undeva* (2008), *Dor pribeag & Asimetrîi* (2009), *Numai de bine* (2011), *Cetatea de cuvinte* (2011), *Mirarea mai trăiește* (2012), *De la Nistru pân' la Tisa* (2012), *Numai de bine* (Vol. I în 2011, Vol. II în 2013), *Scara timpului* (2015), *Blazonul veșniciei* (2017), *Strada* (2017), *Oglinda infinitului* (2018), *Cod* (2020), *Rămâi* (2020), *Templu pentru rugile mele* (2020) ș.a.

Pe cei mici i-a bucurat cu cărțile: *Puiul ursului de circ* (1999), *Ritmuri și anotimpuri* (2007), *Bunica bunicului* (2011), *Vraja păsărilor* (2013), *FACCEVA* (2013), *Cetatea picilor* (2014), *Văd lumea care mă vede* (2016), *Blazonul veșniciei* (2016), *Câine bun sau adevărul din poveste* (2016), *Iubesc și rostesc* (2019), *Gânduri colorate; Matthaïos* (2021).

Unele din creațiile sale au fost incluse în volumele colective *Cetatea* (1995), *Vârful-nalt al piramidei – antologie de texte despre și pentru Eminescu* (2001), *Nici viitorul nu mai e cum a fost* (2010, epigrame).

Este autorul versurilor a circa 150 de cântece, inclusiv pentru copii.

Pentru activitatea sa a fost premiat la diferite concursuri și evenimente literare: Festivalul Național „Eminesciana” (1983-1989), Festivalul Național de poezie de la Sighetul Marmației (1990) ș.a. La ediția a XVI-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret i s-a acordat Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” pentru cartea *Bunica bunicului* (2012). La cea de-a XXI-a ediție a aceluiași Salon i s-a decernat Premiul Secției Naționale IBBY pentru cartea *Câine bun sau adevărul din poveste* (2017). Tot în 2017 i s-a acordat Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova la categoria „Literatură pentru copii” pentru cartea *Blazonul veșniciei*. În anul 2000 a fost decorat cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Ofițer.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și Membru al filialei din Moldova a Uniunii Scriitorilor din România.

Deține titlul Cetățean de Onoare al municipiului Soroca.

Referințe

Cine varsă ploile prin mine, știe – sunt mereu în drum spre rădăcini...

Tot ce ține de creație am făcut „pe furate”, să nu supăr pe alții cu vădita pasiune.

Harul nu trebuie trecut la noțiunea de „second-hand” și atâta timp cât dorim să rămânem în sfera relațiilor interumane calitative, fața literaturii trebuie să păstreze urma de soare.

Petre Popa

Petre Popa e un poet care nu ară văzduhul, îl preocupă esența lucrurilor. Versul său te predispozează la meditație, la analiză – să te descurci în labirintul existenței. O limbă plastică, sugestivă, e laconic, stăpânește metafora, are personalitate acest poet.

[...] Și pentru copiii Petre Popa este o revelație. Demult n-am văzut un autor care să știe să se apropie atât de firesc de sufletul copilului... Vede lumea aparte, cu ochii copilului, știe să aducă surprize de voie bună.

Spiridon Vangheli

Așa cum ne-am obișnuit, majoritatea poezilor de peste Prut au cântecul în sânge, născuți parcă într-o zodie a prea plinului sufletesc, pe care nu pregetă să-l redea semenilor în versuri de o mare gingășie și puritate. Nimic fals, livresc, forțat. Totul, de un firesc ce te înfioară...

Petre Popa e un poet grav în „joaca jocului” pe care ne-o propune prin cartea *Ritmuri și anotimpuri*, conștient că cel mai greu e să te adresezi sufletelor copiilor care descoperă și redescoperă în versurile lui o lume a echilibrului, a sentimentelor curate și a iubirii de neam.

Dumitru Ion Dincă

Petre Popa este eminentamente o „fire de poet”. Astfel spus, el este un poet care, și acum, la începutul mileniului trei, arată o invincibilă încredere în „poezia poezie”, cum spunea Tudor Arghezi, adică în poezia impregnată de emoție și trăire, înțeleasă ca o copie a sentimentului pur și a ideii revelatoare.

Arcadie Suceveanu

Contopit până la sinceritate cu ideea de vis și de paradis al cuvântului, personajul liric al lui Petre Popa se manifestă... într-un mod propriu, văzut din sine, din fiorul interior real și ireal, dintre ritmuri și avânturi întotdeauna izvorând din sfântul neștiut, dacă nu din fluidul fierbinte venind din necuvinte.

Tudor Palladi

Petre Popa face parte din categoria scriitorilor devotați literaturii pentru copii, domeniu de care se apropie cu maximă responsabilitate, înțelegând că aici nu pot fi îngăduite jumătățile de măsură. Copiii sunt minori, dar cartea scrisă pentru ei trebuie să întrunească condițiile majore ale măiestriei artistice, căci numai atunci își va îndeplini rolul pentru care a fost creată.

Diana Vrabie

Poezia lui Petre Popa este un popas la porțile dorului de unde cititorul își alimentează setea de copilărie, de iubire, de mamă, de neam, de moralitate etc.

Ludmila Matricala

Titluri pentru expoziții

Ritmurile și anotimpurile poetului Petre Popa
Poetul cu ochi de lumină
Cetatea de cuvinte a poetului Petre Popa
Poetul expresiei elegante
Petre Popa, poetul esențelor și stărilor de conștiință

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- A FACE rost de rost: (epigrame, fabule, parabole, fraze, parafraze) / Petre Popa. – Soroca: Uniprint, 2016. – 144 p.
- AICIUNDEVA / Petre Popa; pref.: Tudor Palladi. – Chișinău: Pontos, 2008. – 144 p.
- BLAZONUL veșniciei: [poezii, cântece] / Petre Popa; cop., des.: Anatol Adam. – Soroca: Uniprint, 2017. – 124 p.: il.
- BUNICA bunicului: proză și poezii pentru copii / Petre Popa. – Chișinău: Grafema Libris, 2011. – 32 p.
- CĂINE bun sau adevărul din poveste / Petre Popa; fot.: Lilian Oleinic. – Soroca: Uniprint, 2016. – 16 p.: fot.
- CETATEA picilor: [versuri] / Petre Popa. – Chișinău: S. n, 2014. – 25 p.
- COD / Petre Popa; design: Eugen Popa. – Soroca: Uniprint, 2020. – 76 p.
- DOR pribeag: cântece; Asimetrii: poeme / Petre Popa; graf.: Anatol Adam. – Chișinău: Grafema Libris, 2009. – 72+52 p.: il. – Carte-valet.
- FACCEVA: (poezii, cântece, ghicitori pentru copii) / Petre Popa; des.: Mihai Hlihor. – Chișinău: Lexon-Prim, 2013. – 84 p.: il.
- GÂNDURI colorate; Matthaios / Petre Popa; des.: Matei Racovschi; design: Eugen Popa. – Soroca: Uniprint, 2021. – 24 p.; 8 p. il. – (Citim împreună!).
- IUBESC și rostesc: [povestiri, poeme] / Petre Popa; trad. în lb. ital.: E. Damaschin; trad. în lb. fr.: S. Guțu. – Soroca: Uniprint, 2019. – 68 p. – Text paral.: lb. rom., fr., ital.

- MIRAREA mai trăiește / Petre Popa; des.: Anatol Adam. – Chișinău: Notograf Prim, 2012. – 96 p.: il.
- NUMAI de bine: publicistică / Petre Popa. – Chișinău: Grafema Libris, 2011. – 227 p.
- NUMAI de bine: publicistică. [vol. II] / Petre Popa; prez. graf.: Anatol Adam. – Soroca: Uniprint, 2013. – 196 p.
- OAMENI străini / Petre Popa; il.: Nicolae Topor; design: Natalia Berebiuc. – Soroca: Uniprint, 2022. – 38 p.: il. – (Citim împreună!).
- OGLINDA infinitului: (poezie, eseu) / Petre Popa; graf.: Anatol Adam. – Chișinău: Lexon Prim, 2018. – 152 p.
- RĂMĂI: Poezii de dragoste / Petre Popa; prez. graf.: Anatol Adam. – Soroca: Uniprint, 2020. – 152 p.: il.
- RITMURI și anotimpuri: poezii și cântece pentru copii / Petre Popa. – Buzău: Alpha, 2007. – 52 p.
- TEMPLU pentru rugile mele / Petre Popa; prez. graf.: Grigore Guțu. – Soroca: Uniprint, 2020. – 104 p.: il.
- VĂD lumea care mă vede / Petre Popa. – Soroca: Uniprint, 2016. – 20 p.
- VRAJA păsărilor / Petre Popa. – Chișinău: Lexon-Prim, 2013. – 16 p.

Referințe critice

- CIOCANU, Ion. Poveste amuzantă cu un câine... bun / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2018. – 27 sept. – P. 7.
- NAZAR, Valeriu. Popa Petre / Valeriu Nazar // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 422-423.
- PALLADI, Tudor. Referințe critice: [Petre Popa] / Tudor Palladi, Ion Ciocanu, Vitalie Răileanu // Popa, Petre. Oglinda infinitului: (poezie, eseu) / Petre Popa. – Chișinău: Lexon Prim, 2018. – P. 147-149.
- PALLADI, Tudor. Salvarea privighetorii din poet e cântecul / Tudor Palladi // Popa, Petre. AiciUndeva: versuri / Petre Popa. – Chișinău: Pontos, 2008. – P. 5-7.
- PETRE Popa // Aniversări culturale 2018 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Chișinău, 2017. – P. 66-70.
- PETRE Popa // De la Nistru pân’la Tisa: Zilele Mihai Eminescu, Botoșani – Bălți – Soroca, 2012: almanah literar. – Chișinău: Grafema Libris, 2012. – P. 84.
- PETRE Popa. Poetul // Moldova. – 2019. – Nr. 3-4. – P. 76.
- RĂILEANU, Vitalie. Apele limpezi ale versului în „Oglinda infinitului” de Petre Popa / Vitalie Răileanu // Popa, Petre. Oglinda infinitului: (poezie, eseu) / Petre Popa. – Chișinău: Lexon Prim, 2018. – P. 3-7.

- SĂRĂȚILĂ, Vlad. Căutați rostul / Vlad Sărătilă // Popa, Petre. A face rost de rost / Petre Popa. – Soroca: Uniprint, 2016. – P. 3-4.
- SUCEVEANU, Arcadie. O invincibilă încredere în „poezia poezie”... / Arcadie Suceveanu // Popa, Petre. Dor pribeag: cântece; Asimetrii: poeme / Petre Popa. – Chișinău: Grafema Libris, 2009. – P. 5.
- ȘVEȚ, Natalia-Maria. Petre Popa / Natalia-Maria Șveț // Calendar Național. 2013 / BNRM. – Chișinău, 2013. – P. 140-141.
- VANGHELI, Spiridon. [Referințe critice: Petre Popa] / Spiridon Vangheli, Dumitru Ion Dincă // Popa, Petre. AiciUndeva: versuri / Petre Popa. – Chișinău: Pontos, 2008. – P. 135-136.

Dedicații lirice

- PENDEFUNDA, Liviu. Semn divin: lui Petre Popa / Liviu Pendefunda // De la Nistru pân' la Tisa: Zilele Mihai Eminescu, Botoșani– Bălți – Soroca, 2012: almanah literar. – Chișinău: Grafema Libris, 2012. – P. 51.

15 IULIE – 75 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI NICOLAE DABIJA (1948-2021)

Nicolae Dabija, poet, scriitor, traducător, publicist, politician, tribun și Om al Cetății, s-a născut în satul Codreni, fostul raion Căinari. Tatăl său, Trofim Ciobanu, era țăran „cu bibliotecă”, iar mama, Cristina Dabija, se trăgea dintr-o familie cu rude preoți (fratele ei, Serafim Dabija, starețul mănăstirii Zloți, și verișorul ei, părintele Nicodim Onu, au fost condamnați în timpul regimului stalinist la ani grei de temniță pentru „activitate antisovietică”). Face studiile primare în satul natal, după care urmează școala medie în comuna Sagaidac și în orașelul Cimișlia (1959-1966). După absolvirea Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova (1972), este angajat ca redactor la Redacția pentru tineret a Televiziunii din Chișinău. Ulterior, lucrează șef al Secției poezie și critică la revista „Nistru” (1975-1984), redactor-șef al revistei „Orizontul” (1984-1986) și al săptămânalului „Literatura și arta” (1986-2021). A fost deputat în ultimul for legislativ ex-unional (1989-1991), deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1990-2000). În 1993-1994 este copreședinte al Congresului Intelectualității din Republica Moldova, în 2005 este ales președinte al Forumului Democrat al Românilor din Republica Moldova, în 2016 – președinte al Mișcării „Sfatul Țării-2”.

Debutază în 1965 cu un ciclu de poezii publicate în ziarul „Tinerimea Moldovei”. Primul său volum de versuri apare în 1975, având un titlu sugestiv, *Ochiul al treilea*, titlu care se va extinde asupra întregii generații de scriitori ai anilor '70, care au promovat în scrierile lor esteticul, maximalismul etic și afirmarea identității naționale. În același an devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Ulterior, publică culegerile de versuri *Apă neîncepută* (1980), *Zugravul anonim* (1985), *Aripă sub cămașă* (1989), *Dreptul la eroare* (1993), *Lacrime care vede* (1994), *Oul de piatră* (1995), *Fotograful de fulgere* (1998), *Cerul lăuntric* (1998), *Tăceri asurzitoare* (1999), *Doruri interzise* (2004), *Tăceri tălmăcite-n cuvinte* (2014), *Reparatorul de vise* (2016), *Mulțumesc pentru că te iubesc* (2020), versuri și aforisme) ș.a. „Versurile sale vădesc trecerea de la un lirism pur, ferit de frământările cotidianului, de la efuziunea incantatorie, bogată în definiții metaforice, din primele volume, la evocarea și meditația elegiacă, proiecții de legendă și de mit național (etapa *Zugravului anonim*), apoi la o poezie angajată până la patetism în frământările social-politice ale timpului trăit” (Mihail Dolgan).

Publicistica și eseistica sa este înmănunchată în volumele: *Pe urmele lui Orfeu* (1983), *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* (1997), *Icoană spartă*, *Basarabia* (1998), *La est de vest* (2001), *Basarabia, țara de la răspântii* (2004), *Mesaie pentru supraviețuitori* (2009), *Drumul spre biserică* (2013), *Urma sârmei ghimpate* (2013), *Manifest de unire* (2013), *Biserica pe roți* (2014), *Mihai Eminescu, un poet de mâine* (2014), *Așchii de Cer* (2018) ș.a. În anul 2009 este editat primul roman al lui Nicolae Dabija, *Tema pentru acasă* (reeditat în opt ediții până în 2016), urmat de albumul *Tema de după tema de acasă* (în care sunt adunate fotografii și opinii de la întâlnirile autorului cu cititorii, impresii, discuții pe marginea romanului), volumul de nuvele *Nu vă îndrăgostiți primăvara!* (2013), romanul *Te blestem să te îndrăgostești de mine* (2017).

Celor mai mici cititori le sunt adresate cărțile pentru copii *Povești de când Păsărel era mic* (1980), *Alte povești de când Păsărel era mic* (1984), *Pasărea Măiastră* (1986), *Bondari cu motor* (2004), culegerea de povestiri *Nasc și la Moldova oameni* (1992), ciclul de manuale de istorie pentru clasele primare *Daciada* (1991, în colaborare cu Aurelian Silvestru), volumul *În căutarea identității* (2002) – o istorie a neamului românesc din Basarabia repovestită pentru elevi ș.a.

O contribuție importantă la valorificarea creației înaintașilor este *Antologia poeziei vechi moldovenești* (1988) alcătuită de Nicolae Dabija. Prin

această lucrare scoate din anonim autori din sec. XV-XVIII, descoperiți în arhivele din Rusia, Ucraina, Polonia.

A tradus din F. Garcia Lorca, J. W. Goethe, V. Jukovski, G. Guleam, A. Atageanov, T. Tangrâkuliev și alți autori.

Cicluri de versuri din creația lui Nicolae Dabija au fost traduse în engleză, franceză, spaniolă, ebraică, ungară, persană, suedeză, letonă, armeană, uzbekă, georgiană etc. Nouă dintre poemele sale în traducere engleză și chineză au fost inserate în *Antologia Universală a Poeziei de Azi (Universal Poetri From Today)*, o carte monumentală de circa 900 de pagini.

A fost distins cu numeroase premii, printre care: Premiul Tineretului din Moldova pentru volumul de versuri *Ochiul al treilea* (1977), Premiul de Stat al Republicii Moldova pentru volumele *Antologia poeziei vechi moldovenești, Pe urmele lui Orfeu și Alte povești de când Păsărel era mic* (1988), Premiul „Ion Creangă” acordat de Academia Română pentru culegerea de povestiri *Nasc și la Moldova oameni*, apreciată ca cea mai bună carte pentru copii a anului (1992), Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1995, pentru volumul *Dreptul la eroare*), Premiul pentru proză „Gib I. Mihăescu” (1997, pentru culegerea de publicistică *Libertatea are chipul lui Dumnezeu*), Premiul pentru publicistică al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999, pentru *Harta noastră care sângeră*), Premiul „Titu Maiorescu” al Asociației Jurnaliștilor din România (2000), Premiul Primăriei Chișinău acordat în cadrul ediției a VII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret de la Chișinău (2003, pentru volumul *În căutarea identității*), Premiul Opera Omnia al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru anul 2006, Premiul Cartea anului în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2013, pentru cartea *Nu vă îndrăgostiți primăvara!*), Premiul „Omul Cetății” al Salonului Internațional de Carte (2013), Premiul pentru cultură „Italia-2013”, Marele Premiu la Festivalul Internațional de Poezie de la Trieste, Italia (2014), Premiul „Noptile de poezie de la Struga”, Macedonia (2015), Premiul „Ion Creangă” pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii, acordat de Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2016), Premiul „Relații Culturale” în cadrul Festivalului Internațional „Poezia Europeană a Poeților”, ediția a VI-a (2016), Marele Premiu „Dulce Maria Loynaz” la Festivalul Internațional de Poezie din orașul Havana, Cuba (2017, pentru volumele *Fotografal de fulgere și Poetul, dragostea și*

alte singurătăți), Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie „Mihai Eminescu” de la Craiova (2017), Premiul „Pjeter Bogdani” acordat de Uniunea Scriitorilor din Kosovo pentru volumul *Psalme dachurie (Psalmi de dragoste)* în limba albaneză (2017) ș.a. În 2020 a participat la trei mari festivaluri internaționale de poezie: în Seul (Coreea de Sud), unde i s-a acordat Marele Premiu, la Shanghai (China) și Como (Italia).

S-a învrednicit de următoarele distincții și titluri onorifice acordate în Republica Moldova și România: Ordinul Republicii (1995), pe care l-a returnat mai târziu în semn de protest împotriva acțiunilor de subminare a valorilor democratice, Ordinul „Steaua României” în grad de Comandor „pentru remarcabila sa operă poetică și implicarea în redeşeptarea spiritualității românești” (2000), Medalia guvernamentală a României „Mihai Eminescu. 150 de ani de la naștere” (2000), Membru de Onoare al Academiei Române (2003), Ordinul de Onoare (2009), titlul onorific „Om Emerit” (2013), Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Mare Ofițer (2014), „Medalia Libertății” oferită de Guvernul SUA pentru antologia *Flori alese din poezia americană*, selecție și traducere de Nicolae Dabija (2015). Academicianului Nicolae Dabija i-a fost conferit titlul de Doctor Honoris Causa de către Universitatea Tehnică din Republica Moldova (2012), Universitatea din Oradea, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere” din Chișinău, Universitatea din Târgu Jiu (2016).

A plecat dintre noi neașteptat, pe 12 martie 2021, la vârsta de 72 de ani. A fost înmormântat la Cimitirul Central de pe strada Armenească din Chișinău.

Personalitatea impunătoare a scriitorului este evocată pretutindeni: nume de instituții de învățământ, festivaluri, premii. În incinta Bisericii „Întâmpinarea Domnului” din curtea Universității de Stat a Moldovei s-a inaugurat un muzeu (2021). La Iași, în incinta Muzeului Municipal „Regina Maria”, are loc lansarea proiectului Colocviile naționale „Nicolae Dabija”, ed. I. (15-16 iulie, 2022). Cu această ocazie apare de sub tipar cartea *Nicolae Dabija în amintirile contemporanilor*, mărturii despre viața și opera scriitorului. A fost dezvelit un bust al scriitorului în parcul Copou din Iași și un alt bust la Alba Iulia. La Chișinău a fost instalat un bust, realizat prin gestul onorabil al interpretului Paul Surugiu-Fuego, și o placă comemorativă realizată cu susținerea scriitorului Aurelian Silvestru. Ediția din 2022 a Concursului Național de lectură „La izvoarele înțelepciunii”, organizat de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, a fost dedicată scriitorului Nicolae Dabija.

Referințe

Cărțile mi-au umplut copilăria. Ele m-au ajutat să descopăr lumea. Am făcut înconjurul lumii stând într-o bibliotecă. Biblioteca era unicul spațiu în care evadam odinioară. Biblioteca m-a încurajat, mi-a dăruit speranță. Ea mi-a dăruit destin...

Pana sau penița aleargă înaintea gândului, gândul vine din urmă. Sunt o mașină de citit cărți, m-am obișnuit să citesc de mic, să citesc multe cărți, o carte bună este ca și cum ai dărui un înger...

*Nescris rămâne: doar în semne
Un vers mai sfânt, dar cum să-l scriu,
Când ieri a fost așa devreme,
Iar azi de-acum e așa târziu?*

Nicolae Dabija

Îl simt viu, aproape de mine, îi simt mângâierea, ajutorul, îl simt lângă noi și cred că acolo unde este se roagă pentru poporul nostru pe care l-a iubit, pentru ca aceste două bucăți de pământ să fie din nou o Țară... Tatăl meu nu este uitat, el este printre noi.

Doina Dabija

Nicolae Dabija n-a fost doar un poet, n-a fost doar un tribun, un mare prozator, un manager al celui mai mare ziar din spațiul românesc „Literatura și Arta”. El a fost în primul rând un mare luptător.

Aurelian Silvestru

Mare om care ne-a lăsat, mare om care a lăsat urme puternice, exemplu de artist, exemplu de patriot.

Eugen Doga

Nicolae Dabija aparține familiei preacurate de spirite care la noi începe cu Cantemir, continuă cu Hasdeu, Eminescu, Blaga și alți câțiva înspre noi apostoli ai enciclopedismului, meniți să devină semne de unire între

filosofie, istorie, literatură... Personalitatea lui Nicolae Dabija este asociată, pe bună dreptate, cu prestanța revistei „Literatura și arta”, condusă de poet din 1986, adică 35 de ani, un adevărat bastion al luptei anticomuniste în ultimii 30 de ani, cu atâtea merite în trezirea conștiinței naționale. Cel pe care-l așezăm între sfinții precurați ai poeziei românești, Nicolae Dabija, era și un om al acțiunii, al gesturilor clare și sincere...

Daniel Corbu

Niciodată n-am întâlnit în versurile începătorilor ce vin nestăvilat la redacții o prospețime atât de izbitoare [...] Poet al candorilor, în care dispare materialitatea și obiectivitatea [...], el îmbrățișează mai apoi registrul inspirației naționale și sociale, care implică, firește, hieratism, oracularitate, înverșunare polemică.

Mihai Cimpoi

Nicolae Dabija este scriitorul și intelectualul, care a creat o instituție „Literatura și Artă”, – și care a impus o conștiință a identității noastre.

Arcadie Suceveanu

Este unul dintre cei mai importanți poeți ai acestui pământ, care a stat în fruntea mișcării naționale și care ne-a adus aminte că suntem mândri de această țară... Nicolae Dabija este un model de conștiință civică și adevărat patriotism.

Vladimir Hotineanu

Nicolae Dabija lasă mărturie despre timpul său un număr de cărți mai mare decât numărul anilor pe care i-a trăit, iar una dintre cărțile sale din seria „Opera poetică” se cheamă, sugestiv, profetic, dacă vreți, „Poeme pentru totdeauna”.

Nicolae Băciuț

A fost un om care și-a marcat timpul, epoca și în urma lui rămâne încă o operă nevalorificată pe deplin.

Emilian Galaicu-Păun

Cuvântul lui Dabija e precum dalta lui Brâncuși, sculptând nu în marmură, ci în carnea și trupul lumii spre a o face mai frumoasă și îngăduitoare cu noi toți...

Ion Diaconescu

Titluri pentru expoziții

Doru-mi-i de Dumneavoastră / Ca unui zid de o fereastră

Voiam să dobor secunda cu o săgeată

Nicolae Dabija – tribun luptător

Poetul orfic și opera lui

Nicolae Dabija, ctitorul mănăstirii spirituale a neamului

Nicolae Dabija: Poeme pentru totdeauna

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- AȘCHII de Cer / Nicolae Dabija; design: Andrei Dorogan. – Chișinău: Ed. pentru Literatură și Artă, 2018. – 240 p.
- BISERICA pe roți: (mesaje din Basarabia) / Nicolae Dabija; graf.: Viorel Cucu. – Bacău: Vicovia, 2014. – 277, [4] p.
- DORURI interzise / Nicolae Dabija; graf. col. și cop.: Vladimir Zmeev; des.: Nicolae Dabija. – Ed. a 2-a. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2004. – 436 p.: il. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 498).
- ÎN CĂUTAREA identității: istoria neamului românesc din Basarabia povestită pentru elevi / Nicolae Dabija. – Ed. a 3-a. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2004. – 519 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 499).
- NU VĂ ÎNDRĂGOSTIȚI primăvara: (nuvele) / Nicolae Dabija; graf. de autor. – Chișinău: Ed. pentru Literatură și Artă, 2013. – 210 p.
- 101 POEME / Nicolae Dabija. – Ed. a 2-a. – București; Chișinău: Biodova; Ideal, 2011. – 95 p. – (Ideal).
- POEME pentru totdeauna / Nicolae Dabija; pref.: acad. Mihai Cimpoi; postf.: Theodor Codreanu; itinerar biogr. și bibliogr.: acad. Mihail Dolgan. – Iași: Princeps Edit. – 2011. – 632, [56] p. – (Ediții critice).
- POVEȘTI de când Păsărel era mic / Nicolae Dabija; des.: Daniela Sălăjan. – Iași: Feed Back, 2011. – 20 p.: il. color.

- PRIVIGHETORI împăiate / Nicolae Dabija. – Alba Iulia: Gens Latina, 2011. – 122 p. – (Gând Românesc).
- REPARATORUL de vise: antologie de versuri / Nicolae Dabija; cop.: Vitalie Coroban. – Chișinău: Cartier, 2016. – 256 p. – (Cartier popular).
- TE BLESTEM să te îndrăgostești de mine: Cartea iubirilor imposibile / Nicolae Dabija; cop. și design: Andrei Dorogan. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Ed. pentru Literatură și Artă, 2018. – 434 p.
- TEMA pentru acasă: (roman) / Nicolae Dabija. – Ed. a 6-a. – Chișinău: Ed. pentru Literatură și Artă, 2015. – 408 p.
- LE TROISIÈME oil / Nicolae Dabija; trad.: Maria Hâncu, Gheorghe Reabțov [et al.]. – Chișinău: Ed. pentru Literatură și Artă, 2018. – 138 p. – (Pegas). – Lb. fr.

Referințe critice

- KULIKOVSKI, Lidia. Nicolae Dabija, cioplitorul de ferestre: monogr. bibliografică / Lidia Kulikovski; Claudia Tricolici; ed. îngr. de Mariana Harjevschi; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău: S. n., 2019. – 594 p.: fot. – (Col. „Bibliographica”).
- NICOLAE Dabija: L'uomo, lo scrittore, l'amico; Antologia di scritti e designi di Nicolae Dabija / Associazione Italia-Moldova ODV; Nicolae Dabija. – [Milano]: S. n., 2021. – 34 p.+35 p. – Lb. rom. și ital.

- BACIU, Gheorghe. Nicolae Dabija // Baci, Gheorghe. Personalități de viță moldavă: 125 de destine / Gheorghe Baci. – Chișinău: S.n., 2017. – P. 296-299.
- BOBEICĂ, Constantin. Să legi o rană c-un cuvânt: [despre romanul „Tema pentru acasă”] // Bobeică, Constantin. Sinteze: (trăite, văzute, cugetate, durute) / Constantin Bobeică. – Chișinău: Prometeu, 2010. – P. 140-143.
- CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea”: (Reabilitarea esteticului): Nicolae Dabija // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – București: Ed. Fundației Culturale Române, 2002. – P. 214-215.
- CIMPOI, Mihai. O personalitate piramidală / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2021. – 18 mar. – P. 4.
- CIOBANU, Raisa. Mai avem viitor / Raisa Ciobanu // Literatura și arta. – 2019. – 23 mai. – P. 4.
- CIOCANU, Ion. Nicolae Dabija – scriitor „născocitor de poeme” // Ciocanu, Ion. În marginea și-n miezul poeziei / Ion Ciocanu. – Iași: Tipo Moldova, 2015. – P. 165-172. – (OPERA OMNIA: Dicționar).

- CODREANU, Lina. Icoane lirice în poemele lui Nicolae Dabija / Lina Codreanu // *Literatura și arta*. – 2019. – 31 oct. – P. 5.
- COPCEA, Florian. Un poet cathartic și oracular / Florian Copcea // *Limbă, literatură, folclor*. – 2021. – Nr. 1. – P. 39-42.
- CORBU, Daniel. Dreptul la iluzie al fotografului de fulgere / Daniel Corbu // *Literatura și arta*. – 2021. – 18 mar. – P. 4.
- CRĂCIUN, Denisa. Apologia iubirii la Nicolae Dabija: [rec. la vol. „Te blestem să te îndrăgostești de mine”] / Denisa Crăciun // *Literatura și arta*. – 2019. – 25 apr. – P. 4.
- NICOLAE Dabija // *Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova* / sel.: Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârciog. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2005. – P. 243-260. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 480).
- DOBZEU, Ionuț. Interviu imaginar cu bunicul / Ionuț Dobzeu // *Literatura și arta*. – 2021. – 10 iun. – P. 6.
- DULGHERU, Valeriu. Un clasic al literaturii române / Valeriu Dulgheru // *Literatura și arta*. – 2021. – 18 mar. – P. 11.
- POPESCU-BRĂDICENI, Ion. Nicolae Dabija, cel născocit de poezie // Popescu-Brădiceni, Ion. *Reinventarea capodoperei. Drumul prin oglindă* / Ion Popescu-Brădiceni. – Iași: Tipo Moldova, 2020. – P. 176-181. – (OPERA OMNIA: publicistică și eseu contemporan).
- PURIC, Dan. Dabija, paznicul ființei românești / Dan Puric // *Literatura și arta*. – 2021. – 8 apr. – P. 1.
- RACHIERU, Adrian Dinu. Nicolae Dabija, în „poeme alese” / Adrian Dinu Rachieru // *Convorbiri literare*. – 2019. – Nr. 10. – P. 73-76.
- SUCEVEANU, Arcadie. Poet și cetățean al agorei / Arcadie Suceveanu // *Literatura și arta*. – 2021. – 18 mar. – P. 3.
- ȘCERBINA, Romeo. Recitindu-l pe poet / Romeo Șcerbina // *Literatura și arta*. – 2021. – 16 sept. – P. 6.
- VICOL, Mihai Sultana. Simțirea lui se aude în noi / Mihai Sultana Vicol // *Literatura și arta*. – 2021. – 20 mai. – P. 6.
- ZBÂRCIOG, Vlad. Nicolae Dabija / Vlad Zbârciog // *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010*. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 195-198.

Dedicații lirice

- ANTON, Ion. Tunetul de primăvară: pentru poetul Nicolae Dabija // Anton, Ion. Cădere sentimentală pe gânduri: scrieri alese / Ion Anton. – Chișinău: Lumina, 2010. – P. 91.
- CODRU, Anatol. Vine un timp: pentru Nicolae Dabija // Codru, Anatol. Față către față: versuri / Anatol Codru. – Chișinău: Lumina, 2011. – P. 119.
- FLOREA, Nicolae. Vai de capul nostru: lui Nicolae Dabija // Florea, Nicolae. Și prorocul mi-a fost lumea / Nicolae Florea. – Chișinău: Pontos, 2011. – P. 70.
- HOSTIUC, Ștefan. Geneză: lui Nicolae Dabija, cel din „Ochiul al treilea” / Ștefan Hostiuc // Bostan, Grigore C. Pagini de literatură română: Bucovina, regiunea Cernăuți. 1775-2000 / Grigore C. Bostan. – Cernăuți: Ed. Alexandru cel Bun, 2000. – P. 545-546.
- IACHIM, Ion. Strigăt: lui Nicolae Dabija // Iachim, Ion. Ascult cum înflorește inul / Ion Iachim. – Chișinău: Prometeu, 2007. – P. 52.
- ROȘIORU, Nicolae. Povestea unchiașului: lui Nicolae Dabija // Roșioru, Nicolae. Îmblânzitorul de Privighetori: poezii / Nicolae, Roșioru. – Chișinău: Tipografia Reclama, 2012. – P. 61.
- SCHIȚCO, Boris. Cronicarul: lui Nicolae Dabija // Schițco, Boris. Furtuna din piept / Boris Schițco. – Chișinău: Lumina, 2011. – P. 52.
- TĂTARU, Victoria. Ca și cum: poetului Nicolae Dabija // Tătaru, Victoria. Strigă-mă cu numele tău / Victoria Tătaru. – Chișinău: Editerra Prim, 2010. – P. 91.
- VIERU, Grigore. Glasul: lui Nicolae Dabija // Vieru, Grigore. Lumina de taină / Grigore Vieru. – Chișinău: Cadran, 2010. – P. 194-195.
- VIERU, Grigore. Glasul=La voce: lui Nicolae Dabija // Vieru, Grigore. Trandafirul singurătății=La rosa delle solitudine / Grigore Vieru; pref.: Daniel Corbu. – Iași: Princeps Multimedia, 2019. – P. 34. – Lb. rom., ital.
- VIERU, Grigore. Sunt fiul: lui Nicolae Dabija // Vieru, Grigore. Acum și în veac: poeme, confesiuni / Grigore Vieru. – Chișinău: Litera, 1997. – P. 184. – (Biblioteca școlarăului).

25 IULIE – 100 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRITOAREI MARIA GRIPE (1923-2007)

Maria Gripe, născută Maya Stina Walter, scriitoare suedeză de cărți pentru copii și adolescenți, a văzut lumina zilei la 25 iulie 1923 în Vaxholm, Uppland, Suedia. Peste un timp, familia s-a stabilit la Stockholm unde

Maria a făcut studii medii, apoi a studiat filosofia la Universitatea din Stockholm. În anul 1946, s-a căsătorit cu pictorul Harald Gripe, care va ilustra ulterior majoritatea cărților sale.

Încă în copilărie Maria povestea fraților și surorilor povești inventate de ea. A debutat în literatura pentru copii în 1954 cu povestirea *În orașelul nostru mic*, scrisă pentru fiica sa Camilla, care va deveni și ea scriitoare pentru copii.

A scris aproape patruzeci de cărți, multe dintre personajele sale fiind prezentate în serii scurte de trei sau patru cărți. Primul succes literar al Mariei Gripe l-a constituit cunoscuta trilogie pentru copii *Josefin* (Josefina, 1961), *Hugo och Josefin* (Hugo și Josefina, 1962) și *Hugo* (Hugo, 1966). Urmează alte volume: *Pappa Pellerins dotter* (Fiica lui Papa Pelerin, 1963), *Glasblåsarns barn* (Copiii suflătorului de sticlă, 1964), *I klockornas tid* (În vremea clopotelor, 1965), *Landet utanför* (Țara de dincolo, 1967), *Nattpappan* (Părintele nopții, 1968), *Julias hus och nattpappan* (Casa Juliei și părintele nopții, 1971), *Elvis Karlsson* (1972), *Elvis! Elvis!* (1973), *Agnes Cecilia – en sallsam historia* (O istorie ciudată despre Agnes Cecilia, 1981), *Annas Blomma* (Floarea Annei, 1997) ș.a.

O trăsătură proeminentă a scrisului Mariei Gripe este respectul pentru persoane și pentru capacitățile lor unice. Scrisul ei este plin de supranatural și mistic, basmele fiind motive recurente împletite adesea cu realismul psihologic, prezentat într-un stil poetic. Lucrările sale se deosebesc prin tonul magic și mistic. Un alt motiv recurent în cărțile ei este umbra, în special în seria care a început cu *Umbra de pe banca de piatră* (1982).

Maria Gripe este considerată una dintre cele mai prolifiche scriitoare din Suedia. Cărțile autoarei au fost traduse în 30 de limbi, fiind editate în Japonia, China, Polonia, Germania, Finlanda, Spania, Franța, Israel, Rusia și alte țări. Unele din cărțile sale au fost dramatizate ca spectacole radio și, de asemenea, au fost ecranizate (în anii '70 au fost regizate cinci cărți despre Elvis, iar filmul *Hugo și Josefina*, regizat în 1967 de Kjepl Grede, este considerat primul film suedez pentru copii, care a primit elogiile criticilor pentru valoarea artistică, precum și pentru povestea în sine).

Pentru contribuția prodigioasă și îndelungată la dezvoltarea literaturii pentru copii, Juriul Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) i-a acordat prestigiosul Premiu „Hans Christian Andersen”, considerat micul Premiu Nobel în literatura pentru copii (1974). Alte premii literare acordate în Suedia și alte țări: Premiul „Nils Holgersson” (1963), Premiul „Lewis Carrol” (1966), Premiul „Astrid Lindgren”

(1972), Premiul „Birger Dobloug” al Academiei Suedeze pentru literatura de ficțiune suedeză și norvegiană (1979), Premiul Ministerului Culturii din Spania (1982), Premiul pentru literatura pentru copii al Asociației Bibliotecilor Nordice (1985) ș.a.

După o boală îndelungată, Maria Gripe a decedat la 5 aprilie 2007, la vârsta de 83 de ani, într-un azil de bătrâni din Rönninge, lângă Stockholm. Soțul ei Harald decedase cu 15 ani mai devreme.

Editura „Bonnier Carsen” a instituit în 2005 Premiul „Maria Gripe”, pe care îl acordă anual unui scriitor suedez, care „oferă copiilor posibilitatea de a cunoaște lumi realiste sau fantastice, în centrul cărora sunt personaje copii”.

Referințe

Ca să te înțeleagă alții, trebuie să te înțelegi singur pe tine. Parcă-i clar ca bună ziua, dar nu e deloc simplu.

Dacă vrei să obții ceva în viață, bazează-te pe propria intuiție. Prinde pasărea din zbor.

Фантазия и чувства даны человеку прежде всего затем, чтобы понимать, что думают и чувствуют другие живые существа, – неважно, в какое время тебе выпало жить.

Maria Gripe

Cărțile Mariei Gripe reprezintă o narațiune captivantă, care le permite copiilor să se simtă ca și cum ar fi participanți. Ea a însemnat mult. A reinnoit proza pentru copii.

Boel Westin

Mi-e dor de ființa umană, caldă și plină de umor, care a fost Maria Gripe. Ea a recreat lumea cărții pentru copii și i-a făcut pe cititorii săi să se gândească la filosofie, la lume și la viață.

Ying Toijer-Nilsson

Titluri pentru expoziții

Basmele magice ale Mariei Gripe
În lumea cărților cuceritoare ale Mariei Gripe
Мария Грипе – лаборатория фантастики

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- ДЕТИ стеклодува / Мария Грипе; худож.: Виктория Попова; пер.: Мария Людковская. – Москва: Белая ворона, 2020. – 174 p. – Lb. rusă.
- ДЕТИ теней / Мария Грипе; худож.: Виктория Попова; пер.: Г. Палагута. – Москва: Белая ворона, 2018. – 408 p. – Lb. rusă.
- НАВОЗНЫЙ жук летает в сумерках / Мария Грипе; худож.: Виктория Попова; пер.: Мария Людковская. – Москва: Белая ворона, 2020. – 400 p. – Lb. rusă.
- ЭЛВИС Карлссон / Мария Грипе; худож.: Харальд Грипе; пер.: С. Тарханова. – Москва: Белая ворона, 2017. – 312 p. – Lb. rusă.
- ЮЗЕФИНА (Josefina) / Мария Грипе; худож.: Харальд Грипе. – Москва: Белая ворона, 2020. – 192 p. – (МА-МА МЫ-ЛА РА-МУ). – Lb. rusă.

- СКАЧАТЬ бесплатно все книги Грипе Мария / Электронная библиотека RoyalLib.com. [resursă electronică] – Disponibil pe Internet: https://royallib.com/author/gripe_mariya.html. – Accesat: 16.03.2022.
- СЛУШАТЬ все аудиокниги Марии Грипе онлайн [resursă electronică]. – Disponibil pe Internet: <https://knigavuhe.org/author/marija-gripe>. – Lb. rusă. – Accesat: 16.03.2022.

Referințe critice

- MARIA Gripe // Scriitori-laureați ai Premiului Hans Christian Andersen / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Lilia Tcaci, Tamara Maleru. – Chișinău, 2004. – P. 47-49.
- БОГАТЫРЕВА, Наталья. Чудесные истории Марии Грипе / Наталья Богатырева // Читаем вместе: журнал. – Москва, 2017. – авг.-сент. – P. 38. – Lb. rusă.

МАРИЯ Грипе // Писатели нашего детства. 100 имен: Биографический словарь в 3-х частях. Ч. 2-я. – Москва: Либерия, 1999. – P. 188-190. – Lb. rusă.

МАРИЯ Грипе (Maria Gripe) [resursă electronică] // Disponibil pe Internet: <https://flibusta.site/a/19165>. – Lb. rusă. – Accesat: 16.03.2022.

МАРИЯ Грипе (Maria Gripe) [resursă electronică] // Disponibil pe Internet: <https://fantlab.ru/autor6746>. – Lb. rusă. – Accesat: 16.03.2022.

15 AUGUST – 95 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRITOAREI RAISA LUNGU-PLOAIE (1928-2017)

Raisa Lungu-Ploaie s-a născut în satul Mihăileni, raionul Rîșcani, în familia pedagogilor Maria și Ion Ploaie. Mama era dintr-o familie de răzeși, Racoviță din satul Moșeni, Rîșcani. A avut un unchi Gheorghe Racoviță, care a terminat Facultatea de Medicină la New York și a lucrat în România. Bunicul după tată avea pământ și dorea ca feciorul să-i urmeze calea. Tatei îi plăcea cartea și a fugit la Akerman, de unde s-a întors învățător. Mama a lucrat profesoară de limba română. Tata a fost învățător la școala primară. Era erudit, avea o bibliotecă extraordinară, comanda cărți la București, îi citea pe scriitorii ruși.

Mama s-a îmbolnăvit și Raisa a crescut mai mult la bunici. După clasele primare, își face studiile la Liceul „Domnița Ileana” din Bălți (1939-1944). După patru clase de liceu, lucrează ca învățătoare în satul Sloveanca, Sîngerei. Din această perioadă datează primele încercări literare, *Războiul* și alte povești mici. Ulterior a studiat la Institutul Învățătoresc din Bălți, iar în 1964 a absolvit Cursurile literare superioare de pe lângă Institutul de Literatură din Moscova. A lucrat ca profesoară în mai multe școli din raioanele Sîngerei și Cimișlia, redactor la revistele „Nistru” și „Femeia Moldovei”.

Din 1957 publică în revistele „Scânteia leninistă”, „Nistru”, „Femeia Moldovei”. În anul 1960 debutează editorial cu volumul *Povestiri* la Editura „Cartea Moldovenească”, după care urmează alte cărți: *Cântecul unei viori* (1962), *Mărțișoare* (1964), *Poiana de argint* (1968), *Pana albastră* (1972), *Știi tu cum râde soarele?* (1973), *Zări albe* (1974), *Dragostea de peste o viață* (roman, 1982), *Ce frumoasă e Laura...* (1989), *Scrieri alese* (1991), *În umbra oglinzilor* (2000), ultimele fiind niște selecții din ceea ce a creat autoarea pe parcursul a mai bine de patru decenii. A scris și

pentru copii: *Culorile fermecate* (1966), *Floarea cerului* (1967), *Aventurile lui Licurici* (1971), *Pisoi năzdrăvani* (1982), *Casa poveștilor* (1987), *Marchiz* (2004). A tradus din literatura universală: *Robinson Crusoe* de Daniel Defoe, *Trandafirul de aur* de Konstantin Paustovski, *Adio, Gulsari* de Cinghiz Aitmatov, *Mobi Dick* de Herman Melville ș.a. Unele din prozele sale au fost traduse în limbile ungară, estonă, kazahă, bulgară, rusă, ucraineană, germană, franceză, engleză. A fost inclusă cu povestirea *Știi tu cum râde soarele?* într-o antologie de proză scurtă editată în Norvegia, alături de Hemingway și Moravia.

A fost membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova (1960) și din România (1994).

Potrivit criticilor literari, Raisa Lungu-Ploaie face parte din generația care s-a impus în nuvelistică prin dramatism și laconism. Activitatea ei a fost apreciată cu titlul „Maestru al literaturii” (1994) și Ordinul „Gloria Muncii” (1998).

A decedat la vârsta de 88 de ani, pe 26 ianuarie 2017. Este înmormântată la Cimitirul Central de pe strada Armenească din Chișinău.

Referințe

De mică am citit mult Eminescu, romanticii, tot ce-mi cădea sub mână... Am avut întotdeauna două lumi: una reală și alta numai a mea... Când venea seara, mă culcam și intram într-o cu totul altă lume. Aveam acolo oamenii mei și vorbeam cu ei, mă duceam nu știu unde, în nu știu ce țară...

Raisa Lungu-Ploaie

În secolul nostru, dacă nu ești pe Internet, nu exiști, iar Raisa Lungu-Ploaie, ca mulți scriitori de altă dată, este un nume străin pentru generația „Google”. Copiii de azi nu-i știu, bunăoară, pe pisoi năzdrăvani din poveștile ei. Aș vrea s-o cunoască așa cum am descoperit-o eu: sinceră, caldă și jovială.

Eugenia Pogor

[Raisa Lungu-Ploaie] scrie o proză tipic feministă, sentimentală, cu accente dramatice, cu personaje ce se prăbușesc în golurile dintre iluzia bovarică a vieții și situațiile ei vitrege.

Mihai Cimpoi

Nuvelele, povestirile, romanele scriitoarei au darul de a încălzi și a sensibiliza inimile noastre, fiecare gășind în ele ceva din propria biografie, din propriul destin.

Eugenia David

Parcă pentru a dovedi că nu există lucruri prozaice, poposește printre ființele minuscule și, în aparență, banale – albine și furnici, fluturi și gândăcei, rândunele și turturele; adoptă un ton afectuos-liric, merit a-l face și pe micul cititor să se apropie cu bunăvoință de universul feeric al celor care nu cuvântă.

Eliza Botezatu

Titluri pentru expoziții

O viață printre cărți

Raisa Lungu-Ploaie, între real și imaginar

În lumea micilor visători

Casa poveștilor scriitoarei Raisa Lungu-Ploaie

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ÎN UMBRA oglinzilor: nuvele / Raisa Lungu-Ploaie; cop.: Iaroslav Oliinik. Chișinău: Cartea Moldovei, 2000. – 236 p.

MARCHIZ / Raisa Lungu-Ploaie. – Ed. a 2-a, rev. – Chișinău: Causa Mundi, [2005]. – 20 p. – (Pasărea măiastră).

SCRIERI alese / Raisa Lungu-Ploaie; prez. graf.: Iurie Pivcenco. – Chișinău: Hyperion, 1991. – 576 p.

STÂNCILE albe: nuvele / Raisa Lungu-Ploaie; cop.: Valentina Rusu-Ciobanu. – Chișinău: Lumina, 2014. – 240 p.

ВОЛШЕБНЫЕ котята: рассказы, сказки / Раиса Лунгу-Плоае; худож.: Эдуард Майденберг. – Кишинэу: Литература артистикэ, 1986. – 141 p.: il. color. – Lb. rusă.

Referințe critice

- CIMPOI, Mihai. Scriitorii perioadei 1955-1965 față de „teroarea istoriei” (Reabilitarea eticului și a sacrului): Raisa Lungu-Ploaie // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – București: Ed. Fundației Culturale Române, 2002. – P. 182. – (Istoriile secolului XX).
- RAISA Lungu-Ploaie // Alunelul. – 2018. – N. 7-8. – P. 20.
- RAISA Lungu-Ploaie // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și completată. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 228-231.
- NETIDA, Xenia. Raisa Lungu-Ploaie / Xenia Netida // Calendar Național. 2018 / BNRM. – Chișinău, 2017. – P. 161.
- POPA, Iulius. Fetița de la „Domnița Ileana”: [Raisa Lungu-Ploaie] / Iulius Popa // Literatură și arta. – 2017. – 16 febr. – P. 8.

5 SEPTEMBRIE – 165 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI ALEXANDRU VLAHUȚĂ (1858-1919)

Viitorul poet, prozator și publicist s-a născut în comuna Pleșești din apropierea Bârladului, fostul județ Tutova (azi localitatea Alexandru Vlahuță, județul Vaslui). A fost cel de-al optulea copil, mezinul, născut în familia Ecaterinei, fiică de țărani, și a lui Nicolae Vlahuță, mic proprietar de pământ, care muncea din greu pentru a-și întreține familia numeroasă.

N-a avut o copilărie prea fericită. Până la vârsta de nouă ani a stat mai mult la pat, înfruntând boala care i-a furat bucuria de a se juca cu prietenii. „Plăpând, bolnăvicios de mic, suferind într-una de friguri și dureri de cap, stam zile-ntregi la fereastră”, – așa descrie mai târziu scriitorul perioada tristă a copilăriei.

În 1867, când starea sănătății s-a mai ameliorat, a urmat școala primară din Bârlad, pe care o termină cu eminentă, fiind un copil capabil. Multe din întâmplările neplăcute, sărăcia și umilința pe care le-a trăit în această perioadă, le-a evocat în una dintre cele mai cunoscute povestiri ale sale, *Mogâldea*.

În 1878, absolvă Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad, susținând bacalaureatul la București. A început să scrie versuri din clasa

a V-a, fiind susținut și îndrumat de profesorul de română spre literatură și ziaristică. Urmează cursurile Facultății de Drept, pe care le părăsește din cauza situației materiale precare. Pleacă din București și se stabilește la Târgoviște, ocupând postul de învățător la clasele primare, apoi de profesor la Gimnaziul „Ienăchiță Văcărescu”.

În perioada 1883-1893, activează ca profesor la mai multe instituții de învățământ bucureștene: Școala Normală a Societății pentru învățătura poporului român (1883), Azilul „Elena Doamna” (1884), Liceul „Sfântul Gheorghe”. În 1888 a fost revizor școlar pentru județele Prahova, Buzău, Ploiești, iar în 1901 este numit referendar la Casa Școalelor, deținând această funcție până la sfârșitul vieții.

Paralel cu munca didactică, o mare parte din timp o acordă activității literare. O influență hotărâtoare asupra formării culturale și literare a tânărului poet o are creația lui Mihai Eminescu, pe care îl va cunoaște personal în 1882 și cu care va lega o strânsă prietenie. Primele creații le trimite la revista „Convorbiri literare”. Deși nu sunt publicate, Titu Maiorescu apreciază versificația și limba frumoasă folosită de autor, încurajându-l să scrie în continuare. Primele poezii publicate îi apar în aprilie 1880, în ziarul târgoviștean „Lira română” și în „Convorbiri literare”. A continuat să publice versuri și proză, bucurându-se de susținerea și aprecierea celor de la „Junimea”. Debutează editorial cu volumul *Nuvele* (1886), urmat de volumul *Poezii* (1887). Ambele cărți vor fi propuse de către B.P. Hasdeu pentru premiere, dar vor fi respinse de Academia Română (acest fapt va fi unul din motivele care îl vor determina să refuze în 1893 titlul de membru corespondent al Academiei). Alte volume de versuri: *Poezii vechi și nouă* (1894), *Iubire* (1895), *Poezii* (1909, include versuri scrise între 1880 și 1908), *Poezii* (1915).

Schițele și nuvelele sale vor fi publicate în mai multe volume editate succesiv: *Din goana vieții* (1892), *Icoane șterse* (1895), *În vâltoare* (1896), *Clipe de liniște* (1899), *Din trecutul nostru* (1908), *File rupte* (1909), *Pictorul N.I. Grigorescu* (1910), *La gura sobei* (1911), *Dreptate* (1914). Un loc aparte în creația sa îl ocupă volumul *România pitorească* (1901). Scrisă la îndemnul ministrului Spiru Haret, această descriere poetică a țării este considerată a fi opera de vârf a creației sale și, totodată, o capodoperă a genului jurnalului de călătorie în literatura română.

Este la fel de importantă și activitatea sa publicistică. A colaborat la un număr impresionant de ziare și reviste: „Armonia”, „Adevărul literar și artistic”, „Convorbiri literare”, „Cuvântul liber”, „Facla”, „Moftul ro-

mân”, „România liberă”, „Familia”, „Gazeta literară”, „Însemnări ieșene”, „Tribuna”, „Universul literar”, „Viața literară”. În perioada 1893-1896 a scos revista „Vieța”, între 1901 și 1910 a fost, alături de G. Coșbuc, codirector al săptămânalului „Semănătorul”, iar în 1918 – director al revistei „Lamura”. A ținut la Ateneu mai multe conferințe, demonstrând că este un bun orator cu priză la public (*Onestitatea în artă, Curentul Eminescu, Mișcarea literară, Literatura și arta, Poeți și critici* etc.).

Deși la începutul carierei sale scriitoricești este respins de Academia Română, ulterior va fi premiat în repetate rânduri: în 1897 pentru volumul de proză *În vârtoare*, în 1900 pentru *Clipe de liniște*, în 1902 pentru *România pitorească*, iar în 1919 i se acordă Marele Premiu pentru volumul *Poezii*, editat în 1915.

După 1905 se stabilește cu traiul în comuna Dragosloveni, Râmnicul Sărat. Verile și le petrece aici sau la Mănăstirea Agapia unde are o soră călugăriță și unde se retrag la bătrânețe și părinții săi. În 1916, împreună cu familia părăsește Dragoslovenii, refugiindu-se la Focșani, Tecuci, Bârlad, apoi la Iași.

Chinuit de boală, se stinge din viață în dimineața zilei de 19 noiembrie 1919, la doar 61 de ani împliniți. Cel pe care Al. Brătescu-Voinești l-a numit „un suflet mare, senin și modest” a fost înmormântat la Cimitirul Bellu din București, fiind condus în ultimul său drum de numeroși colegi și admiratori. În 1948, Academia Română l-a declarat membru de onoare post-mortem, situându-l, pe bună dreptate, alături de alte nume notorii ale culturii și literaturii naționale.

Casa în care a locuit este astăzi Muzeul Memorial „Alexandru Vlahuță”. La mănăstirea Agapia, județul Neamț este inaugurată Casa memorială „Alexandru Vlahuță”, iar în localitatea Dragosloveni, comuna Dumbrăveni, Vrancea – Muzeul Memorial „Alexandru Vlahuță”. Numele lui Alexandru Vlahuță a fost conferit Liceului Pedagogic din Bârlad și Colegiului Național din Râmnicu Sărat. De asemenea, numele lui Alexandru Vlahuță îl poartă o stradă din Chișinău.

Referințe

Cu câtă grijă își strâng alte neamuri comoara lor de amintiri: o scrisoare, o fotografie, o călămară, o haină..., scumpe rămășițe de la oamenii lor mari, de la eroii lor, care, astfel salvați, sunt pururi de față.

Copilăria mea a fost tristă, așa de tristă, că n-aș vrea s-o mai trăiesc aievea.

Alexandru Vlahuță

...Lirism intim, familiar și bonom foarte rar în epoca eminesciană.

George Călinescu

Sensibil și cordial cu toată lumea, Vlahuță a încheat prietenii cu aproape toți marii poeți, scriitori și oameni de artă contemporani lui: Mihai Eminescu, George Coșbuc, Spiru Haret, Ioan Slavici, Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, Constantin Stere, Radu Rosetti, Nicolae Iorga, Constantin Dobrogeanu-Gherea.

Gala Galaction

Contribuția lui Alexandru Vlahuță la dezvoltarea prozei românești nu poate în niciun caz să fie negată. Romanul „Dan”, nuvelele, schițele, însemnările, notele de drum, portretele sale reprezintă în multe domenii opere de pionierat. El este cel dintâi care se apleacă asupra Durerilor Lumii, asupra vieții oamenilor oarecari, evidențiind cu o nedisimulată participare sufletească și cu un ascuțit spirit de observație socială și umană teme și tipuri care vor căpăta dezvoltarea și împlinirea în opera unor scriitori care vor veni după el. [...] A fost, este și va fi unul din glasurile permanente ale scrisului românesc, un scriitor adânc implicat în viața socială românească din existența căreia a conturat atâtea clipe autentice, ca și în viața culturală a țării la progresul căreia a contribuit cu toate înzestrările sale.

Valeriu Râpeanu

După Alecsandri și Eminescu, care au creat adevărata limbă poetică pentru lirica noastră, Vlahuță e demnul urmaș și emul al lor. Corectitudinea în ritm, în versuri, e tot așa de desăvârșită ca în cele mai bune poezii ale lui Eminescu.

Constantin Dobrogeanu-Gherea

Mai mult artist decât poet, prin echilibrul personalității sale, Vlahuță a ținut totuși într-o epocă de secetă interimatul poeziei române.

Eugen Lovinescu

Alexandru Vlahuță a adus în literatura română, mai înainte de toate, limba veche și-nțeleaptă și a dat romantismului vremii o formă clasică prin claritatea și perfecția ei.

[...] În acea admirabilă *România pitorească* el ne-a făcut să vedem și să iubim mai mult țara, frumusețile ei, locul unde s-a desfășurat istoria acestui neam.

Garabet Ibrăileanu

Titluri pentru expoziții

Bunele visuri s-au dus și-atâta e tot ce-mi rămâne...

Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei

Alexandru Vlahuță, talent de o largă claviatură

Omul de valoare al literaturii române

Alexandru Vlahuță și epoca sa

Alexandru Vlahuță, maestru al prozei românești

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

DAN; Nuvele / Alexandru Vlahuță. – București: Erc Press, 2010. – 317 p. – (Cartea de acasă).

DIN TRECUTUL nostru; România pitorească / Alexandru Vlahuță. – Ed. a 2-a. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2003. – 350 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; 199).

MOGÂLDEA / Alexandru Vlahuță. – București: MondoRo, 2019. – 105 p.

ROMÂNIA pitorească / Alexandru Vlahuță. – București: Pescăruș, 2015. – 167 p. – (Colecția elevi de 10+; 13).

SCRIERI alese. În 2 vol. / Alexandru Vlahuță. – Chișinău: Știința, 1992. – (Moștenire).

- SOCOTEALA: nuvele și schițe / Alexandru Vlahuță. – București: Corint, 2003. – 144 p. – (Bibliografie școlară: Clasici români).
- VERSURI și proză / Alexandru Vlahuță. – București: Exigent, 2008. – 385 p. – (Maeștrii literaturii române).

Referințe critice

- ALEXANDRESCU, Emil. Alexandru Vlahuță – Țara. Poporul // Alexandrescu, Emil. Literatura română în analize și sinteze / Emil Alexandrescu, Dana Gavrilă. – Ed. a 3-a. – Chișinău: Princeps, 2001. – P. 287-290.
- AMINTIRI despre Alexandru Vlahuță: [din vol. *Fum și fantome. Evocări de Victor Eftimiu*] [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: <https://istoriiregasite.wordpress.com/2013/06/27/amintiri-despre-alexandru-vlahuta/>.
- CĂLINESCU, George. Arta cu tendință. Epigonii lui Eminescu: Alexandru Vlahuță // Călinescu, George. Istoria Literaturii Române: compendiu / George Călinescu. – București: Ed. Muzeul Literaturii Române, 1999. – P. 218-221.
- DOBRE, Ana. Alexandru Vlahuță – tranzitivitatea și reflexivitatea actului creator // Dobre, Ana. Litere și sensuri / Ana Dobre. – Târgoviște: Bibliotheca, 2013. – P. 112-117.
- ȘTEFĂNESCU, Alex. Alexandru Vlahuță, *Dan* / Alex. Ștefănescu // România literară. – 2020. – Nr. 13.
- ALEXANDRU Vlahuță // Brais, Aura. Dicționar de literatura română și universală: autori, opere, personaje: pentru elevi / Aura Brais. – Ed. a 5-a. – București: Coresi, 2005. – P. 171-172.

27 SEPTEMBRIE – 100 DE ANI DE LA NAȘTEREA PROZATOAREI ARIADNA ȘALARI (1923-2016)

Ariadna Șalari s-a născut în orașul Cetatea Albă, în apropiere de Odesa, aflat astăzi pe teritoriul Ucrainei. A învățat la liceul din orașul natal, după absolvirea căruia se înscrie la Facultatea de Fizică și Matematică din Cetatea Albă. Se refugiază peste Prut, unde urmează studiile la Facultatea de Chimie a Institutului Politehnic din București (promoția 1947). În perioada 1947-1949, colaborează la revista bucureșteană „Flacăra”, fiind și traducătoare. În 1951 se stabilește la Chișinău, lucrând ca profesoară de fizică și chimie la o școală de cultură generală. A urmat Cursurile Literare Superioare de pe lângă Institutul de Literatură „M. Gorki” din Moscova (1959).

A început să scrie în anii studenției. În 1948 vede lumina tiparului volumul *Carnetul unui școlar*. A publicat un șir de povestiri și nuvele în periodicele bucureștene, semnând Maia Radovan.

După revenirea în Basarabia, își continuă activitatea literară, publicând cărțile *Pionerii de la Măgura Nouă* (1953) și *Se întâlnesc pământurile* (1956).

În 1954 devine membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Chiar de la debut, Ariadna Șalari își anunță venirea în literatură cu estampele unor lecturi diverse. A editat până în 1998 peste 20 de cărți. S-a manifestat în primul rând ca autoare a unor scrieri pentru adulți: *Oameni și destine* (1961), *Neastâmpăr* (1961), *Valul lui Traian* (1968), *Printre oameni* (1973), *Tăceri răscolite* (1982), *Labirintul* (1990). În 1998, la Editura „Cartea Moldovenească” apare romanul *Venetica*, un magnum opus al carierei sale, ultima lucrare pe care a scris-o. Romanele ei sunt realiste, autoarea abordează subiecte precum războiul și deportările, foamea și repatrierile, lagărele de concentrare.

Alături de aceste lucrări, editează numeroase cărți pentru copii, cicluri de povestioare, povești, în special pentru preșcolari și copii de vârstă școlară mică: *Fofo este vigilent* (1957), *Povestea copăcelului* (1962), *Ploaie cu covrigi* (1965), *Măsoară-mă, bunele, eu am un kilometru* (1968), *De-a mijatca cu soarele* (1971), *Ștregarii* (1974), *Poștașul și alte povestiri* (1975), *Năsturel* (1979), *Alerguș* (1981) ș.a. Subiectele captivante, umorul fin, axat pe cunoașterea profundă a personajelor, jocul miraculos de lumini și umbre, care cuprind gama de sentimente ale copilului, imprimă paginilor adresate micilor cititori o autentică valoare artistică.

Activitatea sa a fost apreciată cu Ordinul „Insigna de Onoare” (1960), Medalia „Meritul Civic” (1996), Ordinul „Gloria Muncii” (1998).

În ultimii ani de viață a locuit la București. A decedat pe 3 august 2016, la vârsta de 93 de ani.

Asociația pentru Cultură și Arte „Arbor” (România), în parteneriat cu Muzeul Național de Literatură „M. Kogălniceanu” din Chișinău, au lansat proiectul „Romanul românesc din stânga Prutului” cu cinci romane ale scriitorilor saizecești, cu scopul de a promova literatura basarabeană în România, printre ele fiind selectat și romanul *Venetica* de Ariadna Șalari. Două texte pentru copii ale Ariadnei Șalari, *Gigantul de hârtie* și *Povestea grâului*, au fost incluse în volumul *Cartea poveștilor abandonate*, apărut în cadrul proiectului cultural „Povești abandonate”, realizat de Asociația „Arbor” în parteneriat cu Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

din Chișinău pentru „a recupera o serie de lucrări pentru copii, nereeditate din deceniile procustiene, '60-'70, când îmbrăcau haina nefirească a grafiei chirilice, peste care s-a așternut uitarea în mod nedrept” (Diana Vrabie).

Referințe

La declinul zilelor hărăzite acestui popas de o viață, mă mai prezint cu o carte, „Venetica”, o scriere de inspirație autobiografică, i-aș zice roman documentar, o narațiune concepută în continuarea romanului „Labirintul”, dar realizată în altă cheie, în care încerc să-mi recapitez acel interval relativ scurt, în anii 1950-1951, care, după repatrierea din România, mi-a pecetluit începutul odiseei mele în țara sovietelor, în acea societate de neconceput, cu semne de bătrânețe încă de pe atunci, căci se mistuia pregătindu-se să trăiască [...] Expun aceste pagini potențialului meu cititor, mai ales aceleia căruia i-a fost dat să treacă labirintul acestui perimetru social, ale cărui consecințe le mai îndurăm și acum.

Ariadna Șalari

Romanele Ariadnei Șalari sunt dur-realiste, încrâncenate, mustind de viață aspră, răvășitoare sub semnul destinului necruțător...

Mihai Cimpoi

Ceea ce Ariadna Șalari a numit „roman documentar” este, de fapt, un eseu memorialistic compozit (și intertext) pentru un foarte lung exces estetic de sorginte existențială, în context totalitar, pe marginea conceptelor de Libertate, Adevăr și Iluzie, Bine și Rău, Ideea Supremă și Binele Suveran, Timp și Spațiu, Spirit și Formă, Logos și Istorie, toate cu majuscule.

[...] Din păcate, tocmai inteligența Ariadnei Șalari, care a gândit această carte în coordonate filosofice, punând în pagină un demers conceptual impresionant, a privat-o de a scrie un roman-mărturie mai convențional, dar emoționant prin experiența feminității dislocate în mediul stalinist industrial deopotrivă puternic și, mai ales, accesibil.

Marius Chivu

Născută la Cetatea Albă, formată la București și Moscova deopotrivă, Ariadna Șalari debutează cu povestiri pentru copii, după care îmbrățișează genul romanului, realizând o serie de pânze epice cu regis-

tre tematice sensibile, războiul și foamea, repatrierile și traumele identitare. Prozele pentru copii, în cazul ei, constituie evadări din realitatea crudă, dincolo de care autoarea instituie paradisul copilăriei...

Diana Vrabie

Scrierile [Ariadnei Șalari] transcriu aroma copilăriei, poezia și farmecul ei. Impresionează în ele bunăvoința sinceră a autoarei, atmosfera de cordialitate și bunătate, atmosfera de familie.

Eliza Botezatu

Lumea infantilă pe care o creează artistic Ariadna Șalari este o lume reală, atractivă, bună, luminoasă.

Maria Gonța

Titluri pentru expoziții

Lumea luminoasă a cărților Ariadnei Șalari
Incursiuni în labirintul istoriei
Odiseea vieții Ariadnei Șalari
Oameni și destine în opera Ariadnei Șalari

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- OAMENI și destine: roman, proză scurtă / Ariadna Șalari; il.: Eudochia Zavtur. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2007. – 240 p.: 10 f. fot. – (Colecție pentru elevi, studenți).
- ȘOAPTA viorilor / Ariadna Șalari. – Chișinău: Lumina, 2004. – 248 p.
- URZITOARELE: povestiri / Ariadna Șalari. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2007. – 186 p.
- VENETICA: roman / Ariadna Șalari; prez. graf.: Simion Zamșa. – Chișinău: Cartea Moldovei, 1998. – 172 p.
- В ПРЯТКИ с солнцем / Ариадна Шаларь; послесл.: Георге Георгиу. – Кишинэу: Литература артистикэ, 1977. – 284 p. – Lb. rusă.

ОЗОРНИКИ: повести / Ариадна Шаларь; пер.: Юлиан Филип. – Кишинэу: Литература артистикэ, 1987. – 224 p. – Lb. rusă.

Referințe critice

- CHIVU, Marius. Existențialism în vremea totalitară: [Ariadna Șalari] / Marius Chivu // *Contrafort*. – 2021. – Nr. 4. – P. 10-11.
- CIMPOI, Mihai. Scriitorii perioadei 1955-1965 față cu „teroaarea istoriei” (Reabilitarea eticului și a sacrului): Ariadna Șalari // Cimpoi, Mihai. *Istoria literaturii române din Basarabia: (compendiu)* / Mihai Cimpoi. – București: Ed. Fundației Culturale Române, 2002. – P. 180. – (Istoriile secolului XX).
- CIOCANU, Ion. Ariadna Șalari: un roman al durerii de-o viață // Ciocanu, Ion. *Dincolo de literă: (incursiuni critice în procesul literar contemporan)* / Ion Ciocanu. – Timișoara: Augusta, 2002. – P. 237-240.
- CIOCANU, Ion. Biografia de creație: Ariadna Șalari // Ciocanu, Ion. *Scriitori de ieri și de azi* / Ion Ciocanu. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2004. – P. 83-115. – (Biblioteca școlarului; nr. 478).
- ARIADNA Șalari // *Alunelul*. – 2018. – Nr. 9. – P. 8.
- ARIADNA Șalari // *Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. bibliogr.* / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 352-356.
- ZBÂRCIOG, Vlad. Ariadna Șalari / Vlad Zbârciog // *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010* / coord.: Valeriu Nazar; precuv.: acad. Mihai Cimpoi. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 510-511.

20 OCTOMBRIE – 100 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI OTFRIED PREUSSLER (1923-2013)

S-a născut într-o familie de profesori în Reichenberge, Cehoslovacia. Mama sa Erna Syrowatca era învățătoare, tatăl său Josef Syrowatca, care în 1941 a preluat numele de familie al strămoșilor, Preussler, a fost istoric local și folclorist. În copilărie, micul Otfried asculta cu încântare basmele pe care i le povestea bunica, o bună cunoscătoare a poveștilor populare. Cea mai mare bogăție pe care o avea familia era biblioteca cu șase mii de volume.

La 17 ani, Otfried a absolvit școala și a fost înrolat în armată, luptând în cel de-al Doilea Război Mondial. În 1944 a fost capturat pe frontul de

Răsărit, petrecându-și următorii cinci ani ca prizonier de război în Rusia. După ce a fost eliberat în 1949, s-a stabilit în Bavaria unde a lucrat ca învățător și director de școală primară. De asemenea, a lucrat ca reporter pentru un ziar local, a scris scenarii pentru programe de radio dedicate copiilor.

Otfried Preussler ocupă un loc de seamă în literatura pentru copii, fiind considerat clasic al literaturii germane pentru copii. Prima sa carte, *Der kleine Wasserman* (Spiridușul apelor), a fost editată în 1956, fiind urmată de *Die kleine Hexe* (Mica vrăjitoare, 1957), *Der Räuber Hotzenplotz* (Tălharul Hoț-Ploț, 1962), *Das kleine Gespenst* (Mica fantomă, 1966), *Die Abenteuer des starken Wanja* (Aventurile lui Vania cel Voinic, 1968), *Krabat* (Krabat, 1971), *Hörbe mit dem großen Hut* (Hörbe cu pălăria cea mare, 1981), *Hörbe und sein Freund Zwottel* (Hörbe și prietenul său Zwottel, 1983) ș.a. – în total 32 de cărți care au fost traduse în 55 de limbi și vândute în peste cincizeci de milioane de exemplare. Au fost realizate nemărate spectacole radiofonice și circa 15 ecranizări după operele sale.

A fost apreciat cu numeroase premii naționale și internaționale, printre care: Premiul German pentru Cartea pentru Copii (1963), Premiul German pentru Literatura pentru Tineret (1972), Premiul European pentru Literatura pentru Tineret (1973), Premiul „Cartea pentru copii” al Ministerului Culturii din Spania (1980), Marele Premiu al Academiei Germane pentru Cartea pentru Tineret (1988), Premiul Asociației Teatrelor de Păpuși din Germania (1997) ș.a. A fost distins cu Ordinul de Merit al Republicii Federale Germania – Crucea Federală în rang de Membru (1973), Crucea Federală în rang de Ofițer (1993), Crucea Federală în rang de Comandant (2000). În 2001 a fost desemnat membru de onoare al Bibliotecii Internaționale pentru Tineret (2001).

S-a stins din viață pe 18 februarie 2013 la vârsta de 89 de ani. Moștenirea literară a lui Preussler și corespondența sa se află la Biblioteca de Stat din Berlin. Ziua în care a avut loc ceremonia de transmitere de către fiica Susanne a celor 133 de cutii cu averea literară a scriitorului, este sărbătorită anual ca „Ziua lui Otfried Preussler”. Moștenirea culturală Preussler a fost inclusă în patrimoniul cultural prusac. Scrisorile lui Preussler către scriitoarea Astrid Lindgren și articolele sale private au fost transmise Bibliotecii Regale din Stockholm. În 1913 Gimnaziul de Stat Pullach a fost redenumit „Otfried Preussler Gimnasium Pullach”.

Referințe

Fetițele mele, ca și elevii mei – căci trebuie să știți că timp de mulți ani am fost învățător – îmi cereau să le spun mereu alte și alte povești; povești care le făceau mare plăcere nu numai lor, dar și mie, povestitorului. Și, de fapt, așa am ajuns într-o bună zi să aștern pe hârtie toate poveștile pe care le spusesem copiilor și să le public. Iată deci cum am devenit scriitor. Un scriitor care și astăzi scrie pentru copii cu aceeași plăcere ca la început. De ce? Fiindcă îmi plac copiii, fiindcă îmi place să povestesc și fiindcă sunt convins că fără povești – ca și fără pâine – copiii nu pot trăi și deveni oameni mari.

Eu consider harul fanteziei ca un dar neprețuit al Creatorului în ultima zi a creației sale.

Дети – это умнейшая и лучшая публика которую мог бы себе пожелать рассказчик историй. Дети – это строгие и неподкупные критики... Я, как старый учитель, стараюсь, чтобы книги стали стартовой площадкой для детской фантазии.

Otfried Preussler

Cărțile lui Otfried Preussler au potențialul de a atrage cititori de diferite vârste. Poveștile sale, care au fost traduse în cincizeci și cinci de limbi, evocă lumi magice populate de ființe supranaturale. Misiunea vieții sale, a mărturisit autorul însuși, a fost de a oferi „hrană pentru imaginație”.

Emma Garman

Во всех его творениях присутствуют мудрое поучение, деликатная назидательность, шутка, юмор.

Галина Тубельская

В сказках Пройслера много приключений, забавных проделок и шуток. При этом автор не боится показывать своим читателям проблемы взрослого мира, стараясь пробудить самые лучшие качества: сострадание, смелость, благородство, стремление понять другого.

Екатерина Азарова

Titluri pentru expoziții

Poveștile care ne fac mai buni
Otfried Preussler, povestitorul din Bavaria
În țara poveștilor lui Otfried Preussler
Книги Пройслера – радость на всю жизнь

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- LE BRIGAND Briquambroque / Otfried Preussler. – Paris: Fernand Nathan, 1980. – 144 p. – (Bibliothèque Internationale). – Lb. fr.
- HÖRBE cu Pălăria cea Mare / Otfried Preussler. – București: Arthur, 2020. – 121 p.: il.
- KRABAT / Otfried Preussler. – București: Univers Enciclopedic Junior, 2016. – 256 p.
- KRABAT. Moara fermecată / Otfried Preussler; trad.: G. Nicolae; graf.: Maria Verde. – Iași: Polirom, 2000. – 142 p.
- MĂGĂRUȘUL și îngerașul / Otfried Preussler; il.: Christian Hansen. – București: Univers Enciclopedic Junior, 2016. – 32 p.
- MICA fantomă / Otfried Preussler; il.: Alexandra Năstase. – București: Erc Press, 2007. – 94 p.
- MICA vrăjitoare / Otfried Preussler; il.: Done Stan. – București: Arthur, 2020. – 128 p. – (Arthur retro).
- MICA vrăjitoare / Otfried Preussler; trad.: Christa Richter. – București: Univers Enciclopedic Gold, 2016. – 112 p.
- SPIRIDUȘUL apelor / Otfried Preussler. – București: Univers Enciclopedic Junior, 2017. – 112 p.
- TĂLHARUL Hoț-Plot / Otfried Preussler; il.: Ion Manea. – București: Erc Press, 2007. – 124 p.
- КАК поймать разбойника / Отфрид Прейслер (Otfried Preussler). – Москва: Стрекоза, 2001. – 80 p. – Lb. rusă.
- МАЛЕНЬКАЯ Баба-Яга; Маленький водяной; Маленькое привидение: сказки / Отфрид Пройслер (Otfried Preussler); пер.: Юрий Коринец. – Москва: Оникс 21 век, 2002. – 336 p. – (Золотая библиотека). – Lb. rusă.

- МАЛЕНЬКИЙ водяной и другие сказки / Отфрид Пройслер (Otfried Preussler). – Москва: Дет. литература, 1985. – 198 p. – Lb. rusă.
- МАЛЕНЬКОЕ привидение / Отфрид Пройслер (Otfried Preussler). – Донецк, [1991]. – 72 p. – Lb. rusă.

Referințe critice

- АЛЕКСАНДРОВ, В. Растёт игрушечный мир...: (о современной зарубежной сказке): Как стать хорошей ведьмой?: Отфрид Пройслер, Маленькая Баба-Яга / В. Адександров // Детская литература. 1989: сб. статей. – Москва: Детская литература, 1989. – P. 126-129. – Lb. rusă.
- ЗАРУБЕЖНЫЕ детские писатели второй половины XIX-XX века: Отфрид Пройслер // Арзамасцева, И.Н. Детская литература: учебник / И.Н. Арзамасцева, С.А. Николаева. – Москва: Изд. центр „Академия”; Высшая школа, 2000. – P. 451-453. – Lb. rusă.
- ОТФРИД Пройслер // Писатели нашего детства. 100 имён: Биографический словарь в 3-х частях. Ч. 1. – Москва: Либерия, 1998. – P. 286-288. – Lb. rusă.
- ПРОЙСЛЕР Отфрид // Тубельская Г.Н. Зарубежные детские писатели. Сто имен: Биобиблиогр. справочник. Ч. 2-я. Н-Я / Г.Н. Тубельская. – Москва: Школьная библиотека, 2005. – P. 42-46. – Lb. rusă.

26 OCTOMBRIE – 350 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRIITORULUI, FILOSOFULUI, DOMNITORULUI DIMITRIE CANTEMIR (1673-1723)

Domn al Moldovei, istoric, geograf, orientalist cu renume mondial, etnograf, scriitor și filosof, cărturar de formație enciclopedică, figură eminentă a spiritualității românești. S-a născut la Iași (alte surse indică localitatea Silișteni), fiind al doilea fiu în familia serdarului Constantin Cantemir, viitorul Domn al Moldovei (1685), și al Anei Bantăș, descendentă din familia Duca-Vodă.

Învață la Curtea Domnească din Iași. Face studii de limbă și literatură greacă, retorică, logică, filosofie naturală și teologie ortodoxă cu eruditul călugăr grec Ieremia Cacavelas. A fost trimis în 1688 la Constantinopol, la cererea sultanului, ca garant al domniei tatălui său Constantin, unde a stat 17 ani. Urmează cursurile Academiei grecești a Patriarhiei Ortodoxe

din capitala Imperiului Otoman, studiind limbi străine, îndeosebi greacă și latină, istorie, literatură clasică și teologie ortodoxă. Are ocazia să studieze cu renumiți cărturari ai timpului: Alexandru Mavrocordat, Hrisant Nottara ș.a. Pe lângă studiile clasice greco-latine, obține cunoștințe de filosofie, geografie, medicină, istorie, folclor, muzică, limbi orientale, devenind o persoană erudită. La Constantinopol se va afla, cu mici întreruperi, până în 1710, stabilind strânse legături cu cercurile diplomatice și culturale de acolo. Observator avizat al obiceiurilor culturale, politice și militare ale Imperiului Otoman, ajunge să cunoască la perfecție starea generală a acestuia, cultura, politica, conflictele lui interne, criza prin care trecea.

Între timp își dorește să ajungă pe tronul Moldovei, cu gândul declanșării luptei de eliberare de sub opresiunea turcească. La 14 noiembrie 1710 a fost înscăunat de turci la Iași. În 1711, noul domn cărturar a încheiat la Luțk un tratat secret cu țarul Rusiei Petru cel Mare, încercând astfel să se rupă de Poarta Otomană și să creeze un stat centralizat, domnie ereditară pentru familia Cantemir.

După înfrângerea de la Stănilești în războiul ruso-turc din vara lui 1711, este nevoit să părăsească țara. Împreună cu familia și cu mai mulți boieri fideli, printre care și cronicarul Ion Neculce, se exilează în Rusia. Aici va rămâne până la sfârșitul vieții, locuind la Moscova (1713-1719) și Petersburg (1719-1723). La sosirea în Rusia, i se conferă de către țarul Petru I rangul de „prea luminat principe al Rusiei” (1711), iar în februarie 1721 devine sfetnic intim al țarului și membru al senatului.

Opera sa, extrem de diversă, scrisă în special în latină și mai puțin în greacă și română, l-a plasat printre marii umaniști ai lumii. Scrierile sale acoperă domenii foarte diverse, printre care istoria, filosofia, geografia, literatura, filologia, logica, etnologia etc., în unele sfere fiind considerat „deschizător de drumuri”, precursor al creației unor iluminiști și pașoptiști. Cartea de început, *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea sau Giudețul sufletului cu trupul* (1698), scrisă și tipărită la Iași, este considerată ca primă lucrare filosofică scrisă de un român. În perioada anterioară exilului a mai scris: *Imagine de nedescris a științei sacre* (1700, lucrare dedicată dascălului său Ieremia Cacavelas, scrisă în latină și tradusă în română abia în 1928 cu titlul *Metafizică*), *Compendiu al sistemului logicii universale*, romanul alegoric *Istoria ieroglifică* (1705) considerat „prima operă literară românească în deplinul înțeles al cuvântului” (Nicolae Mănolescu).

Departate de patrie, își va continua opera pe care o începuse în tinerețe la Constantinopol, rămânând fidel ideii că scrisul său trebuie să slujească adevărului despre viața istorică în general, despre cea a poporului său în special și să contribuie astfel la dăinuirea și ridicarea neamului. Între 1716 și 1717 elaborează, la cererea Academiei din Berlin, al cărui membru devenise în 1714, *Descrierea Moldovei*, constituită din trei părți: geografică, politică și culturală, la care anexează prima hartă a Moldovei. Este cea dintâi monografie enciclopedică despre Moldova, unde autorul încearcă să definească individualitatea poporului. În 1716 termină lucrarea *Istoria creșterii și descreșterii Imperiului Otoman*, scrisă în latină și tradusă mai târziu în limbile engleză, germană, franceză, rusă, turcă. Această scriere îi aduce autorului un nume de savant european, recunoașterea de orientalist și va servi timp de un secol ca unica sursă valabilă de documentare pentru cercetătorii occidentali. Anume această lucrare a determinat includerea numelui autorului între marii învățați ai lumii pe frontispiciul bisericii Saint-Genevieve din Paris.

În perioada următoare elaborează mai multe lucrări, printre care: *Viața lui Constantin Cantemir* (1717), *Hronicul vechimii a romano-moldo-valahilor* (1717), în care prezintă toată istoria românilor de la origini până în epoca contemporană (pentru această lucrare a consultat peste 150 de izvoare românești și străine), *Evenimentele Cantacuzinilor și Brâncovenilor* (1718), *Sistema religiei mahomedane* (1722) ș.a.

Umanist cu multiple interese, s-a ocupat și de muzică, fiind un bun cunoscător și teoretician al muzicii orientale și un iscusit interpret la instrumentele turcești. *Cartea muzicii*, scrisă în limba turcă, este una dintre primele lucrări ale savantului, concepută în perioada aflării sale în Turcia. Dimitrie Cantemir este considerat primul compozitor profesionist în istoria muzicii turcești, creatorul unui sistem de notație pentru muzica turcă. Este autorul unui studiu despre muzică, *Explicația științei muzicii într-un chip mai amănunțit*. Finalul cărții este însoțit de o culegere de melodii cu diverse compoziții, precum și 20 de creații proprii.

Dimitrie Cantemir este primul român tradus și citit în Europa. Grație realizărilor sale remarcabile, a fost recunoscut unanim între învățați ca „cetățean al lumii”, „uriaș al culturii naționale”, „filosof între regi și rege între filosofi”, „cărturar emblematic al începuturilor culturii române moderne”.

S-a stins din viață la vârsta de 50 de ani, în ziua de 21 august 1723, la moșia sa din Dimitrievka. A fost înmormântat la Biserica Constantin

și Elena din Moscova, care a fost înălțată în 1711 după planurile sale. În 1935, la insistențele lui Nicolae Iorga, osemintele lui Dimitrie Cantemir au fost repatriate și reînhumate la Biserica Trei Ierarhi din Iași.

Numele său a fost atribuit mai multor străzi în localități din România și Moldova. Numeroase instituții de educație și cultură poartă, de asemenea, numele cărturarului. Un monument este plasat în Țăriștinu, Rusia, iar altul în București, pe Bulevardul Dimitrie Cantemir.

Referințe

Omul dorește să știe tot ce se poate ști: deci să cercetăm, să căutăm, să aflăm, să știm.

Dimitrie Cantemir

Prin scrisul său, Cantemir a adus neamului o glorie mai mare și mai durabilă decât a armelor: conștiința europeană românească.

Pompiliu Constantinescu

Cantemir a fixat un tip de intelectual plurivalent. Nota originală pe care o aduce Cantemir în epoca sa este cutezanța intelectuală.

Zoe Dumitrescu-Bușulenga

Dimitrie Cantemir – erudit de faimă europeană, voievod moldovean, academician berlinez, prinț rus, cronicar român, cunoscător al tuturor plăcerilor, pe care le poate da lumea, un Lorenzo de Medici al nostru.

George Călinescu

Despre opera literară, filosofică, științifică, muzicografică a lui Dimitrie Cantemir se poate susține fără nicio exagerare că echivalează cu cea a unei întregi societăți literare și științifice. O sută cincizeci de ani înainte de întemeierea Academiei Române, Dimitrie Cantemir prefigurează, prin opera și activitatea sa, această academie, constituindu-se oarecum în întâiul ei reprezentant simbolic.

Lucian Blaga

Titluri pentru expoziții

Dimitrie Cantemir, deschizător de drumuri
Filosof între regi și rege între filosofi
Dimitrie Cantemir, domnitor și cărturar enciclopedist
Între pană și spadă – scriitorul, filosoful, domnitorul Cantemir
Universalitatea operei lui Dimitrie Cantemir

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- CHAMELEONUL din istoria ieroglifică / Dimitrie Cantemir; adapt. și il. de Lică Sainciuc. – Chișinău: Cartier, 2016. – 32 p.: il. color. – (Cartier Codobelc).
- DESCRIEREA Moldovei / Dimitrie Cantemir; cuv. înainte: Daniel Corbu. – Iași: Princeps Multimedia, 2013. – 220 p.
- DESCRIEREA Moldovei / Dimitrie Cantemir; graf. col. și cop.: Vladimir Zmeev; il.: Emil Childescu. – Ed. a 3-a. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2003. – 260 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 221).
- DIVANUL / Dimitrie Cantemir; graf. și cop.: Vladimir Zmeev. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2004. – 195 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 422).
- ISTORIA ieroglifică: (povestiri exemplare) / Dimitrie Cantemir; prez. graf.: Iaroslav Oliinik. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2003. – 104 p.
- MAXIME și povețe de Dimitrie Cantemir / Dimitrie Cantemir; sel.: Ion Hanganu. – Chișinău: Universul, 2008. – 32 p.
- OPERE: Descrierea stării de odinioară și de astăzi a Moldovei / Dimitrie Cantemir; st. introd., n. și iconografie de Andrei și Valentina Eșanu; trad. din lb. latină și indici de Dan Slușanschi. – Chișinău: Știința, 2019. – 392 p. – (Moșteniere).
- OPERE: Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor / Dimitrie Cantemir; repere cron., st. introd., text stabilit, glosar și indici de Stela Toma. – Chișinău: Știința, 2016. – 728 p. – (Moșteniere).
- OPERE: Istoria ieroglifică / Dimitrie Cantemir; repere cron., text stabilit și glosar de Stela Toma; st. introd. de Elvira Sorohan. – Chișinău: Știința, 2016. – 400 p. – (Moșteniere).

Referințe critice

- DIMITRIE Cantemir – domnitor român și cărturar enciclopedist: bibliogr. selectivă / alcăt.: Elena Leonte, Catinca Agache; BJ „Gh. Asachi” Iași. – Iași, 2003. – 105 p. – (Seria: Catalog de expoziție).
- NEAMUL Cantemireștilor: bibliogr. / coord.: acad. Andrei Eșanu; Academia de Științe a Moldovei, Inst. de Istorie, Stat și Drept. – Chișinău: Pontos, 2010. – 388 p.
- COROBAN, Vasile. Dimitrie Cantemir – scriitor umanist: eseu / Vasile Coroban. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2003. – 296 p.
- CREȚU, Bogdan. Inorogul la Porțile Orientului: Bestiarul lui Dimitrie Cantemir / Bogdan Crețu. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Cartier, 2021. – 664 p. – (Cartier popular).
- DIMITRIE Cantemir. Dimensiunile universalității: Studii. Sinteze. Eseuri / coord. șt.: Pavel Balmuș, Svetlana Korolevski. – Chișinău: Gunivas, 2008. – 288 p.
- DINASTIA Cantemireștilor (sec. XVII-XVIII) / coord.: acad. Andrei Eșanu. – Chișinău: Știința, 2008. – 604 p. + arbore genealogic.
- EȘANU, Andrei. Descrierea Moldovei de Dimitrie Cantemir în cultura europeană / Andrei Eșanu, Valentina Eșanu. – Chișinău: Pontos, 2004. – 596 p.
- ȚARĂLUNGĂ, Ecaterina. Dimitrie Cantemir. Contribuții documentare la un portret / Ecaterina Țarălungă. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2004. – 555 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 429).
- ȚVIRCUN, Victor. Viața și destinul lui Dimitrie Cantemir / Victor Țvircun. – București: Litera Internațional, 2015. – 256 p.

- AFLOROAEI, Ștefan. Dimitrie Cantemir. Mize ale gândirii filosofice timpurii (I) / Ștefan Afloroaei // Limba Română. – 2020. – Nr. 6. – P. 156-164.
- AFLOROAEI, Ștefan. Dimitrie Cantemir. Mize ale gândirii filosofice timpurii (II) / Ștefan Afloroaei // Limba Română. – 2021. – Nr. 1. – P. 92-101.
- ALEXANDRESCU, Emil. Dimitrie Cantemir – personalitate multilaterală a culturii române și europene // Alexandrescu, Emil. Literatura română în analize și sinteze / Emil Alexandrescu, Dana Gavrilă. – Ed. a 3-a, rev și compl. – Chișinău: Princeps, 2001. – P. 94-98.
- BACIU, Gheorghe. Dimitrie Cantemir (26.XI.1673-21.VIII.1723) // Baci, Gheorghe. Personalități de viță moldavă: 125 de destine / Gheorghe Baci. – Chișinău: S. n., 2017. – P. 39-44.

- CĂLDARE, Dumitru. Dimitrie Cantemir – personalitate proeminentă a neamului românesc / Dumitru Căldare // *Literatura și arta*. – 2020. – 10 dec. – P. 9.
- CĂLDARE, Dumitru. Dimitrie Cantemir: simbolismul ieroglific în lucrarea „Istoria ieroglifică” / Dumitru Căldare // *Literatura și arta*. – 2019. – 24 oct. – P. 7; 21 noiem. – P. 7.
- CĂLDARE, Dumitru. Reflecții moral-creștine în lucrarea „Divanul” de Dimitrie Cantemir / Dumitru Căldare // *Literatura și arta*. – 2019. – 13 iun. – P. 7.
- CIOCANU, Ion. Fascinația „sentențiilor” cantemiriene // Ciocanu, Ion. *Salahorind...: Articole, cronici, portrete și medalioane literare. Eseuri răzlețe* / Ion Ciocanu. – Chișinău: Phoenix, 2008. – P. 228-232.
- COLOȘENCO, Mircea. Dimitrie Cantemir în lexicoane străine / Mircea Coloșenco // *România literară*. – 2019. – 22 febr. – P. 18-19.
- CRĂCIUN, Gheorghe. Dimitrie Cantemir // Crăciun, Gheorghe. *Istoria literaturii române: pentru elevi și profesori* / Gheorghe Crăciun. – Chișinău: Cartier, 2004. – P. 94-104.
- PĂSAT, Dumitru. Dumitru Păsat: „Divănisme” filosofice cantemiriene / Dumitru Păsat; consemn.: Manole Neagu // Păsat, Dumitru. *La vatra slovelor cu tâlc: Colocuțiuni* / Dumitru Păsat. – Chișinău: Pontos, 2018. – P. 242-253.
- PĂSAT, Dumitru. Manual de înțelepciune al culturii vechi românești: 320 de ani de la tipărirea „Divanului” cantemirian / Dumitru Păsat // *Realități Culturale*. – 2018. – Nr. 11. – P. 21-24.
- PĂSAT, Dumitru. Dumitru Păsat: Motivele literare antice și cultura populară în viziunea filosofică a lui Dimitrie Cantemir / Dumitru Păsat; consemn.: Lilia Iftodi // Păsat, Dumitru. *La vatra slovelor cu tâlc: Colocuțiuni* / Dumitru Păsat. – Chișinău: Pontos, 2018. – P. 298-302.
- TATARU, Vasile. Funcția semiotică a numelor de personaje în „Istoria ieroglifică” de Dimitrie Cantemir / Vasile Tataru // *Educația, cercetarea și inovarea – baza dezvoltării societății contemporane*. – Chișinău: CEP USM, 2012. – P. 13-14.
- ȚARĂLUNGĂ, Ecaterina. Dimitrie Cantemir // Țarălungă, Ecaterina. *Enciclopedia identității românești: Personalități* / Ecaterina Țarălungă. – București: Litera Internațional, 2011. – P. 146-147.
- XENOFONTOV, Ion Valer. Enciclopedistul Dimitrie Cantemir și dinastia Cantemireștilor // Xenofontov, Ion Valer. *Enciclopedia curiozităților. În 10 vol. Vol. 1: Trecut și prezent* / Ion Valer Xenofontov. – Iași: Lumen, 2016. – P. 56-61.

Dedicații lirice

- GOLUBAȘ, Leon. Dimitrie Cantemir // Golubaș, Leon. Murmur de izvoare: versuri / Leon Golubaș. – Chișinău: Pontos, 2011. – P. 121.
- HADÂRCĂ, Ion. Mărturisirea lui Cantemir // Hadârcă, Ion. Gheara de fum: (versuri) / Ion Hadârcă. – Chișinău: Garuda-Art, 2007. – P. 26.
- VASILCĂU, Traian. Doină cantemiriană // Vasilcău, Traian. Inscripție pe Etern: Opere netăcute. În 9 vol. Vol. 1 / Traian Vasilcău. – Chișinău: Grafema Libris, 2021. – P. 252-253.

20 NOIEMBRIE – 165 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRITOAREI SELMA LAGERLÖF (1858-1940)

Selma Ottilia Lovisa Lagerlöf este originară din ținutul Värmland din Suedia. Părinții (tatăl, militar în rezervă, iar mama, fostă profesoară) întrețineau moșia Marbacka. Aici s-a născut, și-a petrecut adolescența viitoarea prozatoare, casa părintească fiind evocată cu multă simpatie în unele scrieri de mai târziu. La trei ani s-a îmbolnăvit, a fost paralizată și a stat ținută la pat. De la părinți, dar mai ales de la bunica sa după tată, a preluat dragostea pentru literatură, pentru poveștile, cântecele și tradițiile populare. Era atașată de bunicile sale și de mătușa Náne, care-i povesteau multe basme. Se simțea așa „de parcă s-a deschis ușa spre lumea întregă, o lume extraordinară, fermecătoare”. A găsit alinare în cărți, printre autorii săi preferați fiind H.Ch. Andersen, W. Scott, T.M. Reid, E. Tegner, C.M. Bellman ș.a. Abia pe la 18 ani, în urma unui tratament special, recapătă capacitatea de a merge cu bastonul, dar urmările bolii le-a resimțit pe parcursul întregii vieți. Din cauza bolii, Selma n-a frecventat o instituție școlară, ci a studiat acasă. Starea materială din ce în ce mai precară a familiei, dorința de a-și face o carieră o determină să plece în 1881 la Stockholm. Acolo învață un an la Liceul de fete și trei ani la Școala normală superioară, după care lucrează învățătoare la o școală de fete dintr-un mic orașel provincial din sudul Suediei, Landskrona (1885-1895).

Așa cum spunea mai târziu în scrierile sale autobiografice *En saga om en saga* (Poveste despre poveste, 1908), *Märbacka* (Conacul Marbacka, 1922), *Ett barns memoarer* (Memoriile unui copil, 1930), *Dagbok* (Jurnal, 1932), încă pe la șapte ani se gândea să devină scriitoare. Primele încer-

cări literare le face la vârsta de 13 ani: notițe de jurnal, versuri, piese și alte texte inspirate din folclorul scandinav.

În 1890, prezintă primele capitole din cartea *Gösta Berlings saga* (Povestea lui Gösta Berlings) la un concurs organizat de ziarul „Idun”. Modesta învățătoare câștigă premiul întâi. Cartea a fost terminată și editată în următorul an, cuprinzând 36 de nuvele inspirate din trecutul istoric al provinciei Värmland, prezentate într-o manieră realist-fantastică deosebită. Cartea nu se încadra în canoanele literare ale epocii, fapt pentru care a fost primită cu rezerve de criticii suedezi. Peste doi ani a fost tradusă în limba daneză, ajungând pe masa de lucru a lui Georg Brandes, unul dintre cei mai autorizați critici literari ai timpului. Recenzia acestuia a fost favorabilă, iar cartea a fost considerată de atunci capodopera prozei sale.

Și următoarea carte, *Osynliga Länkar* (Lanțuri nevăzute, 1894), îi aduce un succes incontestabil, fapt care o determină să abandoneze activitatea pedagogică și să se consacre totalmente scrisului. Urmează volumele *Antikrists mirakler* (Miracolele lui Antihrist, 1897), *Ierusalem* (1901/1902), *Kristuslegender* (Legende despre Hristos, 1904), *Liljecronas hem* (Casa lui Liljecrona, 1911), *Kejsaren av Portugallien* (Regele Portugaliei, 1914), trilogia istorică *Löwensköldska ringen* (Inelul lui Lowenskold, 1925), *Charlotta Löwensköld* (1925), *Anna Zvärd* (1928) ș.a.

În anul 1901, Asociația Națională a Profesorilor i-a propus să scrie o carte de geografie pentru elevi. Astfel a luat naștere romanul pentru copii *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* (Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia, 1906/1907), care îi va aduce notorietate mondială. Lucrarea, concepută ca un original manual de geografie, s-a conturat în două volume de lecturi geografice pasionante despre Suedia, pline de legende istorice și de splendide descrieri ale pământului suedez. Este o lecție originală de geografie, istorie, cultură a țării, prezentată într-o viziune poetică deosebită. Eroul cărții trece prin minunate peripeții, află multe lucruri interesante despre țara sa și, în același timp, se formează ca personalitate, învață să fie bun, generos, gata să-i ajute pe cei în dificultate. Cartea se bucură de aprecierea copiilor suedezi, dar și a cititorilor din întreaga lume, grație numeroaselor traduceri.

În 1907 Selma Lagerlöf este aleasă Doctor Honoris Causa al Universității din Uppsala, iar în 1914 devine prima femeie membru al Academiei Suedeze. De asemenea, este prima femeie care a obținut Premiul Nobel pentru literatură (1909), juriul apreciind în mod special „idealismul nobil, fantezia bogată și expresia spirituală care îi caracterizează opera”.

S-a stins din viață la 16 martie 1940, lăsând în urma sa o operă plină de lirism profund, fantezie, frumusețe și umanism. În semn de prețuire a creației sale, Asociația Bibliotecarilor din Suedia a instituit în 1950 Medalia „Nils Holgersson”, care se acordă anual celor mai buni scriitori pentru copii. Casa în care s-a născut și a crescut viitoarea scriitoare găzduiește Muzeul „Selma Lagerlöf”, vizitat anual de zeci de mii de turiști din întreaga lume.

Referințe

Orice foaie de hârtie, care-mi nimerea sub ochi, o umpleam cu versuri și proză, piese și romane. Atunci când nu scriam, mă plimbam în așteptarea fericirii.

Nu aș fi devenit niciodată scriitoare, dacă nu aș fi trăit la Marbacka cu tradițiile ei vechi, cu bogăția de datini, cu oamenii ei buni și prietenoși.

Selma Lagerlöf

„Minunata călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia” este o poveste-epopee, un ghid poetic al Suediei [...], este harta țării, cărei scriitoarea i-a dat viață și pe care a dăruit-o copiilor.

Ludmila Braude

Renunțând la cariera de învățătoare pentru a se dedica scrisului, Selma Lagerlöf a revenit în școală prin Nils Holgersson. Dar școala ei este mai importantă decât cea obișnuită. Copiii suedezi vor merge la școala sa mulți ani și generații după generații vor învăța din înțelepciunea simplă și profundă a basmului.

Frederik Book

Подготовительная работа писательницы напоминала работу ученого: она изучала историю Швеции, фольклор, этнографию, ботанику, зоологию, объездила значительную часть Швеции. Так родилась сказочная повесть *Чудесное путешествие Нильса Хольгертсона по Швеции...*

Книга не только учит читателей географии, но и преподает им законы добра и зла, гуманности по отношению к людям и животным. У писательницы сказочное, фантастическое сочетается с реальным и достоверным, оно непринужденно вплетается в национальный быт.

Галина Тубельская

Luată în ansamblu, viața scriitoarei poate fi privită ca o piesă de teatru, pe care i-a hărăzit-o destinul și în care personajul principal a reușit prin muncă, dorință, curaj și talent să devină somitate.

Tamara Vieru

Titluri pentru expoziții

Uimitoare călătorii ale cunoașterii

Prima femeie în panteonul „Nobel” al literaturii

Selma Lagerlöf, scriitoarea care l-a creat pe Holgersson

Писательница, которая дарит людям утешение, мир и веру в добро

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CHARLOTTE Löwensköld / Selma Lagerlöf; trad. din lb. suedeză de Maria și Petre Banuș; pref. și cronologie: Ioana Drăgan. – București: Litera, 2012. – 318 p. – (Biblioteca pentru toți: Nobel).

THE HOLY Night / Selma Lagerlöf; il. by Ilon Wikland. – [Edinburg]: Floris Books, 2004. – 40 p.: il. – Lb. engl.

LEGENDE despre Isus / Selma Lagerlöf; cuv. înainte: Domnica Filimon; trad. din suedeză: V. Mirea-Persson; il.: E. Zavgur. – București; Chișinău: Ed. Uniunii Scriitorilor; Universal Dalsi, 1996. – 144 p.: il.

MINUNATA călătorie a lui Nils cu găștele sălbătice / Selma Lagerlöf; adapt. literară: O. Ulișcenko; trad.: Alexandra Fenoghen. – Ed. a 3-a. – Chișinău: ARC, 2018. – 80 p.: il.

- NILS Holgersson / Selma Lagerlöf; scenariu radiofonic: Catinca Muscan. – București: Casa Radio, 2010. – 79 p.+1 CD-ROM.
- THE WONDETFUL Adventures of Nils / Selma Lagerlöf; transl. by Lars Klingting; il. by Joan Tate. – [Edinburg]: Floris Books, 2011. – 89, [6] p.: il. – Lb. engl.
- ПУТЕШЕСТВИЕ Нильса с дикими гусями / Сельма Лагерлёф; пер.: Ирина Токмакова. – Москва: Эксмо Детство, 2018. – 152 p. – Lb. rusă.

Referințe critice

- FILIMON, Domnica. Minunata călătorie a Selmei Lagerlöf în lumea lui Nils Holgersson / Domnica Filimon. – București: Albatros, 1988. – 197 p.

- LAGERLÖF Selma // Enciclopedia universală Britanica. Vol. 9: Kong – Manchu. – București: Litera, 2010. – P. 37.
- LAGERLÖF Selma (Ottoliana Lovisa) // The New Encyclopaedia Britannica. Vol. 7. – 15-th edition. – Chicago: Encyclopaedia Britannica, Inc., 1993. – P. 100. – Lb. engl.
- LÉGENDES du Christ (oeuvre de l'écrivain suédois Selma Lagerlöf) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. T. 3: Fa-Le. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 3981-3982. – Lb. fr.
- MERVEILLEUX voyage de Nils Holgersson (Le) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. T. 4: Le-Pa. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 4609. – Lb. fr.
- ЗИМАН, Леонид. И сказка, и учебник: [Путешествие Нильса с дикими гусями] / Леонид Зиман // Читайка. – Москва, 2018. – Nr. 11. – P. 2-8. – Lb. rusă.
- ЛАГЕРЛЁФ Сельма Лувиса Оттилия (1858-1840) // Тубельская Г.Н. Зарубежные детские писатели. Сто имен: Биобиблиогр. справочник. Ч. 1. А-М / Г.Н. Тубельская. – Москва: Школьная библиотека, 2005. – P. 204-207. – Lb. rusă.
- СЕЛЬМА Лагерлёф // Писатели нашего детства. 100 имен: Биографический словарь в 3-х частях. Ч. 1. – Москва: Либерия, 1998. – P. 229-233. – Lb. rusă.

20 NOIEMBRIE – 75 DE ANI
DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI CONSTANTIN DRAGOMIR
(1948)

Poetul, traducătorul și editorul Constantin Dragomir s-a născut în satul Marinici, raionul Nisporeni, în familia lui Alexandru și Parascovia Ciobanu. A absolvit Facultatea de Litere, Secția Jurnalistică a Universității de Stat din Moldova (1971). În timpul studenției este membru al Cenaclului literar „Eminescu” de la Universitate, participă la ședințele literare ale Cenaclului „Luceafărul” de pe lângă ziarul „Tinerimea Moldovei”. Din primul an de studii cântă în orchestra de muzică populară „Struguraș” alături de Maria Sarabaș, Nicolae Glib, Petre Neamțu și alți viitori muzicieni consacrați. Devine laureat al unor festivaluri din republică și de peste hotare. Continuă colaborarea, începută în anii de școală, la unele ediții periodice republicane.

După absolvirea Universității, timp de șapte ani, lucrează ca reporter și redactor la postul de radio „Luceafărul” („Orizontul”), după care exercită diferite funcții la diverse edituri din Chișinău: redactor și redactor-șef al Redacției literatură pentru copii și tineret la Editura „Literatura artistică”, director al Editurii „Făt-Frumos”, redactor-șef al Editurii „Pрут Internațional”, din 2001 – director al Editurii „Dragodor”. A colaborat mai mulți ani la revista pentru copii „a”MIC”, susținând rubrica „Constelația „a”MIC”.

Debutează literar în anul 1966 cu versuri și schițe publicate în ziarele raionale din Hâncești și Nisporeni și în presa republicană pentru copii și tineret.

Debutul editorial se produce în 1977 cu placheta de versuri *Roua sufletului*. În 1980 editează prima sa carte pentru copii, *Vrei să-ți spun o poezie?*, urmată de altele la fel de citite și îndrăgite de copiii de toate vârstele: *Alt pământ pe lume nu-i* (1983), *Copii și păpădii* (1992), *Toată lumea face baie!* (1992), *Colorăm – ne distrăm* (1993), *Hipopotamul fără dinți și alte prințese și prinți>sau<cuminți* (2002), *Orchestra minunată* (2004), *Poezii mici-mici pentru veverițe și arici* (2005), *Alfabetul în poezii* (2010), *Ce am văzut în poieniță?* (2012), *Poezii mici pentru pici voinici* (2012), *Poezii pentru copii* (2015), *Alfabetu-n poezii pentru voi, iubiți copii* (2018) ș.a.

Este autorul unor enciclopedii originale pentru copii: *Cartea cu minuni* (1986) și *Bunicuța cu povești: carte pentru ochi de citit și urechi de auzit* (1988). A mai publicat culegerea de versuri lirice *Greul pământu-*

lui (1986), monografia *Folclor* despre orchestra de muzică populară cu același nume, culegerea de mituri și legende ale popoarelor lumii *Coiful magic* (1990), cărțile *Cetățile Moldovei* (1991) și *Clopotul nemuririi*, culegere de legende, parabole, balade, cântece populare dedicate lui Ștefan cel Mare (2004). Mai multe din cărțile sale au fost reeditate.

În calitate de editor, a alcătuit cărțile pentru copii și tineri *Piatra fermecată* (1982), *Pomul cu prieteni* (1983), *Lunile fermecate* (1986), *Carte pentru pici-pitici de la 1 pân-la 5* (1989), *Enciclopedia cu zâmbete* (1991), antologiile *Floare-albastră! Floare-albastră!...* (1986), *Cine-a zis dorului dor...* (1989), *Calendarul copiilor* (1996), culegerea de aforisme *Un șirag de piatră rară* (1999), selecții din creația lui M. Eminescu, V. Alecsandri, L. Blaga ș.a. Este coautor al Abecedarului pentru clasa I (edițiile 2002-2008).

A tradus din literatura universală pentru copii și tineret (A. Kobo, L. Carroll, V. Nezval, M. Diuricikova, M. Careme ș.a.), din lirica universală clasică și contemporană. Poeziile sale au fost traduse și au apărut în culegeri și ediții periodice în limbile belorusă, georgiană, letonă, rusă, ucraineană.

O mare parte dintre poeziile scriitorului au servit ca texte pentru diferite compoziții muzicale, aparținând atât scriitorului, cât și compozitorilor Ion Macovei, Constantin Rusnac, Gheorghe Mustea, Daria Radu, Eugen Mamot, Grigore Negură, Anatol Bivol, Dumitru Kuțenco ș.a.

Pe parcursul activității sale prodigioase a avut sute și mii de întâlniri interactive cu cititori de toate vârstele, lansări de carte în biblioteci, în instituții de învățământ preșcolar și școlar din Republica Moldova și România, bucurându-se peste tot de aprecierea publicului. A fost moderatorul cenaclului „Conștiința națională”, pe care l-a inițiat la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1978) și al Uniunii Scriitorilor din România (1998).

Cărțile lui Constantin Dragomir au fost apreciate cu diverse premii, printre care: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți și Diploma Specială a Concursului de Carte pentru Copii de la Moscova (1986, pentru *Cartea cu minuni*), Premiul „Hai să dăm mână cu mână” acordat în cadrul celei de-a III-a ediții a Salonului Național de Carte pentru activitatea de popularizare a cărții pentru copii (1994), Premiul „Simpatia copiilor” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii (2002, pentru cartea

Hipopotamul fără dinți și alte prințese și prinți>sau<cuminți; 2006, pentru *Bunicuța cu povești*). Câteva din cărțile autorului au fost desemnate drept „Cea mai bună carte pentru copii a anului...” (*Alt pământ pe lume nu-i!* în 1981, *Cartea cu minuni* în 1986, *Bunicuța cu povești* în 1988, *Copii și pădăii* în 1992). În anul 2010 i s-a conferit Medalia „Mihai Eminescu”.

Referințe

*Mi-e drag de viață
Și de iarba din câmpii...
Dar cel mai mult
Mi-e drag de voi, copiii!*

Constantin Dragomir

Cred că toți copiii sunt niște mici-mari vrăjitori, unici în această lume, care posedă magia de a schimba viața celor maturi [...] Când intru într-o sală plină de copii și îi privesc în ochi, mă văd pe mine, copilul de altădată, alergând prin roua dimineții și culegând pădăii...

Cartea bună trebuie să aibă conținut. În al doilea rând trebuie să aibă o ținută grafică. E ca și cum ai face curățenie într-o casă și ai așeza cu gust covoarele pe perete.

Fiecare om de artă, fie poet, scriitor, pictor sau sculptor, atunci când creează, pune o părticică din suflet în creația sa și, în același timp, încearcă să privească la opera sa dintr-o altă perspectivă – ochiul celui care citește sau privește. Este foarte necesar acest lucru pentru a fi mai înțeles, pentru a stimula curiozitate, pentru că curiozitatea îl menține pe om în viață.

Constantin Dragomir

Constantin Dragomir are harul improvizației înțelepte, e vesel și spiritual, cu inima fără ascunzișuri.

Vasile Romanciuc

Constantin Dragomir pune preț pe cuvântul frumos, sunător, misterios, având un aer de vrajă, de încântare.

Liviu Damian

Constantin Dragomir este un poet-pedagog al copiilor în accepția clasică a cuvântului, un poet al satului natal, tradițional și modern, un poet al bucuriei și al familiei, care își cântă și trăiește la propriu și la figurat poeziile [...] Poezia lui izvorăște și crește din cuvânt și din ritm, precum „drumul crește din cărare”.

Tudor Palladi

Prezența unui scriitor-pedagog-artist cum e Constantin Dragomir e foarte necesară în școlile noastre. Mulți studenți, viitori pedagogi, ar trebui să vină la întâlnirile lui cu copiii. Ceea ce izbutește Dragomir în 45 de minute e o minune. Nimeni nu obosește și zâmbetul nu lipsește. Pentru cei din ciclul gimnazial și liceal – sunt lecții despre conștiința națională, despre adevăr și dreptate, adevărate lecții de dezvoltare personală.

Tamara Pereteatcu

Titluri pentru expoziții

Cartea-i o minune rară, luminează ca un soare

Constantin Dragomir – ambasadorul copiilor și al lecturii

Poezii și păpădii pentru voi, iubiți copii!

Constantin Dragomir, poetul îndrăgit al copiilor

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALFABETU-N poezii pentru voi, iubiți copii / Constantin Dragomir; il.: Violeta Diordiev. – Chișinău: S. n., 2018. – 12 p.: il. – (Dragodor pentru copii).

ALFABETUL pentru pici: curioși, isteți, voinici / Constantin Dragomir; il.: E. Ermakov. – Durlești: Moldpresa, 2015. – [10] p.: il. color. – (Să crești mare, puișor).

- ALT PĂMÂNT pe lume nu-i / Constantin Dragomir; des.: Lică Sainciuc. – Chișinău: Dragodor, 2018. – 28 p.: il. color.
- BUNICUȚA cu povești: carte pentru ochi de citit și urechi de auzit / Constantin Dragomir; il.: Violeta și Radu Diordiev. – Chișinău: Dragodor, 2005. – 223 p.: il.
- COIFUL magic: mituri și legende ale popoarelor lumii / repov. de Constantin Dragomir. – Chișinău: Dragodor, 2001. – 286 p.
- ORCHESTRA minunată / Constantin Dragomir; il.: A. Smâșleav. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).
- VREI să-ți spun o poezie? / Constantin Dragomir; des.: Lică Sainciuc. – Chișinău: Dragodor, 2018. – 24 p.: il. color.

Referințe critice

- CONSTANTIN Dragomir // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 145-148.
- ZBÂRCIOG, Vlad. Constantin Dragomir / Vlad Zbârciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010 / coord.: Valeriu Nazar; precuv.: acad. Mihai Cimpoi. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 228-229.

23 NOIEMBRIE – 115 ANI DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI NIKOLAI NOSOV (1908-1976)

Scriitorul Nikolai Nosov, autor de literatură pentru copii și adolescenți, dramaturg, scenarist, s-a născut la Kiev, în familia casnicei Varvara și artistului de estradă Nikolai Nosov. Copilăria și-a petrecut-o în micul orașel Irpeni, nu departe de Kiev. Fiind elev, este pasionat de muzică, teatru, literatură, dar și de tehnică, chimie, electronică, arta fotografică, șah ș.a., colaborează cu revista-manuscris „Икк”. În 1924, după absolvirea gimnaziului, lucrează muncitor la o fabrică de cărămidă. În paralel studiază la școala serală pentru a putea face ulterior studii superioare. În 1927 este admis la Institutul de Arte din Kiev, iar peste doi ani, în 1929, se transferă la Institutul de Cinematografie din Moscova. După absolvire, în perioada 1932-1951, lucrează producător de filme cu desene animate, filme științifice și de popularizare a științei.

Debutează literar în 1938 cu povestirea *Затейники* (Ingenioșii), publicată în revista pentru copii „Мурзилка”. Continuă să scrie povestiri pentru copii și adolescenți, pe care le publică în diverse reviste: *Живая шляпа* (Pălăria vie), *Огурцы* (Castraveții), *Чудесные брюки* (Pantalonii fermecați), *Мишкина каша* (Cașa lui Mișka), *Огородники* (Grădinarii) ș.a. Volumul de debut *Тук-тук-тук* (Tuc-tuc-tuc, 1945) a fost urmat de cărțile pentru cei mici – *Ступеньки* (Trepte, 1947), *Веселые рассказы* (Povestiri vesele, 1947) și de mai multe cărți pentru adolescenți: *Веселая семейка* (O familie veselă, 1949), *Дневник Коли Синицына* (Jurnalul lui Kolea Sinițin, 1950), *Витеа Малеев в школе и дома* (Vitea Maleev la școală și acasă, 1951), *Повести и рассказы* (Povestiri și nuvele, 1952), *Приключения Коли Клюквина* (Aventurile lui Kolea Kliukvin, 1961) ș.a.

Cel mai cunoscut și îndrăgit personaj din creația lui Nikolai Nosov este Habarnam, protagonistul unei trilogii: *Приключения Незнайки и его друзей* (Habarnam și prietenii săi, 1954), *Незнайка в Солнечном городе* (Habarnam în Orașul Soarelui, 1958), *Незнайка на Луне* (Habarnam pe Lună, 1966).

Este autorul scrierilor autobiografice *Повесть о моем друге Игоре* (Povestiri despre prietenul meu Igor, 1972), în care vorbește despre relațiile sale cu nepoțelul, și *Тайна на дне колодца* (Taina de la fundul fântâniei, 1977), în care scrie despre anii copilăriei.

Cărțile scriitorului au fost traduse și editate în fostele republici unionale, în Franța, Germania, Polonia, Bulgaria, Cehia, Japonia, China, India, Suedia și alte țări. În baza operelor sale au fost realizate filme de lung metraj și piese de teatru pentru copii.

Creația lui Nikolai Nosov este apreciată de critici și îndrăgită de cititori grație umorului fin, abilităților de a scrie vesel și accesibil pentru copiii de toate vârstele. Autorul comunică cu cititorii săi într-un mod ingenios și pe înțeles despre lume, despre comportamentul civilizată, raporturile dintre cei mari și cei mici, realizările din domeniul științei și tehnicii.

Nikolai Nosov s-a învrednicit de numeroase premii și distincții: Premiul de Stat din fosta URSS (1952, pentru povestirea *Vitea Maleev la școală și acasă*), Premiul de Stat al Rusiei (1969, pentru trilogia despre Habarnam), Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă” (1967) ș.a.

A decedat pe 10 noiembrie 1976, fiind înmormântat la cimitirul Kunțevo din Moscova. În 2008, cu ocazia centenarului din ziua nașterii, Banca Centrală a Federației Ruse a emis o monedă de argint dedicată scriitorului.

Referințe

Постепенно я понял, что сочинять для детей – наилучшее занятие. Оно требует не только литературных знаний, но и знания психологии детей, а главное – любви к ним... Я понял, когда у меня рос сын, что к детям нужно относиться с самым большим и теплым уважением.

Имея дело с ребенком, взрослый должен стать на его точку зрения, попытаться взглянуть на мир глазами ребенка.

Мне захотелось поделиться с этими удивительными существами – детишками хоть частичкой своей души.

Николай Носов

Проходит время, однако, персонажи, придуманные Николаем Носовым, не стареют. Да им это и не грозит – даже если и появятся новые, не менее талантливые авторы, пишущие для детей, герои Носова уже прошли проверку времени и на них выросло и вырастет еще не одно поколение, потому что более искренней, честной и заполненной любовью к детям литературы не найти...

Наталья Буртовая

Воспитатели найдут в повести Носова немало того, что пригодится в их труде

Лев Кассиль

Cartea [despre Habarnam] a fascinat cu siguranță pe mai toți copiii [...], care aveau să se delecteze cu isprăvile gurmandului Gogoasă, ale priceputului savant Știetot, ale inseparabililor Probabil și Posibil, ale iscusitului doctor Pastilă sau ale altor prichindei cu nume care de care mai pline de haz...

Răzvan Năstase

Titluri pentru expoziții

Un mare scriitor pentru micii cititori
Habarnam – personajul curioșilor
Universul cuceritor al aventurilor
Творчество, которое заряжает весельем и уверенностью
Взглянуть на мир глазами ребенка

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- AVENTURILE lui Habarnam și ale prietenilor săi / Nikolai Nosov; trad. din lb. rusă: Nina Gafița. – București: Humanitas, 2017. – 174 p.
- HABARNAM în Orașul Soarelui / Nikolai Nosov; trad. din lb. rusă: Gabriela Russo. – București: Humanitas Junior, 2011. – 235 p.
- HABARNAM pe Lună / Nikolai Nosov; trad.: Sandra-Felicia Misirianțu; il.: Silvia Olteanu. – București: Humanitas, 2013. – 426 p. – (Junior H).
- БОБИК в гостях у Барбоса / Николай Носов. – Москва: Махаон, 2019. – 128 p. – Lb. rusă.
- БОЛЬШАЯ книга весёлых историй / Николай Носов. – Москва: Махаон, 2017. – 208 p. – Lb. rusă.
- В ТРАВЕ сидел кузнецик: стихи / Николай Носов. – Москва: АСТ, 2018. – 17, [3] p. – Lb. rusă.
- ВСЁЛЫЕ рассказы / Николай Носов. – Москва: Дрофа-Плюс, 2005. – 160 p. – Lb. rusă.
- ВСЁ о Незнайке и его друзьях: повести / Николай Носов. – Санкт-Петербург: Азбука, 2015. – 800 p. – (Всё о...). – Lb. rusă.
- ВСЁ о фантазёрах: повести и рассказы / Николай Носов. – Москва: Махаон, 2015. – 528 p.: il. – (Всё о...). – Lb. rusă.
- МИШКИНА каша / Николай Носов; худож.: А. Савченко. – Москва: Самовар, 2009. – 112 p. – (Школьная библиотека). – Lb. rusă.
- МИШКИНА каша и другие рассказы / Николай Носов. – Москва: Махаон, 2020. – 176 p. – Lb. rusă.
- НЕЗНАЙКА на Луне / Николай Носов. – Москва: Росмэн, 2018. – 368 p. – Lb. rusă.

- ПРИКЛЮЧЕНИЯ Незнайки и его друзей / Николай Носов. – Москва: Стрекоза-Пресс, 2002. – 192 р. – (Классики – детям). – Lb. rusă.
- ПРО НЕЗНАЙКУ и других коротышек / Николай Носов. – Москва: ЭКСМО, 2006. – 48 р. – Lb. rusă.
- ФАНТАЗЁРЫ / Николай Носов. – Москва: Самовар, 2020. – 80 р. – Lb. rusă.

Referințe critice

- NĂSTASE, Răzvan Mihai. HabarNeil: [Nikolai Nosov, *Habarnam pe Lună*] / Răzvan Mihai Năstase // Contrafort. – Chișinău, 2014. – Nr. 1-4. – P. 23. – (Cronica traducerilor).
- БИОГРАФИЯ Николая Носова // Весёлые затейники. – 2021. – Nr. 6. – P. 20-21. – Lb. rusă.
- НОСОВ Николай // Писатели нашего детства. 100 имён: Биограф. словарь в 3-х частях. Ч. 1. – Москва: Либерия, 1998. – P. 269-273. – Lb. rusă.
- НИКОЛАЙ Носов // Арзамасцева, И.Н. Детская литература: учебник / И.Н. Арзамасцева, С. Николаева. – Москва: Изд. Центр „Академия”; Высшая школа, 2000. – P. 380-383. – Lb. rusă.
- НИКОЛАЙ Носов. 1908-1976 // Тимофеева, И.Н. Что и как читать вашему ребёнку от года до десяти: Энциклопедия для родителей по руководству детским чтением. – Санкт Петербург, 2000. – P. 386-388. – Lb. rusă.

29 NOIEMBRIE – 125 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI CLIVE STAPLES LEWIS (1898-1963)

Clive Staples Lewis s-a născut în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei, în Belfast. Tatăl său, Albert James Lewis, era avocat, iar mama, Florence Augusta Hamilton Lewis, fiica unui cleric, a studiat matematica. Niciunul dintre părinții săi nu era prea interesat de poezie. Cu toate acestea, Lewis era un romantic. El remarca mai târziu că a învățat dorul de la îndepărtatele dealuri Castlereagh, pe care le putea vedea din casă. Fratele său mai mare, care îi era și cel mai bun prieten, avea un caracter și temperament similar. Ambii desenau, născoceau povești despre lumi fantastice.

La vârsta de 10 ani copilăria lui ia sfârșit. A rămas orfan de mamă. Când fratele său Warren a plecat la un internat englezesc, Jack (cum mai era numit) a devenit un cititor pasionat, devorând cărțile din biblioteca familiei.

Tatăl său, care nu prea știa cum să se ocupe de copii, l-a trimis și pe el la internat, mai departe de casa părintească. Ulterior, scriitorul va scrie multe pagini despre această școală, despre indiferența profesorilor față de felul cum erau tratați de elevii mai mari și mai puternici din punct de vedere fizic, care-i obijduiau și-i băteau pe cei mai slabi. Școala era condusă de un bărbat excentric, care administra pedepse corporale. În scurt timp școala s-a închis din lipsă de elevi. Învăță câteva luni la Colegiul Campbell, apoi la Malvern.

Doar la vârsta de 16 ani în viața adolescentului a apărut un învățător adevărat – profesorul de limbă și literatură Kirpatrik, care va deveni mai târziu eroul ciclului de povești *Cronicile din Narnia*. Anume Kirpatrik a trezit în sufletul tânărului dorința de a deveni filolog. S-a transferat la Colegiul Campbell din Belfast, la aproximativ o milă de casă.

În timpul Primului Război Mondial, când abia începuse să învețe la Universitatea din Oxford, s-a înrolat în armata britanică. Deși nu-i plăcea armata, a descoperit că camaraderia ostășească era mai bună decât agresivitatea din școală. La începutul anului 1918 a fost rănit, a nimerit în spital, apoi a fost trimis în Anglia pentru convalescență. La vârsta de 20 de ani, Lewis publică cartea de poezie *Spiritis in Bondage* (Spirite înrobite, 1919).

După război, Lewis revine la universitate, iar după absolvire rămâne să lucreze profesor de limbă și literatură engleză. Lecțiile lui se bucurau de succes printre studenți, la fel și lucrările științifice erau apreciate de colegii săi. A activat la Universitatea Oxford până în 1954, când a fost ales în unanimitate la Catedra de literatură medievală și renaștere a Universității Cambridge, funcție pe care a deținut-o până la pensionare.

În anii '20, alături de alți profesori, frecventează cenaclurile literare, scrie și publică versuri. În această perioadă se împrietenește cu John Ronald Reuel Tolkien, autorul celebrului roman *Stăpânul inelelor*. Ambii erau sufletul grupului literar „Inklings”. Lewis era ateist, iar Tolkien un credincios catolic. Adeseori polemizau despre credință și ateism, despre sensul vieții, despre cultură și mitologie. În cele din urmă, în 1931 Lewis s-a convertit la creștinism, care avea să devină o influență uriașă și de durată în viața lui, după cum va mărturisi mai târziu în „biografia sa spirituală” *Surprised by Joy* (Surprins de bucurie, 1955).

A fost un scriitor și un cadru universitar erudit. O bună parte din cercetările sale le-a dedicat Evului Mediu. Este cunoscut și pentru lucrările sale de critică literară, apologetică creștină și ficțiune. Activitatea literară

a lui Lewis este multilaterală, incluzând romane, povestiri, eseuri, precum și tratatele filosofice *Minuni*, *Cele patru iubiri*, *Problema durerii*. Perioada 1938-1953 a fost cea mai fructuoasă pentru scriitor. În 1938 apare primul roman din *Trilogia spațială* a lui Lewis, *Out of the Silent Planet* (Departa de planeta tăcută), urmat de *Perelandra* (1943) și *That Hideous Strength* (Fortăreața hidoasă, 1946). Lewis a avut o influență fundamentală în literatura fantastică modernă. Cea mai cunoscută creație a sa este ciclul pentru copii *Chronicles of Narnia* (Cronicile din Narnia), care include șapte romane: *The Lion, the Witch and the Wardrobe* (Leul, vrăjitoarea și garderoba, 1950), *Prince Caspian* (Prințul Caspian, 1951), *The Voyage of the Dawn Treader* (Călătorie pe mare cu Zori-de-zi, 1952), *The Silver Chair* (Jilțul de argint, 1953), *The Horse and His Boy* (Calul și băiatul, 1954), *The Magician's Nephew* (Nepotul magicianului, 1955), *The Last Battle* (Ultima bătălie, 1956). Romanele din ciclul *Cronicile din Narnia* au fost traduse ulterior în 47 de limbi, fiind vândute în circa 100 de milioane de exemplare. Au fost ecranizate și se consideră printre cele mai populare opere literare ale secolului XX.

Pentru meritele sale științifice și literare a fost înalt apreciat: a fost membru al Academiei Britanice, doctor Honoris Causa al Universității din Laval, a primit Medalia Carnegie, cea mai prestigioasă distincție în literatura britanică, oferită anual pentru cea mai bună carte pentru copii și adolescenți.

C.S. Lewis a decedat pe 22 noiembrie 1963, fiind înmormântat la Headington, Oxford, alături de fratele său Warren.

Referințe

Într-o zi vom fi destul de mari ca să citim din nou basme.

O carte pentru copii de care se bucură doar copiii este o carte proastă chiar și pentru ei. Scrierile bune durează în timp. Un vals care îți place doar când valsezi este un vals prost.

Ochii mei nu sunt îndeajuns, voi căuta să văd și prin ochii altora... Citind literatură de calitate, devin o mie de oameni, rămânând totuși eu însumi.

Я написал то, что мне хотелось прочитать. Люди этого не писали, пришлось самому.

Чистота – это право души по рождению. Пусть наши мысли, слова и действия будут наполнены ею.

Clive Staples Lewis

L-am citit pe Lewis în urmă cu mulți ani pentru plăcerea și liniștea mea sufletească, și o simplă privire în cărțile lui îmi reînvie vechea admirație...

John Updike

Cronicile din Narnia rezonează puternic cu o profundă intuiție umană că povestea noastră personală se înscrie într-o narațiune mult mai cuprinzătoare [...] Singurul în măsură să se pronunțe în privința valorii unui scriitor este *timpul* și singura măsură corectă este *delectarea* pe care o produce lectura operei sale.

Alister McGrath

Сказочные повести К. Льюиса еще поспорят с книгами о Гарри Потере, тем более, что в них тоже действуют дети, и смелости и находчивости им не занимать, а уж приключений, которые с ними произошли, хватит на всех.

[...] Достоинство книг о Нарнии еще в том, что вокруг них можно устроить большую литературную игру.

Галина Тубельская

Generații de copii din toată lumea se avântă imaginar în spectaculoasele aventuri din miraculoasă lume Narnia, unde imposibilul devine posibil, iar bunătatea și dragostea sunt răsplătite însutit.

Tamara Pereteatcu

Titluri pentru expoziții

Narnia – țara minunilor
Lumea miraculoasă a lui Clive Staples Lewis
Clive Staples Lewis – talentatul scriitor irlandez
Clive Staples Lewis despre lumea noastră și alte lumi
К. С. Льюис и его страна чудес
Рыцарь радости

(T.P)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- CRONICILE din Narnia / Clive Staples Lewis. – București: Ed. RAO Internațional, 2008 –
Vol. 1: Nepotul magicianului. – 186 p.
Vol. 2: Șifonierul, Leul și Vrăjitoarea. – 186.
Vol. 3: Calul și băiatul. – 250 p.
Vol. 4: Prințul Caspian. – 250 p.
Vol. 5: Călătorie pe mare cu Zori-de-Zi. – 250p.
Vol. 6: Jițul de argint. – 250 p.
Vol. 7: Ultima bătălie. – 250 p.
- CRONICILE din Narnia / Clive Staples Lewis; trad.: Irina Oprea, Radu Parascivescu. – București: Arthur, 2016. – (Cărțile de aur ale copilăriei).
- THE CHRONICLES of Narnia / Clive Staples Lewis. – New York: Harper Trophy, 1994. – Lb. engl.
Book 1: The Magician's Nephew. – 222 p.
Book 3: The Horse and His Boy. – 242 p.
Book 5: The Voyage of the Dawn Treader. – 262 p.
Book 6: The Silver Chair. – 258 p.
- THE CHRONICLES of Narnia: The Last Battle / Clive Staples Lewis. – Moskva: Ajris Press, 2009. – 288 p. – Lb. engl.
- ПОКОРИТЕЛЬ зари или Плавание на край света: сказка / Клайв С. Льюис (Clive Staples Lewis). – Москва: Огонёк, 1991. – 128 p. – Lb. rusă.
- ХРОНИКИ Нарнии / Клайв С. Льюис (Clive Staples Lewis). – Москва; Санкт-Петербург: Терра-Фантастика; ЭКСМО-Пресс, 2000 – Lb. rusă. –
Кн. 1-я: Племянник чародея; Лев, колдунья и зеркальный гардероб;
Конь и его всадник;

Кн. 2-я: Королевич Каспиан; Поспешающие к восходу; Серебрянное кресло; Последняя битва.

ХРОНИКИ Нарнии / Клайв С. Люис (Clive Staples Lewis). – Москва: Эксмо, 2019. – 912 p. – Lb. rusă.

Referințe critice

GRESHAM, Douglas. Lenten Lands: My Childhood with Joy Davidman and C.S. Lewis / Douglas Gresham. – New York: Harper Collins Publishers, 2003. – 228 p. – Lb. engl.

WARD, Michael. Planet Narnia: The Seven Heavens in the Imagination of C.S. Lewis / Michael Ward. – New York: Oxford University Press, 2010. – XVI, 348 p. – Lb. engl.

LEWIS Clive Staples // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. T. 2: G-M. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 1895. – Lb. fr.

LEWIS C(live) S(taples) // The New Encyclopaedia Britannica. Vol. 7. – 15-th edition. – Chicago: Encyclopaedia Britannica, Inc., 1993. – P. 319. – Lb. engl.

LEWIS, Naomi. Lewis C(live) S(taples) / Naomi Lewis // St. James guide to children's Writers / pref.: Margaret Mahy. – Fift edition. – Detroit; London: St. James Press, 1999. – P. 643-647. – Lb. engl.

NĂSTASE, Răzvan Mihai. Un cer și un pământ nou în Narnia / Răzvan Mihai Năstase // Contrafort. – 2018. – Nr. 7-8. – P. 24.

КЛАЙВ Стейплз Люис // Писатели нашего детства. 100 имен: Биографический словарь в 3-х частях. Ч. 1. – Москва: Либерия, 1998. – P. 253-256. – Lb. rusă.

ЛЮИС Клайв Стейплз (1898-1963) // Тубельская, Г.Н. Зарубежные детские писатели. Сто имен: Биобиблиогр. справочник. Ч. 1. А-М / Г.Н. Тубельская. – Москва: Школьная библиотека, 2005. – P. 234-237. – Lb. rusă.

1 DECEMBRIE – 75 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRIITOAREI MARCELA MARDARE (1948)

Prozatoarea, poeta, editoarea Marcela Mardare s-a născut în satul Miclești, raionul Criuleni. În 1963 absolvete opt clase în satul natal, apoi învață la Școala medie din satul Peresecina, Orhei. Urmează studiile la

Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova (1971-1976), studiind concomitent, într-o grupă experimentală, greaca și latina.

După absolvire, activează ca profesoară de limbă și literatură la Școala medie din Cărpineni, Hâncești (1976-1977), colaboratoare la Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Pedagogiei și Psihologiei (1977-1979), redactor superior la Redacția principală a Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți (1979-1988), redactor, ulterior redactor-șef și director al Editurii „Hyperion” (1988-1996), director-fondator al Editurii „Ruxanda” (1996-2003). Din 2003 până în prezent este director al Editurii „Pontos”. Membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova din 1996.

Debutează în revista „Moldova” (1980), după care publică povestiri și nuvele în „Literatura și arta”, „Tinerimea Moldovei”, „Moldova Suverană”, în culegerea colectivă *Dintre sute de catarge*.

Debutul editorial l-a avut în anul 1989 cu volumul de nuvele *Scut pentru Leonora*. Ulterior publică volumele *Miracolul* (1998, versuri), *Imagini de succes* (1998, portrete feminine, ediție bilingvă română-franceză), *Verdele din ochii tăi* (2001, versuri), *Nelimita iubirii* (2002, nuvele), *Unul din noi* (2005, versuri), *Vorba neuitării* (2007), *Timpul care dăinuie* (2008), *Clipa de zbor* (2009, versuri), *Hieroglifă pe ceruri* (2013, versuri și maxime), *Cine-s eu cu adevărat* (2015, versuri), *Reîntoarcerea în cerc* (2017, proză), *Clipe uitate în timp* (2018, miniaturi și aforisme), *Dincolo de noi* (2020, proză), *Floare de cais* (2022, versuri) ș.a.

Scrie și cărți pentru copii: *Iepurașul fricos*, povestiri pentru copii (1997, ediție bilingvă română-franceză), *Vulpea*, microenciclopedie pentru copii (2000), *Darurile Sfântului Nicolae* (2001), *Sub o geană de pădure* (2003), *Colorăm. Medităm. Ne distrăm* (2004), *Vino sub umbrela mea* (2006), *Tresare frunza-n muguraș* (2006), *Legende despre flori* (2007), *Curiosul* (2008), *Blănița lui Aricuș* (2012) ș.a.

Selectează și alcătuieste edițiile *Ghicatori* (1996), *Rugăciunile copiilor* (1998), *Dulce grai* (1998, maxime și cugetări), *Eminescu atemporal* (2001), *Vorba dulce mult aduce* (2008, proverbe-tablete), *Timpul care dăinuie. Anotimpuri, Legende, Ghicatori, Proverbe* (2016).

Pentru merite deosebite, în anul 2010 a fost decorată cu Ordinul „Gloria Muncii”. Volumele *Legende despre flori*, *Fascinația culorilor*, *Cine-s eu cu adevărat* au fost premiate în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret.

Referințe

Nimic mai frumos și mai sublim pe această lume decât dragostea cea mare și adevărată, care înalță și purifică sufletele noastre, oferindu-ne zborul spre infinit și arătându-ne calea spre Eternitate. Doar ea dă sens existenței omului și îl apropie sau chiar îl contopește pe acesta cu Divinitatea.

Poetul își înalță monument din cuvinte inspirate, plămădite din suflet și spirit.

Marcela Mardare

Prin tot ce face și trăiește, Marcela Mardare e ca o așchie de piatră clădită la locul ei, numai al ei, în coloana infinită a literaturii române din Basarabia, sau ca un strop de lut care cimentează celelalte pietre, mai mari sau mai mici, și fără de care această coloană nu ar ajunge să fie infinită.

Nicolae Rusu

Marcela Mardare, harnica, talentata scriitoare și editoare, adeseori ne adună în jurul cărților sale. Colegii de breaslă, jurnaliștii, cadrele didactice, bibliotecarii și copiii sunt mereu alături de Doamna care emană bunătate și înțelepciune.

Tamara Pereteatcu

Autoarea, ca o copiliță, aleargă zglobie prin poiana din pădure, culegând metafore și epitete, care te ademenesc să le cauți pretutindeni, iar mai cu seamă în paginile de poezie ale dumneaei.

Claudia Partole

Marcela Mardare este o persoană specială, sinceră, receptivă, sociabilă și deșteaptă, foarte muncitoare. Ține la prietenii adevărate și la cuvântul dat. Fie ca munca Dumneaei de zeci de ani întru Cuvânt scris și Carte să fie apreciată la justa valoare.

Zina Izbaș

Am dorit să fac cunoscută cititorului de limbă rusă lumea armonioasă a poetei care păstrează frumusețea cântecelor populare, doinelor și romanțelor în poeziile sale. Această apropiere de folclor se regăsește nu numai în melodicitate și rime, dar și în conținutul laconic al versurilor, extrem de sincere și adesea profund trăite.

Liuba Feldsher

Titluri pentru expoziții

Vino sub umbrela mea!

Copilărie – floare de cais

Marcela Mardare, îndrăgostită de lumina cărții

Clipe în timp cu poeta Marcela Mardare

Cioplitoarea în mina de aur a Cuvântului

(T.P)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- AERUL inimii: [versuri] / Marcela Mardare. – Chișinău: Pontos, 2010. – 52 p. – (Colecția Cărți minuscule).
- BLĂNIȚA lui Aricuș / Marcela Mardare; il.: Ruxanda Romanciuc. – Chișinău: Pontos, 2012. – 16 p.: il.
- BUBURUZA zburătoare / Marcela Mardare. – Chișinău: Pontos, 2004. – 32 p.: il.
- CLIFE uitate în timp: Miniaturi. Aforisme / Marcela Mardare. – Chișinău: Pontos, 2018. – 172 p.
- CINE-S eu cu-adevărat: poezii / Marcela Mardare; il.: Ruxanda Romanciuc. – Chișinău: Pontos, 2015. – 40 p.
- DINCOLO de noi / Marcela Mardare. – Chișinău: Pontos, 2020. – 300 p.
- FASCINAȚIA culorilor / Marcela Mardare. – Chișinău: Ruxanda, 2007. – 120 p.
- IEPURAȘUL fricos: [poveste] / Marcela Mardare. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Pontos, 2012. – 16 p.
- POVEȘTEA iernii / Marcela Mardare. – Chișinău: Ruxanda, 2009. – 15 p.: il.
- REINTRAREA în cerc: povestire / Marcela Mardare; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Chișinău: Pontos, 2017. – 148 p.
- TRANDAFIRUL din grădina Semiramidei: nuvele / Marcela Mardare. – Chișinău: Pontos, 2010. – 114 p.

Referințe critice

- GROSU, Lidia. În ploii de verde, clipa sau dorul de moralitate în poezia Marcelei Mardare: (exegeză) / Lidia Grosu: pref.: Sergiu Pavlicenco. – Chișinău: Pontos, 2008. – 24 p.
- MEDALION literar: Marcela Mardare / coord.: Veronica Postolachi. – Chișinău: Pontos; Ruxanda, 2007. – 72 p.
- ***
- BARBAROȘ, Aurelia. Un exemplu demn de urmat / Aurelia Barbaroș // Literatura și arta. – 2018. – 6 dec. – P. 7.
- CIOBANU, Maria. Marcela Mardare / Maria Ciobanu // Calendar Național. 2018 / BNRM. – Chișinău: S. n., 2017. – P. 219-220.
- CIOCANU, Anatol. Marcela Mardare / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010 / coord.: Valeriu Nazar; precuv.: acad. Mihai Cimoi. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 344-345.
- CODREANCA, Lidia. Poveștile Marcelei Mardare / Lidia Codreanca // Literatura și arta. – 2018. – 6 dec., P. 7.
- FURDUI, Galina. Spațiu pentru atitudine // Furdui, Galina. Tangențe policrome: Eseuri. Portrete. Creionări / Galina Furdui. – Chișinău: Labirint, 2009. – P. 113-115.
- IACHIM, Ion. Scorușul-albăstrea / Ion Iachim // Literatura și arta. – 2018. – 6 dec. – P. 7.
- MANEA-CERNEI, Eugenia. Seninătatea dăruirii / Eugenia Manea-Cernei // Literatura și arta. – 2018. – 13 dec. – P. 7.
- MARCELA Mardare // Aniversări culturale. 2018 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Chișinău: Baștina-Radog, 2017. – P. 142-147.
- MARCELA Mardare-Romanciuc // Florile dalbe. – 2018. – 6 dec. – P. 8.
- MARCELA Mardare-Romanciuc // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 255-257.
- MARIN, Gheorghe. Adevăratul „eu” al Marcelei Mardare // Marin, Gheorghe. Rotonda falnicilor tei / Gheorghe Marin. – Chișinău: Pontos, 2012. – P. 205-218.
- MOVILĂ, Boris. Marcela Mardare // Femei din Moldova: encicl. – Chișinău: Museum, 2000. – P. 186.

- PARTOLE, Claudia. Îngenuncheată „în piramida tăcerii”: (Crizanteme de cuvinte pentru Marcela Mardare) / Claudia Partole // *Literatura și arta.* – 2018. – 6 dec. – P. 7.
- POSTOLACHI, Veronica. Iubirea ca miracol existențial // Postolachi, Veronica. *Mrejele unui dulce calvar* / Veronica Postolachi. – Chișinău: Pontos, 2007. – P. 132-141.
- VLAS, Elena. Cu drag de Marcela Mardare / Elena Vlas // *Grădinița modernă.* – 2019. – Nr. 2. – P. 69-72.
- ZBÂRCIOG, Vlad. „Nelineștea iubirii” // Zbârciog, Vlad. *Opera*. Vol. 8: Meridiane ale verbului matern: Eseuri. Publicistică / Vlad Zbârciog. – Chișinău: Pontos, 2018. – P. 137-139.

**23 DECEMBRIE – 100 DE ANI
DE LA NAȘTEREA PICTORULUI IGOR VIERU
(1923-1988)**

Pictorul Igor Vieru s-a născut la 23 decembrie 1923 în satul Cernoleuca, în familia țăranilor Dumitru și Ana Vieru. Tatăl său, pe lângă alte ocupații, avea și înclinații spre pictură. Părinții își doreau foarte mult ca copiii lor să facă carte. După absolvirea școlii primare din sat, învață la gimnaziul din satul vecin Climăuți, dar, din cauza crizei materiale prin care trece familia, este transferat într-o școală mai îndepărtată de satul natal. Aici își urmează studiile, exersând în permanență pictura și studiind istoria artelor. În 1944 Igor Vieru se întoarce în locurile sale de baștină și lucrează un timp învățător la Horodiște.

Primele creații din viața sa artistică au fost executate ca o galerie de picturi mici pe sticlă, asemenea diapozitivelor. Acestea reprezentau diferite imagini din viață, cu tematică variată, pe care le demonstra elevilor pentru a le cultiva gustul estetic. Abandonează meseria de învățător, dorindu-și să devină pictor. În 1946 se înscrie direct în anul III la Școala de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău, Facultatea de Pictură. După absolvirea ei în 1949, timp de doi ani lucrează profesor de desen la Școala Pedagogică din Călărași. În 1953 participă la expoziția republicană cu pânza *Ion Creangă ascultând poveștile lui moș Bodrângă*. Această lucrare îl atestă ca pictor, stăpân pe mijloacele de expresie. Grație acesteia se afirmă mai pregnant și este primit în rândurile membrilor Uniunii Artiștilor Plastici.

În 1957 se stabilește la Chișinău, unde lucrează un timp la revista „Chipăruș”. În perioada 1960-1961 este director al Muzeului de Arte

Plastice din Chișinău, mai apoi expert al Comisiei de atestare a lucrărilor de artă pentru expozițiile din cadrul Ministerului Culturii al RSSM. Igor Vieru colaborează activ cu editurile chișinăuiene, participă la toate expozițiile republicane, unionale și cele de peste hotare. Împărtășește din experiența și cunoștințele sale în ale compoziției și coloristicii elevilor de la Școala de Arte Plastice „I. Repin”, pregătește o promoție la Școala Medie-Internat Republicană de Pictură. Împreună cu Mihai Grecu și Valentina Rusu-Ciobanu, se regăsește printre fondatorii școlii naționale de pictură (Școala Republicană de Arte Plastice, azi Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”).

Igor Vieru a fost o personalitate marcantă printre artiștii plasticieni din Moldova, aparținând generației de mijloc a pictorilor moldoveni, care pune bazele unor tendințe noi, moderne în pictura moldovenească, corespunzătoare realităților contemporane. Diversă i-a fost activitatea, manifestându-se ca portretist, ilustrator de cărți, scenograf, pedagog, redactor artistic. În 1957 creează lucrările *La împărțirea pământului*, *Primăvara*, *În ajunul rășcoalei*, *În satul natal*. În 1965 realizează tabloul *Toamna* și ilustrațiile la volumul *Poezii* de Mihai Eminescu, urmate de *Drum de iarnă*, *Vetre calde*, tripticul grafic *Ctitorii satului* (1966), *Fericirea lui Ion*, *Om și pom* (1967), *Balada despre pământ* (1970), *Vremea logodnelor* (1970), *Schimb de noapte* (1970), *Copil adormit în brazdă* (1987) ș.a.

Ca ilustrator de carte se afirmă în 1973, realizând grafica la basmul crengian *Harap Alb*, urmată de ciclul de ilustrații la poemul *Călin* de Mihai Eminescu, *Abecedar* de S. Vangheli, Gr. Vieru, M. Aftenii, *Guguță – căpitan de corabie* de S. Vangheli, iar în 1984 apare de sub tipar povestea *Capra cu trei iezi* de Ion Creangă, într-o interpretare grafică ce i-a confirmat talentul de ilustrator. A organizat expoziții personale în satul de baștină Cernoleuca, Dondușeni. În 1988 a fost organizată o expoziție la Muzeul Național de Arte Plastice din Chișinău, la care a fost inclusă și ultima sa lucrare pictată, *Copil adormit în brazdă*. A participat la expoziții în grup atât în țară, cât și peste hotare. S-a impus printr-o expresivă concepție originală, o legătură profundă cu tradițiile populare, precum și printr-o viziune proprie asupra categoriilor fundamentale ale existenței umane. Opera sa însumează 70 de picturi și 12 cărți ilustrate.

Pentru activitatea desfășurată a fost apreciat cu următoarele distincții și premii: Ordinul „Insigna de Onoare” (1960), titlul onorific „Maestru Emerit în Arte” (1963), Medalia EREN a URSS (1966), Premiul de Stat al RSSM (1976), titlul onorific „Artist Plastic al Poporului din RSSM” (1983).

S-a stins din viață la 24 mai 1988, după o boală îndelungată. A fost înmormântat în satul natal Cernoleuca, unde a avut un atelier de creație. Actualmente aici funcționează un muzeu. O stradă din sectorul Ciocana al capitalei poartă numele lui Igor Vieru. În memoriam Igor Vieru, se organizează expoziții dedicate artistului plastic (la Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”, la Muzeul Național de Artă), iar în 1994 Poșta Moldovei a emis un timbru cu imaginea pictorului.

Referințe

Arând pământul, mă temeam să nu mă acopere brazda și fiindcă am rămas plugar în suflet, am căutat să transpun în pânze poezia muncii.

Igor Vieru

A fost un mare îndrăgostit de folclor și l-a valorificat în felul său, cu multă pasiune. I-a plăcut întotdeauna să se afle printre țărani, înțelepciunea lor a fost materializată în pânzele sale. Se implica în muncile de la țară. Îi plăcea, bunăoară, să cioplească. Acum îmi dau seama cum s-a născut tripticul *Fericirea lui Ion*, care reprezintă un cioplitor în piatră care-și cioplește singur destinul. Igor Vieru a mers întotdeauna la rădăcinile neamului nostru. Nu, nu a fost un solitar, deoarece a fost mereu alături de oameni, iar oamenii i-au fost și ei alături. Acele rădăcini Igor Vieru ni le aducea ca pe o pâine caldă nouă, celor aciuși la Chișinău și, apoi, modest și blajin cum era, se retrăgea foarte discret la Cernoleuca.

Igor Vieru este artistul plastic plasat printre reperatele școlii naționale de pictură, care a cultivat gustul de frumos. Sergiu Fusu, Simion Zamșa, alți plasticieni sunt discipolii săi.

Andrei Mudrea

Îi sunt obligat în toate: în modalitatea de a gândi, în modalitatea de a vedea culoarea. A găsit întotdeauna pentru toți colegii mei modalitatea de a ne păstra „eu-l” nostru. E un lucru foarte, foarte important pentru educație. După mai mulți ani, fiind profesor la Universitate, am înțeles cât de valoroasă a fost această modalitate de a comunica cu un copil.

Simion Zamșa

Igor Vieru poate fi comparat cu celebrii artiști plastici olandezi Rembrandt și Van Gogh.

Tudor Braga

Artistul descoperă frumosul în înfățișările universului intim în existența oamenilor obișnuiți, peisajele locurilor familiare. E o frumusețe simplă, relevantă nu de prezența lucrurilor, ci de comentariul implicat al artistului. Idealurile sale profund umane au fost tălmăcite într-o vibrantă poezie picturală.

Sofia Bobernaga

Lucrările lui Igor Vieru favorizează deschiderea omului spre lumină, spre bine. Igor Vieru a fost pictorul care a ținut mult la tradiție și a promovat prin opera sa patriotismul nostru cultural.

Gheorghe Postică

Apelând la valențele metaforei și ale simbolului, artistul exprimă rosturile majore ale existenței umane.

Eleonora Brigalda-Barbas

Au ceva de taină lucrările lui Igor Vieru, o mișcătoare taină care tulbură, zguduie și purifică în același timp. Ele vin din ecourile și armoniile interioare, din profundul atașament față de oamenii pământului.

Vlad Zbârciog

Igor Vieru a fost și rămâne unul dintre stâlpii pe care se ține arta plastică moldovenească [...] Sensibil la șiputul izvoarelor, la lacrima cerului, la mirosul brazdei răsturnate. Neuitarea e unica salvare pentru a valorifica și susține ce ne mai rămâne.

Tamara Vieru

Titluri pentru expoziții

Lirica picturală a lui Igor Vieru
Rapsodul plaiului natal

Igor Vieru, model de consecvență în formula noastră de existență
Culorile vieții noastre

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

- IGOR Vieru: biobibliogr. / BNRM; alcăt.: S. Miron. – Chișinău, 2003. – 120 p. – (Moldavica: Colecția Plasticienii Moldovei).
- IGOR Vieru: album / Eleonora Brigalda-Barbas; trad. în lb. engl.: Iulian Robu; imagini: Iurie Foca. – Chișinău: Arc, 2006. – 96 p.: il. – (Maeștri basarabeni din secolul XX). – Text în lb. rom. și engl.
- IGOR Vieru: album / Roland Vieru; pref.: Florina Breazu; trad. în engl.: Paula Erizanu. – Chișinău: Cartier, 2021. – 328 p.: fot., il. – (Colecția C(art)ier). – Text. în lb. rom. și engl.
- BEȘLEAGĂ, Vladimir. Trei zile cu Igor Vieru: interviu, text, fonogramă, nuvele, confesiuni. – Chișinău: Epigraf, 2020. – 56 p.
- PURICE, Lucia. Pasărea în alertă / Lucia Purice. – Chișinău: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1998. – 160 p.
- SPÂNU, Constantin. Imagine și mit: convergențe semiotice și axiologice în creația lui Igor Vieru / Constantin Spânu. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2004. – 88 p.: il.
- ***
- BOGATU, Iulian. Valorificarea creației lui Igor Vieru prin prisma interdisciplinarității / Iulian Bogatu // Univers pedagogic pro. – 2022. – 3 febr. – P. 5.
- NECHIT, Irina. Pictorul Igor Vieru, omagiat la Muzeul Național de Literatură / Irina Nechit // Gazeta de Chișinău. – 2021. – 17 iun.
- SÂDNIC, Eleonora. Printre peisaje și spirite / Eleonora Sâdnic // Literatura și arta. – 2021. – 3 iun. – P. 7.
- STĂVILĂ, Tudor. Cernoleuca lui Igor Vieru – un simbol al independenței și libertății creației / Tudor Stăvilă // Moldova. – 2021. – Nr. 7-8. – P. 114-123.
- URSACHI, Rodica. Omagiu lui Igor Vieru / Rodica Ursachi // Revistă de științe socioumane. – 2014. – Nr. 1. – P. 104-106.
- VIERU Igor // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești: Personalități / Ecaterina Țarălungă. – București, 2011. – P. 816.

Dedicații lirice

- CIOCOI, Gheorghe. Leagăn de credință: lui Igor Vieru // Ciocoi, Gheorghe. Scrieri alese / Gheorghe Ciocoi. – Chișinău: Lumina, 2003. – P. 137-138.
- GHEORGHITĂ, Ion. Și o mărturisire: maestrului Igor Vieru // Gheorghită, Ion. Întemeierea frunzelor / Ion Gheorghită. – Chișinău: S. n., 2009. – P. 60-62; Gheorghită, Ion. Sanie de aur / Ion Gheorghită. – Chișinău: Lumina, 2010. – P. 44-45.
- VIERU, Grigore. Doină: în memoria lui Igor Vieru, Petru Zadnipru, Liviu Damian, Ion Vatamanu, Vlad Ioviță // Vieru, Grigore. Acum și în veac: poeme, cântece, confesiuni / Grigore Vieru; conc. graf. a col. și cop. de Vladimir Zmeev; il. Vasile Moșanu. – Ed. a 8-a. – Chișinău: Litera; București: Litera Internațional, 2004. – P. 209. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 505).
- VIERU, Grigore. Reazem: lui Igor Vieru // Vieru, Grigore. Opera poetică. În 2 vol.: Vol. 1 / Grigore Vieru; ed. îngr. de Em. Galaicu-Păun, Dorin Onofrei. – Chișinău: Cartier, 2015. – P. 8. – (Poesis); Vieru, Grigore. Aproape: antologie de versuri / Grigore Vieru; ed. îngr. de Em. Galaicu-Păun și Dorin Onofrei; cop.: Vitalie Coroban. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Cartier, 2017. – P. 7. – (Cartier popular).

INDEX DE NUME

A

Akim, Iakov 41
Aldea-Teodorovici, Doina 38
Alexievici, Svetlana 23
Alistar, Elena 24
Almaș, Dumitru 36
Asachi, Gheorghe 12, 68

B

Bacinschi, Mihai 17
Balan, Petru 32
Bechet, Boris 10
Benea, Marcela 24
Bogdesco, Ilie 19, 103
Bogza, Geo 10
Botez, Demostene 26
Botezatu, Eliza 37
Boțu, Pavel 26
Brecht, Bertolt 10
Bucătaru, Victor 42
Busuioc, Aureliu 37
Byron, George Gordon Noel 8

C

Callas, Maria 40
Calvino, Italo 35
Camus, Albert 37
Cantemir, Dimitrie 37, 157
Caruso, Enrico 12
Celac, Silvia 36
Cesereanu, Ruxandra 29

Chiriac, Anatol 34
Chistruga, Mircea 10
Ciobanu, Ștefan 40
Ciocan, Iulian 18
Ciocanu, Aurel 17, 81
Cioclea, Eugen 28
Circov, Vadim 38
Ciudin, Victor 26
Ciutac, Victor 7
Coca, Eugeniu 19
Colâbneac, Alexei 42
Copernicus, Nicolaus 11
Creangă, Ion 12
Crihan, Anton 26
Curwood, James Oliver 24
Cutasevici, Gheorghe 41

D

Dabija, Nicolae 27, 128
Daicoviciu, Constantin 12
Dascăl, Valeria 30
Dănilă, Aurelian 8
Delacroix, Eugène 20
De la Mare, Walter 20
Densusianu, Ovid 42
Donos, Arcadie 12
Dorian, Gellu 35
Dragomir (Ciobanu), Constantin
39, 169
Druc, Vlad 36
Druță, Ion 30

E

Eliot, Thomas Stearns 32
Eșanu, Andrei 27
Evtuşenco, Ana 25

F

Fabre, Jean-Henri 42
Farago, Elena 17, 84
Filip, Iulian 8, 47
Fox, Paula 19, 108
Fusu, Dumitru 16

G

Gagiu, Valeriu 21
Gamzatov, Rasul 31
Garcia Lorca, Federico 24
Gârleanu, Emil 6
Gârnet, Vasile 9
Ghibu, Onisifor 23
Glück, Louise Elisabeth 19
Gordimer, Nadine 39
Grekov, Iuri 19
Gripe, Maria 27, 137
Gurnah, Abdulrazak 41

H

Hadârcă, Petru 21
Halippa, Pan(telimon) 28
Harris, Joel Chandler 41
Hartnett, Sonya 12
Hasdeu, Bogdan Petriceicu 12
Haugaard, Eric Christian 19

J

Jensen, Johannes Vilhelm 8
Jereghi, Valeriu 36
Josu, Nina 11

K

Korczak, Janusz 27
Koreakin, Natalia 40
Korkina, Ala 7
Korolenko, Vladimir 28
Koval, Iuri 10
Krapivin, Vladislav 35

L

Lagerlöf, Selma (Selma Ottilia
Lovisa) 39, 164
Lazarev, Anatol 42
Leahu, Nicolae 27
Lewis, Clive Staples 40, 177
Lungu-Ploaie, Raisa 29, 141

M

Madan, Gheorghe C. 29
Mardare, Marcela 40, 182
Mateevici, Alexei 14, 73
Matei, Iurie 13
Maxian, Gheorghe 12
Mânăscuță, Ioan 20, 111
Medvedev, Valeri 14
Mickiewicz, Adam (Bernard) 42
Mija, Ion 36
Müller, Herta 29

N

Negruzzi, Constantin (Costache)
18, 98
Nicu, Ghenadie 10
Nosov, Nikolai 40, 173

O

O'Dell, Scott 23
Oleinikov, Igor 6
O'Neill, Eugene Gladstone 36
Ostrovski, Aleksandr N. 19

P

Palacio, R.J. (Raquel Jaramillo) 26
Papu, Edgar 31
Pascal, Blaise 24
Păunescu, Adrian 27
Pânzaru, Victor 9
Pelin, Pavel 34
Petöfi, Sandor 6
Petric, Mihail 13
Platon, Iurie 27
Plămădeală, Alexandru 34
Popa, Petre 21, 123
Popescu, Leonid 16
Popescu-Gopo, Ion 21, 117
Porumbescu, Ciprian 35
Preussler, Otfried 36, 153
Prişvin, Mihail 9

R

Rahmaninov, Serghei 17
Rally-Arbore, Zamfir 38
Rathman, Peggy 13
Raud, Eno 11
Rău, Alexe 42
Rucan, Lora 26
Rusnac, Constantin 10
Rusu, Nicolae 12, 62

S

Saharnov, Sveatoslav 14
Saroyan, William 30
Sillanpää, Franz Eemil 31
Simon, Claude 34
Slavici, Ioan 7
Sobakin, Tim 6
Spirin, Ghenadi 42
Stănescu, Nichita 17, 90
Surikov, Vasili 8
Szyborska, Wislawa 26
Şalari, Ariadna 32, 149

Şciusev, Aleksei 34
Şmeliiov, Ivan 34

T

Tamazlăcaru, Elena 7
Tate, Eleanora E(laine) 19
Trifan, Călina 20
Țăruş, Mihai 41
Țurcanu, Andrei 30

V

Van Gogh, Vincent Willem 17
Vartic, Andrei 36
Vasneţov, Viktor 22
Vieru, Igor 42, 187
Vlahuţă, Alexandru 30, 144
Volontir, Valeriu 34

W

Wisniewski, David 15
Woodson, Jacqueline 10, 57

Z

Zamşa, Simion 25
Zavtur, Eudochia 12
Zbârciog, Vlad 42
Zlobin, Gheorghie 36
Zubcu-Codreanu, Vasile 10

Cuprins

INTRODUCERE.....	3
ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE ALE ANULUI 2023	4
NOTE BIOGRAFICE ȘI LISTE BIBLIOGRAFICE DE RECOMANDARE	47
INDEX DE NUME	193

2023

IANUARIE

L	M	Mr	J	V	S	D
					1	
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

FEBRUARIE

L	M	Mr	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

MARTIE

L	M	Mr	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

APRILIE

L	M	Mr	J	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

MAI

L	M	Mr	J	V	S	D
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

IUNIE

L	M	Mr	J	V	S	D
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

IULIE

L	M	Mr	J	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

AUGUST

L	M	Mr	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

SEPTEMBRIE

L	M	Mr	J	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

OCTOMBRIE

L	M	Mr	J	V	S	D
					1	
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

NOIEMBRIE

L	M	Mr	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

DECEMBRIE

L	M	Mr	J	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						